

ΜΙΧΑΗΛ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου δραχ. 26.40

Βιβλιόσημον καὶ Φόρος Ἀναγκαστ. Δανείου δραχ. 9.10

Ἀριθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 34941

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 52438

10-9-1931

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"
8Α ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 8Α

1931

18167 Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΙΧΑΗΛ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ ἔκτου ἐν Ἀθήναις Γυμνασίου

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
8Α ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 8Α

1931

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουσι τὴν ιδιόχειρον ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας».

Τύποις : Κ. Σ. Παπαδογιάννη, Ψαρρῶν 41, Ἀθήναι

ΠΑΛΑΙΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΑΙΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(**Επιτάφιος* λόγος του Περικλέους*)

Δὲν ἐρρῦθμισε μόνον, δὲν κατεκόσμησε μόνον τὸ Κράτος τῶν Ἀθηναίων ὁ Περικλῆς, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰν αὐτοῦ εἰκόνα κατέλιπεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, εἰκόνα τῆς ὁποίας τοσοῦτον εἶναι τὸ κάλλος καὶ τὸ ὕψος, τσαύτη δὲ ἡ ζωηρότης, ὥστε δικαίως ὁ ἀνὴρ δύναται νὰ ἐπικληθῆ Φειδίας τοῦ λόγου, ἀπαράλλακτως καθὼς ὁ Φειδίας πάλιν ἐπαξίως ἠδύνατο νὰ προσαγορευθῆ Περικλῆς τῆς τέχνης. Ἴδου τῶνόντι πῶς περιέγραψε τὴν ἠθικὴν, τὴν πολιτικὴν, τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν τῷ περιβοήτῳ ἐπιταφίῳ λόγῳ, ὃν ἐξεφώνησεν εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ ὃν διέσωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θουκυδίδης.* Ἐννοεῖται, ὅτι δὲν παρὰ τὸ ἐνταῦθα, εἰμὴ ἀσθενέστατον ἀντίγραφον τοῦ ἀριστουργήματος ἐκεῖνου.

«Τὸ πολίτευμα ἡμῶν, ἔλεγεν, εἶναι τοιοῦτον, ὥστε δὲν ἔχομεν νὰ ζηλεύσωμεν τοὺς γείτονας ἡμῶν ἕνεκα τῶν νόμων τούτων, οὐδὲ μιμούμεθα αὐτούς, ἀλλ' αὐτοὶ μᾶλλον εἴμεθα παράδειγμα τῶν ἄλλων. Ὀνομάζεται Δημικρατία, διότι διαρκῶς ἀφορᾷ εἰς τὴν τῶν πολλῶν εὐδαιμονίαν, ὄχι εἰς τὴν τῶν ὀλίγων· καὶ εἰς μὲν τὰς κατ' ἰδίαν διαφορὰς τῶν πολιτῶν οἱ νόμοι εἶναι ἴσοι δι' ὅλους, εἰς δὲ τὰ δημόσια ἀξιώματα προάγεται ἕκαστος

οὐχὶ διὰ τῆς εὐνοίας τῆς μερίδος, εἰς ἣν ἀνήκει, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἱκανότητος· καὶ οὐδὲ πενίας ἕνεκα ἢ εὐτελοῦς καταγωγῆς κωλύεται τις παρ' ἡμῖν τοῦ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πολιτείαν, ἐὰν εἶναι πρὸς τοῦτο ἐπιτήδειος. Πολιτευόμεθα δὲ εἰλικρινῶς περὶ τε τὴν διαχείρισιν τῶν δημοσίων πραγμάτων καὶ εἰς τὰς καθημερινὰς ἡμῶν σχέσεις· δὲν ὀργιζόμεθα κατὰ τοῦ γείτονος τοῦ πράττοντός τι πρὸς ἰδίαν ἡδονήν, οὐδ' ἔχομεν ἐν γένει τὴν πικρίαν ἐκείνην, ἣτις, ἂν καὶ δὲν προξενῇ πραγματικὴν ζημίαν, εἶναι ὅμως πάντοτε λυπηρὰ. Ἐνῶ δὲ οὕτως ἐπιεικῶς φερόμεθα εἰς τὸν κατ' ἰδίαν βίον, δὲν παρανομοῦμεν διὰ τὸν φόβον τὸν ἀπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν νόμων, μάλιστα τῶν νόμων, ὅσοι κεινται ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων καὶ ὅσοι μὲν εἶναι ἄγραφοι, κυροῦνται ὅμως διὰ τοῦ κοινοῦ ὀνειδούς, εἰς ὃ ὑποπίπτουσιν οἱ παραβαίνοντες αὐτούς.

Πλὴν τούτου ἐφροντίσαμεν νὰ παράσχωμεν εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν πλείστας τῶν κόπων ἀναφυχὰς διὰ τε τῶν καθ' ὄλον τὸ ἔτος τελουμένων παρ' ἡμῖν ἑορτῶν καὶ ἀγώνων καὶ διὰ τῆς εὐπρεπείας τῶν ἰδιωτικῶν ἡμῶν κατοικιῶν, ὧν ἡ καθημερινὴ τέρψις διασκεδάζει τὴν ἀθυμίαν.

Συρρέουσι δὲ εἰς ἡμᾶς διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, ὥστε καρπούμεθα τὰ τῶν ἄλλων ἔθνων ἀγαθὰ οὐδὲν ἦττον ἢ τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι παραγόμενα.

Ὡς πρὸς τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις διαφέρομεν τῶν Λακεδαιμονίων ἐξαιρέτως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἔχομεν τὴν πόλιν ἡμῶν ἀνοικτὴν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, οὐδένα διὰ τῆς ξενηλασίας ἀποκλείοντες ἢ μαθήματος ἢ θεάματος, ἐπὶ τῷ φόβῳ, ὅτι δύναται ἀνὴρ πολέμιος νὰ ἴδῃ τοῦτο, μὴ κρυφθέν, καὶ νὰ ὠφελήσῃ ἐξ αὐτοῦ· διότι ἐν πολέμῳ πεποιθήμεν οὐχὶ εἰς παρασκευὰς τινὰς καὶ ἀπάτας, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὴν ἔμφυτον ἡμῶν εὐφυχίαν. Καὶ ἡ ἀνατροφὴ ἡμῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε, ἂν καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι εὐθὺς ἐκ πρώτης νεότητος ἀγωνίζονται δι' ἐπιπόνου ἀσκήσεως ν' ἀποκτήσωσιν ἀνδρείαν, ἡμεῖς καίτοι ἀνειμένως* διατιώμεθα, οὐδὲν ἦττον εἴμεθα πάντοτε ἔτοιμοι νὰ ὀρμήσωμεν ἐπὶ τοὺς κινδύνους.

Ἄλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις ἢ πόλιν ἡμῶν εἶναι ἀξία θαυμασμοῦ, ὅσον καὶ ἐν τούτοις. Διότι φιλοκαλοῦμεν μετ' ἀφελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλθακότητος· ἐπαρκοῦμεν δὲ εἰς ἐκάστην χρεῖαν δι' ἔργων μᾶλλον ἢ διὰ κόμπου* λόγων καὶ δὲν θεωροῦμεν αἰσχρὸν τὸ ὁμολογεῖν τὴν πενίαν, ἀλλὰ τὸ μὴ διαφεύγειν αὐτὴν διὰ

τῆς ἐργασίας. Παρ' ἡμῖν οἱ αὐτοὶ ἄνθρωποι ἐπιμελοῦνται καὶ τῶν οἰκείων καὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, οἱ δὲ πρὸς τὰ ἴδια ἔργα τετραμμένοι γινώσκουσιν ἀποχρόντως καὶ τὰ πολιτικά· διότι μόνον ἡμεῖς νομίζομεν τὸν μηδὲν τῶν κοινῶν μετέχοντα οὐχὶ ὡς ἀπράγμονα, ἀλλὰ ὡς ἄχρηστον ἄνθρωπον.

Ὅρθως δὲ κρίνομεν τὰ ὑποβαλλόμενα ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων ἡμῶν πράγματα καὶ οἴκοθεν περὶ αὐτῶν σκεπτόμεθα, μὴ νομίζοντες τὸν λόγον ἐπιβλαβῆ εἰς τὰ ἔργα, ἀλλὰ μᾶλλον ἄτοπον ὑπολαμβάνοντες τὸ νὰ μὴ προσεξηγηθῇ ἡμῖν διὰ τοῦ λόγου τὸ πρακτέον πρὶν ἢ ἐλθῶμεν ἐπὶ τὸ ἔργον. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ θαυμασίως συνδυάζομεν τὰς δύο ταύτας ἰδιότητας, τὸ μεγάλως τολμᾶν καὶ τὸ ὠρίμως σκέπτεσθαι, πρὶν ἐπιχειρήσωμέν τι, ἐνῶ εἰς ἄλλα ἔθνη μόνη ἢ ἀμάθεια παράγει τὸ θάρρος, ὃ δὲ λογισμὸς ἐπιφέρει τὸν δισταγμὸν. Δικαίως δὲ κρίνονται κράτιστοι τὴν ψυχὴν ἐκεῖνοι, οἵτινες γινώσκοντες σαφέστερα τὰ τε δεινὰ τοῦ πολέμου καὶ τὰς ἡδονὰς τῆς εἰρήνης, οὐδὲν ἤττον προθύμως ἐπὶ τοὺς κινδύνους ὁρμῶσιν.

Συγκεφαλαίων λοιπὸν λέγω, ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐν γένει τῆς Ἑλλάδος διδάσκαλος· διότι ἕκαστος ἡμῶν ἰδίᾳ δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ποικίλα ὅσα πράγματα μετὰ πλείστης χάριτος καὶ δεξιότητος. Καὶ ὅτι ταῦτα δὲν εἶναι κόμπος λόγων, ἀλλ' αὕτη ἢ ἀλήθεια, μαρτυρεῖ ἡ δύναμις αὕτη τῆς πόλεως, ἣν διὰ τῶν τρόπων τούτων ἐκτησάμεθα. Ἐξ ὅλων τῶν πόλεων μόνη αὕτη ἀποδεικνύεται διὰ τῶν ἔργων καθυπερτέρα τῆς φήμης αὐτῆς, οὔτε ὃ ἐπελθὼν πολέμιος ἀγανακτεῖ ὑπ' αὐτῆς κακοπαθῶν, οὔτε τὸ ὑπήκουον μέμφεται αὐτῇ, ὅτι οὐχὶ ὑπὸ ἀξίων ἄρχεται. Ταύτην δ' ἔχοντες τὴν δύναμιν, οὐχὶ βεβαίως ἀμάρτυρον, ἀλλὰ διὰ μεγάλων σημείων ἐπιβεβαιουμένην, θέλομεν θαυμασθῆ ὑπό τε τῶν νῦν καὶ τῶν μετέπειτα. Καὶ οὐδὲ ἔχομεν χρεῖαν οὔτε Ὅμηρου ἐπαινέτου, οὔτε ἄλλου τινὸς τέρποντος μὲν πρὸς στιγμὴν διὰ τῶν ἐπῶν αὐτοῦ, ἀναιρουμένου δὲ ἄμα γνωσθῆ ἢ ἀλήθεια· διότι πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν κατηναγκάσαμεν νὰ ὑπόκύψῃ εἰς τὴν ἡμετέραν τόλμην, πανταχοῦ δὲ ἰδρῶσαμεν μνημεῖα ἀΐδια τῶν τε εὐεργεσιῶν ἡμῶν καὶ τῶν τιμωριῶν».

Τοιαύτη ἦτο ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὰ μέσα τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος. Τοιαύτη δὲ οὐσα ἡ πόλις αὕτη εἶχε κατορθώσει νὰ ὑπαγάγῃ ὑφ' ἑαυτὴν μέγα τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους μέρος.

..... Οὐ μόνον δὲ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐπρώτευε τὸ τῶν Ἀθηνῶν κράτος, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Πρὸς ἀνατολὰς οἱ Πέρσαι ἦσαν ταπεινωμένοι, πρὸς δυσμὰς οἱ Καρχηδόνοι εἶχον κατατροπωθῆ, ἢ δὲ ἀκατανόμαστος ἔτι Ρώμη περιωρίζετο εἰς τὴν μέσην Ἰταλίαν. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπρώτευε τῆς οἰκουμένης καὶ ἐν τῇ εὐλόγῳ συνειδήσει τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ, ὑπελάμβανε καὶ ἀπεκάλει πάντα τὰ λοιπὰ ἔθνη βάρβαρα. Βεβαίως ἡ πολιτικὴ αὐτῆ ἀκμὴ δὲν διετηρήθη πολὺ, ἀλλά, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν διετηρήθη, ἤρκεσεν, ἵνα παραγάγῃ μνημεῖα λόγου καὶ τέχνης, τὰ ὅποια κατέστησαν αἰώνιον τὸ ἠθικὸν Κράτος τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

Η ΟΛΥΜΠΙΑ

Ὁ ἀνερχόμενος εἰς τὸ Κρόνιον ὄρος, τὸν λόφον, ὅστις ὑπέρεκειται τῆς παραποταμίας τοῦ Ἀλφειοῦ, ἐκεῖ ὅπου συμβάλλει εἰς τοῦτον τὰ ὕδατά του ὁ ἐκ τῆς Ἡλείας κατερχόμενος Κλάδεος, ἔχει ἐνώπιόν του θέαμα ἰσχυρῶς ταρασσόν τὴν ψυχὴν. Πρὸ τῶν ποδῶν του ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τῆς Ὀλυμπίας, ἣν οἱ ἀρχαῖοι ἐξέλεξαν ὡς τὸν κάλλιστον καὶ ἐπιφανέστατον τόπον τῆς Ἑλλάδος εἰς ἀγῶνων θέσιν καὶ πανήγυριν κοινὴν καὶ καθιέρωσαν εἰς τὸν ὕπατον τῶν θεῶν, τὸν Ὀλύμπιον Δία.

Τὸν ἱερὸν τοῦτον χῶρον θαψιλῶς ἐκόσμησεν ἡ φύσις. Αἱ ἀνώμαλοι, ἀλλὰ μαλακαὶ γραμμικαὶ χθαμαλῶν δενδροκόμων βουνῶν, ἀποτελοῦντων τὰς ἐσχάτας παρωρείας τῆς Ἀρκαδικῆς Φολόης, περιστέφουσιν αὐτὸν ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἀνατολῶν. Πρὸς δυσμὰς παρρρέει ὁ Κλάδεος, διαρρήξας τ' ἀνακόπτοντα τὴν ὁρμὴν του κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τεχνητὰ προχώματα καὶ ἀνοίξας ἐν τῇ κοιλάδι κρημνῶδη χαράδραν. Πρὸς νότον δ' ἀπλοῦται ἡ εὐρεία κοίτη τοῦ μεγίστου τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ποταμῶν, τοῦ ἐξ ἀνατολῶν ἀπὸ τῶν Ἀρκαδικῶν ὀρέων καταρρέοντος Ἀλφειοῦ, ὅστις διὰ τῶν ποικίλων ἐλιγμῶν τῶν θολῶν ρεῖθρων του σχηματίζει πληθὺν λευκαυγῶν χαλικοστρώτων νησίδων. Περαιτέρω δὲ φράσ-

σουσι τὴν θεάν τὰ κατάφυτα εἰς πεύκας ὄρη τῆς Τριφυλίας, τῆς σημερινῆς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας, ὑψούμενα ἀποτόμως ὑπεράνω τῆς χθαμαλῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, στενὴν δὲ μόνον καταλείποντα λωρίδα γῆς ἀροσίμου. Βλάστησις πλουσία διὰ τὴν εὐδρίαν τοῦ τόπου καλύπτει τὰ περίξ ὑψώματα καὶ τὴν κοιλάδα. Συστάδες πευκῶν φύονται ἀπανταχοῦ, ἀπὸ τῶν χλοερῶν γηλόφων κατερχομένων μέχρις αὐτῆς τῆς Ἄλτεις. Μὲ τὸ βαθὺ δὲ πρασινὸν χρῶμα τῶν βελονοειδῶν φύλλων των συγκιρνᾶται* τὸ πρασινόφαιον τῶν ἀγριελαιῶν καὶ τὸ ὑπόχλωρον τῶν ἀραιῶς ἐγκατεσπαρμένων πλατάνων. Πρίνοι καὶ κόμαροι* καὶ ἄλλα θαμνοειδῆ δενδρόλλια καὶ θάμνοι πληροῦσι διὰ τοῦ πυκνοῦ φυλλώματός των τὸ μεταξὺ τῶν ἀγρίων δένδρων διάστημα. Πολλαχοῦ καλλιεργεῖται ἡ ἡμερος ἐλαία καὶ ἡ ἄμπελος, καὶ παρὰ τοὺς ἀμπελώνας χλοάζουσι κριθοφόροι καὶ ἀραβοσιτοφόροι ἀγροί. Ἡ δὲ χέρσος ἀδενδρὸς γῆ πληροῦται ὑπὸ σχίνων, σκιλλῶν*, ἀσφοδέλων, ὑπερείκων* καὶ παντοειδῶν βοτανῶν καὶ ἀγρίων ἀνθέων. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ποικιλωτέρα ἦτο ἡ βλάστησις καὶ τερπνοτέρα τῆς κοιλάδος ἡ ὄψις.

Ἄλση ἀνθρωτρόφα ἐκόσμου αὐτὴν καὶ δένδρα ἐκλιπόντα νῦν ἐφύοντο ἐν τῇ Ἄλτει· ἐν μὲν τῷ ἡρώφῳ τοῦ Πέλοπος λεῦκαι παρέχουσαι τὰ εἰς τὰς θυσίας ἀναγκαιοῦντα ξύλα, ἀλλαχοῦ δὲ που φοῖνικες, ὧν οἱ κλάδοι ἐδίδοντο εἰς τοὺς νικῶντας ἀθλητάς, εἰς σημεῖον τῆς νίκης των. Πρὸ πάντων ὅμως κατηγγάιζον τὸν χῶρον τὰ ἔργα τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς, τὰ ἀναθήματα, ἅπερ ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἀνετίθεντο, τὰ ἱερά, ὅσα ἡ εὐσέβεια τῶν ἀγωνοθετῶν ἔδρυσε, τὰ λοιπὰ οἰκοδομήματα, ὅσα εἶχαν ἐγερθῆ ἐκτὸς τῆς Ἄλτεις καὶ ἐντὸς αὐτῆς, ἄλλα μὲν χάριν τῶν ἀγῶνων, ἄλλα πρὸς ὑποδοχὴν καὶ ἀναψυχὴν τῶν θεωρῶν καὶ ἄλλα πρὸς ἐνοίκησιν τῶν ἱερέων. Ναοὶ καὶ βωμοί, γυμνάσια καὶ στάδια, στοαὶ καὶ ξενῶνες, θυσαστοὶ, ἀγάλματα καὶ εἰκόνες παντοειδεῖς ἀπετέλουσαν περίτεχρον [καὶ μεγαλοπρεπέστατον χρυσοῦ, χαλκοῦ, μαρμάρου καὶ πολυχρῶμων κεράμων σύμπλεγμα, οὗ τὸ θέλγητρον ἐξῆρην ὁ περιβάλλων αὐτὸ φυσικὸς πλοῦτος.

Τῆς ἀρρήτου ταύτης λαμπρότητος οὐδὲ μικρὸν ἶχνος ἐφαίνετο πρὸ εἰκοσαετίας περίπου. Καὶ αὐτὸ τῆς Ὀλυμπίας τὸ ὄνομα εἶχεν ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν περιοίκων. Ἐρημὸς ἐξετείνετο ἡ πεδιάς, κεκαλυμμένην δ' ὑπὸ βαθύ στρῶμα γῆς ἐκρύπτετο πᾶν ὅ,τι ἀφῆκεν ἀλώθητον ὁ χρόνος ἐκ τῆς ἀρχαίας Ὀλυμπίας. Διὰ

τῶν ἀνασκαφῶν ὅμως τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως ἀπεκαλύφθησαν ὁλόκληρος μὲν ὁ χῶρος τῆς Ἑλτεως, τὸ μέγιστον δὲ μέρος τῶν ἐκτὸς αὐτῆς οἰκοδομημάτων. Καὶ νῦν πρόκειται πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν συγγνή ἢ εἰκὼν τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου. Οὐδὲν ἀπέμεινεν ὄρθιον, ἄμορφος δ' ἐρείπιων σωρὸς καλύπτει τὸ ἔδαφος· τῶν πλείστων μὲν κτιρίων μόνα τὰ θεμέλια ἐσώθησαν, τινῶν ὑφούνται οἱ τοῖχοι μικρὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, τῶν δ' ἐξηθρωμένων κίωνων ἀπλοῦνται κατὰ μῆκος οἱ σπόνδυλοι. Ὀλίγιστα δὲ κολοβά καὶ περικεκομμένα περιεσώθησαν λείψανα τῶν ἀνδριάντων τῶν ἀθλητῶν καὶ τῶν ἀναριθμῆτων ἀναθημάτων. Καὶ μόνον δύο τούτων ἀγαθῆ τις μοῖρα διετήρησεν ἄρτια σχεδόν, δύο ἀθάνατα μνημεῖα τῆς τέχνης, τὴν Νίκην καὶ τὸν Ἑρμῆν.

Ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς, ἡ ἀμάθεια, ἡ ἀπληστία καὶ ἀπειροκαλία τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶχον τὴν δύναμιν ν' ἀπεργασθῶσι τηλικαύτην καταστροφήν· ἔπρεπε νὰ συνεπικουρήσωσι καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, καὶ ἀληθῶς σεισμοὶ καὶ ποταμῶν ὑπερχειλίσαι συνετέλεσαν τὸ ἔργον τῆς ἐρημώσεως.

Τὰ περιωθέντα ἐκ τῆς καταστροφῆς λείψανα, ὅσα ἀνεκάλυψαν αἱ ἀνασκαφαί, καταδεικνύουσι μὲν, ὅτι ἀνεπανόρθωτος εἶναι ἡ ἀπώλεια τσοσούτων ἀριστουργημάτων, εἶναι δ' ὅμως καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ διὰ τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν παλυτιμώτατα, πολλὰ διδάσκοντα καὶ καθοδηγοῦντα ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρευναν οὐ μόνον τῆς ἀρχαίας Ὀλυμπίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος καθόλου.

Καθίσταται δ' οὕτως ἡμῖν δυνατόν ἐπὶ τῇ βάσει ἀσφαλῶν δεδομένων ν' ἀναζωγραφήσωμεν διὰ τῆς φαντασίας πλήρη καὶ πιστὴν εἰκόνα τῆς ἀρχαίας Ὀλυμπίας. Καθίσταται ἡμῖν δυνατόν ἐκ τῶν χυδῆν καταβεβλημένων ἀρχιτεκτονικῶν ἄρθρων ν' ἀνοικοδομήσωμεν ἐν τῇ πρώτῃ θέσει αὐτῶν τὰ μεγαλοπρεπῆ ἱερά καὶ τ' ἄλλα τῆς Ὀλυμπίας κτίρια, νὰ καταγλαῖσωμεν ταῦτα διὰ τοῦ παλαιοῦ πλαστικοῦ καὶ γραφικοῦ κόσμου αὐτῶν, ν' ἀναστηλώσωμεν ἐπὶ τῶν βάθρων, ὧν πλεῖστα σφίζονται, τὰ ἐξαφανισθέντα χαλκᾶ καὶ μαρμάρινα ἀναθήματα, νὰ ἐξωραΐσωμεν δι' ἀνθέων καὶ δένδρων τὸν ἱερὸν χῶρον. Δυνάμεθα ἐπὶ πλέον νὰ λάβωμεν σαφῆ καὶ ἀκριβῆ ἰδέαν τῶν γενομένων ἐν Ὀλυμπίᾳ κατὰ τοὺς ἀγῶνας, ἂν φαντασθῶμεν πληροῦν αὐτὴν τὸ θροῦν πληθὸς τῶν ἀγωνιστῶν καὶ θεωρῶν, τῶν Ἑλλείων ἀρχόντων, τῶν ἱερέων ναοφυλάκων καὶ νεωκόρων, τῶν πρὸς ὕμνησιν τῶν ἐπινοιῶν

προσδραμόντων μουσουργῶν καὶ τῶν πολυαριθμῶν ἐμπόρων καὶ καπήλων τῶν ἀπανταχόθεν κομισάντων εἰς τὴν πανηγυριν τὰ ὄνια· τὸ πλῆθος τὸ συρρεῦσαν ἐκ τῶν ἀγούσων εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἑπτὰ ὁδῶν ἢ διαπεραιωθὲν ἐπὶ ἀκατίων * καὶ λέμβων καὶ σχεδίων * διὰ τοῦ Ἀλφειοῦ ἐκ τῶν στομιῶν αὐτοῦ ἢ ἐκ τῆς Τριφυλιακῆς ὄχτης, ἄγον δὲ καὶ πυκνάς ἀγέλας βοῶν καὶ ἄλλων βοσκημάτων ποίμνια πρὸς τὰς θυσίας καὶ τὴν διατροφήν τῶν πανηγυριστῶν. Ἄν φαντασθῶμεν σύμπαν τὸ πλῆθος τοῦτε καταλαμβάνον κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀγῶνων ἀπὸ βαθέος ὄρθρου τὰς κλιτύας τοῦ σταδίου ἢ τοῦ ἵπποδρόμου, τὸν δ' ἄλλον χῶρον διαχεόμενον εἰς τὰ ἱερὰ καὶ εἰς τὴν ἐκτὸς τῆς Ἄλτεις πόλιν, τὴν συνοταμένην ἐκ ποικίλων καταλυμάτων, καλυθῶν καὶ σκηνῶν, ἄλλων μὲν ἀπερίττων, ἄλλων δὲ πολυτελῶς διὰ χρυσοῦ καὶ πορφύρας καὶ ἄλλου πλοῦτου πολλοῦ κεκοσμημένων· εἰς τὴν αὐτοσχέδιον πόλιν τὴν ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἀναβλαστάνουσαν χάριν τῆς πανηγύρεως, ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα ἀπανθοῦσαν καὶ ἐξαφανιζομένην. Ἄν τέλος φαντασθῶμεν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ συνηθροισμένας μητέρας καὶ συγγενεῖς τῶν ἀθλητῶν καὶ περὶ αὐτὰς πολυπράγμονας γυναῖκας προσελθούσας ἐκ τῶν περιχώρων, ὅπως μακρόθεν βλέπωσι τὸν τόπον τῶν ἀγῶνων, οὗ τὴν πρόσοδον ἀπηγόρευεν αὐταῖς αὐστηρότατος νόμος, καὶ ἀδυνατοῦσαι ν' ἀκούσωσι τὴν ἱερὰν σάλπιγγα καὶ τὰ κηρύγματα τῆς νίκης, ἀκούσωσι τὸν συγκεχυμένον κρότον τοῦ ἀνευφημοῦντος τοῦς νικητὰς λαοῦ καὶ μάθωσιν ὡς τάχιστα τὴν τύχην φιλιτάτων ἀγωνιστῶν, λυθῆ δ' οὕτως ἢ ἐναγώνιος προσδοκία των. Ἄν ταῦτα φαντασθῶμεν, θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀναπραστήσωμεν τὴν εἰκόνα τῆς Ὀλυμπίας κατὰ τὸν ἀγῶνα.

X. ΤΣΟΥΝΤΑ

Η ΠΟΜΠΗ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

Τὰ Παναθήνια ἦσαν μεγίστη ἑορτὴ τῶν Ἀθηνῶν, διεκρίνοντο δὲ εἰς μεγάλα καὶ μικρά, καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἐωρτάζοντο κατ' ἔτος, τὰ δὲ μεγάλα κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος καὶ διήρουν περισσοτέρας ἡμέρας ἀπὸ τὰ μικρά.

Τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τῶν μεγάλων Παναθηναίων ἐγίνοντο διάφοροι μουσικοί, γυμνικοὶ καὶ ἵππικοὶ ἀγῶνες. Εἰς τοὺς μουσικοὺς ἀπηγγέλλοντο ὑπὸ ραψωδῶν τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου καὶ ἠγωνίζοντο μεταξύ των αὐληταί, κιθαρισταὶ καὶ αἰδοὶ ψάλλοντες τῇ συνοδείᾳ αὐλοῦ ἢ κιθάρας. Οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες περιελάμβαναν τὰ συνήθη ἀγωνίσματα, ἤτοι τὸν δρόμον, τὴν πάλην, τὸ παγκράτιον*, τὸ πένταθλον*, ἠγωνίζοντο δὲ εἰς αὐτοὺς χωριστὰ οἱ ἄνδρες, οἱ ἔφηβοι, οἱ παῖδες. Οἱ ἵππικοὶ συνίσταντο εἰς ἀγῶνας ἵππων μετ' ἀναβάτου ἢ ἵππων συρόντων ἄρματα (ὀχήματα ἐλαφρά), ἀλλ' ὑπῆρχον καὶ αὐτῶν διάφορα εἶδη. Παρεκτός δὲ τούτων ἀναφέρονται ἀκόμη καὶ οἱ ἐξῆς ἀγῶνες: ἡ πυρρίχη, ἣτοι ὄρχησις μὲ ὄπλα, ἡ λαμπαδηδρομία, ἣτοι δρόμος ἀνδρῶν κρατούντων ἀνημμένας λαμπάδας, καὶ ὁ ἀγὼν εὐανδρίας, κατὰ τὸν ὅποιον ἐκάστη ἐκ τῶν δέκα φυλῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν διηρημένοι οἱ Ἀθηναῖοι παρουσίαζε γέροντάς τινας, ἐνίκα δὲ ἡ ἐπιδείξασα τοὺς μᾶλλον θαλεροὺς καὶ ἀκμαίους.

Τέλος, πιθανότατα ἐτελοῦντο λεμβοδρομίαι ἢ ἀγῶνες μεγαλυτέρων πλοίων. Τὰ θραβεῖα δέ, τὰ ὅποια ἐλάμβαναν οἱ νικηταί, ἦσαν στέφανοι, χρήματα καὶ ἔλαιον ἀπὸ τὰς ἱερὰς ἐλαίας τῆς Ἀθηνᾶς, αἱ ὅποια ἦσαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν πλησίον τοῦ Κολωνοῦ.

Οἱ ποικίλοι οὗτοι ἀγῶνες ἐγίνοντο εἰς διάφορα μέρη καὶ διήρουν, ὡς εἶπομεν, ἀρκετὰς ἡμέρας, ἐτελείωναν δὲ διὰ τῆς παννυχίδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐτελεῖτο λαμπαδηδρομία. Τὴν ἄλλην ἡμέραν προσέφεραν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν θεάν των ἐν μεγάλῃ πομπῇ τὸν πέπλον, τὸν ὅποιον ὕφαιναν εὐγενεῖς παρθένοι τῶν Ἀθηνῶν, ἐργαστῆναι ὀνομαζόμεναι. Ἡ προσφορά αὐτοῦ ἦτο ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἑορτῆς τῶν Παναθηναίων καὶ διὰ τοῦτο ἐκομίζετο εἰς τὴν Ἀκρόπολιν μὲ μεγάλην τελετήν. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ Ἀθηναῖοι ὄλοι καὶ πλεῖστοι ξένοι συνηθροίζοντο εἰς

τὸν ἔξω Κεραμεικὸν * (πλησίον τῆς Ἁγίας Τριάδος) καὶ ἐκεῖ ἐτίθεντο εἰς τάξιν. Τὴν πομπὴν διηύθυναν ἰδιαίτεροι ἄρχοντες, ἱεροποιοὶ ὀνομαζόμενοι, ἐλάμβαναν δὲ μέρος εἰς αὐτὴν καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι καὶ μάντιες διὰ τὰς θυσίας καὶ κήρυκες φροντίζοντες περὶ τῆς τάξεως. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν πολιτῶν ἠκολούθουν ὡς ὀπλίται, φέροντες δηλαδὴ ἀσπίδα καὶ λόγχην, οἱ δὲ πλουσιώτεροι ἐφιπποὶ καὶ μεταξὺ τούτων ἦσαν οἱ λαμπρότεροι καὶ ἀριστοκρατικώτεροι νέοι τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων συνεκροτεῖτο τὸ ἵππικὸν τῆς πόλεως. Ὡδήγουν δὲ τοὺς μὲν πεζοὺς οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι τοὺς δὲ ἵππεις οἱ φύλαρχοι καὶ οἱ ἵππαρχοι. Ἄλλοι τέλος ἤρχοντο ὀχούμενοι ἐπὶ τῶν λεγομένων πομπικῶν ζευγῶν, ἀρμάτων δηλαδὴ, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ τοῦλάχιστον εἶχαν διαγωνισθῆ εἰς τοὺς ἵππικοὺς ἀγῶνας τῶν προηγουμένων ἡμερῶν.

Εἰς ἰμόνην τὴν πομπὴν ἐλάμβαναν μέρος καὶ αἱ κανηφόροι εὐγενεῖς Ἀθηναῖαι παρθένοι, φέρουσαι κἀνίστρα καὶ ἄλλα σκευὴ χρήσιμα εἰς τὰς θυσίας. Ἐκ τῶν ξένων δ' ἠκολούθουν πλὴν τῶν διαρκῶς ἐν Ἀθήναις ἐγκατεστημένων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ θυγατέρων αὐτῶν, οἱ θεωροί, ἦτοι οἱ ἀντιπρόσωποι ξένων πόλεων — ἰδίως τῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν συμμάχων — ἀποστελλόμενοι ἐπιτηδες διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων. Τέλος, μέγα μέρος τῆς πομπῆς ἀπετέλουν τὰ ἱερεῖα, ἦτοι οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα τὰ προωρισμένα εἰς θυσίαν· οἱ Ἀθηναῖοι προσέφεραν ἑκατόμβην (θυσίαν ἑκατὸν βοῶν), αἱ δὲ ἀποικίαι καὶ αἱ πόλεις τῶν συμμάχων ἦσαν ὑποχρεωμέναι νὰ στέλλουν μίαν ἀγελάδα καὶ δύο πρόβατα.

Ἡ πομπὴ αὕτη, ἀφοῦ ἐτίθετο εἰς τάξιν εἰς τὸν ἔξω Κεραμεικὸν, ἐξεκίνει καὶ διὰ τοῦ Διπύλου εἰσῆρχετο εἰς τὸν δρόμον, ὅστις ἦτο πλατεῖα ὁδὸς φέρουσα εἰς τὴν ἀγορὰν (μεταξὺ Θησείου, Στοᾶς Ἀττάλου καὶ Ἀρείου Πάγου), ἀπὸ τὴν ἀγορὰν δὲ ἀνέβαιναν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ὁ πέπλος τῆς Ἀθηναῖς ἔως ἐκεῖ ἐφέρετο κρεμάμενος ὡς ἰστίον ἀπὸ τὰς κεραίας πλοίου κινουμένου διὰ τροχῶν, πρὸ τῆς εἰσόδου δὲ τῆς Ἀκροπόλεως κατεβιβάζετο καὶ ἐκομίζετο εἰς τὸν ναόν.

Τὰ ζῶα (βόες καὶ πρόβατα) ἀνέβαιναν ἐπίσης εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἐκεῖ ἐθυσιάζοντο, ὁ δὲ κήρυξ μεγαλοφώνως ἠύχετο ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ υγείας τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων των. Κατόπιν τὰ κρέατα διαιμοιράζοντο εἰς τοὺς πολίτας καὶ ἡ ἑορτὴ ἐπεσφραγίζετο διὰ γενικῆς εὐωχίας, κατὰ τὴν ὁποίαν

ἔπιναν ἀπὸ μεγάλα ποτήρια, τὰ ὅποια ἀπὸ τὴν ἑορτὴν ὠνομάζοντο Παναθηναϊκά.

Οἱ Ἄθηναῖοι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ καταστήσουν τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων ὅσον τὸ δυνατόν λαμπροτέραν καὶ μεγαλοπρεπεστέραν. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἀγώνων ἦτο ποικιλώτατον, κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς πομπῆς ἢ πόλις ἐπεδείκνυεν εἰς τοὺς ξένους τὸ πλῆθος τῶν ὀπλιτῶν καὶ ἱππέων τῆς, τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων πολιτῶν, τὸν πλοῦτον τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἰδιωτῶν καὶ τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν ὑπηκόων πόλεων. Τὴν λαμπρὰν αὐτὴν πομπὴν λοιπὸν ἠθέλησεν ὁ Φειδίας νὰ παραστήσῃ ἐπὶ τῆς ζωηφόρου τοῦ Παρθενῶνος καὶ τὴν παρέστησε μὲ τέχνην καὶ δεξιότητα ἀξίαν τῆς μεγαλοφυΐας του, διότι δὲν προσεπάθησε ν' ἀπεικονίσῃ ὅλας ἐκείνας τὰς χιλιάδας λαοῦ παρελαύνοντος μὲ τάξιν καὶ ὁμοιόμορφον σχῆμα—ἢ εἰκὼν θὰ ἦτο τότε μικροπρεπῆς καὶ μονότονος—ἀλλὰ παρέθεσεν ἐκ τῆς ὅλης πομπῆς διαφόρους χαρακτηριστικὰς σκηναὺς πλήρεις ζωῆς καὶ κάλλους. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, ὅπου ἦτο ἡ εἴσοδος τοῦ ναοῦ, παριστάνοντο ἡ Ἄθηνα, ὁ Ζεὺς, ἡ Ἥρα καὶ ἄλλοι θεοί, ἐλθόντες νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ τὴν θυσίαν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν εἰκονίζετο ἡ παράδοσις τοῦ πέπλου. Τὰς ἄλλας πλευράς ἐπλήρουν ἄνδρες νέοι καὶ πρεσβύτεροι μὲ μικρὰ ἱμάτια, στηριζόμενοι εἰς τὰς βακτηρίας των καὶ συνδιαλεγόμενοι, ἄλλοι ἔφιπποι καλπάζοντες ἢ ἐπὶ ἀρμάτων ὀχρούμενοι, ἄλλοι ὀδηγοῦντες τὰ θύματα, ἄλλοι φέροντες ἀγγεῖα πλήρη οἴνου καὶ ἄλλοι αὐλοῦντες, πρὸς τούτοις παρθένοι φοροῦσαι πολυπτύχους χιτῶνας καὶ βαστάζουσαι σκευὴ ἱερὰ ἢ ἡσύχως ἰστάμεναι. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ποικιλία, ἢ θελκτικὴ σεμνότης τῶν παρθένων, ἢ ἐλευθέρη καὶ ἀβίαστος στάσις τῶν συνδιαλεγομένων ἀνδρῶν, ἢ ζωηρότης τῶν ἱππων, ἢ δύναμις τῶν δυστροπούντων βοῶν καὶ τέλος ἢ χάρις ὄλων τῶν μορφῶν καὶ τῶν κινήσεων αὐτῶν μαρτυροῦν, ὅτι ἡ ζωηφόρος εἶναι ἀληθῶς ἔργον μεγάλου καλλιτέχνου.

Κ. ΠΑΛΑΜΑ

ΕΚ ΤΟΥ "ΥΜΝΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑΝ,,

Σημείωσις. Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἀναλαμβάνουσα τὴν προστασίαν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν χαιρετίζει αὐτὴν καὶ προφητεύουσα τὸ λαμπρὸν μέλλον τῆς λέγει :

«Χαρὰ σ' ἐσέ, χώρα λευκὴ καὶ χώρα εὐτυχισμένη!
 Καμιά μεριά σ' ὄλη τὴ γῆ, καμιά στήν οἰκουμένη
 δὲν ἦρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου μάτι.
 Ἄπ' ἄλλες χώρες πέρασα γοργὰ γοργὰ τρεχάτη,
 καὶ μ' εἶδαν τῆς Ἑλλάδος μου τ' ἀγαπημένα μέρη
 σὰν ἄνεμο καὶ σὰν αἰτὸ καὶ σύννεφο κι' ἀστέρι.
 Ὅμως σ' ἐσέ τὸ Θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω,
 καὶ ρίξωσ' ἢ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο,
 σὰν τὸ βαρὺν Δυκαβητὸ πὺξ ξαφνικὰ μιὰ μέρα
 ἐκύλισ' ἀπ' τὰ χέρια μου καὶ ρίξωσ' ἐδῶ πέρα.
 Μέσ' σιὴ χαρούμενη ζωὴ πὺξ σὲ περιγκυκλώνει,
 μέσα σ' αὐτὴν παντοτινὴ τὴ δύναμή μου κρύβω,
 ὅπως θὰ κρύψουν στίς μυρτιές μιὰ μέρα τὰ σπαθιά τους
 δυὸ παλικάρια ἀθάνατα γιὰ νὰ σὲ λευθερώσουν.
 Στοῦ λουλουδέμιου σου Ὑμηττοῦ τὰ δροσισμένα πλάγια
 τ' ἀγνὸ τὸ μέλ' οἱ μέλισσες ἀκούραστα δουλεύουν,
 ὅσο πὺξ νᾶρθῃ μιὰ στιγμή τὸ δρόμο νὰ τίς δείξω
 νὰ πᾶν νὰ τὰπιθώσουνε στοῦ Πλάτωνος τὰ χεῖλη.
 Πρὸς τῆς Πεντέλης τὴν κορφὴ τὰ μάτια των γυρνώντας
 τῆς τέχνης τὸ μυστήριον θὰ παίρνουν οἱ τεχνῖτες.
 Στὰ μάρμαρά της κρύβεται τῆς ἔμορφιας ὁ κόσμος!
 Θεὸ νᾶβγῃ ἀπὸ τὰ βᾶθη της ὁ Παρθενῶν μιὰ μέρα!
 Δικός σου εἶν' ὁ πολύκαρπος τῆς Ἐλευσῖνος κάμπος,
 κι' ὁ Πάρνης μὲ τὰ ἔλατα καὶ τ' ἄγρια τὰ θηρία,
 κι' ἢ ἄκρ' ἢ ἀφροστέφανη τοῦ γαλανοῦ Φαλήρου.
 Δικός σου εἶν' ὁ λευκόφτερος καὶ ὁ γαλανὸς ἄερας
 πὺξ σοῦ φυλάγει ἀμάραντη καὶ δροσερὴ τὴ νιότη,
 κι' ἴσα σ' ἐμὲ γοργὰ τὸ νοῦ τοῦ καθενὸς ὑψώνει.
 Δικὴ σου εἶν' ἢ θάλασσα, πὺξ θὰ τὴν αὐλακώσουν
 μιὰ μέρα τὰ καράβια σου τὰ κοσμοξακουσμένα

καὶ θὰ σκορποῦν σ' ἄλλες μεριές καὶ χῶρες τ' ὄνομά σου
καὶ τρόμος θάναι στοὺς ἐχθροὺς καὶ ζήλεια στίς Νεράιδες!
Κι' εἶναι δική σου εἶτούτ' ἢ γῆ, ὅπου γεννάει περίσσια
σῦκα χλωρά, στάχυα ξανθὰ καὶ κόκκινα σταφύλια.
Ξέρω μεριές, ὅπου οἱ καρποὶ χλωρότεροι φνιτρώνουν,
μὰ ἐσ' εἶσαι ἢ πλουσιώτερη, γιατί καμιά δὲν ἔχει
σὰν τοὺς δικούς σου τοὺς καρπούς: Ἐσᾶς, ὦ Ἀθηναῖοι!
σᾶς δίνει ἢ Δήμητρα γλυκιὰ τοῦ κάμπου τὴν ἀγάπη,
κι' ἐγὼ σᾶς δίνω τὴ βαθιὰν ἀγάπη τῆς πατρίδος·
ἄσβυστη, ἀγνή, πρωτάκουστη ἀγάπη τῆς πατρίδος,
ἄνθος τοῦ δένδρου τοῦ ἱεροῦ, πὺν ἐδῶ φνιτρώνει πρῶτα!
Γι' αὐτὴν μιὰ μέρα κι' ὁ Θησεύς, λεβέντης βασιλιάς σας,
θ' ἀφήσῃ κάθε ἀνάπαυση καὶ κάθε μεγαλεῖο,
καὶ θὰ διαλέξῃ δρόμο του τὸ δρόμον, ὅπου φέρνει
ἴσα σι' ἀχόρταγο θηριὸ τῆς μακροσμένης Κρήτης.
Γι' αὐτὴν ὁ Κόδρος τὴν πλατιὰ βασιλικὴ χλαμῦδα
θὰ τήνε κάμη σάβανο νὰ πέσῃ νὰ πεθάνῃ.
Γι' αὐτὴν οἱ Ἀριστογείτορες ἀντρειεύονται καὶ παίρνουν
ἐνὸς τυράννου τὴ ζωὴ καὶ δίνουν τὴ δική τους.
Γι' αὐτὴν γεννάει σὰν κεραυνὸς τοὺς στίχους ὁ Αἰσχύλος,
γι' αὐτὴν πεθαίνει ἄκακα στὴ φυλακὴ ὁ Σωκράτης,
κι' ἀπάνου καὶ στὸν Ὀλυμπο φτερόνεται ὁ Φειδίας
καὶ ξαγναντεύει τοὺς θεοὺς καὶ μὲ τὸ σκαλιστήρι
τοὺς ξαναπλάθει ξάστερους καὶ χρυσελεφαντένιους.
Γι' αὐτὴν οἱ γιοὶ θὰ δοκίζονται παλικαρίσιον ὄρο,
κοντιάρια, ἀσπίδες καὶ σπαθιὰ δομητικὰ κινώντας:
«Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὄπλα αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιᾶσω
καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιά κι' ἐδῶ κι' ὅπου κι' ἂν λάχω.
Θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι' ἀφρόντιστα θὰ πέσω
καὶ τὴν πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω
καὶ τοὺς δικαίους θ' ἀγαπῶ καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους.
Θὰ κατατρέχω τὸ κακό, θὰ σφάζω τὸν προδότη,
κι' ἀνίσως ψέματα μιλῶ κολάστε με, θεοὶ μου!»
Κι' ὅταν μὲ μάτια δολερὰ σὲ ξαγναντέψῃ ὁ φθόνος
κι' ἢ ἀκοίμητη Διχόνοια τὸ δόντι τῆς σοῦ τριέξῃ,
κι' ὅταν βρεθοῦνε στόματα κακὰ γιὰ σὲ νὰ εἰποῦνε
καὶ στοχασμοί, πὺν ν' ἀψηφοῦν τὴ φωτερὴ σου χάρη,
χαρὰ σ' ἐσέ, χώρα λευκὴ καὶ χώρα δοξασμένη,

κι' ἦρθεν ἡ ὥρα ἡ φοβερὴ ν' ἀστράψεως, νὰ βροντήσης,
καὶ νὰ θαμπώσει κάθε νοῦ, νὰ κλείσης κάθε στόμα,
καὶ τοὺς ἐπίβουλους θεοὺς νὰ διώξης ντροπιασμένους.
Θ' ἀνάψω τρέλλα περισσὴ στὰ περσικὰ κεφάλια,
θὰ φέρω ἀσκέρια ἀμέτρητα ἀπ' τῆς Ἀσίας τὰ βάρη,
μὲ τὰ καράβια τῶν ἐχθρῶν θὰ κρύψω τοὺς γαλοὺς σου,
καὶ τότε τὸ κοντάρι μου τρομακτικὰ κινώντας,
καὶ τότε τὴν ἀστραφτερὴν ἀπλώνοντας ἀσπίδα,
θὰ πολεμήσω ἀδελφικὰ στὸ πλάγι τῶν παιδιῶν σου.
Καὶ θὰ περάσουν οἱ γενιές καὶ θὰ διαβοῦν οἱ αἰῶνες,
καὶ στὰ βαθιά σου τὰ νερὰ καὶ στὰ ψηλὰ βουνά σου
θ' ἀντιλαλιέται ἡ νίκη σου, καὶ θὰ γροικιέται ἀκόμα
ὁ ἀπελπισμένος ὁ δαυμὸς, τὸ σκούξιμο τοῦ Ξέρξη,
γιά νὰ τ' ἀκοῦν οἱ τύραννοι, νὰ τρεμοκοκκαλιάζουν!»

Εἶπες καὶ ξάφρον ἐσώπασες· ἀλλ' ὅμως πέρα ὡς πέρα
καὶ στὰ βουνὰ καὶ στὶς καρδιές ἀντιλαλοῦν ἀκόμα
τὰ λόγια σου προφητικά, μυστήριον γεμάτα.

Ποτὲ τ' ἀνθρώπινα τ' αὐτιά δὲν εἶχανε γροικήσει
τέτοια βροντή, πὸν μέσα της νὰ κλῆ τέτοι' ἁρμονία,
καὶ σάλπισμα, πὸν νὰ μιλῆ καὶ νὰ ξεφανερῶνῃ
σὲ βάρη ἀγέννητου καιροῦ ἕναν καινούργιον κόσμον.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Τὸ Στάδιον

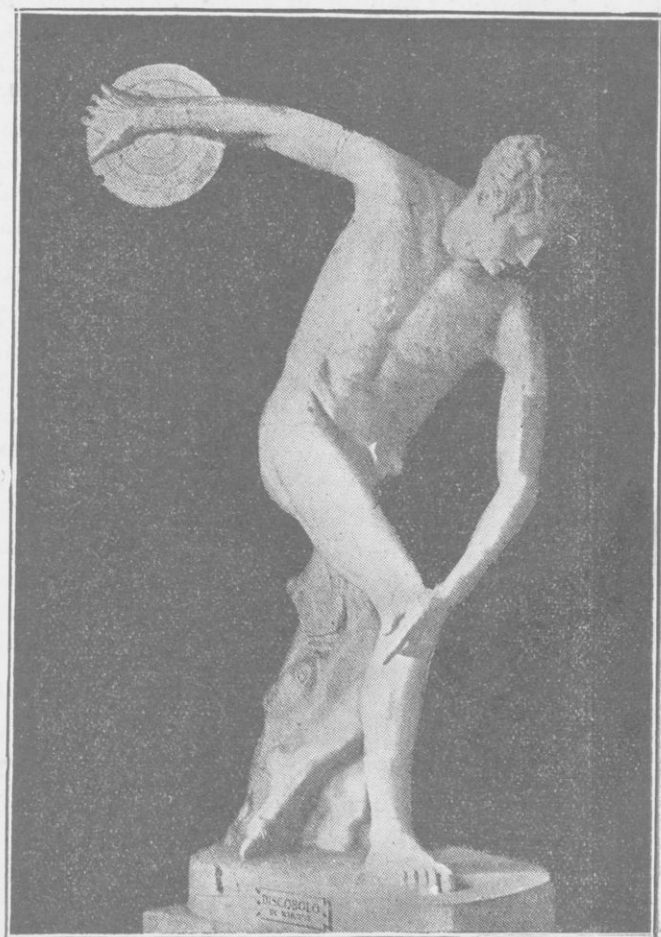
Βλέπω, προστὰ στὰ πρόθυρα, βωμὸ αἵματοβαμμένο.
 Ἐκεῖ τ' ὀλόστραφτο σχοινί, δεμένο ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη,
 προσμένει γὰ τ' ἀφήσουνε κάτω στὴ γῆ γὰ πέση,
 γὰ δώση αὐτὸ τὴν προσταγή, τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσῃ.
 Ὀλόρθη ἔμπρός του στέκεται τετράγωνη κολώνα.
 Χιονόλευκη μέσα στὴ σκιά κι' ἀστραφτερὴ στὸν ἥλιο.
 Βουβὴ σὰν τ' ἄλλα μάρμαρα δὲν εἶναι ἢ θεία χάρη
 βροντόφωνη τὴν ἔστησε κι' « Ἀρίστευε! » φωνάζει.
 Ἔχει δυὸ ἄλλες ἀδελφές, ὅμοιες μ' αὐτὴ στὴν ὄψη.
 Ἡ τρίτη στέκεται μακριὰ κατὰ τὴν ἄλλην ἄκρη,
 περήφανη, καμαρωτὴ κι' αὐτὴ φωνάζει « Στρέψε! »
 Ἡ δευτέρη σηκώνεται ἀνάμεσα στὶς δυὸ των,
 καὶ δίνει θάρρος καὶ ζωὴ σ' αὐτοὺς ποὺ τρέχουν πλάγια,
 καὶ λέγει στὸν καθένα των: « Βιάσου γὰ ξεπεράσῃς! »

Οἱ Ἑλλανοδίκαι

Τὰ χεῖλη των ἀγέλαστα, βαριά τὰ μέτωπά των,
 μέσα στὰ βάρη τοῦ μυαλοῦ κρύβουν τὴ δίκαια κρίση.
 Χιλιάδες μάτια ὀλόγυρα μὲ ζήλεια τοὺς κοιτάζουν
 μ' αὐτοὶ κανένα δὲν θωροῦν, μηδὲ τὸ μάτι στρέφουν,
 γατὶ ἢ πορφύρα, ποὺ φοροῦν, δείχνει βαρὺ τὸν δοκο
 καὶ θέλουν γὰναι καθαρὴ ἢ ἐλεύθερη ψυχὴ των.

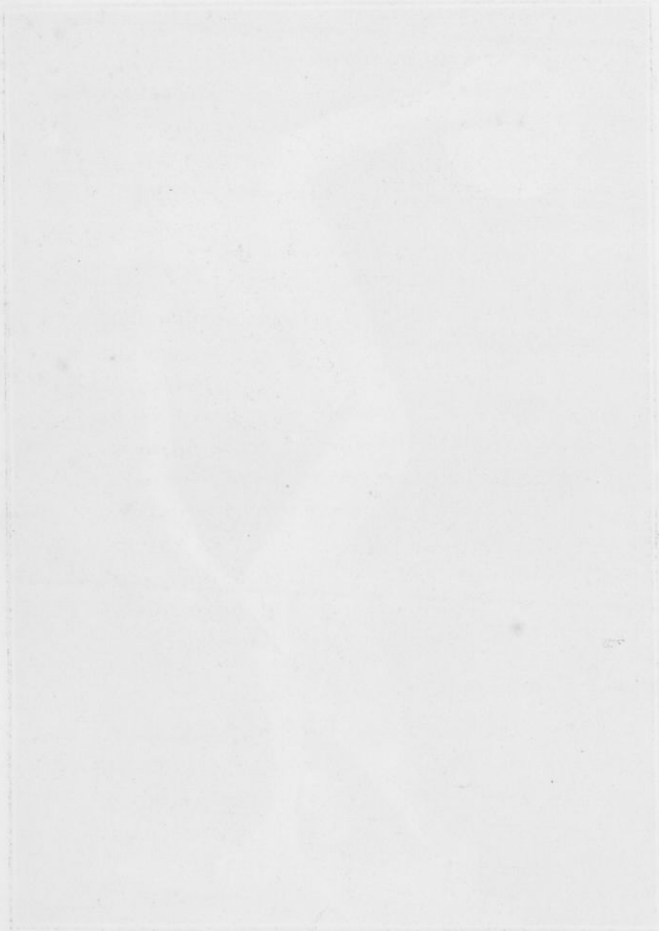
Ὁ δρόμος

Βλέπω λεβέντες φτερωτοὺς κι' ἀραδιαστὰ βαλμένους
 μὲ τῶνα πόδι πάρα ἔμπρός, μὲ τ' ἄλλο παραπίσω.
 Προσμένουνε τὴν προσταγή, τὸ τρέξιμο ν' ἀρχίσουν.
 Βλέπω γὰ γέροντ' ὀλόγυρα καὶ καταγῆς γὰ πέφτη.
 Καὶ γὰ, τὰ πόδια φτερωτὰ τὸ ἕνα μὲ τ' ἄλλο ἀνοίγουν.
 Καὶ ξεκινοῦνε μονομιᾶς καὶ τρέχουν, τρέχουν, τρέχουν.
 Τρέχουν καὶ μόλις ἀκκουμποῦν τὸ πόδι των στὸ χῶμα,
 τρέχουν μ' ἀθώρητα φτερά καὶ μάτι δὲν τοὺς φτάνει.
 Ὅχλοβοή, κραυγὲς χαρᾶς τὸ νικητὴ δοξάζουν.

Ὁ δισκοβόλος τοῦ Μύρωνος

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΑΓΩΓΕΣ

Ἡ Πάλη

Καὶ βλέπω τώρα δόλογγυμνους ζευγαρωτὰ βαλμένους.
Ἔχει ὁ καθεὶς τὸ ταίρι του κι' ἕνας τὸν ἄλλον βλέπει
καὶ καρτεροῦνε βιαστικοὶ τὸ πάλαιμα ν' ἀρχίσῃ.
Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ τὴν προσταγὴ νὰ κράζῃ.
Κι' ἀμέσως πιάνονται ἀρπαχτὰ τὰ λιπαρὰ ζευγάρια
καὶ πότε σμίγουνε σφιχτὰ καὶ λὲς πὼς γίνοντ' ἕνα
καὶ πότε πάλι ἀνοίγουνε μὲ τεντωμένα νεῦρα.
Κι' ἄλλος βαριά ξαπλώνεται κι' ἄλλος δόλογγυμος στέκει,
κι' ἄλλο ζευγάρι καταγῆς κουβαριαστὰ κυλιέται
καὶ πότε ἀνασηκώνεται καὶ πότε πάλι γέρνει.

Τὸ Ἄλμα

Καὶ βλέπω ν' ἀναδεδύονται πίσω ἀπὸ τὸν βατιῆρα*,
τὰ γυμνασμένα σώματα, τῶνα ἀπὸ τ' ἄλλο ἀνάοια.
Σμίγουν οἱ δυὸ παλάμες των καὶ τρίβει μιὰ τὴν ἄλλη,
θαρρεύονται καὶ σπαρατσοῦν οἱ νευρωμένες κνήμες
καὶ μὲ λαχτάρια καρτεροῦν τὸ πῆδημα ν' ἀρχίσῃ.
Κι' ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ βροντόφωνα νὰ κράζῃ
κι' ἀκούω ἀχνὸ ψιθύρισμα καὶ βλέπω τὸν καθένα
νὰ ξεκινᾷ μὲ μιὰν ὀρμὴ, μὲ μιὰν ὀρμὴ νὰ τρέξῃ
καὶ νὰ πατῇ τὸ πόδι του στὸ φανερὸ σημάδι,
οὔτε μιὰ τρίχα παραμπρός, οὔτε μιὰ τρίχα πίσω,
καὶ νὰ σηκώνεται ψηλὰ καὶ χαμηλὰ νὰ πέφτῃ.

Ὁ Δίσκος

Πάλι ἡσυχία ἀπλώνεται στὰ μαζεμένα πλήθη,
κι' ἀχόρταγα τὰ μάτια των καρφώνουν στὴ βαλβῖδα,*
ποὺ οἱ δισκοβόλοι θ' ἀνεβοῦν νὰ ρίξουνε τὸ δίσκο.
Ἀκούω τὸν κήρυκα ἀπ' ἐκεῖ βροντόφωνα νὰ κράζῃ
καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ μὲ τὸ δεξιὸν χεῖρ
νὰ παίρῃ τ' ὀλοστρόγγυλο καὶ πλακωτὸ λιθάρι,
νὰ τὸ σηκώῃ μονομιᾶς, χωρὶς στὸ πρόσωπό του
παραμικρὴ ζαρωματιὰ τὸ βάρος του νὰ δείχνῃ.
Βλέπω τ' ὀλογγυμο κορμὶ νὰ γέρνῃ πρὸς τὰ κάτω,
βλέπω τὸ πόδι τὸ δεξιὸν νὰ βγαίῃ ἔμπρὸς ἀπ' τ' ἄλλο
καὶ βλέπω τὸν ἀγωνιστὴ νὰ στρέφῃ τὸ λιθάρι
καὶ νὰ τὸ φέρῃ ὀλόγυρα μ' ὅλη τὴ δύναμή του,

κι' εὐθὺς ν' ἀνασηκώνεται καὶ νὰ τοῦ δίνει δρόμο.
Κι' ἀκούω τοῦ δίσκου τὸν ἀχὸ πὸν σκίζει τὸν ἀέρα
καὶ τὸν θωρῶ νὰ χάνεται καὶ τὸν θωρῶ νὰ πέφτη.
Καὶ βλέπω κάποιον ἀπ' ἐκεῖ νὰ βάζη ἓνα σημάδι
κι' ἔρχεται τρίτος, τέταρτος, καθεὶς μὲ τὴ σειρά του,
καὶ γέρνει καὶ σηκώνεται καὶ τὸ λιθάρι ρίχνει.

Ὁ Στέφανος τῆς Νίκης.

Βλέπω τὸν κήρυκα γοργὰ κι' δλόγυρα νὰ τρέχη
κι' ἀκούω νὰ κράζη τ' ὄνομα, καθὼς καὶ τὴν Πατρίδα,
τοῦ νικητῆ πὸν νίκησε καὶ σ' ὅλα βγῆκε πρῶτος.
Καὶ βλέπω τὸν δημοφρονιὸ καὶ τ' ἄξιο παλικάρι
νὰ ξεκινᾷ ἀπ' τὸ σωρὸ κι' ἀγάλια νὰ πηγαίνει,
καὶ ν' ἀκκουμπᾷ στὰ γόνατα τ' ἀριστερό του χέρι,
καμαρωτός, περήφανος, πρὸς τὸ χρυσὸ τραπέζι,
πὸ ἀπιθωμένα ἀπλώνονται τὰ λιόφυλλα στεφάνια.
Χαρὰ στὸ γέρο τὸ γονιὸ πὸν τὸν θωρεῖ ἀπὸ πέρα,
χαρὰ στὴ μάνα μακριά, πὸν καρτερεῖ μὲ πόθο...
Χαρὰ στὴ δοξασμένη του καὶ ξακουστὴ Πατρίδα
ὅπου γεννᾷ τέτοια παιδιὰ καὶ τέτοια παλικάρια!

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ

Σημ. Περί τοῦ Διαγόρου καὶ τῶν υἱῶν του ὁ κ. Ἄντ. Κεραμόπουλος γράφει τὰ ἑξῆς :

«Ἐκ τῆς νήσου Ρόδου, ἡ ὁποία ἐξαπέστειλε ρωμαλεωτάτους πύκτας, ὑπερτεροῦσα ὡς πρὸς τοῦτο καὶ αὐτὴν τὴν περιδοξὸν διὰ τοὺς ἀγωνιστάς της νήσον Αἴγιαναν, εἶναι περίφημον τὸ εὐγενὲς γένος τῶν Διαγοριδῶν.

Ἐὸ Διαγόρας, ἀφοῦ ἐνίκησεν εἰς πολλοὺς ἀγῶνας ὡς πύκτης, ἠτύχησε νὰ ἴδῃ καὶ τοὺς υἱούς του Ἄκουσίλαον, Δωριέα καὶ Δαμάγητον καὶ τοὺς ἐγγόνους του Εὐκλέα καὶ Πεισίροδον νικῶντας εἰς τὰ Ὀλύμπια.

Λέγεται δέ, ὅτι ἀπέθανε κατὰ τρόπον εὐτυχέστατον. Εἶχαν δηλ. νικήσει εἰς τὴν Ὀλυμπίαν οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Ἄκουσίλαος καὶ Δαμάγητος καὶ στεφανωθέντες ἐπευφημοῦντο ὑπὸ τοῦ πλήθους. Τότε οὗτοι ἀνευρίσκουν τὸν γέροντα πατέρα των, ὁ ὁποῖος παρ-εῦρίσκετο εἰς τοὺς ἀγῶνας, θέτουν ἐπὶ τῆς λευκῆς κεφαλῆς του τοὺς στεφάνους, τοὺς ὁποίους εἶχαν λάβει, καὶ, σηκώσαντες αὐτὸν εἰς τοὺς ὦμους των, περιέφεραν ἐν θριάμβῳ καὶ ἐν μέσῳ ἐπευφημιῶν περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διός. Τότε Λάκων τις, βλέπων τὴν μεγάλην αὐτὴν εὐτυχίαν, ἀνέκραξεν : « Ἀπόθανε πλέον, ὦ Διαγόρα ! Ἄρκετὴ εἶναι ἡ εὐτυχία σου· δὲν θὰ ἀναβῆς ἀθάνατος εἰς τὸν οὐρανόν ! » (κάτθανε, Διαγόρα, οὐκ εἰς Ὀλυμπον ἀναβήσει). Καὶ ὁ Διαγόρας ἐξέπνευσεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σταδίου ἐπὶ τῶν βραχιόνων τῶν υἱῶν του, φιλούμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ ραινόμενος δι' ἀνθέων ὑπὸ τοῦ πλήθους».

*Μέσα σιὸ στάδιο τῆς χαρᾶς σαλεύει ἡ τρικυμία
τὰ πεντελήσιο μάρμαρα σκεπάζει τα ὁ λαός.*

*Κι' ἀπὸ τὸ φῶς τ' ἀθάνατο ντυμένη ἡ Ὀλυμπία
φαντάζει, ἀστράφτει δλόγηρα, καὶ δείχνεται ὡς ναός.*

*Νὰ τῆς Ἑλλάδος τὰ ξανθὰ καὶ ξακουστὰ βλαστάρια,
ποὺ πάλεψαν, ποὺ ἀκόντισαν, ποὺ ἐτρέξανε ! Καὶ νὰ
τὰ μαῦρα καὶ τὰ χάλκινα κορμιά, ποὺ παλικάρια
τὸν Πέροση πέρα ἐσπρώξανε στῆς Θράκης τὰ βουνά.*

Οἱ πανοπλίες λάμπουνε στὸν ἥλιο καὶ τὰ τόξα,
ποὺ νικηφόρα ἐστήσανε τὰ τρόπαια ἕναν καιρὸ,
ποὺ βροντερά ἀντηλλάλαξαν τὴ σαλαμίνια δόξα
καὶ ποὺ τὸν κάμπο ἐβάψανε τὸ Θέσπιο αἵματηρό!

Καὶ γὰ τὰ ὠραῖα γεράματα τὰ εἰρηνικὰ τριγύρα,
ποὺ μὲ τὰ κισσοστέφανα στήν τίμα κεφαλή,
ἂν εἶναι τώρα γιὰ γὰ βγοῦν ἀπ' τῆς ζωῆς τὴ θύρα,
ὅμως τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερο σιὰ Ἡλύσια τοὺς καλεῖ.

Ἦ ὄλα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κι' ἀμόλυντα καὶ ὠραῖα
κάτου ἀπ' τὸ μάγον ἥλιο σου, Ἑλλάς μου φωτεινῆ:
τ' ἀγάλματα, ποὺ δείχνονται πανέμορφα καὶ νέα,
τὰ λάβαρα, ποὺ ὁ ἄνεμος μὲ ἀγάπη τὰ κινεῖ.

Τ' ἄσπρα μαλλιὰ καὶ τὰ ἱερὰ καὶ οἱ πορφυρῆς χλαμύδες
καὶ οἱ σάλπιγγες, ποὺ εἶν' ἔτοιμες τίς νίκες γιὰ γὰ εἰποῦν,
κι' οἱ μεγαλόφυγχες καρδιές, ποὺ οἱ μυστικῆς ἐλπίδες
μὲ ἄγιο μεθύσι ἐγέμισαν κι' ἀδιάκοπα χτυποῦν.

Κι' ἦρθε στὴ μέση ὁ κήρυκας κι' ἐστάθηκε καὶ ὑψώνει
χρυσὸ ραβδί, κι' ὀλόγυρα τὴν ἀγωνία θωρεῖς,
κι' ἦρθε στὴ μέση ὁ κήρυκας καὶ κράζει: «Στεφανῶνει
τοὺς νικητὰς μὲ κότινον ἢ Ὀλυμπία πατρίς!

Ἦ Ρόδος παίρνει σήμερα τίς δυὸ μεγάλες νίκες.
Τοῦ Διαγόρα ἄς ἄρθουνε τὰ δυὸ παιδιὰ μπροστά!»
Κι' ἀπὸ τὰ πλήθη ἐπρόβαλον πρὸς τοὺς ἔλληνοδίκες
οἱ δυὸ ἀδελφοί.— Ὡ δίδυμα λουλούδια, ταιριαστά!

Χαρά στην ποὺ σᾶς γέννησε καὶ ποὺ σᾶς μοσκοβόλα!
τὰ πλαστικά, τ' ἀτσάλινα, τὰ δυνατὰ κορμιά,
ποὺ βγαίνουν σὰν ἡμίθειοι μὲ μάτια φωτοβόλα
μὲ τὰ πλατιά τους μέτωπα καὶ τὰ χυτὰ μαλλιὰ!...

«Χαίρετε, ὦ Ρόδιοι, χαίρετε!» ὁ ἔλληνοδίκης κράζει
«Τοῦ Διαγόρα εἴσασιτε σεῖς τὰ φύτρα τὰ ἱερὰ,
ποὺ ἢ φῆμη μὲ τὸ οὐράνιο φῶς πλατιά τότε σκεπάζει
ποὺ ἐφτὰ φορῆς τὴ χάρηκε τῆς νίκης τὴ χαρά.

Ἦς τρικυμίσουν οἱ χαλκοί, κι' ἄς ἀντηχοῦν τὰ σεῖστρα,*
τὰ κύμβαλα ἄς ἠχήσουνε καὶ οἱ σάλπιγγες, ἐμπρός!»

Κι' ἀνέβη, ἀνέβη ὁ ἀλλαλαγμὸς ἀπάνω ἀπ' τὴν κονίστρα,
ὅπου ὁ λαὸς ἐβόησε περίγυρα ἠχηρὸς.

Κι' ὄλοι κοιτάζανε δεξιὰ στοῦ γέρον τὴν κερκίδα.
Μὰ ὁ Διαγόρας ἄφθονα τὰ δάκρυα του κνῆ,
κι' ἀμίλητος τὰ μάτια του σφουγγαίε μὲ τὴν χλαμύδα
καὶ τοῦ κρατεῖ ἢ συγκίνηση δεμένη τὴ λαλιά.

Καὶ οἱ νικητές, μὲ τὰ χλωρὰ στεφάνια τώρα, πᾶνε
καὶ στοῦ πατέρα τὸ λευκὸ κεφάλι τὰ φοροῦν,
κι' ὀρηκτικὰ τὸν ἄρπαξαν στοὺς ὤμους καὶ περναῖνε
κι' ὦ θρίαμβος, ἀγέρωχα στὸ Στάδιο προχωροῦν.

Γύρω τὰ πλήθη τὸ ἱερὸ μεθύσι φλέγει τώρα
καὶ σειοῦν τοὺς κλάδους καὶ σκορποῦν τ' ἄνθια μ' ἀγνήχαρὰ,
καὶ κράζουν: «ὦ ἀπόθανε, ἀπόθανε, Διαγόρα!
ποιὰ δόξα ἐσὺ ὠραιότερη θὰ ἐπιθυμήσης πιά!»

Κι' ἐκεῖνος, ὡς ἐφθάσανε στὸ ἄγαλμα ἐμπρὸς τῆς Νίκης,
τ' ἄσπρο κεφάλι του ἔγειρε μὲ χαμογέλιο ἀχνὸ*
κι' εὐτυχισμένος τρεῖς φορὲς ὁ γέρο Ὀλυμπιονίκης
τὰ μάτια του ἐπαράδωσε στὸ φῶς τὸ ἀληθινό.

Γύρω ἐξεσποῦσε ὁ θρίαμβος κι' ἀλλάλαζαν τὰ σεῖστρα
καὶ τὸν παιᾶνα οἱ σάλπιγγες χτυπούσανε ἠχηρὸ,
καὶ τ' ἄνθια πάντα ἐπέφτανε ἐπάνω στὴν κονίστρα
καὶ τ' ἄνθια πάντα ἐρραίνανε τὸ γέροντα νεκρό.

ΠΟΡΦΥΡΑ

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ

Ὅχι ὅπως λέν, ὅτι δὲν ζοῦν οἱ τόσο ἀγαπημένες
οἱ ἀρχαῖες οἱ Ἀττικὲς μορφές σι' ἀνάγλυφα ἐκεῖ πέρα
τοῦ λιόχαρον Κεραμεικοῦ * νιοί, γέροι, νιές παρθένες,
ὅλοι τους ζοῦν καὶ χαίρονται τὸ φῶς καὶ τὸν ἀέρα.

Τὸ ξέρω· ἢ γῆ τοὺς ἔλυωσε, πᾶνε καιροὶ καὶ χρόνια.
Ἄλλὰ οἱ λευκὲς τους οἱ ψυχὲς κάτω ἀπ' τὸν Ἄδη ἀγάλι
ξεφύγαν καὶ σιὰ πέτρινα κορμιά τους τὰ αἰώνια
ἔδω πὺδ ζοῦσαν φώλιασαν, καὶ ζοῦν μαζί μας πάλι.

ὦ! Ζοῦνε. Ἡ κόρη μὲ σκυφτὰ τὰ μάτια τὰ μεγάλα
κοιτάει τ' ἀνάλαφρο πουλί, πὺδ κάπου σὲ μιὰ κόχη,
σιτὴ γούβα τοῦ μαρμάρου τῆς πῆγε νὰ πιῇ μιὰ σιτάλα
ἀπ' τὸ νεράκι π' ἄφησεν ἐκεῖ τὸ πρωτοβρόχι.

Πιὸ πέρα ὁ γέρος ἄρχοντας σιτὸ χέρι του ἔχει κλείσει
τοῦ γιοῦ του, τοῦ μικροῦ του γιοῦ, τ' ἀγνό, τ' ἀθῶο τὸ χέρι.
Εἶν' ἀνοιξη· κι' ἀκούει κοντὰ τῇ λεύκα ποῦχει ἀρχίσει
νὰ τραγουδάη σι' ὀλόδροσο τοῦ Μάρτη μεσημέρι.

Κι' ὕστερα πάλι ὁ μορφογιός, σιτὸ κυπαρίσι πλάϊ,
αὐτὸς μέσα σι' ἀτέλειωτο, τὸ γαλανὸ τοῦ Ἀπείρου,
γιὰ κοίτα! ἀνέβη σι' ἄτι του καὶ πάει κι' ὄλο πάει
σιτὸ δρόμο τὸν ἀξένοιαστο τῆς νιότης καὶ τοῦ ὄνειρου.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Ο ΔΕΞΙΛΕΩΣ

Σημ. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦ Δεξιλέω, ἐκ τῶν εὐρημάτων τοῦ Κεραμεικοῦ* τῶν Ἀθηναίων, παριστάνει Ἀθηναῖον ἰππέα ὀρμῶντα ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν καὶ ἀνατρέποντα ἕναν ὀπλίτην Σπαρτιατὴν, τὸν ὁποῖον ετοιμάζεται νὰ κτυπήσῃ μὲ τὴν λόγχην. Πρόκειται περὶ μιᾶς ἐφοδῶς εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Κορίνθου κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. Τὴν σφοδρὰν ὀρμητικότητα τοῦ Δεξιλέω μαρτυρεῖ ἡ χλαμύς, ἡ ὁποία ἀνεμίζεται εἰς ὠραίας πτυχάς. Ὁ νικητῆς Δεξιλέωσ κατὰ τὴν ἐφοδὸν ταύτην ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἐφρονεύθη. Πρὸς τιμὴν δὲ αὐτοῦ ὑψώθη ἡ φέρουσα τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο στήλη, εἰς τὴν βάσιν τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή :

ΔΕΞΙΛΕΩΣ ΛΥΣΑΝΙΟ ΘΩΡΙΚΙΟΣ
ΕΓΕΝΕΤΟ ΕΠΙ ΤΕΙΣΑΝΔΡΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΣ
ΑΠΕΘΑΝΕ ΕΠ ΕΥΒΟΛΙΔΟΥ
ΕΓ ΚΟΡΙΝΘΩ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΠΗΠΕΩΝ

Ὁ Τεῖσανδρος ἦτο ἄρχων τὸ 414, ὁ δὲ Εὐβολίδης τὸ 394. Ἐπομένως ὁ Δεξιλέωσ ἔπεσε μὲν εἰκοσαέτης.

Ἐκ τοῦ ἀναγλύφου τούτου ὁ ποιητῆς ἐνεπνεύσθη τὸ κατωτέρω ποίημα :

Κι' ἀπὸ τὸ πρῶτο μάραρο κι' ἀπὸ τὸ πρῶτο μνήμα
ἀκούω φωνὴ πὸν χύνεται κι' ἀκούω φωνὴ πὸν λέει :

— Ἐμὲ μὲ λὲν Δεξιλέων. Ἐγὼ εἶμαι τῆς Ἀθήνας
τὸ λατρεμένο τὸ παιδί, τ' ἀγένιο παλιζάρι.

Μ' ἀνάθρεψαν τὰ βροντιερὰ τραγοῦδια τοῦ Τυρταίου
καὶ τάραξαν τὸν ὕπνο μου τὰ ὄνειρα τοῦ Αἰσχύλου.

Ἐξω στὸ δρόμο, στὴ δουλειά, στοῦ κάμπου τὸν ἀέρα
μοῦθρεψε ὁ ἥλιος τὸ κορμὶ καὶ τ' ἄνοιξε σὰν ἄνθος,
καὶ στὸ Γυμνάσιον ὁ Θεός, ὁποῦ βοηθαίει τὰ νιάτα,
μοῦ τόπλασεν ἀρμονικά, σφιχτό, χυτὸ κι' ὠραῖο.

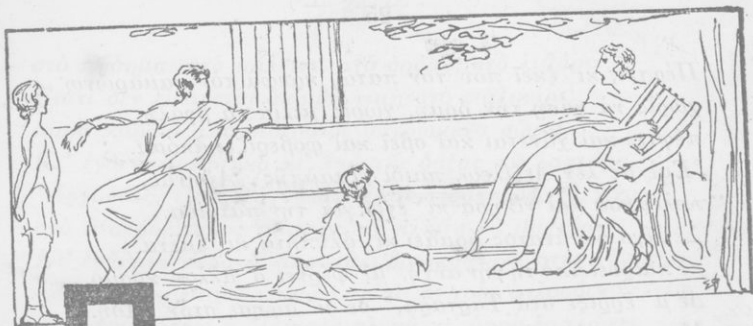
Κι' ἐγὼ καβάλλα, φτερωτός, μέσα στοὺς πρῶτους πρῶτος,
συντρόφεψα τὸ ἱερὸ τῆς Ἀθηνᾶς καράβι

κι' ἔλεγα: «Βάλε μου, θεά, τραγὴ καρδιά στὰ στήθη,
δῶσε φτερὰ στὰ πόδια μου καὶ δύναμη στὰ χέρια
νὰ πάω κι' ἐγὼ ν' ἀγωνισθῶ καὶ νικητῆς νὰ λάμψω

στο πήδημα, στο πάλεμα, στο δρόμο, στο λιθάρι».
Γιατί δὲν εἶναι πιὸ ἀκριβὴ τιμὴ στο παλικάρι
παρὰ καρδιά ἀπὸ σίδερο σὲ φτερωμένο σῶμα.
Κι' ἐγὼ ὄνειρευθῆκα κι' ἐγὼ τῆς δόξας τῆ λαχτάρα.
"Αρχοντας, εἶπα, νὰ ὑψωθῶ καὶ στρατηγὸς νὰ γίνω,
στο θέατρον ἄξιος ποιητῆς τὰ πλήθη νὰ μαγεύω.
Κι' ἐγὼ μιὰ μέρα ν' ἀκουσθῶ βροντόφωνα στὴν Πηνάκα,
ἀστροπελέκι στοὺς κακοὺς. Καὶ μὲ τοὺς φιλοσόφους,
ἐκεῖ ποὺ τρέχει ὁ Ἴλισσὸς γλυκὰ κι' ὁποὺ ξαπλώνει
δροσαῖτον ἴσκιον ὁ πλάτανος, κι' ἐγὼ νὰ ξεδιαλύνω
τὰ μυστικὰ τῆς πλάσεως καὶ τῆς ψυχῆς τὰ σκότη.
'Αλλ' ἓνας ἀγαθὸς Θεός, ὁποὺ ποτὲ τὰ μάτια
δὲ σήκωσε ἀπὸ πάνω μου καὶ πάντα μὲ φυλάγει,
Αὐτὸς διώρισε γιὰ μὲ μιὰ δόξα πιὸ μεγάλη:
Γιὰ τὴν Πατρίδα ν' ἀξιωθῶ, νὰ πάω νὰ πολεμήσω!
Καὶ νὰ! σαλπίζει ἢ σάλπιγγα πολεμιστήριον ἤχο,
κι' ἢ Ἀθήνα μὲ τὰ ὄνειρα τοῦ Πλάτωνος, ἢ Ἀθήνα
ξυπνάει γοργά, ἀντρειεύεται, καθὼς ἢ Ἀθηναῖα της,
γαλήνια κόρη καὶ μαζὶ πρόμαχος θεριεμένη.
'Ἡ Σπάρτη ἢ ἀνυπόταχτη μᾶς φοβερίζει, ἢ Σπάρτη!
Θυμήθηκα τὸν ὄρκο μου κι' ἀρματομένος τρέχω
σὲ κυματόπλαστο ἄλογο θεσσαλικόν, ὁπῶχει
χαρὰ στὸν πόλεμον καὶ σκάπτει, ἀντιάζεται, δὲ στέκει.
Στὸ χέρι μου ἀνυπόμονον κουνιέται τὸ κοντάρι.
Θαρρῶ πὼς μέσα μου ἢ καρδιά βροντοχιτυπάει τοῦ Κόδρου,
θαρρῶ, εἶναι σὰν τοῦ Αἴαντος* ψηλὸ τ' ἀνάστημά μου,
θαρρῶ, τὸ δρόμον ἓνας Θεὸς μοῦ δείχνει καὶ κανένας,
ναί, καὶ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ κόψῃ τὴν ὁρμὴ μου.
Μὲ τὸν ἐχθρὸν ἐσμίξαμε στὸν κάμπο τῆς Κορίνθου.
'Ἡλιοκαμένος καὶ τραχὺς καὶ ἀκράτητος Σπαρτιάτης,
βοριάς χυμᾶει ἐπάνω μου πελώριος Σπαρτιάτης.
Τὰ χρόνια μου τὰ εἴκοσι πυρῶνοντα καὶ βράζουν.
Τῆς Σπάρτης ἄντρας εἶσ' ἐσύ, παιδί εἶμαι τῆς Ἀθήνας.
Βοηθᾶτε μ', ἴσκιον πατρικοῖ τῶν Μαραθωνομάχων!
Σφιχτὰ κρατῶ μὲ τὸ ζερβὶ τὸ χαλινάρι, χύνω
σὰ φλόγα τ' ἄλογο, πετῶ, σκύβω, γοργά τινάζω
τ' ὀλόμακρον κοντάρι μου, κατὰστηθα τὸν βρίζω.
Στὰ πόδια ἐμπρὸς τ' ἄλογον μου κατρακνύλει καὶ πέφτει.

Πέφτει, κι' ἐκεῖ πού τὸν πατῶ, κρυφὰ τὸν καμαρώνω·
χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ὁρμή, χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλλῃ,
πέφτει καὶ χάνεται καὶ σβεῖ καὶ φοβερίζει ἀκόμα.
Ἐμὲ μὲ λὲν Δεξιλέω, παιδὶ εἶμαι τῆς Ἀθήνας,
πολέμησα καὶ νίκησα κι' ἐγὼ γιὰ τὴν πατρίδα.
Σὲ λίγο ὁ θάνατος ὁρμάει κι' ἀλύπητα κι' ἐμένα
μὲ παίρνει ἀπὸ τὴ γῆν αὐτή, μὲ φέρνει σ' ἄλλον κόσμο.
Δὲ μ' ἔρριξε στὰ Τάρταρα,* δὲ μ' ἄφησε στὸν Ἄδη.
Μακαρισμένο, ἀθάνατο, μ' ἀνάστησε γιὰ πάντα
στὰ μαρμαρένια Ἡλύσια,* στὰ Ἡλύσια τῆς Τέχνης.
Ὁ χρόνος φεύγει, ἀλλάζει ἡ γῆ, περνοῦν λαοὶ καὶ κόσμοι
καὶ πέφτουν καὶ μαραίνονται σὰ φθινοπώρου φύλλα.
Κι' ἐγὼ ἐδῶ ἀσάλευτος κι' ἀμάραντος προβάλλω
καὶ τῆς πατρίδος τὸν ἐχθρὸ στὰ πόδια μου τὸν ἔχω.
Ὡ χάρη, ὦ νίκη τῆς ζωῆς, ἀνήκουστη εὐτυχία,
Στὰ μαρμαρένια Ἡλύσια, στὰ Ἡλύσια τῆς Τέχνης!

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΥΓΛΟΙ

ΑΝΔΡ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ

Ο ΧΑΛΑΣΜΟΣ

Ἐφέρναμε γύρα τὰ Βάτικα* τότε. Μιὰ ἡμέρα ἐφθάσαμε ἀποσπεροῦ* στὸ Φαλακρὸ κι' ἐκονέψαμε. Λόγο πρὸς λόγο, ἐπάνω στὸ φαγί, ἀκούει ὁ σύντροφός μου, πὼς οἱ παλιοκλησιές, πού τρέχει καὶ ζητεῖ, δὲν ἦσαν παρὰ στὴν Καστανιά, μιάμιση ὥρα μακριὰ ἀπ' τὸ χωριό.

—Καὶ εἶναι παλιές; ἐρώτησεν ἀμέσως μὲ σπουδὴ καὶ ἀνυπομονησία σὰν τὸν πεινασμένο, πού ἀκούει ἔξαφνα, πὼς πλάκωσε καὶ τὸ φαγί.

—Πολὺ παλιές· εἶπεν ὁ παπάς, γέροντας σεβαστὸς καὶ πολυκάτοχος*.

—Κι' ἔχουν μέσα τίποτα ζωγραφιές;

—Οὐ, βέβαια, ἔχουν ἱστορίες· ὅλα τὰ τειχιὰ εἶναι ἱστορημένα

—Οὐμ!... ἔκαμιν ὁ σύντροφός μου, ὡσὰν λεοντάρι, μὲ τριπλὴ εὐχαρίστηση γιὰ τὸ νόστιμο φαγί, τὸ ξεδιαλεγμένο κρασί καὶ τὸ πλούσιο εὔρεμά του.

Καὶ ὅλη τὴ νύχτα τὸν ἄκουα νὰ κυλιέται ἀπάνω στὸ στρῶμα του ἀνυπόμονος ἕως νὰ ξημερώσῃ. Καὶ σὰν ἐπὴρ ἡμέρα μ' ὄλο τὸ πυκνὸ πούσι*, πού ἐσκέπαζε τὸ χωριὸ καὶ ἀφάνιζε κάθε ἀντικείμενο γύρω, ἐσφίξαμε τὰ λουριά καὶ μ' ἓνα ὀδηγὸ ἐτραβήξαμε ἴσια στὴν Καστανιά.

Ἄχ! ἐκείνη τὴν αὐγὴ ποτὲ δὲν θὰ τὴν ξεχάσω! Ἐκείνο τὸν ἀνθοσπαρμένο τόπο μὲ τίς δροσιές καὶ τὸ χαμολόγι του ποτὲ δὲν θὰ τὸν ἀφήσω ἀπὸ κοντά μου· τῶν πουλιῶν ἐκείνο τὸ λάλημα

μέσα στο άγνό φῶς τῆς ἡμέρας ποτέ δὲν θά τ' ἀλλάξω οὔτε μὲ ἀγγελικὴ ψαλμωδία. Τί Ἐδὲμ καὶ τί Παράδεισος! Ἐκεῖ ἦσαν ὄλα, ὄλα σκορπισμένα ἀπὸ τὸ πλούσιο χέρι τοῦ Δημιουργοῦ, καὶ τὰ χρώματα καὶ τὸ φῶς καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀρμονία μὲ τὴν τάξην του καὶ μὲ τὸ ρυθμὸ του καθένα. Καὶ ἐνῶ ὁ σύντροφός μου ἔτρεχε σὰν παλαβὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ του ἐδῶ κι' ἐκεῖ μὲ τὰ στουπ-πόχαρτα καὶ τοὺς φακούς καὶ τὰ μέτρα του κι' ἐσκάλωνε ὡσὰν γατὶ ἀπὸ τὸν Ἄϊ-Νικόλα στὸν Ἄϊ-Γιάννη κι' ἀπὸ τὸν Ἄγιο Λιά στὸν Ἄγιο Κωνσταντῖνο καὶ στὴν Παναγία, ἐγὼ ἔμεινα ἄφωνος, ἄλαλος, μὲ μάτια ὀλάνοιχτα νὰ βλέπω γύρω τὴν οὐρα-νοκατέβατη ἐκείνη σκηνογραφία.

—Σ' ἐκείνες τίς κοντοραχοῦλες ἦταν ἀπλωμένη ἡ Χώρα; εἶπεν ἔξαφνα ὁ τσοπάνης πῶθοσκε ἐκεῖ τὸ κοπάδι του.

—Ποιὰ Χώρα; ἐρώτησα ἐγὼ μὲ ἀπορία.

—Ἡ Μεγαχώρα, ἂν ἔχῃς ἀκουστά.

—Ἄ ἐδῶ ἦταν ἕκαμα μ' ἀπορία τάχα, γιὰ νὰ τοῦ κεντήσω τὸ λόγο.

—Ἐδῶ. Κι' ἐκείνες ἦσαν οἱ ἐκκλησιές της. Εἶχε κι' ἄλλες ἀκόμη πολλές, μὰ γκρέμισαν.

—Πότε γκρέμισαν;

—Ἐέρω κι' ἐγὼ! στὸ χαλασμὸ βέβαια. Ἐχεις ἀγρικητὰ γιὰ τὸ χαλασμὸ;

Καὶ μὲ τὸ λόγο, ἀπάν' ἀπὸ τίς δροσοῦλες καὶ τὰ λούλουδα, κάτ' ἀπὸ τὸν γλυκὸν ἥλιο τοῦ Ἀπρίλη, μέσα στὸ μοσχοδόλημα τῶν βοτανιῶν καὶ τῶν πουλιῶν τὰ λαλήματα, ἄκουσα ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ βοσκῆ τὸ χαλασμὸ τῆς Μεγαχώρας, καθὼς τὸν ἔλεγε.

Ἦταν τρανὸς βασιλιάς ὁ βασιλιάς τῆς Μεγαχώρας. Εἶχε λαὸ πολὺ καὶ ἄρματα περίσσα καὶ ξακουστοὺς ἀφεντάδες καὶ τὴ σοφὴ Δωδεκάδα* του. Εἶχε καὶ βασίλισσα ἀφέντρα καὶ κυρὰ μὲς στὸ παλάτι· εἶχε καὶ μιὰ βασιλοπούλα, τὸ παίνεμα καὶ τὸ κα-μάρι τῆς Χώρας.

Φρόνιμοι ἦσαν οἱ ἀφεντάδες, φρόνιμη κι' ἡ βασίλισσα κι' ὁ βασιλιάς ἦταν φρόνιμος καὶ ἡ Δωδεκάδα του. Μὰ πιὸ φρόνιμη καὶ πιὸ πλούσια σ' ὄλες τίς χάρες ἦταν ἡ βασιλοπούλα. Ἐδιναν γνώμη οἱ ἀφεντάδες, ἔδινεν ἡ Δωδεκάδα, ἔδινεν ἡ βασίλισσα, μὰ ὁ βασιλιάς θὰ ἔπαιρνε τὴ γνώμη τῆς βασιλοπούλας στὸ κάθε τί, γιὰτὶ ἐκείνης ἦταν ἡ πιὸ σοφώτερη γνώμη. Γιὰ τοῦτο κι' ὁ βα-

σιλιάς τὴν ἀγαποῦσε πολὺ. Ὅλο τὸ βασιλείο του τῶδινε γιὰ δαύτη. Τίποτε δὲν εἶχε στὸ νοῦ παρά πῶς νὰ τὴν ξεφαντώνη, πῶς νὰ τὴν κρατῆ πάντα χαρούμενη καὶ καλόκαρδη.

Σ' ἕναν καιρὸ ἦρθε πείνα γερῆ στὸ βασιλείο· πείνα ποὺ λίγον ἔλειψε ὁ ἕνας νὰ φάη τὸν ἄλλον· ἢ πείνα μάτια δὲν ἔχει, λέει ὁ λόγος. Ὁ βασιλιάς δὲν ἤξερε τί νὰ κάνη· ἢ βασίλισσα ἐγύριζε μὲς στὰ παλάτια της, οἱ ἀφεντάδες ἔμειναν ἀγχοί* καὶ ἀνίδεοι. Ἡ Δωδεκάδα συναζόταν κάθε μέρα· μὰ τοῦ κάκου ἔσπανε τὰ γεροντικά της κεφάλια. Ἄλλες γνώμες ἐβγαίναν ὅσες ἤθελες· μὰ γιὰ τὸ κακὸ δὲν ἐσοφίζότουν τίποτε· ἐφίρναν* κι' ἐκεῖνα σὰν τ' ἀδιανὸ βαγένι στὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ.

Στὸ τέλος εἶπαν πῶς κάτι ἔβαλε τὸ καύκαλό* τους. Τραβοῦν καὶ πᾶν στὸ βασιλιά καὶ τὸν προσκυνοῦνε.

—Στοὺς ὀρισμοὺς σου, ἀφέντη βασιλιά, καὶ κάτι νὰ σοῦ εἰποῦμε. Ἄλλη γιαιτριά δὲν βρίσκουμε, παρά νὰ δώσης διαταγὴ νὰ σφάξῃς ὄλους τοὺς γερόντους. Οἱ γερόντοι ἄδικα τὸ τρῶν τὸ ψωμί· οὔτε γιὰ πόλεμο κάνουν, οὔτε γιὰ δουλιὰ. Ὅσο ψωμί θὰ φᾶν αὐτοί, τὸ τρῶν οἱ νέοι καὶ ζοῦν διπλὸ καιρὸ, ὡς ποὺ νὰ περάσῃ τὸ κακὸ.

Ὁ βασιλιάς, σὰν τ' ἄκουσε, δὲν ἔβγαλε μιλιὰ. Δὲν τοῦ φαίνονταν δίκαιη ἢ γνώμη τῆς Δωδεκάδας. Καλά, γερόντοι ἦσαν κι' ἔτρωγαν χαράμι* τὸ ψωμί, μὰ ἦσαν ἄνθρωποι κι' ἐκεῖνοι. Τραβάει καὶ πάει ἴσια στὴ βασίλισσα.

—Τὸς καὶ τὸς, κυρά μου καὶ βασίλισσα· τῆς λέει. Ἡ Δωδεκάδα λέει νὰ σφάξουμε τοὺς γερόντους· οἱ γερόντοι ἄδικα τὸ τρῶνε τὸ ψωμί· οὔτε γιὰ πόλεμο κάνουν, οὔδὲ γιὰ τίποτε. Ὅσο ψωμί θὰ φᾶν αὐτοί, τὸ τρῶν οἱ νέοι καὶ ζοῦν διπλὸ καιρὸ, ὡς ποὺ νὰ περάσῃ τὸ κακὸ!

—Τί νὰ γένη; εἶπεν ἢ βασίλισσα. Ἄς χαθοῦν ἐκεῖνοι νὰ σωθοῦμ' ἐμεῖς οἱ ἄλλοι...

Μὰ ὁ βασιλιάς ἦταν δίκιος, φαίνεται. Δὲν κοίταζε σώνει καὶ καλὰ νὰ σωθῆ ἐλόγου του, μὰ πῶς νὰ σώσῃ τὸ λαό του. Τὸ ἤφερν' ἀπὸ δῶ, τὸ ἤφερν' ἀπ' ἐκεῖ, μὰ πάντα δίβουλος ἔμεινε. Καλά, γερόντοι ἦσαν κι' ἔτρωγαν χαράμι τὸ ψωμί· μὰ ἦσαν ἄνθρωποι κι' ἐκεῖνοι.

Κινάει νὰ πάη καὶ φιλεῖ τὴ βασιλοπούλα.

—Τὸς καὶ τὸς, βασιλοπούλα καὶ κόρη μου, τῆς λέει. Ἡ Δωδεκάδα λέει νὰ σφάξουμε τοὺς γερόντους· οἱ γερόντοι ἄδικα

τὸ τρῶν τὸ ψωμί. Ὅσο ψωμί θὰ φᾶν αὐτοί, τὸ τρῶν οἱ νέοι καὶ ζοῦν διπλὸ καιρὸ, ὡς πού νὰ περάσῃ τὸ κακὸ.

— Ἀχ, βασιλιά μου καὶ πατέρα μου! λέει ἡ βασιλοπούλα δακρυσμένη· τί εἶναι τὸ κακὸ πού μελετᾷς νὰ κάνῃς!

— Τί νὰ κάνῃς; λέει ὁ βασιλιάς· δὲν κοιτᾷς πού πάμε νὰ χαθούμε ὅλοι;

— Καὶ γιατί νὰ μὴν κάνῃς τᾶλλο; λέει ἡ βασιλοπούλα. Νὰ δώσῃς τὸ σίδερο καὶ τ' ἀτσάλι στοὺς χαλκιᾶδες νὰ κάνουν λι-σγάρια* καὶ ἀξίνες καὶ τσαπιά, νὰ τὰ μοιράσῃς στὸν κόσμον, νὰ δουλέψουν τῆ γῆ κι' ἡ γῆ νὰ τοὺς δώσῃ νὰ φᾶν ὅλος ὁ λαός.

Τ' ἄκουσε ὁ βασιλιάς καὶ τῶκανε. Σὲ λίγο ὅλη ἡ γῆ περί-γυρα ἐδουλεύτηκε ἀπὸ τίς ρεματιές καὶ τὰ κορφοβούνια ψηλά κι' ἔθρεψε περίσσα τὸν κόσμον κι' ἐπλούτισε τὸ βασιλιά καὶ τοὺς ἀφεντάδες καὶ τὴ Δωδεκάδα.

Τότες πάει πιά· πασίχαρο τὸ βασίλειο· θεὸς ἡ βασιλοπούλα. Ὁ βασιλιάς δὲν ἤξερε τί νὰ τῆς πρωτοκάνῃ καὶ πῶς νὰ τὴν ξανταμείψῃ γιὰ τὸ καλὸ πού ἔφερε στὴ Χώρα μὲ τὴ συμβουλή της. Τὴν ἔντυνε, τὴν ἐφούμιζε στὰ χρυσὰ καὶ στὰ ὑφαντὰ σὰν νε-ράϊδα· τῆς ἔκανε χρυσὸ ἀργαστήρι νὰ φαίνη τὰ προικιά της, χρυσὴ ἀνέμη ν' ἀνέμιζῃ, χρυσὴ ρόκα μ' ἐλεφαντένιο ἀδράχτι νὰ γνέθῃ τίς ὀλόχρυσες βοντάκιες* τῶν ὀλόχρυσων μαλλιῶν καὶ μιὰ κλωσού, χρυσὴ κλωσού μὲ τὰ πουλιά της ὀλόχρυσα γιὰ νὰ ξε-φαντῶνῃ. Κι' ἔλαμπε τ' ἀργαστήρι, κι' ἔλαμπεν ἡ ἀνέμη καὶ ἡ ρόκα μὲ τὰ μαλλιά καὶ ἡ κλωσού μὲ τὰ πουλιά της γύρα στὴ χρυσοφορεμένη νεράϊδα, πῶλαμπε κι' ἐκείνη στὴν ἐμορφιά καὶ στὴ νοστιμιὰ καὶ στὴν καλωσύνη, σὰν τὸν αὐγερινὸ μέσο ἀπὸ τ' ἄλλ' ἀστέρια.

Ἄς ἔρθουμε τώρα καὶ στὸ χαλασμό. Ἦταν πεθαμένος τότε ὁ βασιλιάς κι' ἡ κυρά του ἡ βασίλισσα κι' ἐβασίλευε μὲ ἀξίότη καὶ δικαιοσύνη τώρα ἡ βασιλοπούλα. Ἡ Μεγαχώρα ἐβούλια-ζεν ἀπὸ τὰ πλούτη· ὅλοι, ἀφεντάδες καὶ λαὸς καὶ Δωδεκάδα, ἔπλεγαν στὸ μάλαμα καὶ στ' ἀσήμι. Ὁλος ὁ τόπος περίγυρα ἦταν καλλιεργημένος καὶ ἀπὸ τότε βρίσκονται ἀκόμη τὰ διαμάν-τια, ἀπὸ τίς ρεματιές κάτω ὡς τὰ κορφοβούνια ψηλά. Τί σιτάρι τί κριθάρι, τί καλαμπόκι, τί ἀμπελοχώραφα· ὅτι ἤθελες εὐρι-σκες στὴ Μεγαχώρα. Ὅλα ἄφθονα, ὅλα πλούσια, ὅλα μεγάλα!...

Μὰ νὰ πού τ' ἄφθονα καὶ τὰ πλούσια καὶ τὰ μεγάλα βγήκαν σὲ κακὸ κι' ἐρήμαξαν τὸν ἄμοιρο τὸν τόπον. Βέβαια, ἂν ἦταν

φτωχός, ποιός θά τόν κοίταζε· μὰ νὰ πού ἦταν πλούσιος καί οἱ κουρσάροι, πού πλούτος πάντα ζήτηγαν κι' ἐρήμαξαν ὅλα τὰ Βάτικα τὸν παλιὸ καιρὸ, ἦρθαν κι' ἐχάλασαν κι' αὐτὴ τῆ Χώρα.

Ἦταν, μολογᾶνε, γιορτὴ στὴ Χώρα κι' ὅλος ὁ ντουινιάς*, ἀντρες καί γυναῖκες καί παιδιὰ, ἦσαν μαζωμένοι κι' ἐχόρευαν στὴν ἀλώνα τ' Ἀϊ-Νικόλα. Ψυχὴ μονάχη δὲν ἔμεινε σὲ σπίτι μέσα. Ἦσαν καί δυὸ προδότες ἀκουσμένοι μὲ τοὺς κουρσάρους. Μὰ ὁ ἕνας πιὸ χριστιανὸς ἦταν, φαίνεται, ἐσυλλογίστηκε τὸ ντουινιά πού θά χανόταν καί στὴν τελευταία ὥρα εἶπε νὰ τὸ πῆ στὸν κόσμο, νὰ σκορπίσουν στὰ βουνά. Μὰ καί πῶς νὰ τὸ πῆ; Ὁ ἄλλος θὰ τ' ἄκουε καί θὰ τὸ ἔλεγε στοὺς κουρσάρους κι' ἀλίμονό του τοῦ ἄμοιρου. Στοχάστηκε λοιπὸν νὰ τοὺς τὸ πῆ μὲ τρόπο κι' ὅσοι τὸν νοιώσουν νὰ φυλαχθοῦν καί νὰ μὴ τὸν νοιώσῃ ὁ ἄλλος καί τὸ πῆ στοὺς κουρσάρους κι' ἀλίμονό του τοῦ ἄμοιρου! Πιάνεται λοιπὸν στὸ χορὸ καί φέρνοντας γύρα ἄρχισε νὰ τραγουδῆ:

*Λαιμομάντιλα καὶ πέτσες
δὲν ἀκοῦτε τίς τρουμπέτες ;
Ἔστερ' ἀπὸ καμιὰ ὥρα
νὰ εἶσασιε στὴν πέρα χώρα!...*

Κι' ἐχόρευε καὶ ξανάλεγε ὅλο τὸ ἴδιο τραγούδι :

*Λαιμομάντιλα καὶ πέτσες,
δὲν ἀκοῦτε τίς τρουμπέτες ;
Ἔστερ' ἀπὸ καμιὰ ὥρα,
νὰ εἶσασιε στὴν πέρα Χώρα!...*

Μὰ πού ἀγρίκαε κανέννας ! Κι' ἂν ἀγρίκαε, πού καταλάβαινε !
Τραγούδι, σοῦ λέει, εἶναι.

Μόνο δυὸ γριῆς τὸ νοιώσαν τὸ τραγούδι κι' ἐπῆρε ἡ μιὰ τὰ δυὸ της τὰ κορίτσια καὶ ἔπιασε τὸ βουνὸ κι' ἡ ἄλλη κρύφτηκε πίσω ἀπὸ ἕνα σπαρτό. Γιατὶ πλάκωσαν μὲ μιᾶς οἱ κουρσάροι, ἄλλοι ἀπὸ δῶ κι' ἄλλοι ἀπ' ἐκεῖ μὲ τίς τρουμπέτες καί τίς φωνές τους· ἐσφαξαν, ἄρπαξαν, ἐσκότωσαν, πῆραν καί τὴ βασιλοπούλα, πᾶν στ' ἀνάθεμα !

Μὰ κι' ἡ κλωσού, ἡ χρυσὴ κλωσού τῆς βασιλοπούλας, μὲ τὰ χρυσὰ πουλιά της, ἐκεῖ στὴν ἀλώνα τοῦ Ἀϊ-Νικόλα εἶναι θαμμένη ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ χαλασμοῦ. Μὰ ποιός μπορεῖ νὰ τὴν εὑρῇ, νὰ κἀνη τὴν τύχη του ;

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

ΔΥΟ ΜΥΓΔΑΛΙΕΣ

Ἡ μικροπαντρεμένη κι' ὁμορφη Εὐγενούλα εἶχε καυχηθῆ, ὅτι ὁ Χάρος δὲν τὴν παίρνει. Ὁ Χάρος τᾶκουσε, πολὺ τοῦ κακοφάνη.

— Ἐγὼ πεθαίνω, εἶπε στὴ μάνα της, μὰ ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ Κωνσταντῆς, μὴ τὸν πικροκαρδίσης. Πές του νὰ ξαναπαντρευθῆ.

Κι' ὁ Κωνσταντῆς ἐρχότανε στὸν κάμπο καβαλλάρης, μὲ πεντακόσιους ἄρχοντες, μὲ χίλια παλικάρια.

Βλέπει Στανρὸ στὴν πόρτα του, παπάδες στὴν αὐλή του.

Δίνει βιτσιὰ στὸ μαῦρο του καὶ στὴν αὐλή του μπαίνει.....

κι' ἐκεῖ μαχαίρι ἔβγαλε καὶ στὴν καρδιά τὸ μῆγει.

Κι' ὅταν τοὺς κατεβάσανε μέσα στὸν ἴδιο λάκκο,

κλαίγατε ξένοι καὶ δικοί, κλαίγατε κι' οἱ παπάδες!

Ἐκεῖ ποὺ θάψανε τὸ νιὸ φύτρωσε κυπαρίσσι,

κι' ἐκεῖ ποὺ θάψανε τὴ νιά φύτρωσε καλαμιώνας.

Βοργιάς βογγίζει στὰ κλαγγιά, σκύφτουνε καὶ φιλιοῦνται.

Καὶ αὐτὰ μὲν λέγει ἡ παλαιὰ ποίησις: ἡ ποίησις δηλαδῆ. Δύο μυγδαλιές ὅμως πού εἶναι σ' ἓνα ἐρημοκκλήσι, κοντὰ στὸ Μαρούσι, διηγοῦνται καὶ κάτι ἄλλο.

Κάμποσο μακριὰ ἀπὸ κεῖ κτιζόταν ἓνα ἐξοχικὸ σπιτάκι.

Τόκτιζε ὁ πατέρας γιὰ τὴν κόρη του.

Τὰ δύο του τ' ἀρσενικά παιδάκια ἀνεβοκατέβαιναν στὴ σκαλωσιὰ καὶ κουβαλοῦσαν λάσπη.

Ἐξαφν' ἀκούστηκ' ἓνα κρᾶκ! Ἔπεσ' ἡ σκαλωσιὰ, καὶ μαζί μ' αὐτὴν ἔπεσαν καὶ τὰ δύο παιδάκια.

Οὔτε στεναγμὸ μπόρεσαν νὰ βγάλουν.

Τὸ χωριὸ ἦταν μακριὰ. Τᾶθαψαν στὸ σκοτεινὸ ἐρημοκκλήσι μὲς στὸν ἴδιο λάκκο.

Τὰ παιδάκια εἶχαν μύγδαλα στὴν τσέπη τους.

Στὸ χρόνο ἐπάνω δυὸ μυγδαλιές, πού φύτρωσαν ἀπ' τὸν τάφο, εἶχαν γίνει δενδράκια.

Κανένας πιά δὲν ζῆ ἀπ' αὐτὸ τὸ σόι, μὰ οἱ μυγδαλιές βρισκονται ἀκόμα, καὶ κάθε χρόνο ἀνθίζου, καί, ὅταν ὁ Βοργιάς ἀναταράξῃ τὰ κλαγγιά τους, αὐτὲς δὲν βαρυγκομοῦν.

Φύσα, Βοργιά, νὰ φιληθοῦν τ' ἀδέρφια!

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΟΥ ΓΙΟΦΥΡΙΟΥ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ

Σαράντα πέντε μάστοροι κι' ἑξήντα μαθητάδες
 γιοφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι.
 Ὀλημερὶς τὸ χτίζανε, τὸ βράδν ἐγκρεμιζόταν.
 Μοιρολογοῦν οἱ μάστοροι καὶ κλαῖν οἱ μαθητάδες.
 «Ἀλίμονο στοὺς κόπους μας, κρῖμα στὶς δούλεφές μας,
 ὀλημερὶς νὰ χτίζουμε, τὸ βράδν νὰ γκρεμιέται!»
 Πουλάκι ἐδιάβη κι' ἔκατσεν ἀντίκρυν στὸ ποτάμι,
 δὲν ἐκελάϊδε σὰν πουλί, μηδὲ σὰν χελιδόνι,
 παρὰ ἐκελάϊδε κι' ἔλεγεν, ἀνθρωπινῆ λαλίτσα:
 «Ἄν δὲν στοιχειώσετε ἀνθρώπο, γιοφύρι δὲν στεριώνει
 καὶ μὴ στοιχειώσετε ὄρφανό, μὴ ξένο, μὴ διαβάτη,
 παρὰ τοῦ πρωτομάστορα, τὴν ὁμορφη γυνάικα,
 ποῦρχεται ἀργὰ τ' ἀποταχύ, * καὶ πάρωρα * τὸ γιόμα *»
 Τ' ἄκουσ' ὁ πρωτομάστορας καὶ τοῦ θανάτου πέφτει.
 Πιάνει μὴνάει τῆς λυγεροῆς, μὲ τὸ πουλί τ' ἀηδόνι:
 Ἄργα ντυθῆ, ἀργὰ ἀλλαχτῆ, ἀργὰ νὰ πάη τὸ γιόμα,
 ἀργὰ νὰ πάη νὰ διαβῆ τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι.
 Καὶ τὸ πουλί παράκουσε κι' ἄλλιως ἐπῆγε κι' εἶπε.
 —«Γοργὰ ντύσου, γοργὰ ἄλλαξε, γοργὰ νὰ πᾶς τὸ γιόμα,
 γοργὰ νὰ πᾶς καὶ νὰ διαβῆς τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι».
 Νά τῆνε κι' ἐξανάφανεν ἀπὸ τὴν ἄσπρη στοάτα.
 Τὴν εἶδε ὁ πρωτομάστορας, ραγίζεται ἡ καρδιά του.
 Ἄπο μακρὰ τοὺς χαιρετᾷ κι' ἀπὸ κοντὰ τοὺς λέει:
 —«Γειά σας, χαρά σας, μάστοροι, καὶ σεῖς οἱ μαθητάδες·
 μὰ τί ἔχει ὁ πρωτομάστορας κι' εἶναι βαργωμισμένος; *
 —Τὸ δαχτυλίδι τόπεσε στὴν πρώτη τὴν καμάρα
 καὶ ποιὸς νὰ μπῆ καὶ ποιὸς νὰ βγῆ τὸ δαχτυλίδι νᾶβρω;
 —Μάστορα, μὴν πικραίνεσαι κι' ἐγὼ νὰ πᾶ στὸ φέρω,
 ἐγὼ νὰ μπῶ κι' ἐγὼ νὰ βγῶ, τὸ δαχτυλίδι νᾶβρω».
 Μηδὲ καλὰ κατέβηκε, μηδὲ στὴ μέση ἐπῆγε.
 —«Τράβα, καλέ μ' τὸν ἄλυσσο, τράβα τὴν ἄλυσίδα.
 τί ὄλο τὸν κόσμον ἀνάγειρα καὶ τίποτες δὲν ἤῤα».
 Ἔνας πιχάει * μὲ τὸ μυστρί κι' ἄλλος μὲ τὸν ἀσβέστη
 παίρνει κι' ὁ πρωτομάστορας καὶ ρίχνει μέγα λίθο.

« Ἀλίμονο στή μοῖρα μας, κρῖμα στό ριζικό μας !
Τρεῖς ἀδερφάδες εἴμαστε, κι' οἱ τρεῖς κακογραμμένες·
ἢ μιὰ χτισε τὸ Δούναβη κι' ἢ ἄλλη τὸν Ἀφράτη
κι' ἐγώ, ἢ πῶς στερονότερη, τῆς Ἀρτας τὸ γιοφύρι.
Ὡς τρέμει τὸ καρνόφυλλο, γὰ τρέμη τὸ γιοφύρι,
κι' ὡς πέφτουν τὰ δειντόφυλλα, γὰ πέφτουν οἱ διαβάτες ! »
— Κόρη τὸν λόγον ἄλλαξε κι' ἄλλη κατάρα δῶσε,
πῶχαι μονάκριβο ἀδελφό, μὴ λάχνη καὶ περάση·
Κι' αὐτὴ τὸν λόγον ἄλλαξε, κι' ἄλλη κατάρα δίνει.
« Ἄν τρέμουν τ' ἄγρια βουνά, γὰ τρέμη τὸ γιοφύρι,
κι' ἂν πέφτουν τ' ἄγρια πουλιά, γὰ πέφτουν οἱ διαβάτες,
τὶ ἔχω ἀδερφὸ στήν ξενιτιά, μὴ λάχνη καὶ περάση ».

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η ΞΕΝΟΥΛΑ

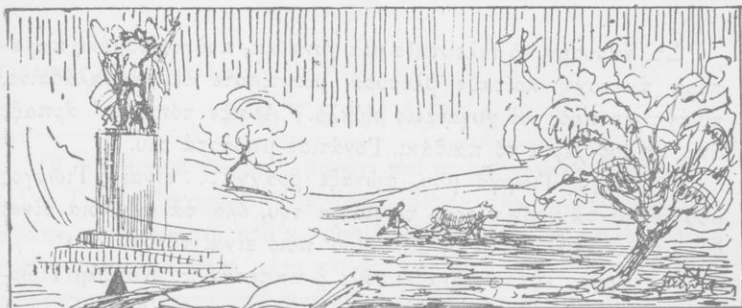
Ἐλένη προξενολογοῦν, Ἐλένη κάνουν νύφη.
Μῆνες τῆς τάζουν τὰ προικιά καὶ χρόνους τ' ἀντιπροίκια,
τῆς τάξει κι' ὁ πατέρας της κάτεργ' * ἄρματωμένα,
τῆς τάζουν καὶ τ' ἀδέρφια της καράβια φορτωμένα,
τῆς τάξει κι' ἢ μανούλα της κρυφὰ δέκα χιλιάδες,
χρυσὸ θρόνι γὰ κάθεται, χρυσὸ μῆλο γὰ παίζη.
Μᾶρθαν οἱ χρόνοι δίσεχτοι κι' οἱ μῆνες ὠργισμένοι
κι' ἔφαγε ὁ νιὸς τὰ πλούτη του κι' ἢ κόρη τὰ προικιά της,
ἢ πεθερὰ ξενόπλενε κι' ἢ νύφη ξεναλέθει,
ὁ πεθερὸς ξενόσκαφτε κι' ὁ νιὸς ξενοδουλεύει.
Μιὰ Κυριακὴ καὶ μιὰ Δαμπρὴ, μιὰ πίσημην ἡμέρα,
τὴν πῆρε τὸ παράπονο, πίκρα πολὺ μεγάλη.
— « Θέλω γὰ πάω στή μάνα μου, γὰ πάω στὰ γονικά μου ». —
— « Ἐλένη, πλούσια σ' ἔφερα, φτωχὴ ποῦ γὰ σὲ πάω,
ποὺ ντρέπομαι τ' ἀδέλφια σου, φοβοῦμαι τοὺς δικούς σου; »
Κι' ἐκείνη δὲν τὸν ἄκουσε, μογάχη της κινάει.
Παίρνει πουρνὸ στρατὶ στρατὶ καὶ τ' ὄριο μονοπάτι,
σὴν στρατὰν ὅπου πῆγαινε τὸ Θεὸν ἐπαρακάλει:

Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Α'. ταξ. Ἔκδ. 1η

3

- «Χριστέ, νὰ βρῶ τις δοῦλες μου στὴ βρούση νὰ λευκαίνουν!»
 Κι' ὁ Θεὸς τὴν ἐσυνάκουσε κι' ἡ χάρη τῆς Παρθένας,
 κι' ἤρθε τις δοῦλες τοῦ σπιτιοῦ στὴ βρούση ποὺ λευκαῖναν.
 —«Καλῶστην τὴν ξενούλα μας! τί θέλεις, τί γυρεύεις;»
 —«Νὰ πιῶ νερό, γιατί διψῶ κι' ἀπὲ σᾶς κονβεντιάζω
 νὰ πῆτε τῆς Κυρούλας μου δούλα της νὰ μὲ πάρῃ».
 —«Ξένη μ', κοπέλες ἔχομε, κοπέλες καὶ κοπέλια,
 καὶ σένα τί σὲ θέλομε; σὰν τί δουλιὰ νὰ κάρης;»
 Σαράντα δοῦλες ἦτανε, σαράντα σικλιὰ* φέρουν,
 φέρουν καὶ τῆς καλῆς κυρᾶς τ' ὀλόχρσο σικλάκι.*
 —«Δοῦλες, ποῖος ἔπιδε στὸ σικλί; χνότα καλὰ μυρίζουν».
 —«Κυρά, μιὰ ξένην ἤθραμε στὴ βρούσην ἀποκάτον,
 μιὰ ξένη ποὺ μᾶς ἔλεγε δούλα σου νὰ τὴν πάρης».
 —«Δοῦλες, δὲν τὴν ρωτούσατε μὴν ἦταν ἡ Ἐλένη;»
 —«Ξωθιό, ξωθιό,* κυρούλα μου, πῶς θάῃαι τὸ παιδί σου;»
 —«Σῦρτε ρωτήσετέ τηρε, τὸ τί νᾶν' ἡ δουλιὰ της».
 —«Ξένη, ἡ κυράτσα μας ρωτᾶ τί ξέρεις νὰ δουλέψης».
 —«Ξέρω νὰ φαίνω στὸ βλατί* καὶ φαίνω στὸ βελουδο».
 —«Σῦρτε νὰ τήνε βάλετε στὸν ἀργαλειὸ τ'ς Ἐλένης»
 Ἐπήγαν καὶ τὴν ἔβαλαν στὸν ἀργαλειὸ τ'ς Ἐλένης,
 κι' ἐκείνη φαίνοντας βλατί, βλατὶν ἐμοιρολόγα:
 —«Γιὰγιο μου, χρυσογιάγιο μου, πάλε χρυσό μου γιάγιο,
 βλατί μου, ὅταν σ' ἀνάσταινα, μ' ἐπροξενολογοῦσαν,
 μῆνες μοῦ τάζαν τὰ προικιὰ καὶ χρόνους τ' ἀντιπροίκια,
 μοῦταξεν ὁ πατέρας μου κάτεργ' ἀρματωμένα,
 μοῦτάξεν καὶ τ' ἀδέρφια μου καράβια φορτωμένα,
 μοῦ τάζει κι' ἡ μαρούλα μου κρυφὰ δέκα χιλιάδες,
 χρυσὸ θροπὴ νὰ κάθωμαι, χρυσὸ μῆλο νὰ παίζω.
 Μᾶρθαν οἱ χρόνοι δίσεχτοι κι' οἱ μῆνες ὠρμισμένοι,
 τρώει ἄντρας μου τὴν προῖκα μου κι' ἐγὼ τὸ μερτικὸ του,
 ἡ πεθερὰ ξενόπλενε κι' ἐγὼ ἔξαναλέθα,
 ὁ πεθερὸς ξενόσκαφτε κι' ὁ νιὸς ξενοκλαδεύει». •
 Κι' ἡ μάνα ἐπαραιμόνευε, στὸν κόρφο της τὴ βάνει.
 —«Ἐσ' εἶσαι, μάτια μου Λειψιὸ; καλῶστο τὸ παιδί μου!»

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΤΟ ΣΚΛΑΒΟΠΟΥΛΟ

Στ' ἀκρολίμανο τὸ χαμηλὸ εἶχε συντρέξει τῆς χώρας τὸ γυναικομάνι* ἀνήσυχο. Τὸ καῖκι πιά εἶχε ἀράξει, καὶ τὰ σκλαδὸ-πούλα, πού γύριζαν ἀπὸ τὴν Ἀραπιά* ξαγορασμένα, τᾶχανε πάρει κι' ἔφυγαν πασίχαρες οἱ μάνες τους, χῆρες οἱ περισσό-τερες.

Ἦταν πολλὲς ὅμως ἐκεῖ, πού πρόσμεναν ἀκόμα. Καὶ τὸ πλερῶμενο εἶχε ἀδειάσει τὸ ζωντανό του φόρτωμα. Ἕνα παιδί μονάχα, πέντε-ἕξι χρόνων ἀγόρι παχουλό, πού τὸ καλόθρεψε ἡ σκλαδιά, περίσσειε· κι' αὐτὸ τὸ σήκωσε στὴν ἀγκαλιά του ὁ καπετάνιος καὶ τ' ἀπίθωσε στὸ χῶμα.

Σὰν πεινασμένες καρναξές τὸ τριγύρισαν οἱ ἄμιρες γυναῖκες. Τὸ ψηλαφοῦσαν καὶ τὸ τάραζαν. Κουρέλι σὰ νάταν, τὸ τραβοῦσαν.

Τὸ πνίγανε μὲ τὰ ἐρωτήματά τους.

—Χάνετε τὸν κόπο σας, εἶπε ὁ καπετάνιος· μὴν τὸ πολυπειράζετε, γιὰτ' εἶν' εὐκολο στὰ κλάματα· θὰ τῶχε χαϊδεμένο ἡ κυρά του, τὸ μπεγόπουλο. Ἐέχασε καὶ τὴ γλῶσσα του· ἀράπικα μονάχα ξέρει κάτι τί.

—Μὰ νᾶναι Μεσολογγιτάκι τάχα; ρώτησε ἓνας ἀπ' τοὺς ἀντρες πού παραστέκανε σ' αὐτὴ τὴ θλιθερὴ σκηνή.

—Αὐτὸ εἶναι βέβαιο. Ἔτσι μοῦ τὸ παραδώσανε στὴν Πάτρα, πού τὸ φέρανε μαζί μὲ τ' ἄλλα. Τὸ λένε Γιωργό μάλιστα.

Στ' ἄκουσμα τὸ τελευταῖο μιὰ γυναίκα, πὺ καθισμένη παραπέρα ἀμέτοχη κοίταξε βλοσυρά, μὰ τίποτε δὲν καταλάβαινε, τινάχτηκε πρὸς τὸ γυναικίειο κύκλω. "Ἄνοιξε τόπο, κι' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ δυὸ χέρια τὸ παιδάκι. Γονάτισε μπροστά του.

—Γιῶργο, Γιῶργο μου, φώναξε βραχνά... εἶναι ὁ Γιῶργος μου! εἶναι τὰ χρόνια του, τὰ μάτια του, ὅλα τὰ σημάδια εἶναι δικά του... Καρδιά μου, μίλα μου· ποῖο εἶναι τὸνομά σου;

—Γιῶργος εἶπα, φώναξε πάλι ὁ καπετάνιος. Κοτζάμ Γιῶργος 'κεῖ πέρα!

—Γιῶργος ἦτανε καὶ τὸ δικό μου τὸ παιδί! φώναξε μιὰ γυναίκα μέσ' ἀπὸ τίς ἄλλες. Μπορεῖ νά'ναι καὶ τὸ δικό μου...

"Ἀρχισαν ὅλες νὰ μαλώνουν καὶ νὰ θορυβοῦνε.

—Μικρό μου, χάδι μου, ἔλεγε ἡ πρώτη πάντα γονατιστὴ καὶ παρακαλεστή, μίλα μου, ἄνοιξε τὸ στοματάκι σου... θυμήσου πὺ μ' ἔλεγες θειά, γιατί ἄκουγες τὸ μεγαλύτερο τὸ ξαδερφάνι σου, καὶ μάνα ἔλεγες τῆ θειά σου...

—Θειά... θειά, τὸ μικράκι ἄρχισε νὰ συλλαβίζῃ.

Καὶ ξέσπασε στὰ κλάματα.

—Εἶναι τὸ παιδί μου! Γνώρισε τῆ μάνα του!

'Ορθή κι' ἄγρια τ' ἄρπαξε στὴν ἀγκαλιά της κι' ἔσκισε τὸν κόσμον κι' ἔφυγε μὲ τὸ λάφυρό της. Καὶ κανένας δὲν τόλμησε νὰ τῆς ἀντισταθῇ.

ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΠΕΤΕΙΝΑΡΙΑ

Οἱ δυὸ μικροὶ γειτόνοι, μὰ ὄχι καὶ παλιοὶ γνώριμοι, ὁ Γούλας κι' ὁ Γωγός, Ἀγωνιστῶν ἐγγόνια, δέσαν τὴν καινούργια τους ἀγάπη τόσο δυνατῆ, ποὺ κιντύνευε κάθε στιγμὴ νὰ σπάσῃ. Δυὸ-τρεῖς φορές τὴν κάθε μέρα τὴ βάζανε σὲ σκληρὴ δοκιμὴ, χτυπώντας τὴν ἀπάνου στοῦ παιδιάτικου θυμοῦ τ' ἀμόνι. Βλαστάρια μὲ τ' ἀγκάθια τους τὰ τρυφερὰ, δὲ μοιάζαν καὶ πολὺ, γιατί κρατοῦσαν ἀπὸ δυὸ ἀσυνταίριαστες γενιές, θαλασσινὴ τὴ μιὰ καὶ στεριανὴ τὴν ἄλλη. Ὁ παππούς τοῦ Γούλα ἦτανε στρατηγὸς τοῦ Ἀγῶνα, καὶ τοῦ Γωγοῦ ναύαρχος. Ὁ Γούλας εἶχε στήσει τὸ λημέρι του μὲς' στὴν παλιὰν ἀυλὴν, μὲ τὴ γέρικὴ τῆς ταταλιά * κι' ἀπὸ τὴν ταταλιά ἔκοθε ὁ παλικαρὰς σπαθιά, τουφέκια, κι' ἔκανε ἄλογα, καὶ κυνηγοῦσε τίς ψηλές τσουκνίδες τοῦ ἔρημου περιβολιοῦ, θαρρώντας τες γιὰ Τούρκους. Ὁ Γωγός πάλι, νιόφερτος στὴ γειτονιά, σκάρωνε γοργὰ τὴ ναυαρχίδα του ἀπάνου στὴν ταρατσα, μὲ τὴ μαῖστρα * καὶ μὲ τὸ μεγάλο τῆς πανι—ὁ λόγος τῶκανε μεγάλο—μὲ τὰ ξάρτια καὶ μὲ τὴ σημαία κατὰκορφα. Κι' ἀρμένιζε ὁ μικρὸς στὰ πέλαγα τῆς φαντασιᾶς του, μὰ καὶ προκαλοῦσε τὸν ἄλλο τὸ μικρὸ νὰ βγοῦνε στ' ἀνοιχτὰ καὶ νὰ μετρηθοῦνε μὲ κανόνια καὶ πυρόκροτα κι' ὄχι μὲ φιλὴ φωτιά, ποὺ ἐκεῖνος τὴν καταφρονοῦσε. Ὅμως ἡ παλικαριά μετριότανε μὲ τὸ σπαθί, σῶμα μὲ σῶμα, κι' ὄχι μὲ κανόνια, ὁ ἄλλος ἀπαντοῦσε.

Ἀφοῦ βραχιάσανε τίς πρῶτες μέρες, μπήκανε σ' ἄλλον ἀγῶνα ὕστερα. Ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ παππούδες, ὁ ναύαρχος ἢ ὁ στρατηγός, ἦταν τὸ πιὸ παλικάρι;

— Ἐμέναν' ὁ παππούς μου ἔκαψε φρεγάδες.....

— Μὲ τὰ χέρια του τίς ἔκαψε;

— Μὲ τὰ πυρπολικά.

— Δώ' μου κι' ἐμένα ἓνα σπέρτο νὰ κάψω ὅλη τὴν Ἀθήνα, μονοκοπανιά. Παλικαριά εἶν' αὐτή;

— Παλικαριά δὲν εἶναι νὰ σοῦ ρίχνουνε χιλιάδες κανονιές, καὶ νὰ τραβᾷς ἀπάνου, κι' ἴσα ἀπάνου;

— Φτάνει, μὴν πᾶς παραπάνου! Πόσες πληγές ἔχει ὁ παππούς σου;

— Πληγές... γιὰ νὰ κουτσαίνῃ, θάχῃ πληγές...

— Ὁ δικός μου ἔχει ἑφτά πληγές...

—Θά πῃ πὼς οἱ Τούρκοι τοῦ τις δῶσανε.

—Δὲν ξέρεις ἀπὸ πόλεμο τῆς στεριάς, καϋμένε· σπαθιὲς στὰ κεφάλια, βόλια στὰ κορμιά, ὄχι κανονιὲς ἀπὸ μακριά.

—Λοιπὸν, καὶ τις ἔφαγε ὁ παππούς σου τις σπαθιὲς!

—Καὶ τις γλύτωσε τις κανονιὲς ὁ δικός σου!

—Καὶ τις δέχτηκε ὁ δικός σου τις πληγές!

—Ἄφου δὲν ἔφευγε; Ἄφου ἔβανε τὸ στήθος του μπροστά; Δὲν τις πῆρε τις πληγές σὲ μιὰ μάχη, σὲ πολλὲς τις πῆρε· πῆρε κι' ἔδωσε περισσότερες. Στὰ Πέντε Ὅρνια, στὴν Καλιακούδα, στὸ Κρεμμύδι...

—Τὶ μάχες εἶν' αὐτές; Ὅρνια, Κρεμμύδια; Τὸ καράβι τοῦ παππού μου πολέμησε στὴ Χίο, στὴν Τένεδο! Ὅχι Κρεμμύδι...

—Τὸ βλέπεις αὐτὸ τὸ κρεμμύδι; (κι' ἔδειξε τὴ γροθιά του). Σοὺ κάνω τὸ καράβι τοῦ παππού σου νὰ μὴ ξεχωρίζῃ ἢ πλώρῃ ἀπὸ τὴν πρύμη...

Τὸ ξύλο καὶ τὰ κλάματα δὲν κρίνανε τὸ δίκιο, μὰ εἶχαν ἕνα τέλος πιὸ καλὸ. Οἱ ἀντίπαλοι τιμῆσανε τὴν πατρογονικὴ παλικαριὰ δέροντας τὴν ἀγάπη τους στενώτερα ἀπὸ πρῶτα. Ἡ ἀγάπη γέννησε ὕστερα τὸ σεβασμὸ στὶς γνώμες τους, ἕνας τοῦ ἄλλου.

Τέλος εἶπε ὁ στεριανός:

—Νὰ μὲ πάρῃς καμιά μέρα νὰ μὲ πᾶς στὸν παππού σου, νὰ μοῦ πῇ καμὰ ναυμαχία.

—Αὐτὸς δὲ θέλει, εἶναι δύσκολος, μὰ ξέρω ἄγῳ πὼς νὰ τὸν καταφέρω. Θὰ τοῦ πάω τὸ γάτο μας τὸν Κίτσο νὰ τόνε θάλω στὰ γόνατά του, κι' ἐκεῖ νὰ καθίσῃ καὶ νὰ ρουθουνάῃ. Ὁ Κίττος δὲν τοῦ ἀρέσει καὶ πολὺ, γιατί ὁ παππούς μυρίζεῖ ταμπάκο. Ὅμως τόνε χαϊδεύει ὁ παππούς, καὶ κάθεται ἤσυχος. Τότε ἀρχίζει ὁ παππούς μιὰ νὰ χαϊδεύῃ, μιὰ νὰ λέῃ, μιὰ νὰ σωπαίνη.

Ἐμεῖς ὄλο καὶ θὰ τοῦ τὸ θυμάμε. «Παρακάτου, ὕστερα, παππού, τί γίνηκε;» Κι' ὁ παππούς θὰ μᾶς ἱστορήσῃ τὴ ναυμαχία μὲ τὰ ὄλα της. Τότε θὰ καταλάβῃς πὼς γίνεται ὁ πόλεμος τῆς θάλασσας· καὶ θὰ δῆς τὰ τούρκικα καράβια νὰ κόβουνε φευγίς, καὶ θὰ δῆς νὰ πετᾶνε στὸν ἀγέρα, νὰ βουλιάνε, φούντο... Ὁ παππούς θὰ μιλάῃ σιγά-σιγά, ἤσυχα-ἤσυχα, μὰ ἐσύ θ' ἀκοῦς καὶ θ' ἀνατριχιάζῃς, θὰ πιστεύῃς πὼς εἶσαι μέσα στὸ καράβι, καὶ πὼς πολεμᾷς κι' ἐσύ. Ὑστερα θὰ μὲ πᾶς κι' ἐμένα στὸ δικό σου τὸν παππού.

—Ὁ δικός μου ὁ παππούς ὄλο βογγάει, δὲ θέλει σὲ κανένα

νά μιλάη. Βαστάει στό χέρι του ένα μακρὸ τσιμπούκι, κι' ἄμα τοῦ φταίξω τίποτα, μοῦ τὴν τραβάει τὴν τσιμπουκιὰ. Γιὰ πολέμους δὲ θέλει πιά νά μοῦ μιλάη. Ἔμα θυμώνει, κάνει τὸ σπίτι νά τραντάξῃ ἀπ' τὸ θυμό του. Μιὰ φορὰ πού τὸν παρακαλοῦσα, ἦγανε σὲ διάθεση καὶ μοῦπε:—«Πῶς τοὺς ἔχεις ἐσὺ τοὺς Τούρκους μέσ' στό νοῦ σου, πῶς τοὺς φαντάζεσαι;»—«Αὐτοὶ φοβόντανε μὴν τοὺς σκοτώσετε, κι' ἐσεῖς τοὺς κυνηγούσατε...»—«Λοιπὸν ἐμεῖς πολεμούσαμε μὲ φοβιτσιάρηδες;» Μιὰ τσιμπουκιὰ, καὶ τ' αὐτί μου πῆγε νά ξεκολλήσῃ.

—Ἐμένα ξέρεις τί μοῦκαμε ὁ δικός μου; Ἦθελα νά μοῦ πῆ μιὰ ναυμαχία, καὶ τοῦ πῆγα τὸ γάτο. Ἀρχίζει γιὰ ἓνα καράβι τούρκικο, πού τὸ κυνηγούσανε πέντε δικά μας, καὶ τοῦ λέγανε νά παραδοθῇ, καὶ δὲν παραδινόταν. Τοῦ κάμανε συντρίμια τὰ κατάρτια, κόσκινο τὸ κουφάρι του, καὶ δὲν παραδινόταν. Τέλος ρίξανε τὸ καράβι στὴ στεριά, καὶ δὲν παραδοθήκανε. Θύμωσα, τοῦ ἄρπαξα τὸ γάτο ἀπὸ τὰ χέρια.—«Ἀμέ, τί λὲς τοῦ λόγου σου, δὲν πολεμοῦσαν οἱ ὀχτροὶ μας;»

—Ὁ παππούς σου εἶναι καλός, καὶ θέλω νά τότε γνωρίσω. Τὸ δικό μου θὰ σὲ πάω νά τότε δῆς ἀπὸ μακριά. Ἔχει στό πλάϊ μιὰ στενὴ κάμαρα γιομάτη ἄρματα, στοὺς τοίχους ἔλα κρεμασμένα, ἄρματα ἀσημένια καὶ χρυσά, κι' ἓνα καντήλι ἐκεῖ νά καίῃ. Ἐκεῖ θὰ κρυφτοῦμε καὶ θὰ τότε δῆς.

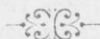
—Ὅλα αὐτὰ τ' ἄρματα ὁ παππούς σου τὰ φοροῦσε; Πῶς τὰ βαστοῦσε ἀπάνου του;

—Παιδί μου, ἐσὺ δὲν ξέρεις ἀπὸ ἄρματα... ξέρεις ἀπὸ κανόνια!

Ὁ θαλασσινὸς τὸν ἀγριοκύνταξε, μὰ ἔλα πού ἦτανε φίλοι πιά;

—Λοιπὸν πᾶμε στὸν παππού σου; εἶπε ὁ στεριανός.

—Κίτσο, ψιφίκο!

ΑΡΓ. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

ΣΤΟ ΓΚΡΕΜΝΟ

—Νά σὰς τὰ πῶ λοιπόν, παιδιά μου, μιὰ καὶ καλή (ἄρχισε ὁ γέρος). Στὸν τόπο μας οἱ δικοὶ μας σηκώθηκαν καὶ δὲν σηκώθηκαν. Ἐκάμαν τὴ δουλιὰ τους μισή. Αὐτὲς οἱ μισὲς δουλιὲς ἦταν, πού μᾶς ἀφάνισαν τότες.

Ἦμωνα δέκα μηνῶν νοικοκύρης, κι' ἡ Χριστίνα μου εἶχε στὴν ἀγκαλιά της τὸ πρῶτο της, ἄχ, καὶ τὸ στερνό της! Μήτε χωράφι εἶχαμε, μήτε ἀμπέλι. Σερμαγιά* μας ἦταν ἡ βαρκούλα μου καὶ τὰ δίχτια μου. Πρὶν ἀκόμα νὰ λευτερωθῇ ἡ Χριστίνα, πέρασαν κι' ἀπ' τὸ χωριό μας καὶ μάζευαν ὅ,τι μπορούσαν. Ἐδινε ὁ καθένας ὅ,τι εἶχε. Ἐμεῖς δὲν εἶχαμε τίποτις ἄλλο νὰ δώσουμε, ἔδωσα λοιπόν τὴ βάρια μου κι' ἔμεινα μὲ τὰ δίχτια καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα, πὼς ἦρθε ἡ ὥρα μας καὶ θὰ δοῦμε κι' ἐμεῖς ἄσπρη μέρα. Τὴ βλέπαμε τὴ βαρκούλα σὰν ἔφευγε δεμένη πίσω ἀπὸ μιὰ γολέττα*, καὶ τὴς φωνάζαμε «στό καλό!». Ἐπιασαν τόπο οἱ γολέττες ἐκεῖνες, τὸ ξέρω. Μὰ τί κατάλαβες, πού βρεθήκαμε ἔρμιοι καὶ μονάχοι σὰν πλάκωσε τὸ κακὸ ἀπ' τὴν Ἀνατολή; Τὰ ἴδια τὴς Χίος, μόνο κάτι μικρότερα.

Πήραμε ὅλοι μας τὰ βουνά. Ἦτανε νύχτα, καὶ τρέχανε σὰ λυσσασμένοι κατόπι μας. Μὰ ἐμεῖς ξέραμε τὰ κατατόπια, κι' αὐτοὶ δὲν τὰ ξέραν. Κι' ἔτσι γλύτωσαν πολλοί, ἀν καὶ τὸ χωριό μας ρημάχτηκε. Μὰ ἐγὼ τέτοια τύχη δὲν εἶχα. Ὅτι περάσαμε ἀπὸ κάτι σπαρτὰ σκύβοντας καὶ πήραμε τὸ βουνό, ἄρχισε νὰ κλαίη τὸ μωρὸ στὴν ἀγκαλιά τὴς Χριστίνας. Τί νὰ κάνουμε τώρα! Βύζαξέ το, τὴς φωνάζω. Τοῦ κάκου· δὲν σώπαινε τὸ μωρό!—Φράξε τὸ στόμα του, σφίξ' το στὴν ἀγκαλιά σου, γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ χαθήκαμε! Πάλι τοῦ κάκου! Τὸ παιδί ὄλο τσίριζε.

—Αἶ, νὰ σοῦ πῶ, Χριστίνα, τὴς κάνω τότες, ἄλλον τρόπο δὲν ἔχει. Ἦ αὐτὸ θὰ πάη ἡ ὄλοι μας. Κάμε τὸ σταυρό σου καὶ πέτα το στὸν γκρεμνό! Γλήγορα, γιὰτὶ πλακώσανε. Νά, γύρισε νὰ τοὺς δῆς ἐκεῖ κάτω. Σφίξε τὰ δόντια σου, καὶ στὸν γκρεμνό, πέτα το, σοῦ λέω, πέτα το στὸ γκρεμνό, στὸ γκρεμνό, γλήγορα καὶ ἔρχονται, νὰ τοὺς!

Αὐτὴ, πού ὡς τώρα μισογόγγυζε, καθὼς ἔτρεχε, ἔξαφνα βγά-

ζει μὴ φωνὴ πού ἀντιλάλησε τὸ βουνό. Δὲν βάσταξε πολὺ ἡ φωνή. Γυρίζω νὰ ἰδῶ, κι' ἄλλο δὲν βλέπω παρὰ τὸν γκρεμνό! Τί ἔκανα τότε δὲν ξεύρω. Πρέπει νὰ πεσσα κάτω ξερός. Πρέπει νὰ μείνα ἐκεῖ πολλήν ὥρα στὰ σκοτεινά. Σὰν ἦρθα στὸ νοῦ μου, τρομερὴ ἡσυχία σὲ κείνο τὸ μέρος! Τὸ μεγάλο τὸ κακὸ ἦταν τώρα κατὰ τὸ χωριό. Ἀπ' ἐκεῖ ἔβγαιναν οἱ φλόγες, ἀπ' ἐκεῖ ἤρχονταν τὰ μουγκριτὰ τῶν θεριῶν. Κάθισα νὰ συλλογιστῶ, ἂν ἦταν ἀλήθεια, ἂν ὄνειρεύμουν, ἂν ἤμουν τρελλός. Φώναξα τὴ Χριστίνα, τὴν ξαναφώναξα. Τοῦ κάκου, ἦταν ἀλήθεια! Γκρεμίστηκε ἡ Χριστίνα μὲ τὸ μωρό. Νά τος ὁ γκρεμνός! Νά το τὸ βάραθρο! Τί νὰ κάμω τώρα! Ἴσως ζῆ ἡ Χριστίνα, ἴσως δὲν ἔπαθε τίποτα, ἴσως λιγοθύμισε. Ἄς κάμω πὼς κατεβαίνω, νὰ ἰδῶ, νὰ τὴν εὔρω, νὰ ζήσω ἢ νὰ πεθάνω μαζί της.

Κι' ἐκεῖ πού ἔκανα νὰ κατέδω—Μπάμ! καὶ σφυρίζει ἕνα βόλι στ' αὐτί μου. Αὐτὸ τὸ βόλι μ' ἔκανε ἔξω φρενῶν, γένηκα στ' ἀλήθεια τρελλός. Εἶχα μαζί μου μιὰ πιστόλα κι' ἕνα μαχαίρι. Ἄδειάζω τὴν πιστόλα μὲ χίλιες κατάρες καὶ τρέχω μὲ τὸ μαχαίρι καταπάνω στὸ κορμί, πού μισόβλεπα κατὰ τὸ μέρος ὁποῦθε ἦρθε ἡ τουφεκιά. Ὡσπου νὰ πάω κοντά του, αὐτὸς ξαπλώθηκε. Ὡστόσο οἱ τουφεκιὲς ἔπρεπε νὰ φεραν κι' ἄλλους κοντά μου, γιατί ἄκουα ἀντρίκιες κουβέντες γύρω. Τί νὰ κάμω δὲν ἤξερα. Εἶπα, ἄς κρυφτῶ σὲ κανένα δέντρο ἀπάνω. Σκάλωσα λοιπὸν σὲ μιὰ ἀχλαδιὰ καὶ κρύφτηκα. Πὼς νὰ φύγω μονάχος μου χωρὶς τὴ Χριστίνα! Πρέπει νὰ τὴ βρῶ, ἔλεγα, καὶ θὰ τὴ βρῶ. Κάπου θὰ κοιτάται λιγοθυμισμένη. Μὰ νὰ γλυκόμεξη καὶ θὰ τὴ βρῶ.

Τρομερὴ κι' ἀτέλειωτη νύχτα! Κάθουμουν ἀνάμεσα στ' ἀχλαδοκλαδα καὶ τοὺς ἔβλεπα καὶ περνούσανε δυό-δυό, τρεῖς-τρεῖς, πότε Τούρκοι, πότε δικοὶ μας. Ὅλες τίς κατάρες κι' ὅλες τίς προσευχὲς τίς ἄκουσα ἐκείνη τὴ νύχτα. Κατάντησα σὰ μεθυσιμένος. Φάντασμα θαρροῦσα πὼς ἤμουνα. Δὲν τὸ πίστευα, πὼς ἤμου ἐγώ, πὼς ἔπαθα τίποτις.

Πῆδηξα κάτω ἅμα γλυκόμεξε. Ψυχὴ πιὰ τώρα τριγύρω. Μήτ' ἀπ' τὸ χωριό δὲν ἤρχονταν κανένα βουητό, καθὼς τὴ νύχτα. Ἀρχίζαν καὶ κεληδοῦσαν τὰ πουλιά, σὰ νὰ μὴν ἔτρεξε τίποτα. Πῆγα πρὸς τὸ γκρεμνό. Σὰν τὸ γίδι κατέβηκα. Κατεβαίνοντας κοιτάζω δυὸ ἀσπριδερά πράματα κάτω-κάτω. Μοῦ ἦρθε ζάλη καὶ θάπεφτα δίχως ἄλλο, μόνο πού πιάστηκα ἀπ' ἕνα ἀγριόκλαδο. Σιγὰ-σιγὰ φτάνω κάτω, μὲ τὰ χέρια ματωμένα, φο-

ρέματα σκισμένα, καρδιά μαύρη και σκοτεινή. Δὲν τὸ πίστευα, πὼς ἦταν ἡ Χριστίνα ἐκείνη, μὲ τὸ μικρὸ τῆς σφιγμένο ἀκόμα στὴν ἀγκαλιά της. Ἄν δὲν ἦταν ἀπὸ τὰ ρούχα της, ἂν δὲν ἦταν ἀπὸ τὸ σφιγμένο μικρὸ, ποῦ νὰ φαντασθῶ, πὼς ὁ ματοκυλισμένος ἐκείνος καὶ χωματιασμένος βῶλος ἦταν ἡ γυναικούλα μου!

Καιρὸ δὲν εἶχα γιὰ κλάψες καὶ γὰ μοιρολόγια.

Πέτρα μ' ἔκαμε ἡ νύχτα, ποῦ πέρασα. Ὁ Θεὸς μὲ λυπήθηκε καὶ βρέθηκε ἕνος λάκκος κοντά μου. Τὸν ἐμεγάλωσα μ' ἔ,τι κούτσουρα βρήκα. Καὶ σὰν τᾶθαψα τ' ἀκριβά μου καὶ τὰ σκέπασα μὲ χῶμα καὶ πετράδια καὶ κατακλύσις ἀπάνω-ἀπάνω κι' ἕνα μεγάλο λιθάρι, καὶ χάραξα σταυρὸ μ' ἕνα κεραμίδι, πῆρα τὰ κλαμένα μου μάτια κι' ἔφυγα κατὰ τὰ βουνά. Παρακαλοῦσα ν' ἀνταμῶσω ἕναν τους μπροστά μου, νὰ δώσω καὶ νὰ πάρω μιὰ μαχαιριά καὶ νὰ γλυτώσω.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ

Η ΠΑΤΡΙΣ ΜΑΣ

*Ξέρε, ποῦ μόνος κι' ἔρημος σὲ ξένους τόπους τρέχεις,
πὲς μου ποῖος εἶν' ὁ τόπος σου καὶ ποῖα πατρίδα ἔχεις;*

*— Τὴ μακρὴν πατρίδα μου πάντα ποθῶ σιὰ ξένα.
'Εκεῖ τὰ χρόνιά τῆς ζωῆς περνοῦν εὐλογημένα.
'Εκεῖ κι' ὁ θάνατος γλυκός, κι' ἀφοῦ κανεὶς πεθάνῃ
ἔχει στὸ μνήμα του σταυρό, καντήλι καὶ λιβάνι.*

*Στ' ἀγαπημένο μου χωριὸ πάντα χαρὲς καὶ γέλια.
σι' ἀλώνια τραγουδιῶν φωνές, ξεφάντωμα σι' ἀμπέλια.
Καὶ ὅταν χορεύῃ ἡ λεβεντιά, τῆς Πασχαλιᾶς τὴ μέρα,
βροντοκοπᾶ τὸ τύμπανο καὶ κελαηδεῖ ἡ φλογέρα.*

*Στὴ μακρὴν πατρίδα μου ἔχει εἰωδιὰ καὶ χάρι
τὸ ταπεινότερο δενδρί, τὸ πιὸ φτωχὸ χορτάρι
στοὺς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιᾶς σμίγουν ἀνθοὶ καὶ χιόνια
καὶ φέρνοννε τὴν ἀνοιξη γοργὰ τὰ χελιδόνια.*

Στῶν μαγεμένων της βουνῶν τὰ μαρμαρένια πλάγια
γλυκολαλοῦνε πέδιδες καὶ κλαίει ἡ κονκοβάγια.
Ἡ ἄσημένα θάλασσα μ' ἀφρούς τὴν περιζώνει
κι' ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα του τὴ χρυσοστεφανώνει.

Τὴ μακρυνὴ πατρίδα μου, πρὶν ἢ σκλαβιὰ πλακώση
τὴ δόξαζ' ἢ παλικαριά, τὴ φώτιζεν ἡ γνώση,
καὶ τῶρ' ἀπὸ τὴ μαύρη γῆ, τὴ γῆ τὴ ματωμένη
προόβαλε πάλ' ἡ λευθεριά σὰν πρῶτ' ἀνδρειωμένη.

—Φτάνει! Τὴ χώρα πὸν μοῦ λές, τὴ γνώρισα, τὴν εἶδα.
Τὴ μακρυνὴ πατρίδα σου ἔχω κι' ἐγὼ πατρίδα.

Λ. ΜΑΒΙΛΗ

Η ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΗ ΔΟΞΑ

Μόνο οἱ Μαραθωνομάχοι
δὲν σ' ἐδόξασαν, πατρίδα,
δὲν σ' ἐδόξασαν μονάχοι
οἱ τριακόσιοι τοῦ Λεωνίδα.

Ἐβαστάξαν τὰ παιδιὰ σου,
παλικάρια διαλεμένα,
πάντα σὰν τὰ ἰδρονά τοῦ δάσου,
σὰν τοὺς βράχους ἕνα κι' ἕνα.

Ὅμοι' ἀκλόνητοι κι' ἀγνάντια
στῶν ὀχτρῶν τὴν ἄγρια φόρα
κι' ὅμοια στέρεοι στὴ γιγάντια
καὶ κακὴ τῆς τύχης μπόρα.

Ἄλλ' ἀκόμα πιὸ μεγάλη
τῶν παιδιῶν σου ἡ δόξα ἐφάνη
εἰς μίαν ἄλλην ἄγια πάλη,
γιὰ ἕνα πιὸ ὁμορφο στεφάνι:

Εἰς τὴν πάλη, ὅπου τὸ πνεῦμα
τοῦρανοῦ νικᾷ τὸν Ἄδη,
τῆς ἀλήθειας μὲ τὸ ψέμα,
τοῦ φωτὸς μὲ τὸ σκοτάδι.

ΑΡ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Δόξα στὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων,
παγκόσμιον φωτὸς πηγὴν·
Δόξα στὸ πνεῦμα ἀνδρῶν νέων,
ποὺ δόξασαν αὐτὴν τὴν γῆν.

Μ' ἐκείνων τὴν σοφία,
μὲ τούτων τὴν ἀγία δομὴ,
νέαν ἄς πλάσωμε ἱστορία,
γεμάτη δόξα καὶ τιμὴ.

Ἔχει στεφάνια ἡ δόξα ἀκόμη
στὸ δέντρο τῆς τὸ ἱερό,
ἀπάτητοι τῆς δόξης δρόμοι
προσμένονν νέο τολμηρό.

Ἐμπρὸς σιῶν ἔργων τὸν ἀγῶνα,
ἐκεῖ ὁ πύρινος παλμός,
ἐκεῖ τῆς νίκης ἡ κορώννα,
ἀθανασίας ἀσπασμός.

ΑΡΙΣΤ. ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ

Ο ΔΗΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΡΙΟΦΙΛΙ

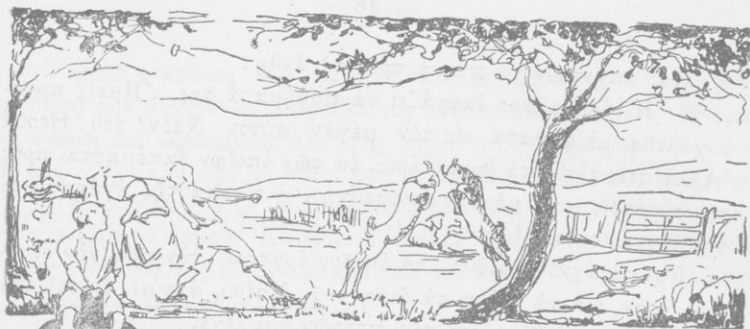
Ἐγέρασα, μωρὲ παιδιά. Πενήντα χρόνια κλέφτης.
 Τὸν ὕπνο δὲν ἐχόρτασα, καὶ τὼρ' ἀποσταμένος
 θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἐστέρειψ' ἡ καρδιά μου,
 βρῦση τὸ αἷμα τῶχουσα, σταλαματιὰ δὲν μένει.
 Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Κόφτε κλαρὶ ἀπ' τὸ λόγγο,
 νᾶναι χλωρὸ καὶ δροσερό, νᾶναι ἀνθούσ γεμάτο,
 καὶ στρωῶστε τὸ κρεββάτι μου καὶ βάλτε με νὰ πέσω.
 Ποιὸς ξέρει ἀπὸ τὸ μνήμα μου τί δένδρο θὰ φνιτρώσῃ!
 Κι' ἂν ξεφνιτρώσῃ πλάτανος, στὸν ἴσκιο του ἀποκάτω
 θᾶρχωνται τὰ κλεφτόπουλα, τ' ἄρματα νὰ κρεμᾶνε,
 νὰ τραγουδοῦν τὰ νιάτα μου καὶ τὴν παλικαριά μου.
 Κι' ἂν κνπαρίσσι ὁμορφο καὶ μαυροφορεμένο,
 θᾶρχωνται τὰ κλεφτόπουλα, τὰ μῆλα μου νὰ παίρνουν,
 νὰ πλένουν τὶς λαβωματιές, τὸ Δῆμο νὰ σχωρᾶνε.
 Ἐφαγ' ἡ φλόγα τ' ἄρματα, οἱ χρόνοι τὴν ἀνδρεία μου.
 Ἦλθε κι' ἐμένα ἡ ὥρα μου. Παιδιά μου, μὴ μὲ κλάψτε.
 Ἦ ἀνδρειωμένου ὁ θάνατος δίνει ζωὴ στὴ νιότη.
 Σταθῆτ' ἐδῶ τριγύρω μου, σταθῆτ' ἐδῶ σιμά μου,
 τὰ μάτια νὰ μοῦ κλείσετε, νὰ πάρτε τὴν εὐχή μου.
 Κι' ἐν' ἀπὸ σᾶς, τὸ νιότερο, ἄς ἀνεβῆ τὴ ράχη,
 ἄς πάρῃ τὸ ντουφέκι μου τ' ἄξιό μου καριοφίλι,
 κι' ἄς μοῦ τὸ ρίξῃ τρεῖς φορὲς καὶ τρεῖς φορὲς ἄς σκούξῃ:
 «Ὁ γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ γέρο Δῆμος πάει!»
 Θ' ἀναστενάξ' ἡ λαγκαδιά, θὲ νὰ βογγήξ' ὁ βράχος,
 Θὰ βαρογομήσουν τὰ στοιχειά, οἱ βρῦσες θὰ θολώσουν,
 καὶ τ' ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ, ὅπου περνᾶ δροσατο,
 θὰ ξεψυχήσῃ, θὰ σβησιτῆ, θὰ ρίξῃ τὰ φτερά του.
 Γιὰ νὰ μὴ πάρῃ τὴ βοή ἄθελα καὶ τὴ φέρῃ
 καὶ τήνε μάθῃ ὁ Ὀλυμπος καὶ τὴν ἀκούσῃ ὁ Πίνδος
 καὶ λυώσουνε τὰ χιόνια τους καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγγοι.
 Τρέχα, παιδί μου, γρήγορα, τρέχα ψηλὰ στὴ ράχη
 καὶ ρίξε τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὕπνο μου ἐπάνω
 θέλω γὰ ὑστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴ βοή του.
 Ἐτρέξε τὸ κλεφτόπουλο, σὰν νᾶτανε ζαρκαδι

ψηλά στη ράχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φορὲς φωνάζει:
«Ὁ γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ γέρο Δῆμος πάει!»
Κι' ἐκεῖ π' ἀντιβοοῦσαν οἱ βράχοι, τὰ λαγγάδια,
ρίχνει τὴν πρώτη τουφεκιὰ κι' ἔπειτα δευτερώνει
στὴν τρίτη καὶ στὴν ὕστερη τ' ἄξιο τὸ καριοφίλι
βροντᾷ, μουγγρίζει σὰν θεριό, τὰ σωθικά του ἀνοίγει,
φεύγει ἀπ' τα χέρια, σέρονται στὸ χῶμα λαβωμένο,
πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸν γκρεμνό, χάνεται, πάει, πάει.
Ἔκουσ' ὁ Δῆμος τὴ βοή μὲς' στὸ βαθὸ τὸν ὕπνο·
τ' ἀχνό του χεῖλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια...
Ὁ γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ γέρο Δῆμος πάει!
Τ' ἀνδρειωμένου ἡ ψυχὴ, τοῦ φοβεροῦ τοῦ Κλέφτη,
μὲ τὴ βοή τοῦ ντουφεκιοῦ σιὰ σύγνεφ' ἀπαντιέται,
ἀδελφικὰ ἀγκαλιαζονται, χάνονται, σβηθῶνται, πᾶνε.

ΑΡ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ

Ἐπέσανε τὰ Γιάννινα σιγα γὰ κοιμηθοῦνε,
ἐσβήσανε τὰ φῶτα του, ἐκλείσανε τὰ μάτια.
Ἡ Μάνα σφίγγει τὸ παιδί βαθιὰ στὴν ἀγκαλιά της,
γιατὶ εἶναι οἱ χρόνοι δίσεχτοι καὶ τρέμει μὴ τὸ χάση.
Τραγοῦδι δὲν ἀκούγεται, ψυχὴ δὲν ἀνασαίνει.
Ὁ ὕπνος εἶναι θάνατος, καὶ μνημα τὸ κρεβάτι
κι' ἡ χώρα κοιμητήριον κι' ἡ νύχτα ρημοκκλήσι.
Ἄγρυνος ὁ Ἀλήπασσας, ἀκόμη δὲν νυστάζει
κι' εἰς ἓνα δέσμα λιονταριοῦ βρίσκεται ξαπλωμένος.
Τὸ μέτωπό του εἶναι βαρὺ, θολό, συγνεφιασμένο
καὶ τῷβαλεν ἀντίστυλο τὸ χέρι του, μὴν πέση.
Χαϊδεύει μὲ τὰ δάχτυλα τὰ κάτωσπρά του γένια,
ποῦ σέρονται στοῦ λιονταριοῦ τὴ φοβερὴ τὴ χήτη.
Ἀγκαλιασμένα τὰ θεριά, σοῦ φαίνονται, πὼς ἔχουν
ἓνα κορμὶ δικέφαλο· τὸ μάτι δὲν γνωρίζει,
ποῖο τάχα νᾶν' τὸ ζωντανὸ καὶ ποῖο τὸ σκοτωμένο.

ΥΣΙΣ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΛΟΥ

ΜΑΪΟΣ

Ἦλθεν ὁ Μάιος.

Μεγάλη ἑορτὴ εἰς τὸν δροσερὸν καὶ ἀνθοστύλιστον κήπον. Ἄνθη εἰς τὰ δένδρα, ἄνθη εἰς τοὺς θάμνους, ἄνθη εἰς τὴν χλόην, ἄνθη παντοῦ. Τὰ χρώματα συνδυάζονται ἑναρμονίως μὲ τὰ ἀρώματα. Αἱ κατακόκκιναι παπαροῦναι ἀδελφώνονται μὲ τὰς λευκὰς μαργαρίτας, καὶ τὸ βαρὺ ἄρωμα τῶν κρίνων μὲ τὴν λεπτὴν εὐωδίαν τῶν ρόδων. Καὶ ἡ πρωϊνὴ δρόσος κατακοσμεῖ τὰ φύλλα καὶ τὰ πέταλα μὲ ἀδάμαντας, μὲ τοὺς ὁποίους παίζουσι φαιδρῶς αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου.

Εἰς τὴν καθαρὰν, τὴν γαλανήν, τὴν εὐώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ κήπου πετοῦν ἀναρίθμητα ἔντομα καὶ πτηνὰ, βομβοῦντα, τερετίζοντα, κελαδοῦντα. Ἡ συνζυλία τῶν ἢ πανηγυρικὴ συμπληροῖ τὴν ὄψιν τοῦ κήπου τὴν ἑορτάσιμον ἀντὶ τῶν ἀφώνων ἀνθέων, τὰ ὅποια κοιτάζουσι μὲ ἀγάπην καὶ θαυμασμόν, ψάλλουσι τὰ πτηνὰ τὸν ὕμνον τοῦ Μαΐου. Καὶ ἐνῶ πετοῦν μὲ κελαδήματα, πλησιάζουσι τὰ ἄνθη, ὡς διὰ νὰ αἰσθανθῶσι αὐτὰ τὴν εὐωδίαν τῶν, ὡς διὰ ν' ἀκούσουσι ἐκεῖνα τὸ ἄσμα τῶν.

Καὶ λέγουσι τὰ ἄνθη πρὸς τὰ πτηνὰ :

—Σὰς ζηλεύομεν καὶ σὰς μακαρίζομεν. Πόσον εἰσθε εὐτυχισμένα, ποῦ ἔχετε λάρυγγα μουσικὴν καὶ ἠμπορεῖτε νὰ τονίζετε ἄσματα πρὸς τὸν Δημιουργόν σας. Ἡμεῖς εὐωδιάζομεν καὶ αἰσθανόμεθα· ἀλλὰ δὲν μποροῦμε νὰ ἐκφράσωμεν ὅ,τι αἰσθανώμεθα μὲ ἄσματα.

Και ἀπαντοῦν τὰ πτηνὰ πρὸς τὰ ἀνθη :

— Ἡ εὐωδία σας ἐκφράζει τὰ αἰσθήματά σας. Ἡμεῖς προσευχόμεθα μὲ ἄσματα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ ! Ἀλλὰ σεῖς εἰσθε τὰ θυματήρια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκπέμπεται πρὸς τὸν οὐρανόν, μαζὶ μὲ τὴν προσευχὴν, ἡ εὐωδία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης !

Καὶ τὸ ἀγνὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἔρχεται τὴν πρωϊνὴν ἐκείνην ὥραν, διὰ νὰ δρέψῃ τὰ ἀνθη τοῦ Μαΐου, ἀκούει, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθέων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ λέγει :

— Ναί, ὁ κήπος αὐτὸς εἶναι ναός, εἰς τὸν ὁποῖον δοξάζεται καὶ ὑμνεῖται ὁ Δημιουργός. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν. Ἐορτάζει ἡ φύσις ! Τὰ πτηνὰ διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ θυματήρια τῶν ἀνθέων ἐκπέμπουν πρὸς Αὐτὸν τὸν λιθαινωτὸν τῆς λατρείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης !

ΣΤΕΦ. ΓΡΑΝΙΤΣΑ

Ο ΚΟΥΚΟΣ

Ἴδου ἓνα προνομιούχον πλάσμα τοῦ Θεοῦ· κορφολογεῖ τὴν ἀνοιξιν τὸ τραγοῦδι, δίχως νὰ τὸν βαρύνῃ καμιά πεζὴ ὑποχρέωσις· ἀκόμη καὶ τ' αὐγά του ἄλλοι τὰ κλώθουν, τὰ ξεκλώθουν βγάζουν τὰ πουλιά του, τὰ ταΐζουν, τὰ ποτίζουν. Διότι, ὡς γνωστὸν, ὁ κούκος πετᾷ τὰ αὐγά του εἰς τὰς φωλεὰς τῶν ἄλλων πουλιῶν, καὶ ἀφήνει εἰς αὐτὰ τὴν φροντίδα τῶν περαιτέρω.

Ἡ λαϊκὴ φαντασία, ἡ ὁποία ἀφορμὴν θέλει διὰ νὰ πλάσῃ ἀτελειώτους ἱστορίας, ἐδημιούργησεν εἰς δόξαν τοῦ κούκου πλῆθος προνομίων. Πρῶτα-πρῶτα, ἀδύνατον νὰ πείσετε χωρικόν, ὅτι δὲν ταξιδεύει ἔφιππος. Τὸ ἄλογόν του εἶναι ἓνα μεγάλο ἄσπρο πουλί, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι γνωστὸν μὲ ἄλλο ὄνομα, παρὰ ὡς «κουκάλογο». Τὸν Μάρτιον ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας ὀλίγας ἡμέρας ἐνωρίτερον τοῦ κούκου, καὶ ἡ παράδοσις θέλει, ὅτι τὸ στέλλει ὁ ἀφέντης του ὁ κούκος διὰ νὰ ἐξετάσῃ, ἂν ἦλθεν ἡ ἀνοιξὶς στὰ βουνά. Τὸ «κουκάλογο» περιπλανᾶται ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰ πλάγια καὶ ἔπειτα ἐπιστρέφει διὰ νὰ μεταφέρῃ τὸν καθαλλάρη του.

Ποτέ ὁ κοῦκος δὲν κάθεται ὅπου κι' ὅπου διὰ νὰ τραγουδήσῃ τὴν ἀνοιξιν· ἔχει ὠρισμένους λόφους καὶ ὠρισμένα δένδρα, ἀκόμη καὶ ὠρισμένους κλάδους, κατὰ τοὺς χωρικούς. Εἰς ἓνα λόφον ἀντικρυ ἀπὸ τὸ σπίτι μου ἦταν ἓνα γηραλέον πουρνάρι, εἰς τὸ ὁποῖον ἤρχιζε στερεοτύπως τὸ λάλημά του τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Κάποτε ὁ βοριάς ἔσπασε τὸ πουρνάρι καὶ ἔκτοτε ὁ κοῦκος δὲν ἐνεφανίσθη εἰς τὸν λόφον, μολοντί γύρω του εἶναι καὶ ἄλλα πουρνάρια.

Λέγουν ἀκόμη, ὅτι εἶναι τόσοσ ὑπερήφανος, ὥστε μίαν φορὰν νὰ τὸν ἀποδοκιμάσουν εἰς ἓνα μέρος, δὲν ξαναπατᾶ πλέον. Κάποιος γεωργὸς μοῦ ἔλεγε, ὅτι δίπλα ἀπὸ τὸ καλύβι του ἤρχετο χρόνια καὶ χρόνια ἓνας κοῦκος καὶ τὸν «ἐχαιρέτιζε πρῶτ' πρῶτ'». Ἄλλὰ μίαν φορὰν τὸν ἐπετροβόλησε καὶ ἔκτοτε δὲν ἐνεφανίσθη πλέον.

—Γιατί τὸν ἐπετροβόλησες ; τὸν ἠρώτησα.

—Μοῦ «κόμπωνε» τὰ παιδιὰ μου.

Γενικὴ πρόληψις ὑπάρχει, ὅτι ἅμα ἀκούσῃς τὸν κοῦκον πρῶτ' πρῶτ' νηστικός, θὰ κομπωθῆς, θὰ αισθανθῆς δηλαδὴ εἰς τὸν λαίμῳ σου στενοχωρίαν, ἢ ὁποία θεωρεῖται ὡς «ἀναποδιά». Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ τὴν ἀνοιξιν φροντίζουν νὰ μὴν ἀκούσουν τὸν κοῦκον νηστικοί.

Τόσων ἢ λαϊκῆ παράδοσις θεωρεῖ τὸν κοῦκον ὡς θεόθεν προνομοῦχον, ὥστε νὰ παραδέχεται ἀκόμη, ὅτι ὁ Δημιουργὸς καὶ ἰδιαιτέραν τροφήν ἐδημιούργησε δι' αὐτόν. "Ἐνα μικρὸν φυτόν, τὸ ὁποῖον φυτρώνει καὶ σταφυλιάζει τὸν Ἀπρίλιον, εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «σταφύλι τοῦ κοῦκου».

—Μὰ εἶδατε νὰ τρώῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σταφύλι ὁ κοῦκος ; ἔρω τοῦσα κάποτε ἓνα τζομπάνην.

—Ἀκούς τὸν βλέπομε . . . Σάμπως τρώει τίποτε ἄλλο ;

Δύσκολον πράγμα νὰ πείσῃς χωρικόν, ὅτι ὁ κοῦκος εἶναι ἀδιοαιολόγητος χασομέρης, ἐπιβλαθὴς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν πουλιῶν, ὅπως ὁ κεφαλαιοῦχος, ὁ τρώγων τοὺς τόκους δίχως νὰ ἐργάζεται. Διὰ τὴν ἀτυχή τρυγόναν, μάλιστα· αὐτὴ εἶναι «τεμπέλα» δὲν ἐπιμελεῖται τὴν γένναν της, ὅπως πρέπει, ἀλλὰ στρώνει λίγα ξυλάκια, τὰ ὁποῖα εἶναι ὄλη ἢ φτωλέα της.

—Μὰ αὐτὴ ἐπὶ τέλους, ἔλεγα εἰς τὸν φιλόσοφον μυλωνάν τοῦ χωριοῦ, ὁ ὁποῖος σχολιάζει τὰ κακῶς κείμενα εἰς τὸ βασιλεῖον

τῶν ζώων, μὰ αὐτὴ ἐπὶ τέλους κάνει μιὰ φωλιά, κλώθει μόνη της τὰ αὐγά της καὶ τραγουδάει τὴν ἀνοιξή.

— Δέν σοῦ λέγω ὄχι . . . Κι' αὐτὴ καὶ τὸ ἀηδόνι τραγουδοῦν, ἀλλ' αὐτὰ πρέπει νὰ δουλεύουν κιόλα . . .

— Κι' ὁ κοῦκος, γιατί νὰ μὴ δουλεύη ;

— Γιατί αὐτὸς φέρνει τὴν ἀνοιξή . . . Τὸ πᾶν εἶναι ποιὸς θὰ κάμῃ τὴν ἀρχή . . . Νᾶξερές πῶς πηδᾷ ἡ καρδιά μας, ἅμα τὸν ἀκοῦμε, ἐμεῖς ἢ τσαπατουριά* . . .

Ἄληθεια, τί εὐαγγέλιον καλωσύνης καιροῦ, ἀληθινὴ σάλπιγξ Θεοῦ, εἶναι τὸ λάλημα τοῦ κούκου στὰ μέρη μας ! Ἄνθρωποι, βώδια, ἄλογα, ἀλέτρια χύνονται εἰς τὸν κάμπον καὶ ξεκληδιώνουν τὴν γῆν. Ἡ φωνὴ του ταράσσει τὴν σιωπηλὴν ἐρημίαν εἰς τὸ τέλος περίπου τῆς παλαιᾶς συγκομιδῆς· εἶναι ἡ ἐπαγγελία τῆς νέας ἐσοδείας τῶν χωραφιῶν, ὁ μακρυνὸς ἦχος τῶν ἐρχομένων ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ προβάτων μὲ τὰ γαλακτερά μαστάρια καὶ τὰ ἄφθονα μαλλιά.

ΑΛΕΞ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΟΥ

ΑΛΩΝΑΡΗΣ

Αἱ θημωνίαι* τοῦ θερισμοῦ ὑψοῦνται: ὀλόχρυσοι, γύρω γύρω, ὡς πύργοι, εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ὀροπέδιον, πύργοι πάγκαρποι σίτου καὶ κριθῆς, ἔτοιμοι πρὸς ἀλώνισμα, τὸν μῆνα τοῦτον τοῦ ἀλώνισματος, τὸν μῆνα τὸν Ἄλωνάρην, ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ὀροπέδιον, ὅπου ὀλόκληρον, θαρρεῖς, μετώκησε τὸ χωρίον, κάθε χωρικὸς μὲ τὴν θημωνίαν του, παρὰ τὴν ὁποῖαν ὄλον τὸν μῆνα τοῦτον διαιτᾶται, παρ' αὐτὴν δεῖπνῶν καὶ παρ' αὐτὴν καθεύδων.

Αἱ ἄλωνες* ἐδῶ καὶ ἐκεῖ λάμπουσι, σαρωμένοι, κυκλοτερεῖς, ἔτοιμοι, νὰ ὑποδεχθῶσι τὰ δεμάτια τῶν σπαρτῶν, μὲ τὴν αὐγὴν, νὰ ἀρχίσῃ τὸ ἀλώνισμα.

Καὶ μία παμμεγίστη, πέραν ἐκεῖ, εἰς τὴν ἐσχατιάν, πετράλωνον μέγα καὶ πλακόστρωτον, τοῦ γέρο Δήμου τοῦ πρωτογεωργοῦ καὶ πρωτοκτηματίου, μὲ τὴν αὐγὴν, πρωτ' πρωτ', ἤρχισε τὸ

άλωνισμα πρώτη αὐτή, με ἵππους τέσσαρας, τέσσαρας πυροξάν-
θους ἵππους, οἱ ὅποιοι πηδοῦν ἐπὶ τῶν δεμάτων, διαλύοντες καὶ
συντριβόντες αὐτά, ἀλωνίζοντες.

Καὶ ὁ γέρο Δῆμος, κοντὸς καὶ παχύς, ὁ πρωτοκτηματίας καὶ
πρωτογεωργός, μαστίζων ὀπισθεν, ὠθεῖ τοὺς ἵππους εἰς τοὺς ἀτε-
λευτήτους κύκλους των, μέσα εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο πετράλωνον,
κινῶν τὸν φθόνον καὶ τὰ βλέμματα πάντων, πνευστιῶν, ἀσθμαί-
νων, ἀλωνίζων, ἐνῶ οἱ παραγιοὶ τοῦ παραστέκονται ὑπηρετοῦντες.

— ᾠΑ! ᾠΑ!

Ἡ φωνὴ τοῦ γέρο Δήμου πρώτη-πρώτη ἀκούεται ὀπισθεν
τῶν τεσσάρων ἵππων, ἐξεγείρουσα τοὺς γεωργοὺς ἐπάνω εἰς τὸ
ὑψηλὸν ἐκεῖνο ὀροπέδιον, κοιμημένους ὄλους ἀκόμη παρὰ τὰς
θημωνίας των. Ἡ κυρὰ Δήμαινα μ' ἓνα φορκάλι, «σάρωθρον
ἀγροτικόν», ἀπὸ ἀκανθωτῆν στοιθῆν, σαροῖ τὰ στάχια, τὰ δια-
σκορπιζόμενα, οἰκονόμος εἰς τὰς ἐσοδείας, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἱμα-
τισμούς της πάντοτε. Σαροῖ καὶ συνάμα με τὸ φορκάλι της τὸ
ἀκανθωτὸν διώκει τὸ εἰσορμῶν κοπάδιον τῶν χηνῶν, αἴτινες με
τοὺς λαϊμούς των τεντωμένους καὶ κινουμένους ὡς ὄφεις, με τὰ
ράμφη ὡς πτύα, ὀλοκλήρους τοὺς διασκορπισμένους ἀστάχως κα-
ταπίνουσι, λαίμαργα καὶ ἀκάθαρτα ζῶα.

Μετ' ὀλίγον ὄλαι αἱ ἀλωνες ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν. Ὅλον τὸ
ὀροπέδιον ἀντηχεῖ ἀπὸ τὰς ζωηρὰς τῶν γεωργῶν ἀνακραυγὰς, οἱ
ὅποιοι μαστίζουσι τοὺς ἵππους των ἀλωνίζοντες τοὺς θερισμούς των.

— ᾠΑ! ᾠΑ!

Ἄλλὰ πρῶτος εἰς ὄλα ὁ γέρο Δῆμος, ὁ πρωτογεωργός, πρῶ-
τος εἰς τὸ ἀλώνισμα, πρῶτος καὶ εἰς τὴν φωνήν. Αὐτὸς ἐξέχει
ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ὀροπέδιον.

Κοντὸς καὶ παχύς, μ' ἓνα πλατύγυρον σκιαδίον, κατακόκκι-
νος, με τὸν χιτῶνα τὸν γεράνιον, με ἀνοικτὰ τὰ στήθη, χω-
μένος μέσα εἰς τὰ συντριβόμενα δέματα τῶν ἀσταχύων μέχρι τῶν
γονάτων, παραπατῶν καὶ πίπτων καὶ ἐγειρόμενος, μόλις ἤμπο-
ρεῖ νὰ παρακολουθήσῃ τοὺς πτερωτοὺς τῶν τεσσάρων ἵππων τοὺς
κύκλους, τοὺς ὁποίους ὅμως καταφθάνει, βαρεῖα καὶ μακρὰ μά-
στιξ, καὶ ἐρεθίζει αὐστηρὰ ἢ φωνὴ του.

— Τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ, γιέ μ'!

Ἀκούεται παρέκει φωνὴ τρέμουσα γραίας, ἥτις βοηθεῖ τὸν
υἱὸν της τὸν Θανασόν, ὅπου μόνος μ' ἓνα ἵππον, ἀλωνίσας τὴν
μικράν του θημωνίαν, καταπατῶν καὶ ὁ ἴδιος με τοὺς βαρεῖς του

πόδας τ' ἀστάχια, ὀπισθεν τοῦ ἵππου, ἤδη σωρεύει τὸ ἀλώνισμα εἰς σωρὸν ὑψηλόν, ἀκόμη ὑψηλότερον φαινόμενον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς γραίας, ἢ ὅποια ὀνειρεύεται τὸν φρέσκον ἄρτον, ποῦ θὰ φάγη μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἀπὸ φετεῖνόν σιτάρι, ἄρτον μὲ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ποτισμένον, ἄρτον μὲ τὰς μητρικὰς τῆς εὐλογίας ἐψημένον, τὸν ἄρτον ὅπου εἶπεν ὁ Θεός· «Ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγεῖν τὸν ἄρτον σου».

— Τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ, γιέ μ'!

Ἐψώθη ὁ ἥλιος ἕως δυὸ καντάρια εἰς τὸν ὀρίζοντα τ' Ἀλωναριοῦ. Ἄλλ' ἰδοῦ, ἕξαφνα πῆρε τὸ φρέσκο, ὅπου τόσον ζωογονεῖ τὰς καρδίας τῶν γεωργῶν, ὅσον ὀροσίζει τὰ στήθη των... Αἱ κορυφαὶ τῆς πεύκης τῆς εὐώδους ἐσεισθήσαν εἰς χαιρετισμόν. πρῶται-πρῶται.

*«Χαίρεται ὁ πεῦκος χαίρεται,
χαίρεται τὸν ἀέρα...»*

Ὁ ἥλιος ὑψοῦται εἰς τὸ κατακόρυφον.

Καὶ ὁ Ζέφυρος ὀλονὲν δυναμούμενος διασκελίζει τὰ βουνὰ καὶ γλυκὺ ἀκούεται τῶν πεύκων τὸ μινύρισμα ὀροσίζον τὰς ψυχὰς τῶν γεωργῶν.

Ἐβράδιασεν.

Ὁ γέρο Δῆμος ἐξέξεψε τοὺς ἵππους τοὺς τέσσαρας, οἵτινες ἐλεύθεροι, λυμένοι, ξεξαλίζονται ἀπὸ τὸ κυκλικὸν ἀλώνισμα τρώγοντες ἡρέμα νεοπατημένην καλάμην, ἐνῶ ὁ γέρο Δῆμος, ἐπανακκουμθήσας παρὰ τὴν ἀπομείνας ἀκόμη θημωνίαν του, ξεκουράζεται, ἵνα μετ' ὀλίγον φάγη τὸ δεῖπνον του, ὕπερ παρασκευάζει ἢ κυρὰ Δῆμαινα ἐκεῖ πλησίον.

ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Τοῦ Μαΐου ροδοφαίνεται ἡ μέρα,
ποῦ ὠραιότερη ἢ φύση ξυπνάει
καὶ τὴν κάνουν λαμπρὴ καὶ γελάει
πρασινάδες, ἀχτῖνες, νερά.

"Ἄνθη κι' ἄνθη βαστοῦνε στὸ χέρι
παιδιὰ κι' ἄντρες, γυναῖκες καὶ γέροι·
ἀσπροεντύματα, γέλια καὶ κρότοι,
ὅλοι οἱ δρόμοι γεμᾶτοι χαρά·
ναί, χαρῆτε τοῦ χρόνον τὴ νιότη,
ἄντρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιὰ.

I. ΒΗΛΑΡΑ

Η ΑΝΟΪΞΗ

Ἡ γλυκυστάτη ἄνοιξη
μὲ τ' ἄνθια στολισμένη,
ροδοστεφανωμένη,
τῆ γῆ γλυκοτηράει.

Κι' ἡ γῆ τὴ χλόη ἐντύνεται
τὰ δάση τῆς ἰσκιώνουν·
τὰ κροῦα χιόνια λιώνουν,
ὁ οὐρανὸς γελάει.

Τὰ λουλουδάκια βάφονται,
τὰ πλάγια χρωματίζουν,
κι' ἠθονικὲς φωτίζουν
οἱ δροσερές αὐγές.

Στ' ἀγκαθερὸ τριαντάφυλλο
γλυκολαλάει τ' ἀηδόνη,
τὸ ξένο χελιδόνι
ταιριάζει τὴ φωλιά.

Στοὺς κάμπους πλούσια κι' ἄκοπα,
σὲ πράσινα λειβάδια,
τὰ ζωντανὰ κοπάδια
βελάζουν καὶ πηδᾶν.

Κι' ὁ νιὸς βοσκὸς χαρούμενος
φυσώντας τὴ φλογέρα,
γιομίζει τὸν ἀγέρα
μὲ τραγουδιῶν φωνές.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Η ΕΛΙΑ

Εἶμαι τοῦ ἥλιου ἡ θυγατέρα
ἢ πιὸ ἀπ' ὄλες διαλεχτή·
ἢ τόση ἀγάπη τοῦ πατέρα
τόσο στὸν κόσμο μὲ κρατεῖ,
πὸν ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ·
—Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Ὅπου κι' ἂν λάχω κατοικία,
δὲν μοῦ ἀπολείπουν οἱ καρποί,
ὡς στὰ βαθιά μου γηρατεῖα
δὲν βρίσκω στὴ δουλιὰ ντροπή!
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι' εἶμαι γεμάτη προκοπή!
—Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Φρίκη, ξερημιά, νερὸ καὶ σκόπη
τὴ γῆ ἐθάψαν μιὰ φορὰ,

πράσινη αὐγή μέ φέρνει πρώτη
τοῦ Νῶε ἡ περιστερά.

“Ὀλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
τὴν εὐμορφάδα καὶ χαρά.

—Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Ἐδῶ στὸν ἴσκιό μου ἀποκάτω
ἦλθε ὁ Χριστὸς ν’ ἀναπανθῆ.

Κι’ ἀκούσθηκε ἡ γλυκιά λαλιά του
λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῆ.

Τὸ δάκρυ του δροσιὰ ἀγιασμένη
ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῆ.

—Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Καὶ φῶς πρᾶτατο χαρίζω

ἐγὼ στὴν ἄγρια νυχτιά·

τὸν πλοῦτο πιά δὲν τὸν φωτίζω,

σὸ μ’ εὐλογεῖς φτωχολογιά!

Κι’ ἂν ἀπ’ τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,

μὰ φέγγω ἔμπρὸς στὴν Παναγιά.

—Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Λ. ΠΟΡΦΥΡΑ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Φτωχά μου δέντρα, ξεσείς, πού μ' ἔνα πρόσχαρο
σᾶς πλημμυρίζει φῶς ἐτούτ' ἡ μέρα,
ἀκόμα οὔτε στιγμή δὲ στοχαστήκατε
τῆ σκοτεινῇ βροχῇ καὶ τὸν ἀγέρα.

Ἄκόμα τὰ κλωνάριά σας τ' ἀνάλαφρα
μὲ μιὰ τρελλή φιλιοῦνται ἀνατριχίλα,
κι' ὅμως, ἀπὸ τὰ τώρα ἐκρυφογλύστησαν
στὰ βάρη σας τὰ κίτρινα τὰ φύλλα...

Κανένας δὲν τὰ βλέπει ἐκεῖ πὸν φώλιασαν,
κάτω ἀπ' τὸ πράσινό σας σκεπασμένα,
καὶ τὰ πουλιὰ σὰν πάντα ξελογιάζονται
μέσ' στὴ γιορτῇ τοῦ ἡλίου εὐτυχισμένα.

Κανεῖς δὲν τᾶχει νοιώσει! Καὶ ὅμως κάποτε,
σὰν παύουν τὰ πουλιὰ νὰ τραγουδᾶνε,
κεῖνα τὰ φύλλα, δέντρα, ἀργοσαλεύοντας
τὸ τέλος τῆς γιορτῆς σιγοχτυπᾶνε.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΑΪΤΟ

Ἄπο μικρὸ κι' ἀπ' ἄφαντο πουλάκι, σταυραϊτέ μου
παίρνεις κορμί με τὸν καιρὸ καὶ δύναμη κι' ἀγέρα,
κι' ἀπλώνεις πῆχες τὰ φτερά καὶ πιθαμὲς τὰ νύχια
καὶ μὲς στὰ σύγνεφα πετιᾶς, μὲς στὰ βουνὰ ἀνεμίζεις.
Φωλιάζεις μὲς στὰ κράκονορα, συχνομιλᾶς με τᾶστρα,
μὲ τῆ βροντῆ ἐρωτεύεσαι κι' ἀπιδροῖ ᾶς καὶ παίζεις
μὲ τ' ἄγρια ἀστροπέλεκα, καὶ βασιλιὰ σὲ κραζοῦν
τοῦ κάμπου τὰ πετούμενα καὶ τοῦ βουνοῦ οἱ πετρίτες.
Ἔτσι γεννήθηκε μικρὸς κι' ὁ πόθος μου στὰ στήθη,
κι' ἀπ' ἄφαντο κι' ἀπ' ἄπλερο πουλακι, σταυραϊτέ μου,
μεγαλωσε, πῆρε φτερά, πῆρε κορμί καὶ νύχια
καὶ μοῦ ματώνει τὴν καρδιά, τὰ σωθικά μου σκίζει.
Κι' ἔγινε τώρα ὁ πόθος μου αἰτὸς, στοιχειὸ καὶ δράκος
κι' ἐφώλιασε βαθιὰ βαθιὰ μὲς στ' ἄσαρκο κορμί μου
καὶ τρώει κρυφὰ τὰ σπλάχνά μου, κρυφοβοσκάει τὴ νιότη.
Μπεζέρισα * νὰ περπατῶ στοῦ κάμπου τὰ λιοβόρια *.
Θέλω τ' ἀψήλου ν' ἀνεβῶ, ν' ἀράξω θέλω, αἰτέ μου,
μὲς στὴν παλιά μου κατοικιά, στὴν πρώτη τὴ φωλιά μου,
θέλω ν' ἀράξω στὰ βουνά, θέλω νὰ ζῶ με σένα,
θέλω τ' ἀνήμερο καπρί, τ' ἀρκούδι, τὸ πλατόνι!
καθημερινή μου κι' ἀκριβὴ νὰ τᾶχω συντροφιά μου.
Κάθε βραδούλα, κάθ' ἀγγή, θέλω τὸ κρῦο ἀγέρι
νᾶρχεται ἀπ' τὴ λαγκαδιά, σὰν μίνα, σὰν ἀδέφι
νὰ μοῦ χαϊδεύῃ τὰ μαλλιά καὶ τ' ἀνοιχτά μου στήθη.
Θέλω ἢ βρυσούλα, ἢ ρεματιά, παλιὲς γλυκὲς μου ἀγαπες,
νὰ μοῦ προσφέρουν γιαιτρικὸ τ' ἀθάνατά νερά τους.
Θέλω τοῦ λόγγου τὰ πουλιὰ με τὸν κελαηδισμό τους
νὰ μὲ κοιμίζουν τὸ βραδύ, νὰ μὲ κοιμοῦν τὸ τάχιν,
καὶ θέλω νᾶχω στρωῶμα μου, νᾶχω καὶ σκέπασμά μου
τὸ καλοκαίρι τὰ κλαδιά καὶ τὸ χειμῶ τὰ χιόνια.
Κλωνάρια ἀπ' ἀγριοπρίναρα, φουρκάλες ἀπ' ἐλάτιά,
θέλω νὰ στρώνω στοιβανιὲς κι' ἀπάνον νὰ πλαγιάζω,
ν' ἀκούω τὸν ἦχο τῆς βροχῆς καὶ νὰ γλυκοκοιμιέμαι.

Ἐπὸ ἡμερόδετρον, αἰτέ, θέλω νὰ τρώω βαλάνια,
θέλω νὰ τρώω τυρὶ ἀλαφιῶ καὶ γάλα ἀπ' ἄγριο γίδι,
θέλω ν' ἀκούω τριγύρω μου πεῦκα κι' ὄξιές νὰ σκούζουν,
θέλω νὰ περπατῶ γκρομνοῦς, ραῖδιά*, ψηλὰ στεφάνια,
θέλω κρεμάμενα νερὰ δεξιά, ζερβὰ νὰ βλέπω.
Θέλω ν' ἀκούω τὰ νύχια σου νὰ τὰ τροχῆς στὰ βράχια,
ν' ἀκούω τὴν ἄγρια σου κραυγή, τὸν ἴσκιο σου νὰ βλέπω.
Θέλω, μὰ δὲν ἔχω φτερά, δὲν ἔχω κλαπατάρια*,
καὶ τροαννιέμαι, καὶ πονῶ, καὶ σβηέμαι νύχτα μέρα.
Παρακαλῶ σε, σταυραῖτέ, γιὰ χαμηλώσου λίγο,
καὶ δῶσ' μου τὶς φτεροῦγες σου καὶ πάρε με μαζί σου,
πάρε με ἀπάνου στὰ βοννά, τί θὰ μὲ φάῃ ὁ κάμπος!

ΑΘ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΦΕΥΓΕΙ

1. Ἡ Ἄνοιξη

Νά, νὰ τ' ἀηδονάκι
καὶ τὸ χελιδονάκι
ἀρχίνισε νὰ ψάλλῃ
τῆς Ἄνοιξης τὰ κάλλη...
Ὁ ἥλιος κατὰ τάξη
μὲ τὸ λαμπρὸ ἀμάξι
γυρίζει κάθε μέρα
στὴ μέση τὸν αἰθέρα.
Κι' ἡ γῆ γελᾷ ἔμπρός του
καὶ χαιρέται τὸ φῶς του,
καὶ πάντοτε προβάλλει
τ' ἀμίμητά της κάλλη.

2. Ὁ Χειμῶνας

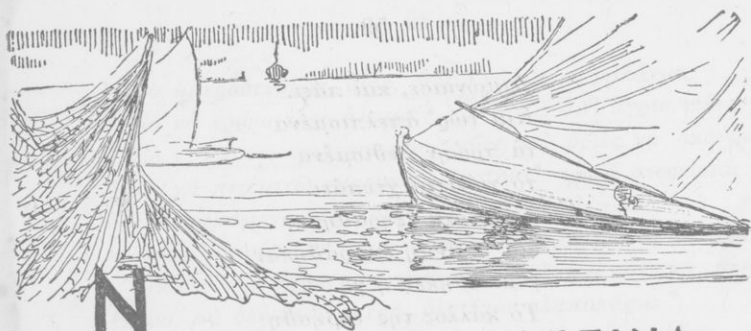
Ἡ ἄνοιξη, εἶδες, πέρασε!
Τὸ καλοκαίρι γέρασε,

χειμώνιασε, καὶ πάει.
Καὶ τωρ' ἀπελπισμένα
τὰ πρόων ἀνθισμένα
τὸ χιόνι τὰ χτυπάει.
Τὰ χόρτα ἐξηράθηκαν
καὶ τ' ἄνθη ἐμαράθηκαν
γυμνώθηκαν ἡ γῆ.
Τὸ κάλλος της ἐσβήσθη
τὸ χάος ἐβυθίσθη
στὴν πρώτη του πηγῆ.

3. Συμπέρασμα

Ταλαίπωρη νεότητα!
Ἴδὲ τί ματαιότητα!
Τὸ κάλλος ἀπερνάει
καὶ τ' ἄνθος τῆς καλῆς μας
καὶ τρυφερῆς ζωῆς μας
μονόφορα γυρνάει.
Ὡς πότε δὲ καρδιὰ κακῆ,
καὶ πότε θὰ χαροῦμε;
Ἡ ὥρα τρέχει καὶ περνᾷ
κι' αἰώνια διαβαίνει,
κι' ἡ νιότη μας γερνᾷ,
καὶ μάταια πηγαίνει.
Κι' ἂν τὸ ἄνθος τὸ παρὸν
πανάθλια πατοῦμε,
εἰς ἄλλον τάχα ποιὸν καιρὸν
ἐλπίζεις νὰ τὸ βροῦμε;

ΝΑΥΤΙΚΑ - ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Τ' ΑΓΝΑΝΤΕΜΑ

Ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τῆς ἐρήμου ἀκτῆς ἀπὸ παλαιούς λησιμονημένους χρόνους εὕρισκετο κτισμένον τὸ ἐξωκκλήσι τῆς Παναγίας τῆς Κατευοδώτρας. Ὅλον τὸν χειμῶνα παπὰς δὲν ἤρχετο νὰ λειτουργήσῃ. Ὁ Βοριάς μαινεται καὶ βρυχᾶται ἀνὰ τὸ πέλαγος τὸ ἀπλωμένον μαυρογάλανον καὶ βαθύ, τὸ κῦμα λυσσᾷ καὶ ἀφρίζει ἐναντίον τοῦ βράχου. Κι' ὁ βράχος ὑψώνει τὴν πλάτην του, γίγας ἀκλόνητος, στοιχειὸ ριζωμένον βαθιὰ στὴν γῆν· καὶ τὸ ἐρημοκκλήσι λευκὸν καὶ γλαρόν, ὡς φωλεὰ θαλασσαετοῦ, στεφανώνει τὴν κορυφήν του.

Ὅλον τὸν χρόνον παπὰς δὲν ἐφαίνετο καὶ καλόγηρος δὲν ἤρχετο νὰ δοξολογήσῃ. Μόνον τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων κατέβαινε ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ βραχώδους βουνοῦ, ἀπὸ τὸ λευκὸν μοναστηράκι τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, σεβάσμιος μὲ φτερουγίζοντα κάτασπρα μαλλιά καὶ κυματίζοντα βαθιὰ γένεια, ἓνας γέρων ἱερεὺς, «ὡς νεοττὸς καλιᾶς τῶν Ἀγγέλων», διὰ νὰ λειτουργήσῃ τὸ παλαιὸν λησιμονημένον ἐρημοκκλήσι. Ἐκεῖ ἤρχοντο τρεῖς, τέσσερες βοσκοί, βουνήσιοι, ἀλειτούργητοι, ἤρχοντο μὲ τίς φαμίλιες τῶν τίς ἀνέβγαλτες καὶ ἄπρακτες, μὲ τὰ βοσκοπούλά των τ' ἀχτένιστα καὶ ἀνίφτα, πού δὲν ἤξεραν νὰ κάνουν τὸ σταυρό τους, διὰ νὰ ἀγιασθοῦν καὶ νὰ λειτουργηθοῦν ἐκεῖ· καὶ εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας ὁ γηραιὸς παπὰς μὲ τοὺς πτερυγίζοντας βοστρύχους εἰς τὸ φύσημα τοῦ βορρᾶ, καὶ τὴν βαθεῖαν κυμαινομένην γενειάδα, κατέβαινε κάτω εἰς τὸν μέγαν ἀπλωτὸν αἰγιαλὸν, ἀνά-

μεσα εἰς ἀγρίους θαλασσοπλήκτους βράχους, διὰ τὴν φωτίσῃ καὶ ἀγιάσῃ τ' ἀφώτιστα κύματα. Τὸν ἄλλον καιρὸν ἤρχοντο συνήθως τὴν ἄνοιξιν γυναῖκες ναυτικῶν καὶ θυγατέρες κάτω ἀπὸ τὴν χώραν, μὲ σκοπὸν ν' ἀνάψουν τὰ κανδήλια, καὶ παρακαλέσουν τὴν Παναγίαν τὴν Κατευοδώτραν νὰ δδηγήσῃ καὶ κατευοδώσῃ τοὺς θαλασσοδαρμένους συζύγους καὶ τοὺς πατέρας των. Ὁραῖες κοπέλλες μὲ ὑποκάμισα κόκκινα μεταξωτά, μὲ τραχηλιές φιλοκεντημένες, ἤρχοντο νὰ ἱκετεύσουν διὰ τὰ ἀδελφάκια των, ποὺ ἔθαλασσοπνίγοντο δι' αὐτάς, διὰ τὰ τίς φέρουν προικιά ἀπὸ τὴν Πόλιν, στολίδια ἀπὸ τὴν Βενετίαν, κειμήλια ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. «Πάντα νὰ ἄρχωνται, πάντα νὰ φέρουν». Νεαραὶ γυναῖκες ρεμβάζουσαι καὶ μητέρες συλλογιζόμεναι ἤρχοντο διὰ τὰ καθίσουν κι' ἀγναντέψουν.

Ἄμα εἶχαν φωτισθῆ τὰ νερά, ἢ ὀψιμώτερα, ἀφοῦ εἶχαν περάσει καὶ αἱ Ἀπόκρεω, συνήθως περὶ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα τῶν Νηστειῶν, ἀφοῦ εἶχαν γευθῆ πλέον ἀχινοὺς καὶ στρείδια ἀρκετά, οἱ ναυτικοὶ μας ἐπέβαιναν εἰς τὰ βρίκια*, εἰς τίς σκουνες* των, κι' ἐμίσεισαν, ἐπήγαιναν νὰ ταξειδέψουν. Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καράδια καὶ γολέττες «ἔδεναν», μεσοῦντος τοῦ φθινοπώρου. Οἱ θαλασσινοὶ μας ἀγαποῦσαν πολὺ τῆς ἐστίας τὴν θαλπωρήν, τὸν καπνὸν τοῦ μελάθρου.

Καὶ ὅταν ἐπανήρχετο ἡ ἄνοιξις εἰς τὴν γῆν, τότε αὐτοὶ ἐπέστρεφαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐσηκῶνοντο στὰ πανιά τὰ αἰμοδιασμένα καὶ ναρκωμένα ἀπὸ τὴν μακρὰν ραστώνην σκάφη, ἀνὰ δύο ἢ τρία τὴν ἡμέραν, καὶ ἡ σκούνα ἔφερε βόλτες εἰς τὸν λιμένα, ἀν ἦτο ἐνάντιος, ἢ καὶ οὐριος ἐὰν ἦτο ὁ ἄνεμος. Ἡ βάρκα ἐπερίμενε διπλαρωμένη ἔξω εἰς τὴν προκουμαίαν. Ὁ Καπετάνιος δὲν ἐτελείωνε τοὺς ἀποχαιρετισμοὺς εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ὁ λοστρόμος* ἐμάκρυνε τίς μπενετάδες* εἰς τὰ καπηλειά. Κι' ἡ βάρκα ἐπερίμενε, καὶ ὁ μούτσος* ἔχασκεν ἐπάνω εἰς τὸ κεφαλόσκαλον. Καὶ ὁ νεαρὸς ναύτης, ὅστις εἶχεν ἔλθει μὲ τὸν μούτσον τῶρα ἀπὸ τὴν σκούναν ποὺ ἦτο στὰ πανιά, ἐγένετο ἄφαντος. Δύο ἄλλοι σύντροφοι περασμένοι στὰ χαρτιά, ναυτολογημένοι, ἔλειπαν. Κανεὶς δὲν ἤξερε ποῦ ἦσαν. Καὶ μέσα εἰς τὸ πλοῖον, ὅπου ἔφερε βόλτες-βόλτες καὶ ἐστρέφετο ὡς δεμένον περὶ κέντρον ἀόρατον, τὸ κέντρον ἦτο μέσα εἰς τὰς καρδιάς καὶ εἰς τὰς ἐστίας τῶν ναυτικῶν, ἄλλος δὲν ἦτο εἰμὴ ὁ πηδαλιούχος, ὁ μάγειρος κι' ἓνας ἐπιβάτης, ξένος κι' ἔρημος εἰς τὸν

ὅποιον εἶχαν εἰπεῖ: «τώρα στή στιγμή, νά τώρα-τώρα θά φύγωμε», κι' εἶχε μπαρκάρει ὁ ἄνθρωπος ἀπό δώδεκα ὥρες πρὶν!

Ὁ πλοίαρχος ἔπρεπε νά βάλῃ ἔμπρὸς τὴν καπετάνισσαν· αὐτὴ ὤφειλε νά προπορευθῇ, ἐπειδὴ ἦτον τυχερὴ, βέβαια· κι' ἔτσι ἀπεφάσιζε νά μπαρκάρῃ. Τέλος ἐσυμμαζεύετο ὁ λοστρόμος, ἀνεκαλύπτοντο οἱ δύο ἀπόντες σύντροφοι, ἐξεκολλοῦσεν ὁ πλοίαρχος, ἔπεφταν τρομπόνια* ἀπὸ τὸ πλοῖον, τρομπόνια ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, καὶ τὸ σκάφος ἔβαζε πλώρη πρὸς βορρᾶν.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος караβάνια γυναικῶν, ἀσκέρια, φουσαῖα γυναικῶν ἀνεῖρπον, ἀνέβαινον, ἀνῆρχοντο, ἐπάνω στὴν ρεματιάν, τὸ ρέμα-ρέμα, τὸν ἐλικροειδῆ δρομίσκον, ὅστις διαχαράσσεται ἀνὰ τοὺς λόφους τοὺς τερπνοὺς μὲ τὰς χιλιάδας τῶν ἐλαιοδένδρων. τὸν ἀληθῆ πρασινόφαιον στολισμὸν τῆς μεγάλης κοιλάδος μὲ τὰς ράχεις, μὲ τὰς κορυφάς, μὲ τὰς ἐσοχάς καὶ ἐξοχάς, ἀνετώτερον ἀπὸ τὴν κυματίζουσαν ποδιάν τῆς βοσκοπούλας τοῦ βουνοῦ, πολυπτυχώτερον ἀπὸ τὴν χρυσοκέντητον ἐσθῆτα τῆς νύμφης.

Ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τῆς ἐρήμου βορεινῆς ἀκτῆς, πλησίον εἰς τὸ λησμονημένο παρεκκλήσι τῆς Παναγίας τῆς Κατευσωδῶτρας, ἐκεῖ ἐγίνετο τὸ μάζεμα τῶν γυναικῶν, ἡ σύναξις ἡ μεγάλη.

Τότε ἔλαμπον μὲ μεγάλες φωτιές τὰ κανδήλια τῆς Παναγίας τῆς Κατευσωδῶτρας. Ἡ γραιία Μαλαμίτσα, ἡ κλησάρισσα τοῦ Ἀγίου Νικολάου, ἔβαλε τίς φωνές, ἔκανε τὸ κακό... ἐμάλλωνε μὲ ὄλες τίς γυναῖκες. Αὐτὴ ἐπῆρε τὸ καλάθακι τῆς, τὴν ρόκαν τῆς, τ' ἀδράχτι τῆς, καὶ ἦλθεν ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, ἐπίτηδες, κατὰ παραγγελίαν τοῦ κυρ Ἀγγελῆ τοῦ ἐπιτρόπου... διὰ νά μαλώσῃ τίς εὐλαθητικὲς (ἀλίμονον! ἡ εὐλαθειά μας εἶναι γιὰ τὸ συμφέρον, ἔλεγε σείουσα τὴν κεφαλὴν), νά μὴν τὸ παρακάνουν καὶ χύφουν, ἔλεγε σείουσα τὴν κεφαλὴν), νά μὴν τὸ παρακάνουν καὶ χύφουν λάδια πολλὰ καὶ λαδῶνουν τὸ ἔδαφος τοῦ Ναοῦ, καὶ τὰ στασίδια καὶ τὸ ἀναλόγι, καὶ τὰ δύο τρία παμπάλαια βιβλία ποὺ ἦσαν ἐκεῖ, καὶ τὰ μανάλια καὶ τὸν τοῖχον καὶ τὸ τέμπλεον καὶ τίς ποδιές καὶ αὐτὰς τὰς ἁγίας εἰκόνας. Ἄλλ' αἱ γυναῖκες δὲν τὴν ἄκουαν. Τί χρειάζονται τόσες φωτιές, σὰν πυροφάνια; ἐφώναζεν ἡ γραιία Μαλαμίτσα. Αὐτὴ εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν γέροντά τῆς τὸν παπὰ Γεράσιμον, ὅτι οἱ φωτιές τῶν κανδηλιῶν πρέπει νά εἶναι μικρές, τόσες δά, σὰν λαμπυρίδες. Τοῦ κάκου. Κανεῖς δὲν τὴν ἤκουεν.

Οἱ ὄρμαθοὶ τῶν γυναικῶν, ομάδες-ομάδες, συγγενολόγι, διε-

σπεύροντο εἰς μικροὺς ὄχθους, εἰς πτυχὰς τοῦ βράχου, ἀνάμεσα εἰς θάμνους καὶ χαμόκλαδα, εἰς μέρη ὑψηλά καὶ εἰς μέρη ὑπὲρ-νεμα, ἤρχοντο μὲ τὰ καλαθάκια τους μὲ τὰ μαχαιριδιά τους . . . διότι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἠσυχολοῦντο νὰ βγάλουν ἀγριολάχανα . . . μὲ τὰ προγεύματά τους, τὰ σαρακοστιανά, καὶ ἀφοῦ εἶχαν ἀνά-φει τὰ κανδήλια τῆς Παναγίας, ἀφοῦ εἶχαν κάνει μετάνοιες πολ-λὲς στρωτὲς κι' εἶχαν κολλήσει ἀφιερῶματα εἰς τὴν εἰκόνα καὶ εἶχαν χορτάσει τ' αὐτιά τους ἀπὸ τὰς νουθεσίας τῆς γριά-Μαλα-μίτσας, ἐστρώνοντο ἐκεῖ εἰς τὴν ὄροσερὰν χλόην κι' ἀγνάντευαν κατὰ τὸ πέλαγος.

Τὰ βοσκοπούλα ἐκεῖνα τ' ἄγρια κι' ἀχτένιστα κι' ἀπλοϊκά, πού τίς ἔβλεπαν ἀπὸ μακρὰν σὰν σκιασμένα, ἀποροῦσαν κι' ἔλεγαν :
—Κοίτα τις ! στὰ μάτια ἔκαμαν.

Ὡς τόσον αἱ γυναῖκες τῶν θαλασσινῶν ἀγνάντευαν.

Ἴδου τὸ βρῖκι τοῦ Καπετάν - Λιμπέριου τοῦ Λημνίου εἶχε σηκωθῆ στὰ πανιά ἀργὰ τὴν νύκτα· μὲ τὸ ἀπόγειο τῆς νυκτὸς ἤυρε τὸ ρέμα καὶ ἀπεμακρύνθη κι' ἐχώνεψε. Κατευόδιο καλὸ !

Ἴδου τὸ καράβι τοῦ Καπετάν-Σταμάτη τοῦ Σύρραχου. Ὑπε-ρήφανα, καμπαρωμένα, ἀδελφωμένα τὰ δυό, αὐτὸ κι' ὁ πλοίαρχός του, πᾶνε νὰ μᾶς φέρουν καλά, νὰ μᾶς φέρουν στολιδία. Στὸ καλὸ, πουλί μου, στὸ καλὸ !

Ἴδου καὶ ἡ γολέττα * τοῦ Καπετάν-Μανώλη τοῦ Χατζηχά-νου... Ἡ ψυχὴ μου, ἡ πνοή μου νὰ εἶναι πάντα στὰ πανιά σου ὡσὰν λαμπάδα τοῦ Ἐπιταφίου, νὰ διώχνῃ τὰ μαῦρα, τὰ κατα-κόκκινα τελώνια, πρὶν προφτάσουν νὰ κατακαθίσουν στὰ πανιά σου. Σύρε, πουλί μου, στὸ καλὸ καὶ στήν καλὴ τὴν ὥρα ! Στὸ καλὸ !

Νὰ κι' ἡ σκούνα τοῦ Καπετάν-Ἀποστόλη τοῦ Βιδελνῆ, και-νούργιο σκαρί, ἡ τετάρτη ἢ πέμπτη, τὴν ὁποίαν κατορθώνει ἐν-τὸς δεκαετίας νὰ σκαρώσῃ μ' ὅλην τῆς τύχης τὴν καταδρομὴν. Ἐπεσε πολὺ γιολό, δὲν τὴν ἤυρε καλὰ τὸ ἀπόγειο, κι' ἄργησε. Διακρίνεται τὸ πλήρωμα, οἱ ἄνθρωποι, πού πηδοῦν ἐμπρὸς καὶ πίσω στήν κουβέρτα. Δούλευέ τα, καπετάνιε μου ! Παναγιά μπροστά σας ! Στὸ καλὸ...

Ὁ ἥλιος ἐχαμήλωσε κατὰ τὸ βουνό, τὰ πρῶτα πλοῖα εἶχαν γίνει ἄφαντα πρὸ ὥρας, καὶ ἡ τελευταία γολέττα μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐχώνευεν εἰς τὸ μέγα πέλαγος. Τὰ συγγενολόγια καὶ τὰ φουσαῖα τῶν γυναικῶν, μὲ τὰ καλαθάκια καὶ τὰ μαχαιράκια

τους, διεσπάρησαν ανά τους λόφους κι' ἔβγαζαν καυκαλίθρες* και μυρώνια* κι' ἔκοφταν φτέρες κι' ἀγριομάλουργα*. Σιγά-σιγά κατέβη ὁ ἥλιος στὸ βουνὸν κι' αὐτοὶ κατῆλθον εἰς τὴν πολίχνην.

Ἡ νυκτερινὴ αὔρα ἐσύριζε στὰ δένδρα και οἱ λογισμοὶ τῶν γυναικῶν πετοῦσαν μαζί της, κι' ἔστελλαν πολλὰς εὐχὰς εἰς τὰ κατάρτια κι' εἰς τὰ πανιά και εἰς τὰ ἐξάρτια τῶν караβιῶν. Καὶ βαθιά, εἰς τὴν σιωπὴν τῆς νυκτὸς τίποτε ἄλλο δὲν ἤκούσθη, εἰμὴ τὸ λάλημα τοῦ νυκτερινοῦ πουλιοῦ και τὸ ἄσμα μᾶς τελευταίας συντροφιάς ναυτικῶν μελλόντων ν' ἀναχωρήσωσιν αὐριον. «Σύρε, πουλί μου, στὸ καλὸ και στὴν καλὴ τὴν ὥρα!»

ΕΜ. ΛΥΚΟΥΔΗ

ΜΑΡΑΣΜΟΣ

Ἦταν σ' ἓνα λιμάνι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ἀπάνω στὴ ρουmeliώτικη ἀκτὴ, σὲ μιὰ σιάλα, ὅπου ἀνάρια καθρεφτίζονται στὸ γιὰλὸ σὲ μιὰ γραμμὴ τὰ σπίτια, κι' ἀγγαντεύεις ἀντικρὺ τὸ Μωριά, πὺ στεφανώνουν ψηλὰ οἱ κορφές τῆς Ζίριας* θέλεις πές, πὺς ἦταν ἡ Βοτρινίτσα, θέλεις ἡ Ἰτιά.

Καμιὰν ἑκατοστὴ ὄργιες ἀνοιχτὰ ἦταν ἀραγμένη μιὰ μπρατσέρα ὁμορφη, καινούργιο καραβάκι, πὺ ὅτι λὲς κι' εἶχε ξεγλυπστρήσει ἀπὸ τὰ σκαριὰ τοῦ Γαλαξειδιοῦ.

Ἦταν ἔτοιμο νὰ πριμάρη.

Ἄξαφνα βλέπω νὰ λύνουν τὴ φελούκα* του ἀπὸ τὴν πρύμη και νὰ τὴν στέλνουν ἔξω. Ἐνας μονάχα ναύτης ἦταν στὸ πρυμνιὸ κουπί μοναχό, στριφογυρίζοντάς το σὰν ἔλικα θαποριοῦ, και στὴν κουπαστὴ* μπροστὰ ὀλόρθο ἓνα μαῦρο καραβόσκυλο, πὺ οὔρλιαζε λυπητερά.

Ἀκοστάρει* ἡ θάρκα στὴν ἀμμουδιά, μπρὸς στὰ μαγαζιά τοῦ γιὰλοῦ, καθαυτὸ μάλιστα μπροστὰ σὲ μιὰ σκιάδα, πὺ εἶχαν στημένα μὲ πάλους ἀπάνω στὴ θάλασσα γιὰ νὰ παίρνουν ἐκεῖ μὲ τὸ μπάττη τὸν ἀργιλέ τους οἱ θεριακλῆδες.

Κι' ἐκεῖ πὺ ἀκοστάρησε, βλέπω τὸ ναύτη ν' ἔρπάζη τὸ μαῦρο τὸ σκυλί, ἔτσι σὰν τραγὶ ἀπὸ τὸ σβέρκο και ἀπὸ τὴν ράχη.

καί νά τὸ πετάῃ μὲ δύναμη στήν ξηρά. Κι' ὅτι τὸ πέταξε λάμνοντας με δυνατὲς κουπιές, ἀνοίχτηκε ἀμέσως καὶ τράβαγε μὲ βία κατὰ τὴ μπρατσέρα.

Μὰ τὸ σκυλι ἐρρίχτηκε στὴ θάλασσα, κυνηγώντας τὴ βάρκα, οὐρλιάζοντας λυπητερά· ἔλαμνε ὁ ναύτης μὲ τὸ μονάχο κουπί, μὰ τὸ σκυλι ἀπελπισμένο ἐκτύπαιε, ὅσο μπορούσε μὲ τὰ ποδάρια τὸ νερὸ καὶ τῶφτασε τὸ φελούκι.

Τότε ὁ ναύτης μὲ ἄγριο θυμὸ σηκώνει τὸ κουπί καὶ τὸ χτυπᾷ τὸ ἄμοιρο στὸ κεφάλι.

Τότε οὐρλιάσε τὸ ἔρημο πιὸ θλιβερά, θέλεις ἀπὸ πόνο, θέλεις ἀπὸ καῦμό. Δὲν ἐγύρευσε ν' ἀκολουθήσῃ πιὰ τὴ βάρκα, ἀλλὰ χαλχλάκιζε * μὲ τὰ παιδάρια τὰ νερὰ χωρὶς σκοπὸ, χωρὶς νόημα, μόνο μόνο ὅσο νὰ μὴ βουλιάζῃ.

Εἶδα τότε τὴ φελούκα νὰ ἀκοστάρῃ τὴ μπρατσέρα· ὁ ναύτης τὴν ἔδεσε στὴ πρύμη καὶ ἐσαλτάρησε * ἀπάνω. Καὶ ἡ μπρατσέρα ὄλο καὶ σαλπάρει. Φυσοῦσε καλούτσικο μαϊοστράλι* καὶ στὴ στιγμὴ ἐπῆραν τὰ πανιά· κι' ἐχύθηκε σὰ χέλι ἀπάνω στὰ νερὰ ἡ μπρατσέρα ἀφίνοντας ἀπὸ τὴν πρύμη χοχλάτο αὐλάκι, καὶ τραβώντας γοργὰ κατὰ τὸ Αἴγιο.

Τὸ σκυλι ὄλο καὶ οὐρλιάζε χτυπώντας μὲ ἀπελπισία τὴ θάλασσα καὶ τραβώντας κατὰ τὸ πέλαγος. Ἀλλὰ ἐμάκραινε ὁλοένα γοργὰ ἡ μπρατσέρα καὶ στὸ τέλος ἀπελπίστηκε. Ἐγύρισε τὸ κεφάλι κατὰ τὴ στεριά καὶ μὲ κόπο πολὺ καὶ ἀγωνία ἔφτασε νὰ βγῆ καὶ νὰ πέσῃ σὰν ψόφιο ἀπάνω στὶς τοῦφες ἀπὸ τὰ φύκια, ὅπου εἶχε σωριάσει ὁ μπάτης, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ σκιάδα, εἶδος ἐξέδρας, πὺ σὰς εἶπα, πὺχε στήσει μὲ παλούκια ἀπάνω στὸ νερὸ ὁ καφετζῆς ἀκκουμπώντας τὴν στὸ μουράγιο*.

Ὅτι ἔφτασε, ἐσηκώθηκε ὀλόρθο καὶ τεντώνοντας τὸ λαιμὸ ὄλο καὶ οὐρλιάζε σπαραχτικά, ἀγναντεύοντας τὰ ἄσπρα λατίνια* τῆς μπρατσέρας, πὺ χώνευαν θολὰ στὴν καταχνιά τοῦ πελάγου κι' ἐφούσκωνε στὴ βαριά του τὴν ἀνασανιά σὰ φυσερὸ ἢ κοιλιὰ του, καὶ τουρτούριζε παγωμένο, ἐνῶ ἐστράγγιζε ἀπὸ πάνω του τὸ ἄλμιρὸ νερὸ.

Τὸν ἔβλεπα ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρες καθισμένο πάντα στ' ἀκρογιάλι νὰ ἀγναντεῖ τὸ πέλαγο. Δὲν ἐσάλευε ἀπὸ κεῖ.

Τοῦ πήγαινα ἀπὸ κάτω ἀπὸ κείνη τὴν ἐξέδρα τοῦ γιालοῦ φωμί, κόκκαλα, μὰ τοῦ κάκου. Δὲν ἐννοοῦσε οὔτε νὰ μυρίσῃ τροφή. Κι' ὄλο κι' ἐσοῦρωνε κι' ἐπερδοσκλώνουνταν ἀπὸ τὴν

Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Α'. τὰς. Ἐκδ. 1η 5

ἀδυναμία τὰ πόδια του, ὅταν ζητοῦσε νὰ κινηθῆ καὶ τὰ παγίδια του ἐμετριόντουσαν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ πετσί του.

Τὰ παιδιὰ τοῦ ἔκαναν μαρτύρια, γιατί δὲν εἶχε ἀφέντη ἦταν, ἔλεγαν, σκυλι τοῦ δρόμου· βροχὴ ἔπεφταν ἀπάνω του οἱ πέτρες· τὸ κούτσαναν κιόλα γιὰ τὰ καλά. Ἄλλ' αὐτό, πράγμα παράξενο, δὲν ἐννοοῦσε νὰ φύγη. Ἐκεῖ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τίς σανίδες τῆς σκιάδας, πάντα ἐκεῖ. Τί ξέρεις; τοῦ ἐφαίνονταν ἴσως, πὼς ἦταν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κουραστὴ τῆς μπρατσέρας του, τοῦ σπιτιοῦ του. Καὶ ὅμως τοῦ ἔκαναν τόσα τὰ παιδιὰ, ὅπου κι' ἐγὼ ἀποροῦ, πὼς δὲν τὸ εἶχαν τελειωμένο.

Μιὰ μέρα, ἀφοῦ τὸ χὰίδεψα πολὺ, τοῦ ἔδεσα τὸ λαιμὸ μὲ ἓνα μαντήλι καὶ ἐζήτησα νὰ τὸ πάρω μαζί μου στὸ σπίτι, πού εἶχα στὸ γυαλὸ κοντά. Μὲ ἀκολούθησε χωρὶς ἀντίσταση κουνώντας τὴν οὐρά του. Ἄμα ἔφθασε στὸ σπίτι, τὸ ἔλυσα καὶ τὸ ἐχάιδεψα πολὺ. Μὲ τήραγε μὲ τὰ τίμια μάτια τοῦ σκυλιοῦ, ὅλο εὐγνωμοσύνη καὶ συμπάθεια, μάτια, πού ἂν καὶ ζῶο, ἐξωγραφίζονταν ἀπάνω τους ὅλος ὁ βαθὺς καὶ μὸς του, πού τοῦ σπάραζε τὴν ψυχὴ καὶ γλύφοντάς μου τὰ χέρια ἔφυγε ἀργά-ἀργά. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ κουνώντας τὴν οὐρά μὲ ἐκοίταξε πάλι μὲ τὰ πονεμένα μάτια του καὶ ἐτράβηξε. Τὸ ἐννοίωσα τὸ δυστυχισμένο. Δὲν ἤθελε νὰ τὸ παρεξηγήσω. Ἄλαλο ἦταν τὸ στόμα του, ἀλλὰ ἐκείνη ἢ θλιθερὴ ματιὰ του μοῦ ἐφάνηκε πὼς μοῦ ἔλεγε: Μὴ μὲ πάρης γιὰ ἀχάριστο· ἀλλὰ θέλω, ἐκεῖ ἀπὸ κάτω, πού μοιάζει τόσο τὸ καράβι μου, νὰ ξεψυχήσω ἐκεῖ, ἀγναντεύοντας τὸ πέλαγος καὶ ρουφώντας τὴν ἀρμύρα, πού φέρνει ὁ μπάτης.

Καὶ ὅμως τοῦ αὖξαινε τὰ μαρτύριά του αὐτὸς ὁ μπάτης! Ἐκεῖ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ μουράγιο ποῦχε κρυφτῆ, ὅταν ἦτανε ρίχη, μὲ τραθηγμένα τὰ νερὰ ἄφηνε δύο σπιθαμὲς τόπο, ἢ θάλασσα ἔφθανε τὸν τοῖχο τοῦ μουράγιου καὶ τὸ ἐσκέπαζε ὀρθὸ ὡς τὴν κοιλιὰ.

Ἄλλὰ ἐκεῖνο δὲν τὸ ἐκουνοῦσε ἀπὸ κεῖ κάτω. Μονάχα ὅταν ἄκουε τὴν ἀλυσίδα τοῦ ἀγκουρέτου * κανενὸς καϊκιοῦ πού ἄραζε, ἐσηκώνονταν, ἔδβαινε ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν σκοτεινὴ τρύπα του καὶ ἀγνάντευε τὴ θάλασσα μυρίζοντας τὸν ἀέρα· καὶ ὅταν ἀκοστάριζε στὸ γυαλὸ κανένα βαρκί * καϊκιοῦ ἐσοῦρνουνταν ὡς ἐκεῖ, κουνώντας τὴν οὐρά του στοὺς ναῦτες. Ἄλλὰ τὸ ἔδιωχναν μὲ πετρίδες, γιατί εἶχε ὅλα τὰ σημάδια τῆς λύσσας τὸ παλιόσκυλο.

τὰ γουβιασμένα μάτια του ἐγυάλιζαν, χώρια πού εἶχε πάντα τὴν οὐρά του ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ σκέλια.

Στὸ τέλος, ἐκείνου πού εἶχαν τὰ μαγαζιά στὸ γιαλό, ἀποφάσισαν νὰ τοῦ δέσουν μιὰ πέτρα νὰ τὸ φουντάρουν ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς ξυλένιας σκάλας τοῦ λιμανιοῦ, γιατί οὐρλιαζε πολὺ τὴ νύχτα καὶ θὰ ἔπαιρνε κανένα ὁ χάρος μὲ τὴ γρουσουζιά του. Εἶδα καὶ ἔπαθα νὰ τοὺς ἀλλάξω τὴ γνώμη μὲ πολλὰ παρακάλια· τοὺς ἔλεγα, πὼς ἔκλαιγε ἀπὸ τὸν καῦμὸ τῆς ἐρημιᾶς του, μὰ πού ν' ἀκούσουν. Ἐκεῖνο πού τοὺς ἠσύχασε ἦταν, ὅταν τοὺς εἶπα, πὼς αὐτὸ τὸ σκυλί δὲν τρώει τίποτα καὶ σὲ δυὸ μέρες τὸ πολὺ θὰ φοφήσῃ μοναχό του. Τὴν περασμένη εἶχε ἔρθει μιὰ γαλαξειδιώτικη γολέττα* καὶ τὸ ξημέρωμα, κοντὰ τρεῖς ἀπ' τὰ μεσάνυκτα, ἔρριχνα μὲ τὴ βάρκα τῆς τὰ παραγάδια.

Εἶχαμε ἀνοιχτὴ ἄρκετὰ μακριά· καὶ ὅμως, ἐκεῖ πού ἐκυλάριζα, τὸ στεριανὸ τ' ἀγέρι πού ἔβγαναν τὴν ὥρα ἐκείνη οἱ ξέρες μου ἔφερενε ἀδύνατο ξεψυχισμένο τοῦ σκύλου τὸ οὐρλιασμα.

Σὲ λίγο, ἂν κι' ἐπέσαμε πολὺ πιὸ γιαλό, δὲν τ' ἄκουγα πιὰ. Θὰ ἦταν ἀπάνω κάτω ἡ ὥρα, πού ἐπρόβαλε ἐκεῖ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Δεσφίνας ὁ αὐγερινός.

Δὲν τὸ θυμήθηκα πιὰ τὸ σκυλί καὶ ψάρευα, ὅσο πού βγῆκεν ὁ ἥλιος. Ὅταν στὸ τέλος ἐπήραμε ἀπάνω καὶ τὰ παραγάδια, ἐτραβήξαμε κατὰ τὸ γιαλό.

Ἐκεῖ στὴν ἀμμουδιά, ἄκρη ἄκρη, ἦταν ξαπλωμένο τὸ σκυλί, σὰν καθιστό, ὅπως ζωγραφίζουσιν τῖς Σφίγγες, μὲ τὰ πόδια ἐμπρός, μὲ τὸ λαιμὸ τεντωμένο, ἀγναντεύοντας τὸ πέλαγος.

Ἄλλὰ ἦταν νεκρό. Σδυσμένα, γουρλωμένα, τὰ ὀρθάνοιχτα μάτια του, ξυλιασμένο τὸ κορμί του.

Τότε τὸ μικρὸ ναυτόπουλο πού μου κρατοῦσε τὰ κουπιά :

—Μπά, εἶπεν, ὁ κουτσάφτης. Τὸ κακόμοιρο τὸ σκυλί. Τὸ εἶπαν καὶ τὸκαμαν οἱ ἄπονοι.

Πολὺ βαθιὰ συμπάθεια γιὰ τὸ ναυτόπουλο μὲ ἔκαμαν νὰ αἰσθανθῶ τὰ πονετικά του λόγια γιὰ τὸ δυστυχισμένο ζῶο.

—Τὸ γνωρίζεις, παιδί μου, αὐτὸ τὸ σκυλί ;

—Ἄμ δὲν τὸ γνωρίζω ; Εἶναι ὁ κουτσάφτης· ἀπὸ πατριώτικο καράδι, ἀπ' τὴ μπρατσέρα τοῦ Νικολοῦ τοῦ Σταμπᾶ. Εἶχαν πεῖ, πὼς θὰ τὸ διώξουν καὶ τὸδιωξαν.

—Καὶ γιατί τὸδιωξαν, παιδί μου ;

—Νά, δὲν ἦταν διόλου κακὸ. "Όσα κι' ἂν τοῦκαναν, καὶ ξύλο καὶ δέσιμο σφιχτὸ γιὰ ν' ἀγριέψη, αὐτὸ τίποτα.

"Ένα καραβόσκυλο, ξέρεις, κύριε, πρέπει νὰ εἶναι ἀγριο, κακὸ, νὰ γαυγίζει δυνατὰ καὶ νὰ δείχνῃ πάντα τὰ δόντια. Αὐτὸ ἦταν γεννημένο ἡμερὸ καὶ καλὸ· ὅσοι κι' ἂν ἐζύγωναν στὸ καράβι, τοὺς κουνούσε τὴν οὐρά του.

Δὲν ἐλόγιαζε κανέναν γιὰ κλέφτη, δὲν ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ του κακὸν ἄνθρωπο.

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

ΟΙ ΨΑΡΑΔΕΣ

(Μετὰφρασις Γ'. Δροσίην)

Αὐτὸ γέροι ψαροκνητοὶ μαζί ἦταν πλαγιασμένοι
πάνω στὰ βουῖνλα τὰ στεγνά, μέσ' τὴν πλεκτηὶ καλύβα.
Τῆς ψαρικῆς τὰ συνεργα εἶχαν ἐκεῖ κοντὰ τοὺς·
τὰ κοφινάκια τὰ ρηχὰ καὶ τὰ μακροῖα καλάμια,
τ' ἀγκίστρια, τὰ δολώματα, τὶς πετονιές, τὰ δίχτια,
τὰ βρόχια τοὺς καὶ τὰ κουπιὰ καὶ τὴν παλιά τοὺς βάρκα.
Καὶ κάτω ἀπ' τὰ κεφάλια τοὺς, ἀντὶ γιὰ προσκεφάλι,
ἓνα στενὸ κοντόψαθο καὶ ροῦχο καὶ στρωσίδι.
Αὐτὰ εἶν' ὅλα τὰ σύνεργα καὶ πλοῦτῃ τῶν ψαράδων.
Δὲν ἔχουν θύρα μὲ κλειδι καὶ φύλακά τοὺς σκύλο,
μηδὲ φοβοῦνται ἀπὸ κλεψίς, ἢ φτώχια τοὺς φυλάει.
Καὶ ἔπειτα δὰ καὶ γείτονα δὲν ἔχουνε κανέναν
καὶ γύρω βρέχει ἢ θάλασσα τὴ χαμηλὴ καλύβα.
Δὲν ἦτανε μεσουραγὶς ἀκόμα τὸ φεγγάρι
κι' οἱ δυὸ ψαράδες ξύπνησαν ἀπ' τῆς δουλιᾶς τὴν ἔγνοια
κι' ἐδιώξαν τὸν ὕπνο τοὺς κι' ἀρχίσαν νὰ μιλοῦνε·
—Ψέματα λένε, σύντροφε, πὼς τάχατες οἱ νύχτες
τὸ καλοκαίρ' εἶν' πιὸ μικρὸς, πὸν μεγαλὸν' ἢ μέρα.
Ἐγὼ εἶδα τόσα ὄνειρατα, κι' ἀκόμα ποῦ νὰ φέξῃ! . . .
Μὴν τύχη κι' ἐγελάστηκα, γιὰ μάκρυναν οἱ ὥρες ;
—"Αδικα βρίζεις, γέρο μου, τῶμορφο καλοκαίρι.
Δὲν παραστράτησ' ὁ καιρὸς ἀπὸ τὸν ἴοιο δρόμο,
μόνον οἱ ἔγνοιες σὲ ξυπνοῦν καὶ τὶς νυχτιές μακροαίνουν.

—Μὴν ξέρεῖς ἀπ' ὄνειρατά ; γιὰτ' εἶδα ἀπόψε κᾶτι, κᾶτι καλὸ στὸν ὕπνο μου καὶ θέλω νὰ τὸ μάθῃς.

Πρέπει καθὼς μοιράζομεν οἱ δυὸ τὴν ψαρική μας, παρόμοια νὰ μοιράζωμε καὶ τὰ ὄνειράτά μας.

Θὰ τὸ ξηγήσης μὲ τὸν νοῦ καὶ δὲ θε νὰ λαθέψῃς· γιὰτ' ὅποιος ἔχει δάσκαλο τὸ νοῦ σὲ κάθε κρίση, ἐκεῖνος εἶναι πάντοτε καλὸς ὄνειροκρίτης.

Ἐπειτα δὰ χωρὶς δουλιὰ καὶ τί κανεῖς θὰ κάνῃ πάνω στὰ φύκια ξαπλωτός, κοντὰ στὸ περιγιάλι ; . . .

—Ἐλα, γιὰ λέγε τ' ὄνειρο, κι' ἀφοῦ τὸ λὲς σ' ἐμένα, στὸ σύντροφό σου τὸν παλιό, καλὰ νὰ τὸ στορήσης.

—Τὸ βράδυ σὰν πλαγιάσαμεν ἀπ' τὶς δουλιὲς κομμένοι (θυμᾶσαι ποὺ δειπνήσαμε καὶ χθὲς καθὼς καὶ πάντα καὶ δὲν παραφορτώσαμε καθόλου τὸ στομάχι) εἶδα πὼς τάχα καθιστὸς ἀπάνω σ' ἕνα βράχο τὰ ψάρια παραμόνευα μ' ἕνα μακρὸν καλάμι.

Συντάραξα τὸ δόλωμα, καὶ κᾶποιο τρυφεροῦδι γλυκάθηκε κι' ἐτοίμησε καὶ πιάστηκε σιγάκιστρι

—Ὅποιος πεινᾷ στὸν ὕπνο του πάντα καρβέλια βλέπει κι' ἐγὼ ὄλο βλέπω ψαρικές καὶ σι' ὄνειρό μου ἀκόμα—

Δοιπὸν τὸ ψάρι ἐπιάστηκε καὶ μάτωσε τ' ἀγκίστρι, κι' ἐγὼ σφιχτὰ στὰ χέρια μου κρατοῦσα τὸ καλάμι, γιὰτὶ τὸ ψάρι ἐσπάραζε καὶ τὸ καλάμι ἐλύγα.

Κι' εἶχα λαχτάρα στὴν καρδιά, ἐσάστιζεν ὁ νοῦς μου· πὼς μ' ἔν ἀγκίστρι τόσο δὰ νὰ σύρω τέτοιο ψάρι ;

Ἐπειτα μιὰ τὸ τίναξα κι' ἀπόλυσα τ' ἀγκίστρι γιὰ νὰ τὴ νοιώσῃ τὴν πληγὴν στὰ σπάραχά του μέσα· καὶ σὰν δὲν ἐσπαρτάριζεν, ἀπάνω τᾶνασέρνω καὶ βλέπω πλούσια πληρωμὴ στὸν τόσο μου τὸν κόπο, ψάρι μεγάλο ὀλόχρονο καὶ χρυσοπλουμισμένο.

Μ' ἀληθινὰ φοβήθηκα, γιὰτ' εἶπα, μήπως εἶναι κανένα ψάρι ξωτικό καὶ ψάρι μαγεμένο.

Προσεχτικὰ ξεκάρφωσα τ' ἀγκίστρι ἀπὸ τὰ χεῖλη, μήπως τυχὸν τὸ σίδερο τοῦ ξύση τὸ χρυσάφι·

τῶρριξα ἀπάνω στὴ στεριά κι' ἔκαμα τέτοιον ὄρκο· πὼς δὲ θὰ νὰ πατήσω πιά στὸ πέλαγος τὸ πόδι,

παρὰ θὰ ζήσω στὴ στεριά μὲ τὸ χρυσάφι ποῦχω.!

Καὶ μέσ' στὴν ὥρα ξύπνησα. Καὶ τώρα, σύντροφέ μου,

πές μου καὶ σὺ τῇ γνώμῃ σου γιατί πολὺ φοβοῦμαι,
μ' αὐτὸν τὸν ὄρκο πῶκανα, μὴν πέσω σ' ἁμαρτία.

—Κ' ἐγὼ σου λέω, φίλε μου, καθόλου μὴ φοβᾶσαι,
γιατὶ μηδ' ὄρκον ἔκανες καὶ μηδὲ ψάρι βρῆκες·
ἦτανε ψεύτικ' ὄνειρο, κι' ἂν θές νὰ βγῆ σταλήθεια,
ψάρευε ψάρια ἀληθινὰ μὲ κόκκαλα καὶ κρέας,
γιατὶ μ' ὄνειράτα χροσᾶ τῆς πείνας θὰ πεθάνῃς.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΗ

Ὁ ναύτης ὁ βαριόμοιρος, ὁ κακοπαθημένος,
ἂν γιοματίσῃ δὲ δειπνᾷ, κι' ἂν στρώσῃ, δὲν κοιμᾶται.
Κρῖμα στὸ νιὸ τὸν ἄρρωστο τοῦ караβιοῦ τὴν πλώρη,
μὰνα δὲν ἔχει νὰ τὸν δῆ, κύρη* νὰ τὸν λυπᾶται,
οὐδ' ἀδερφόν, οὐδ' ἀδερφή, κανένα μὲς στὸν κόσμο.
Μόνου τοῦ λέει ὁ ναύκληρος μὲ τὸν караβοκύρη·

—Αἶ σήκω ἀπάνω, ναύτη μας καὶ καλογνωριστή μας,
νὰ κομπασάρῃς τὸν καιρό, νὰ μποῦμε σὲ λιμάνι.

—Ἐγὼ σᾶς λέγω «δὲν μπορῶ» καὶ σεῖς μοῦ λέτε «σήκω».

Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ, βάλτε με νὰ καθίσω·
σφίξετε τὸ κεφάλι μου μὲ δυό, μὲ τρία μαντίλια·

καὶ φέρετε μου τὴ χάριτα μου τὴν παντερημασμένη.

Βλέπει' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ τὸ πέρα καὶ τὸ δῶθε,

πῶχει ἀνταρούσα* στὴν κορφή καὶ καταχνιὰ στὴ ρίζα ;

Πάγετ' ἐκεῖ ν' ἀράξετε· ἔχει βαθὺ λιμάνι.

Πρὸς τὰ δεξιὰ τὰ σίδερα, ζερβιὰ τὰ παλαμάρια*
καὶ τὴ μεγάλην ἄγκυρα ρίξετε πρὸς τὸ νότο.

Τὸ ναύκληρο παρακαλῶ καὶ τὸν караβοκύρη,

νὰ μὴ μὲ θάψουν σ' ἐκκλησιὰ, μηδὲ σὲ μοναστήρι,

μόνου στὴν ἄκρη τοῦ γιαλοῦ, στὸν ἄμμον ἀποκάτω·

ἐκεῖ κι' οἱ ναῦτες νᾶρχωνται, νᾶκούγω τὴ φωνή τους.

*Ἐχετε γειά, συντροφοί μου, καὶ σὺ караβοκύρη,

καὶ σὺ ἔγυια λέσα μου γλυκό, γλυκότερο ἔγυια μύλα.

*Ἐλνωσαν τὰ ματάκια του, ἔλνωσαν καὶ δὲ βλέπει!

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

Ο ΕΛΛΗΝ ΝΑΥΤΗΣ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνό,
βροντοῦν καὶ μουμπουνίζουν,
ἔσκέπασαν τὸν οὐρανό,
τὸ κῆμα φοβερίζουν.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει.

— «Ἐγὼ εἶμ' Ἑλληνικὸ παιδί
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει».

Ἀγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σχίζει καὶ τ' ἀρπάζει,
καὶ σβιντινίζει* τὰ σχοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὼν ὅπου προσιάζουν,
— «Ἐγὼ εἶμ' Ἑλληνικὸ παιδί,
ἄνεμοι δὲ μὲ σκιάζουν!»

Ἡ θάλασσα λυσομανᾷ
καὶ κυματεῖ κι' ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο του καναπονᾷ,
τὸ σπᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδ' ἀρπάζει,
— «Ἐγὼ εἶμ' Ἑλληνικὸ παιδί,
φορτοῦνα δὲ μὲ σκιάζει.»

Τὸ ἓνα κῆμα τὸν πετᾷ
καὶ τ' ἄλλο τότε χάφτει
κι' ἡ μαύρη θάλασσα ζητᾷ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.

Μὰ αὐτὸς ἀκόμα τραγουδεῖ
καὶ κολυμβᾷ καὶ πάει.

— «Ἐγὼ εἶμ' Ἑλληνικὸ παιδί
κι' ὁ πλάστης μὲ φυλάει!»

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ

ΝΑ ΗΜΟΥΝ ΠΛΟΥΣΙΟΣ

Τὸν εἶδα πρὸ 4-5 ἡμερῶν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ ἕνα ὑπόγειον. Ἦτο ὠχρὸς καὶ ἐφαίνετο συντετριμμένος. Ἐξεπλάγην νὰ ἴδω εἰς μέρος τοιοῦτον τὸν καθαρῶτατον καὶ λεπτὸν πρεσβύτην. Ἀπὸ τὴν εἰσοδὸν τοῦ ὑπογείου, ὁμοῦ μὲ ἕνα στεναγμὸν ἀρρώστου, μοῦ ἤλθε μὴ πνοή ναυτιώδης καὶ ὑγρὰ.

— Τί γυρεύατε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ; τοῦ εἶπα, ὅταν ἐξήλθεν εἰς τὸν δρόμον.

— Ἀληθινὸς Ἄδης, εἶπεν ἀναπνέων βαθέως. Μία φίλη μου κυρία μοῦ ἀνέφερε γιὰ ἕνα δυστυχῆ πού κατοικεῖ ἐδῶ καὶ ἤλθα νὰ τὸν ἴδω. Ἡ δυστυχία δὲ πού βρῆκα ὑπερβαίνει καὶ τὴν τραγικὴν περιγραφὴν πού μοῦ ἔκαμεν ἡ κυρία. Ἕνας πατέρας ἀρρωστος στὸ κρεβάτι, μία μητέρα φθισικὴ, φαίνεται, ἡ ὁποία μόλις σύρεται, καὶ τρία παιδιὰ ἀνήλικα, καχεκτικὰ καὶ ἄθλια. Καὶ δὲν ἔχουν οὔτε νὰ φᾶνε, οὔτε νὰ ζεσταθοῦν, οὔτε ν' ἀνάψουν φῶς. Ἐχουν μόνον κᾶτι κουρέλια ρυπαρά, τὰ ὁποία τοὺς χρησιμεύουν ὡς κλίνη. Αἱ γιὰ νὰ μὴν εἶμαι πλούσιος !

— Εἶναι πολλὴ δυστυχία.

— Μπορεῖ νὰ μετριασθῇ πολὺ, ἂν ἔκαναν ὅλοι οἱ δυνάμενοι τὸ καθήκον, πού ἔχουν πρὸς τοὺς ὁμοίους των.

Καθ' ὁδὸν εἰσήλθεν εἰς φαναρτζίδικον καὶ παρήγγειλεν ἕνα ἐλαιόλυχνον· ἔπειτα ἐχωρίσθημεν. Ὅταν δὲ τὸ βράδυ διέβαινα ἀπὸ τὴν ὁδόν, ὅπου τὸ πρῶτ' τὸν εἶχα συναντήσῃ, εἶδα φωτισμέ-

νον τὸ ὑπόγειον, διέκρινα δὲ καὶ φωτιάν, τῆς ὁποίας αἱ λάμπεις ἐσημάτιζαν φαιδρὸν χορὸν. Καὶ τρία παιδάκια καθήμενα πρὸ τῆς πυρᾶς ἐφαίνοντο γελαστὰ καὶ εὐχαριστημένα.

Ἐμάντευσα ποῖος ἐφώτισε τὸν Ἄδην ἐκεῖνον· ἀπὸ τὴν ὑπηρέτριαν δὲ τοῦ φίλου μου ἔμαθα τὰ καθέκαστα. Κατὰ τὸ δεξιὸν μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του κρατῶν διάφορα δέματα.

— Ἐλένη, τῆς εἶπε· κἄπου ἔχομε ἓνα παλιὸ μαγκάλι. Νὰ τὸ φέρῃς. Εἰς τὴν ὁδὸν τάδε, ἀριθμὸν τάδε, εἶναι ἓνα ὑπόγειον, ὅπου κατοικεῖ μία πολὺ δυστυχῆς οἰκογένεια. Θὰ πάρῃς ἓνα λοῦστρο νὰ κουβαλήσῃ τὸ μαγκάλι· καὶ ξύλα ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἔχομεν. Ἐγὼ φωτιά δὲν θέλω. Τὸ δωμάτιό μου εἶναι ζεστό, ἔχω καὶ ζεστὰ σκεπάσματα. Πάρε καὶ λάδι ἀπ' αὐτὸ ποῦ ἔχομε. Θὰ πᾶς νὰ τοὺς ἀνάψῃς φωτιά καὶ φῶς. Τοὺς ἔχω ἐδῶ ἓνα λυχνάρι γιὰ λάδι. Ἐχω ἐδῶ καὶ λίγα ρίζι καὶ ὄσπρια γιὰ νὰ τοὺς κάμῃς μιὰ σούπα. Κι' αὐριο πάλιν βλέπομε. Ἄ! μὴ λησιμονήσῃς νὰ τοὺς πῆς ὅτι αὐριον θὰ τοὺς πᾶω γιαντρός.

Ἡ ὑπηρέτρια ἐξετέλεσε πιστῶς τὴν παραγγελίαν καὶ ὁ Ἄδης μετεβλήθη εἰς παράδεισον, ὅπως τὸν εἶδα διερχόμενος.

Τὴν ἐπιούσαν, διερχόμενος, εἶδα τὰ τρία παιδάκια τοῦ ὑπογείου νὰ παίζουν εἰς τὸν δρόμον.

— Ἦλθε σήμερον ὁ καλὸς κύριος; εἶπα πρὸς τὸ μεγαλύτερον. Μ' ἐννόησεν ἀμέσως.

— Ἦλθε, μοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ ποῖος. Κι' ἔφερε καὶ τὸ γιαντρός. Ὑστερα ἔστειλε καὶ γιαντρικά γιὰ τὸν μπαρμπά. Ἐδῶκε καὶ λεπτὰ τῆς μαμᾶς.

Χθὲς τὸν συνήντησα εἰς τὴν ὁδὸν Κανάρη.

— Πῶς εἶναι οἱ προστατευόμενοί σου;

— Καλύτερα ἀπὸ πρὶν. Ἐλπίζω γρήγορα νὰ γίνῃ καλὰ ὁ πατέρας γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐργασθῇ. Τοὺς βοηθῶ, ὅσον ἠμπορῶ. Δυστυχῶς αἱ δυνάμεις μου εἶναι μικραὶ. Ξέρεις ὅτι τὸ εἰσόδημά μου μόλις μὲ ἀρκεῖ διὰ νὰ ζῶ. Διὰ νὰ βοηθήσω ἄλλον, πρέπει νὰ υποβληθῶ εἰς στέρησιν. Ἀλλὰ τοιαύτην στέρησιν τὴν ὑποφέρω εὐκόλα, διότι ἡ μεγαλύτερα εὐχαρίστησις τῆς ζωῆς μου εἶναι, ὅταν ἠμπορῶ νὰ βοηθήσω ἓνα πάτχοντα καὶ δυστυχῆ. Ἄλλ' εἶναι τόση ἡ δυστυχία! Γιατί νὰ μὴν εἶμαι πλούσιος; Ποτὲ δὲν τὸ ἐπεθύμησα, ὅσον σήμερον νὰ ἤμουν πλούσιος.

— Ὅστε ἤθελες νὰ εἶσαι πλούσιος; Κι' ὁμῶς, ἐνῶ ἡδύνατο νὰ γίνῃς, δὲν τὸ ἐπεδίωξες.

— Διὰ τὸν ἑαυτὸν μου ὄχι, ἤθελα διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐγὼ εἶμαι ὀλιγαρκῆς καὶ ὅσα ἔχω μὲ ἄρκοῦν. Ἐχω βιβλιοθήκην καὶ κῆπον, ὡς λέγει ὁ Κικέρων. Ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζα κατὰ θάθος τὰς ψυχικὰς μου διαθέσεις· ὅταν δὲ τὰς ἐγνώρισα, ἦτο πλέον ἄργά διὰ νὰ προσπαθῆσω νὰ κάμω καὶ μεγάλην περιουσίαν. Εἶναι μεγάλη εὐτυχία, ἡ μεγίστη ἴσως, νὰ ἤμπορῃ κανεὶς νὰ πολεμῇ τὴν δυστυχίαν, νὰ ἐλαττώνη τὸν πόνον καὶ νὰ αὐξάνη τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἀλλά...

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

ΤΟ ΔΩΡΗΤΗΡΙΟΝ

— Σὰς παρακαλῶ, μίαν ὑπογραφήν, κύριε.

Κοντὰ εἰς τὸ τραπέζι τοῦ συμβολαιογράφου κάθονται τρία πρόσωπα: ἓνας γέρος χωρικός, ἡ γριά του καὶ ἓνα καλοδεμένον παλικάρι, χωρικός κι' αὐτός. Ὁ γέρος ἔχει μεγάλα γαλανὰ μάτια, γεμᾶτα ἀπὸ ἀγνοίαν ὄλων τῶν πραγμάτων πού εὐρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ χωραφιοῦ. Ἡ γυναίκα του εἶναι συνηθισμένος τύπος γριάς χωρικῆς, ἠλιοκαμένη καὶ λιπόσαρκος.

Ὁ συμβολαιογράφος μὲ τὰ γυαλιὰ κατεβασμένα εἰς τὸ τελευταῖον σημεῖον τῆς μύτης του διαβάζει τὸ συμβόλαιον ἐπρόκειτο περὶ δωρεᾶς τῆς γριάς πρὸς τὸ παιδί ἐνὸς σπιτιοῦ, πού τὸ εἶχε ἀπὸ κληρονομιά.

— Δὲν μας λέτε, δά, νὰ ξεύρωμε καὶ μετς, γιὰ ποιά αἰτία χαρίζει ἡ κυρὰ στὸ παιδί τὸ σπίτι;

— Καλύτερα νὰ σὰς τὸ πῆ ἢ ἴδια ἢ κουμπάρα ἀπὸ ἐδῶ, ἀπαντᾷ ὁ συμβολαιογράφος μὲ ἐλαφρὸν χαμόγελο στὰ χεῖλη του. «Πές του τα ἐσύ, κερά κουμπάρα· καλὸ εἶναι νὰν τὰ ξέρη καὶ ὁ μάρτυρας πού θὰ ὑπογράψη», τῆς λέγει.

Σηκώθηκε αὐτὴ τότε, πλησίασε περισσότερο στὸ τραπέζι, ἀγκούμπησε καὶ μὲ τὰ δύο της χέρια ἐπάνω. Εσθρόβηξε, ξεροκατάπιε κοκκίνισε δπωσδήποτε, ἴδρωσε, σκουπίστηκε καὶ ἄρχισε:

— Τὸ παιδί αὐτὸ δὲν τῶχω γενιά· οὔτε συμπεθεριά δὲν ἔχομε.

— Ἐχει πατέρα;

— Καὶ πατέρα ἔχει καὶ μάνα.

— Ἔσεῖς δὲν ἔχετε παιδιὰ;

— Ἐχομε δύο κορίτσια δὲν ἔχομε.

— Μά, τότε γιατί χαρίζεις στὸν ξένο τὸ σπίτι;

Ἡ χωρική ἐστενοχωρήθη· κοίταξε τὸν ἄνδρα τῆς, παρατήρησε γύρω τῆς (ὁ συμβολαιογράφος ἔκανε πῶς ἐπρόσεχε ἄλλου) καὶ μὲ φωνὴν δυνατωτέραν τῆς συνήθους, φωνὴν ποὺ μεταχειρίζεται ὁ χωρικός, ὅταν τὸν ἀναγκάζῃς νὰ πῆ κάτι ποὺ δὲν τὸ πολυθέλει καὶ τὸ ἀποφασίσῃ στὰ τελευταῖα, ἄρχισε νὰ λέγῃ.

— Τὰ παιδιὰ μας τὰ καλοπαντρέψαμε. Καὶ πήρανε κι' ἡύρανε. Αὐτουνοῦ τοῦ κακομοίρη (καὶ ἔδειξε τὸ παιδί) ὁ πατέρας ἦτανε κι' αὐτὸς καλὸς νοικοκύρης· εἶχε σπίτια, εἶχε ἀμπέλια, εἶχε ζᾶ, εἶχε κάρρο.... μὰ ἔπαθε ζημιὲς καὶ τοῦ τὰ πουλήκανε οὐλα.

Τώρα καθόντουμε μὲ νοίκι ἀκοῦς; μὲ νοίκι.

Μοῦ λέει ὁ ἄντρας, σὰν ἔμαθε τὴ συμφορὰ ποὺ τοὺς θρῆκε: «γυναίκα, τί θ' ἀπογίνη ὁ γείτονας δίχως σπίτι, ποῦχει καὶ παιδί καὶ τρία κορίτσια τῆς παντριᾶς;» Ἦθελα νὰ τοῦ πῶ τὸ καλὸ ποὺ μοῦρθε στὸ νοῦ μου· ἤθελε νὰ μοῦ τὸ πῆ κι' αὐτὸς, μὰ φοβηθήκαμε μὴν ἀποπάρῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Ἐεθαρρεύτηκα ἐγὼ καὶ τοῦ λέω: «Ἄντρα, σὰν πεθάνωμε, σὲ ποιὸν ἀπὸ τὰ παιδιὰ μας θ' ἀφήσωμε τὸ σπίτι ποῦχω κληρονομιά;» — «Σ' ὅποιον ἀπ' τοὺς δύο τ' ἀφήσωμε, θὰ βαρυγκομάῃ ὁ ἄλλος», λέει ὁ γέρος μου. «Νὰν τ' ἀφήσωμε καὶ στοὺς δύο, θὰ μαλλώσουν», τοῦ λέω ἐγὼ. «Νὰν τὸ πουλήσωμε, τί θὰ πιάσωμε, καὶ τί νὰν τὰ κάνωμε τὰ λεφτά; Δόξα νᾶχη ὁ Μεγαλοδύναμος, ἔχομε νὰ φᾶμε», μοῦ λέει αὐτὸς. «Ἐέρεις τί συλλογίστηκα;» τοῦ λέω ἐγὼ, «νὰν τὸ δώσωμε γιὰ τὴν ψυχὴ μας στὸ παιδί τοῦ γείτονα». «Καλὰ λές, γυναίκα», μοῦ λέει. «Ἔτσι νὰ κάμωμε; θὰ μαζώξῃ τὴ φαμελιά του μέσα, θᾶχη κι' αὐτὸς μιὰ μέρα δικὸ του σπίτι καὶ θὰ μᾶς συχωρνᾷ». Αὐτὸ εἶναι, γρη.... γρη.... μὲ κάνατε καὶ τὸ εἶπα.

Ἐεροκατάπιε πάλι, σφούγγισε τὸν ἰδρώτα τῆς καὶ ξανακάθισε στὴ θέση τῆς.

ΑΧΙΛ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ

ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

(Πρώτη τοῦ ἔτους)

Αἱ σεῖς, ὅπου σκορπίζετε τὰ πλούτη στὸν ἄερα,
τὸ χέρι σας τὸ ἄσωτο καὶ σφαλιστὸ ἀπλωῶστε,
καὶ δώστε καὶ στὸν ἄρρωστο καὶ στὴ φτωχὴ μητέρα . . .

Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δώστε !

Ποῖος λέγει, ποῖος, πὼς ὄλ' αὐτὰ, πὸν τώρα ἐσεῖς πετᾶτε,
εἶναι δικὰ σας ; . . . Ἄτυχοι, αὐτὸ πὸν περισσεύει
εἶναι τῆς χήρας, τ' ὄρφανοῦ καὶ μὴ τὸ σπαταλᾶτε.

Ὅποιος τὰ πλούτη του σκορπᾶ, ἀπ' τοὺς φτωχοὺς τὰ κλέ-
βει !

Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, ἀδέλφια, ἐλεημοσύνη
λίγο ψωμί γιὰ τὸ φτωχὸ καὶ λίγη καλωσύνη !

Συλλογισθῆτε εἰς αὐτὴν τὴν ὥρα γυμνωμένα
πόσα παιδάκια κρυώνουνε, πόσα μικρὰ πεινᾶνε

πόσα δὲν ἔχουνε γιαιτὸ καὶ γιαιτρικὸ κανένα !

Ἄλιμονο εἰς τίς καρδιὰς πὸν σήμερὰ γελᾶνε !

Ἄχ ! δώσετ' ἓνα φόρεμα στὸ γέροντα πὸν κρυώνει

λίγο ψωμί μ' ἓνα γλυκὸ χαμόγελο στὸν ξένο,

ἓνα ραβδί εἰς τὸν τυφλὸ πὸν στὸ σκοτάδι λυώνει,

κι' ἓνα παιγνίδι στὸ παιδί τὸ παραπονεμένο !

Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί, ἀδέλφια ἐλεημοσύνη
χαρὰ σ' ἐκείνη τὴν καρδιά πὸν τὸ ψωμάκι δίνει . . .

Τὰ ἐλαφρὰ μεταξωτὰ καὶ τὸ μαργαριτάρι,
ὅπου ὁ πλοῦτος σήμερὰ καὶ ἡ σπατάλη δίνει,

δὲν ἔχουν τόσην ἐμορφιά, δὲν ἔχουν τόση χάρη,

δὲν εἶνε ὠρσιότερα ἀπ' τὴν ἐλεημοσύνη.

Πόσοι χαρίζουν σήμερὰ σ' ἀνθρώπους πὸν μισοῦνε

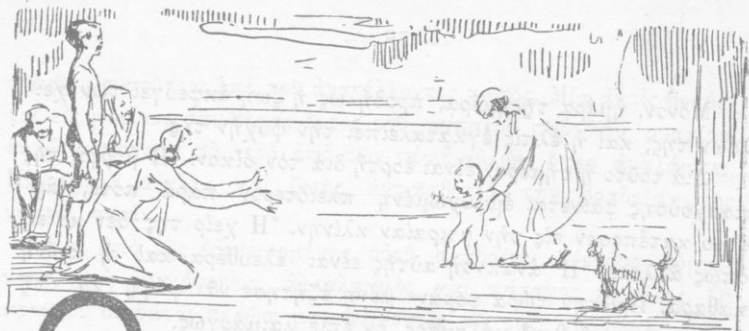
γιὰ νὰ φαντάξουν μοναχὰ καὶ νὰ φανοῦνε μόνο,

καὶ τὰ φτωχὰ τ' ἀδέλφια τους ἀφίτουν νὰ χαθοῦνε !

Αὐτοὶ νὰ μὴ γελᾶσουνε εἰς τὸν καινούργιο χρόνον !

Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί, ἀδέλφια, ἐλεημοσύνη
πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς σ' ἐκεῖνον ὅπου δίνει !

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗ

ΟΙΩΝΟΣ

Σήμερα, ἀνελπίστως, ἐξύπνησεν ὀλίγον καλύτερα ἢ ἀσθενής.

Εἶναι ἡ πρώτη ἡμέρα, μετὰ τριάκοντα ἄλλας δλοκλήρους, καθ' ἃς ἡ νεαρὰ κόρη κατάνειται παλαιούσα πρὸς τὸν θάνατον. Ἀπὸ μηνὸς ἤδη ὁ πυρετὸς φλογίζει τὰς σάρκας τῆς καὶ κατατρύχει τὸ σῶμα τῆς. Ὁχρά, ἡμιπνέουσα, ἐξηντλημένη, μόλις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὀμιλῇ ἔτι. Διὰ τῶν φλεβῶν φαίνεται, κυανοῦν, μόλις ρέον τὸ ὀλίγον ὑπολειφθὲν αὐτῇ αἷμα, καὶ ἀδλακοῦντα τοὺς ἰσχνοὺς τῆς βραχίονας διακρίνονται ὑπὸ τὴν πάλλευκον ἐπιδερμίδα τὰ νεῦρα. Ἡ κόμη τῆς ἀπλοῦται ἀτημέλητος ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων καὶ τὸ ἀλγοῦν στήθος τῆς ὑπεγείρει συνεχῆς καὶ ἐπώδυνος στεναγμὸς. Ριγοῦσα, παρ' ὄλην τοῦ δωματίου τὴν θερμότητα καὶ τὸ πάχος τῶν ἐφαπλωμάτων, συνέχει ταῦτα σφιγκτὰ περὶ ἑαυτήν, καὶ ἔξω αὐτῶν προβάλλουσαν ἀφίνει μόνην τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τῆς, ἣς ἐμάρανε τὴν ἀνθηρότητα καὶ ἐρρόφησε τὴν δρῶσον ἢ μυστικὴν νόσος. Καὶ ἀπὸ μηνὸς ἤδη ἔρχεται καὶ ἀπέρχεται ὁ ἰατρός, περίσκεπτος καὶ σκυθρωπός, μόλις συγκατανεύων νὰ προσφέρῃ ὀλίγας λέξεις, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ τοῦ λαθραίου κακοῦ τὸ αἷτιον, μὴ γνωρίζων πῶς νὰ πολεμήσῃ τὸν κρύφιον ἐχθρόν, μὴ ἀποκρινόμενος εἰς τῶν οἰκειῶν τ' ἀνήσυχα ἐρωτήματα.

Θὰ σωθῇ ; Δὲν θὰ σωθῇ ;

Κανεῖς δὲν ἤξεύρει.

Μόνον, ἡμέρα τῆ ἡμέρα, προδήλως ἡ ζωὴ ἐκφεύγει τῶν χει-
λέων τῆς, καὶ ἡ ἐλπίς ἐγκαταλείπει τὴν ψυχὴν τῆς.

Διὰ τοῦτο ἡ σήμερον εἶναι ἐορτὴ διὰ τὸν οἶκον. Ἡ μορφὴ τῆς
πασχούσης φαίνεται ἐμψυχωμένη πλειότερον παρά ποτε, ἀφ'
οὔτου κατέπεσεν εἰς τὴν μοιραίαν κλίνην. Ἡ χεὶρ τῆς δὲν καίει,
ὅπως ἄλλοτε. Ἡ ἀναπνοὴ αὐτῆς εἶναι ἐλευθέρα καὶ ἡ φωνὴ
καθαρά. Πρώτην τώρα φοράν μόνη ἐζήτησε νὰ φάγη καὶ τῆ
ἔδωκαν ἓνα κύαθον* γάλακτος, ὃν ἔπιε λαϊμαργῶς.

Καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἡ μήτηρ τῆς, ἥτις παρίσταται ἀπὸ
τριακόντα ἡμερῶν συμπάσχουσα καὶ αὐτὴ, ἀγρυπνος ἡμέραν
καὶ νύκτα εἰς τὴν ἀγωνίαν τῆς, καὶ δὲν ἀπομακρύνεται τῆς
κλίνης, ἐφ' ἧς ταλαιπωρεῖται ἡ πτωχὴ ἄρρωστος, καὶ τὴν περι-
θάλλει καὶ προλαμβάνει πᾶσαν τῆς θέλησιν καὶ τὴν φιλεῖ καὶ
τὴν θωπεύει καὶ τὴν βρέχει διὰ τῶν δακρύων τῆς—ἡ μήτηρ τῆς,
ἥτις εἶδεν ἤδη ἓν ἄλλο τῆς τέκνον, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον,
ὁμοίως καὶ ἀπαραλλάκτως ἐκλιπὸν, τὴν παρατηρεῖ ἀτενῶς διὰ
φλογερῶν τῆς ὀμμάτων καὶ αἰσθάνεται τὴν καρδίαν τῆς ἀνοιγο-
μένην πάλιν εἰς τὴν ἐλπίδα καὶ ἀναμένει μετὰ παλμῶν τί θὰ
εἴπῃ ἐπὶ τῆ μεταβολῇ ταύτῃ ὁ ἰατρός, καὶ κύπτει ἀπὸ τοῦ
παραθύρου διὰ νὰ τὸν ἴδῃ ἐρχόμενον....

Ἡ πρωτὰ, ἀνέφελος ἀττικὴ πρωτὰ, εἶναι φαιδροτάτη. Ἀπὸ
τοῦ Ἰμητοῦ ὁ ἥλιος ἀνέρχεται κατὰ μικρὸν βραδύς, λαμπρός,
μεγαλοπρεπής, ὡς ἐν ἀποθεώσει δόξης καὶ θριάμβου. Ἡ διαφα-
νὴς ὀμίχλη, ἡ περιβάλλουσα τὸ ὑπνωττον ἄστρ, διαλύεται βαθμη-
δὸν—νυκτερινὸν κάλυμμα, ὅπερ ἀποτινάσσει ἐγειρομένη ἡ πόλις.
Ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀρχομένης ἡμέρας αἱ οἰκίαι διαγράφονται λευ-
καὶ καὶ χαρωπαί, ὄρθιαι, ἐν μακρᾷ παρατάξει, κατὰ στοίχους,
ἐκατέρωθεν τῶν δρόμων. Τὰ παράθυρα ἀνοίγονται, αἱ θύραι ἀνα-
πενάννυνται, ἡ μακρὰ σιγὴ τῶν σκοτεινῶν ὥρῶν φυγαδεύεται
ὑπὸ τὰς λάμπεις τῆς αὐγῆς. Αἱ ὑπηρέτριαι ἐμφανίζονται εἰς τοὺς
ἐξώστας, κρατοῦσαι τὰ σάρωθρά των, μὲ ἀνασεσυρμένας χειρίδας
καὶ βεβαρυμένους ὑπὸ τοῦ ὕπνου ὀφθαλμούς. Εἰς τὸ καφενεῖον
τῆς γειτονίας προσήλθον ἤδη οἱ ἐθιμώτεροι τῶν πελατῶν καὶ
κάθηνται ἀναγινώσκοντες τὴν ἐφημερίδα. Ὁ παντοπώλης χύνει
ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ* του ἀλλεπαλλήλους κἀδους ὕδατος ἐπὶ τῶν πλα-
κῶν, καταβρέχων τὸ πρὸ τοῦ καταστήματός του πεζοδρόμιον.
Εἰς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ οἱ μαθητευόμενοι κόπτουν εἰς τμήματα
τὰ δέρματα καὶ προετοιμάζουν τὴν ἐργασίαν. Τὰ ἀετώματα τῶν

οίκων χρυσούνται υπό τοῦ ἀνατέλλοντος φωτός. Μία ἀκτίς θραύεται εἰς μυρίους σπινθήρας ἐντὸς τοῦ ρυπαροῦ παροδίου ρυακίου, ἐν ᾧ ρίπτονται τὰ νερά ἀπὸ τῶν πέριξ αὐλῶν, ὅπερ ἀναλάμπει. Πλήμμυρα αἰγλης καὶ ζωῆς ἀντικαθιστᾷ τὴν βραδεῖαν τῆς νυκτὸς σκιᾶν.

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐξεγειρομένης ὁδοῦ ἀναβαίνει θόρυβος σύμμικτος, βοή μυριόφωνος, ἀλλαλαγμὸς καὶ πάταγος ποικίλος. Οἱ πρῶνοι διαβάται περῶσι μεταβαίνοντες εἰς τὰς ὑποθέσεις των. Τὰ παιδία τῶν σχολείων διέρχονται μὲ τὰ βιβλία των ὑπὸ μάλης, πηδῶντα. Γηραιὰ τις οἰκοκυρὰ κάμπτει τὴν γωνίαν ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς θερααινίδος της, κρατούσης διὰ τῆς δεξιᾶς κάλαθον, μεταβαίνουσα βεβαίως εἰς τὴν ἀγοράν. Κάρρον φορτωμένον διὰ λίθων καὶ δοκῶν κυλίσεται μετὰ δυσκολίας πολλῆς καὶ κρότου περισσοτέρου, ὡς μέθυσος, ἐπὶ τῶν ἐξηρθρωμένων τροχῶν του. Καὶ βαθμηδόν, βαθμηδόν, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡμέρα, ἀλληλοδιαδόχως, διέρχεται κραυγάζον, ἐν ἐκκωφαινούσῃ συναυλίᾳ, ἐν ἣ ἀντιπροσωπεύονται πάντες τῆς μουσικῆς κλίμακος οἱ τόνοι, ὅλον τὸ ἐχληρότατον πλῆθος τῶν μικροπωλητῶν, τῶν μικρεμπόρων ἢ τῶν παραγγελιοδόχων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ζωὴν τῶν ἀπομεμακρυσμένων συνοικιῶν. Διήλθεν ἤδη ὁ γαλακτοπώλης, ὁ ὑψηλὸς καὶ ἄγριος λοιδωρικιώτης, ὁ δι' ἀπαισίου ὑποκώφου μυκηθμοῦ διαλαλῶν τὸ ἐμπόρευμά του. Παρήλθεν ἡ ἀντιπολιτευομένη αὐτὸν συνοδεῖα αἰγῶν, ἣν ἀμέλγει παρ' ἐκάστην θύραν, χάριν τῶν ἐπιθυμούντων νωπὸν γάλα παροίκων, ὁ ὄδηγός της, κροταλίζουσα τοὺς κωδωνίσκους της καὶ βληχωμένη*. Παρήλθον δύο ἢ τρεῖς πωληταὶ βελονῶν καὶ καρφίδων καὶ δακτυληθρῶν καὶ νημάτων. Ἠκούσθη τοῦ ἀρτοποιοῦ ἡ χονδρὴ φωνὴ καὶ ἡ μελιτώδης φλυαρία τῆς γραιίας, τῆς πωλούσης βότανα καὶ φύκη. Καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτοὺς διέρχονται κατόπιν, ἰχθυοπῶλαι, πραγματευταί, λαχανοπῶλαι, ὕπωροπῶλαι, ὕφοπῶλαι, ὅλα τῶν ἐμπορευμάτων τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη, κύπτοντες τὸν αὐχένα, ἀπὸ τὸ βάρος τῶν προμηθειῶν των ἢ ἐπιφορτίζοντες δι' αὐτῶν τὴν ράχιν φωραλέου δναρίου.

Ἄλλὰ, δεσποζουσα τῶν λοιπῶν, παράδοξος κραυγὴ ἤχησε μακρόθεν :

— Τύχες, καλὲς τύχες !...

Εἶναι εἰς τῶν γνωστῶν ἐκείνων πλανήτων πωλητῶν τυχῶν, ὅς συναντᾷ τις συχνότατα ἀνὰ τοὺς ἀποκέντρους δρομίσκους καὶ

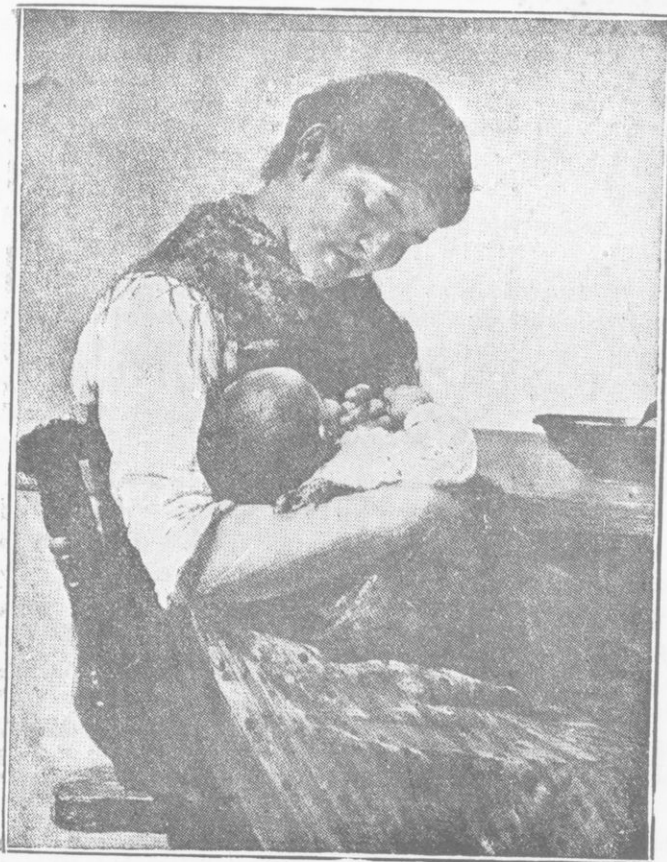
τὰς ἀπομειμακρυσμένας γειτονίας. Περιέρχον εἶδος ἀλητῶν, περιέρχον ἐπάγγελμα ἀσκούντες, περιέρχον ἐμπόρευμα πρόσφέροντες εἰς πώλησιν, — τὴν τύχην τοῦ ἀγοραστοῦ — ἐξ ἧς ζητοῦν νὰ κάμουν τὴν ἰδικήν των. Φέρει ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ὄμων του εἶδος τῆ τρίποδος καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου κλωθῖον, ἐν ᾧ ἐγκλειστον πτηνόν, προχωρεῖ βραδέως διὰ τῆς ὁδοῦ, φωνῶν ἀδιακόπως, κηρύττων ὅτι γνωρίζει, χάρις εἰς τὸ θαυμάσιον πτηνόν του, τὰ μυστήρια τῆς εἰμαρμένης, καὶ ἀνακοινῶ ταῦτα εἰς τὸν βουλόμενον, πλανόδιος Πυθία, ἀπονέμουσα ἀντὶ δεκαλέπτου ἑκατομμύρια ἢ στέμματα, στεφάνους γάμων, δακτυλίους ἀρραβώνων, ἀνώτατα ἀξιώματα ἢ μακρὰ καὶ εὐδαίμονα ἔτη. Καὶ ἐξέσχονται ἐν σπουδῇ, ἀναμένουσαι τὴν διάβασίν του, εἰς τὰς θύρας ἢ τὰ παράθυρα, νεανίδες φλεγόμεναι νὰ μάθουν, ἂν θ' ἀναφθῶσι ταχέως καὶ δι' αὐτὰς τῆς ὑπανδρείας αἱ λαμπάδες, γραῖται ὀρεγόμεναι νὰ πληροφορηθοῦν πόσος ὑπολείπεται αὐταῖς μέχρι τοῦ πεπρωμένου τέρματος καιρός, νεανίσκοι ἢ παιδία περίεργα καὶ ἐπιθυμοῦντα νὰ γελάσουν. Καὶ ὁ πρόθυμος χρησιμοδότης καταβιβάζει ἀμέσως ἀπὸ τῶν ὄμων του τὸν τρίποδά του, ἀνοίγει τὸν κλωβὸν τοῦ πτηνοῦ καὶ παρουσιάζει αὐτῷ πολύχρωμά τινα ἔντυπα καὶ δεδιπλωμένα χαρτῖα, ἐσκορπισμένα ἐντὸς ἰδιαιτέρου σιδηροῦ δισκαρίου, καὶ ἐκεῖνο ραμφίζει ἔν, καὶ ὁ ὑποφῆτης * τὸ παραλαμβάνει καὶ τὸ ἐγχειρίζει εἰς τὸν χρησιμοδοτούμενον. Καὶ ἡ πορεία του, οὕτω βαίνοντος, καθίσταται σχεδὸν θριαμβευτικὴ, καὶ ἀνὰ ἕκαστον σταθμὸν, ὃν κάμνει, πυκνοῦται γύρω του τὸ πλῆθος, καὶ οἱ ἀγυιόπαιδες παρακολουθοῦν αὐτὸν ἐξόπισθεν κατὰ σιγήν, ἀλλαλάζοντες, καὶ οἱ ἐξῶσται πληροῦνται κεφαλῶν κατὰ τὴν διάβασίν του, καὶ τὰ παραπετάσματα ἀνασύρονται καὶ παραδοκοῦσι τὴν ἔλευσίν του ἀνυπόμονοι μορφαί. Καὶ ἐκεῖνος προβαίνει, ἀργά, σχεδὸν ὑπερηφάνως, ὡς νὰ εὐρίσκετο πράγματι ἐν τῇ μέσῳ λαοῦ, τῶν τυχῶν τοῦ ὁποίου εἶναι κύριος.

Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐντείνεται, ὀξυτέρα, διαυγεστέρα, ζωηρότερα. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσεγγίζει, ἀκούεται ἐγγύτερον, ἀντηχεῖ σχεδὸν ὑπὸ τὸ παράθυρον τῆς ἀσθενοῦς.

Ἡ μήτηρ της εἶναι ἀκόμη ἐκεῖ, ἀναμένουσα μὴ φανῇ ὁ ἰατρός.

Καὶ ὁ τυχοπώλης ὑψώνει τὴν ρίνα του πρὸς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον.

— Θέλεις νὰ ἴδῃς τὴν τύχην σου, κυρά;...

Ἡ μητέρα, πὸν ταΐζει τὸ παιδάκι της

(Ἔργον τοῦ ζωγράφου Ἰακωβίδου)

Τὴν τύχην της!

Τῆς κόρης της τὴν τύχην θὰ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ, θὰ ἠύχεται νὰ ἤξευρεν! Ἀπὸ τὴν τύχην ἐκείνης κρῆμαται καὶ ἡ ἰδική της. Ἄλλ' ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ τῆς τὴν εἶπη; Τίς οἶδε: Γελῶσα καὶ ἡ ἴδια διὰ τὴν αἰφνιδίαν προληπτικὴν ἐπιθυμίαν, ἥτις τὴν κατέβαλε, δὲν ἀντέχει εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ ἴδῃ τί θὰ δυνηθῆ ἄρα γε νὰ τῆς προφητεύσῃ τὸ πτηνὸν αὐτό, τὸ σοφὸν πτηνόν, ὅπερ περιάγει ὁ ἀγύρτης. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔλθῃ ὁ ἰατρὸς καὶ θὰ τῆς εἶπη τί πρέπει νὰ πιστεύσῃ καὶ τί ὄχι, τί πρέπει νὰ ἐλπίζῃ καὶ τί μή. Ἔως τότε ἄς ἐρωτήσῃ καὶ τὸ ἀστεῖον αὐτὸ μαντεῖον τῆς ὁδοῦ χάριν περιεργείας...

Καὶ καλεῖ τὸν ἀλήτην καὶ τῷ λέγει νὰ τῆς δώσῃ μίαν τύχην διὰ τὴν κόρην της.

Ὁ πλάνης ἀποθέτει τὸν τρίποδά του κατὰ γῆς, στηρίζει ἐπ' αὐτοῦ τὸν κλωβὸν του, ἀνοίγει τὴν θύραν του καὶ ἐξάγει τὸ πτηνόν. Τὸ χειρόηθες* πτερωτὸν δίπουν περιπατεῖ ἐπὶ μικρὸν ἐντὸς τοῦ ἔξωθεν σιδηροῦ δισκαρίου, παρατηρεῖ, ὡς ν' ἀναζητῆ τι, τὰ πρὸ αὐτοῦ ἠπλωμένα πολύχρωμα χαρτῖα, καὶ τυχαίως ραμφίζει ἐν κίτρινον, ὅπερ ἐκεῖνος ρίπτει πρὸς τὴν πελάτιδά του.

Ἐκείνη τὸ ἀρπάζει πετῶν καὶ τὸ ἐκδιπλώνει μὲ, ἀκουσίως τρέμουσαν κατὰ τι παραδόξως, χεῖρα.

Εἶναι εἰς τῶν συνήθων τούτων χρησμῶν, ἀνόητος καὶ ἀσυνάρτητος προφητεία, γεγραμμένη εἰς σόλοικον καὶ ἰδιόρρυθμον γλῶσσαν :

«Κυρία μου, εἶσαι κακότυχη καὶ δὲν περνᾷς καλά. Θὰ ὑποφέρῃς πολὺ, καὶ θὰ κακοπεράσῃς ἀκόμη περισσότερον. Ἄλλὰ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ νικήσῃς τὰς περιπετείας καὶ θὰ προοδεύσῃς. Καὶ θὰ ὑπανδρευθῆς ἕνα πλούσιον καὶ θὰ κάμῃς παιδιὰ πολλὰ καὶ καλά, καὶ θὰ σοῦ ζήσουν ὅλα. Καὶ σὺ θὰ ζήσῃς ὀγδοῆντα χρόνια καὶ θὰ ἴδῃς ἔγγονα καὶ δισέγγονα....»

Καὶ ἡ ἐκ τοῦ προχείρου ἀποκάλυψις αὕτη τῶν μελλόντων ἐξακολουθεῖ ἀκόμη, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν φράσεων. Ἡ μήτηρ ἀναγινώσκει βραδέως καὶ μεγαλοφώνως, μειδιῶσα κατ' ἀρχάς· ἀλλὰ βαθμηδὸν ἀόριστος συγκίνησις χαρᾶς τὴν καταλαμβάνει καὶ τρέμει βιαστότερον ἤδη ἡ χεὶρ της καὶ πάλλι σφοδρῶς ἡ καρδία της. Ἀπὸ τοῦ ἀψύχου καὶ κακοτυπωμένου χαρτίου νομίζει, ὅτι ἐξέρχεται φωνὴ μυστηριώδους μάντεως ἀληθοῦς, καὶ νομίζει, ὅτι πράγματι κρατεῖ μεταξὺ τῶν

Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Α', τάξ. Ἔκδ. 1η 6

δακτύλων της τῆς κόρης της τὴν τύχην. Καί ἐφ' ὅσον ἀκούονται ἐν τῇ σιγῇ τοῦ δωματίου τ' ἀνορθόγραφα καὶ ἀσύντακτα καὶ συγκεχυμένα, ἀλλ' εὐάγγελα ἐν τούτοις ῥήματα, τοῦτο φαίνεται ὡς νὰ πληροῦται φωτός, καὶ καταγλαΐζεται τῆς μητρὸς τὸ πρόσωπον καὶ μειδιᾷ τὸ ὠχρανθὲν τῆς ἀσθενοῦς χεῖλος....

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

ΜΙΚΡΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Ἦμαστε στὴν Κρήτη, κι' ἐγὼ ἤμουνα ἓνα μικρὸ κοριτσάκι, τόσο δά! Ἐνα πρωτὴ ἢ μάνα μου εἶχε δουλιὰ, μὰ ὦρα μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ μας, κι' ἔπρεπε νὰ φύγῃ ὅπως κι' ὅπως.

— Κοίταξε, μοῦ λέγει, ἐγὼ θὰ φύγω καὶ θὰ σ' ἀφήσω μοναχὴ σου στὸ σπίτι. Τὰ μάτια σου τέσσερα. Πρῶτα πρῶτα νᾶχῃς τὸ νοῦ σου τὰ κλωσσόπουλα, μὴν κατεβῆ ὁ ἀετὸς καὶ μᾶς τ' ἄρπάξῃ· νὰ μὴν κουνήσῃς, κακομοίρα, καθόλου ἀπὸ σιμά τους. Κι' ἄλλο ἓνα πρᾶμα πρόσεχε, νὰ μὴν ἀνεθῆς στὸ ντουλάπι καὶ φᾶς τὸ γλυκό, γιατί ἀλίμονό σου, συφοριασμένη! Ὁ πατέρας σου ἔχει βάλει μέσα ποντικοφάρμακο γιὰ νὰ ξεκάνῃ τὰ ποντίκια.

Μιὰ κουταλιά νὰ φᾶς, χάθηκες, κακομοίρα.

Αὐτὰ μοῦ εἶπε ἡ μάνα μου, μοῦρριξε καὶ μιὰ ἄγρια ματιὰ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἐγὼ τὰ χρειάστηκα. Πρῶτη φορὰ εἶχα βάλει τέτοια σκοτούρα στὸ κεφάλι μου. Κατέβηκα στὴν αὐλή, μάζεψα γύρω μου τὴν κλωσσα καὶ τὰ κλωσσόπουλα καὶ τὰ τάϊζα μὲ ψίχουλα, κοιτάζοντας ποῦ καὶ ποῦ μὲ τρομάρα τὸν οὐρανό. Πολλὲς φορὲς εἶχε κατεβῆ ὁ ἀετὸς καὶ μᾶς ἄρπαξε στὰ νύχια του τίς κόττες καὶ κοττόπουλα.

Ἐκεῖ ποῦ καθόμουνα καὶ λαχταροῦσα, νὰ σου δυὸ κορίτσια, φίλενάδες μου, μπουκάρανε στὴν αὐλή.

— Ἐδῶ κάθεσαι, μωρή; μοῦ λένε. Τώρα ποῦ λείπει ἡ μάνα σου, πᾶμε νὰ κουνηθοῦμε πέρα στὸν πλάτανο.

Ὁ πλάτανος μὲ τὴν κούνια ἦτανε ἐξω ἀπὸ τὸν αὐλόγυρο κι' ἐγὼ φοβόμουνα νὰ τὸ κουνήσω μακριὰ ἀπ' τὰ κλωσσόπουλα.

Μὰ ὁ πειρασμὸς δὲν μ' ἄφηγε. Καλοσυλογίσθηκα λίγη ὥρα, οἱ φιλενάδες μὲ τραβούσανε ἀπὸ τὸ φουστάνι, καὶ στὸ τέλος μιὰ ἰδέα μου κατέβηκε στὸ ξερὸ μου. Παίρνω ἓνα σπάγγο, δένω ἓνα ἓνα τὰ κλωσσόπουλα ἀπὸ τὰ ποδαράκια τους κι' ὕστερα ὅλα μαζί τὰ δένω στὸ πόδι τῆς κλώσας. Ἔτσι, εἶπα μέσα μου, δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ τὰ σηκώσῃ ὁ ἀετός. Οἱ φιλενάδες μου σαστίσανε μὲ τὸ μυαλό μου καί, τραβώντας με μὲ γέλια καὶ χαρές, πήγαμε στὴν κούνια.

Νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, ἐκεῖ πού κουνιόμουν, ἀκούω ἓνα φροῦ-φροῦ στὸν ἀέρα μὲ χίλιες δυὸ ψιλὲς τρομαγμένες φωνούλες. Καὶ τί βλέπω; Ἀνατριχιάζω πού τὸ συλλογίζομαι ἀκόμα. Ὁ ἀετός ἀνέβαινε φτερουγίζοντας στὸν οὐρανὸ καὶ σέρνοντας στὰ νύχια του τὴν κλώσσα μὲ ὅλα τὰ κλωσσόπουλα μαζί, κρεμασμένα τὸ ἓνα κάτω ἀπ' τὸ ἄλλο.

Αὐτὰ ἀνεδαίνανε κι' ἐγὼ ἔπεφτα κάτω στὸ χῶμα λιγοθυμισμένη. Οἱ φιλενάδες μου τρομάξανε κι' ὅπου τίς πιάσῃς.

Σὰν ἤρθα στὸν ἑαυτὸ μου, δὲν ἤθελα πιά τὴ ζωὴ μου. Γύρισα στὸ σπίτι, ἔπεσα ἐπάνω στὸ σοφὰ κι' ἄρχισα τὰ κλάματα καὶ τ' ἀναφιλητά. Ἐκλαιγα τὰ κλωσσόπουλα κι' ἔκλαιγα καὶ τὸν ἑαυτὸ μου.

Μέσα στὰ κλάματά μου, συλλογίσθηκα τὸ φαρμακωμένο γλυκό. Νὰ φάω μιὰ κουταλιά, εἶπα μέσα μου, νὰ πεθάνω, ν'ἄρθῃ ἡ μάνα μου νὰ μὲ λυπηθῇ. Ἄλλο δὲν γίνεται. Μιὰ καὶ δυὸ, κατεβάζω τὸ βάζο ἀπ' τὸ ντουλάπι καὶ τρέμοντας ὀλάκαιρη, καταπίνω μιὰ κουταλιά. Σταύρωσα τὰ χέρια μου καὶ περίμενα τὸ θάνατο.

Πέρασε μισὴ ὥρα καὶ δὲν εἶχα πεθάνει. Θὰ ἦτανε λίγο τὸ φαρμάκι, συλλογίσθηκα. Παίρνω καὶ δεύτερη κουταλιά, τίποτα. Καὶ τρίτη, τίποτα. Ἔτσι κι' ἔτσι ἀποφασισμένη εἶμαι, εἶπα μέσα μου. Πρέπει νὰ τελειώσω. Πῆρα τὴν ἀπόφαση κι' ἄδειασα ὅλο τὸ βάζο.

Πέρασε μιὰ ὥρα, δυὸ ὥρες, τρεῖς, τίποτα. Οὔτε κόψιμο δὲν μὲ πείραξε...

Ἀπάνω πού περίμενα τὸ θάνατο, νὰ σου κι' ἡ μάνα μου! Μὲ βρίσκει μέσα στὰ κλάματα.

Ποῦναι ἡ κλώσσα, μωρή, μὲ τὰ κλωσσόπουλα;

Τσιμουδιά ἐγώ. Ἐκρουψα τὸ κεφάλι μου στὴν ποδιά μου κι' ἔκλαιγα ἀπαρηγόρητα.

Τὸ μάτι τῆς μάνας μου πέφτει τὸ βάζο τοῦ γλυκοῦ.

— Καὶ τὸ γλυκό, θεοσκοτωμένη, ποῦ εἶναι; Τώρα νά σοῦ δείξω ἐγώ!

Καὶ μ' ἀρπάζει ἀπὸ τὴν κοτσίδα.

Τότε πέφτω στὰ γόνατά της καὶ τῆς λέγω ὅλη τὴν ἱστορία τῆς κλώσσας μὲ τὰ κλωσσόπουλα.

— Καὶ τὸ γλυκό, μωρή, μοῦ λέγει ἄγρια, γιατί τῶφαγες;

— Τῶφαγα γιὰ νὰ φαρμακωθῶ, τῆς λέγω. Κι' ἀκόμα δὲν πέθανα.

Γιατί θιάστηκες, μανούλα, νὰ γυρίσης;

Ἡ μάνα μου, καλὴ τῆς ὥρα, ἡμέρεψε μονομιᾶς. Στὴν ἀρχὴ ἔμπηξε τὰ γέλια. Ὑστερα μὲ πῆρε στὴν ἀγκαλιά της, κι' ἄρχισε τὰ κλάματα. Κλάψαμε κι' οἱ δύο μας σφιχταγκαλιασμένες ὥρα πολλή, χωρὶς νὰ ξέρουμε τὸ γιατί.

ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥΛΗ

Ἡ γιαγιά ἐτινάχθη ἐπάνω.

— Μπά, τρομάρα μου!...

Αἱ ρυτίδες, ποῦ κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ πτερύγια τῆς μύτης της πρὸς τὸ σαγόνι, διεστάλησαν ἐκπληκτικῶς, εἰς τὰ βαθιά της γαλάζια μάτια, πίσω ἀπὸ τὰ γυαλιὰ τῶν αὐτιῶν, ἐξωγραφίσθη ἀνησυχία, ἢ πλάκα τὸ σαπούνι τῆς ἔπεσε ἀπὸ τὰ χέρια, ἐπέταξε τὸ ροῦχο ποῦ ἔτριβε στὴ σκάφη κι' ἐβγήκε ὡς ἄνεμος ἀπὸ τὴν πόρτα. Ὁ κόκορας τῆς αὐλῆς, μὲ τὸ λειρὶ πῖπτον κουτσαβάκικα, ὡς φέσι ἀσίκη εὐζώνου τῆς φρουρᾶς, καὶ ὄλους τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κροίσου εἰς τὴν οὐράν, ἐφαντάσθη ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ αἰωνίου ζητήματος τῶν ἀκαθαρσιῶν του κι' ἐτράπη πάλιν εἰς φυγὴν, μὲ κραυγὴν κινδύνου. Κότ-κότ-κότ-κότ!... Καθαρὰ παρεξήγησις. Δὲν ἐπρόκειτο τώρα περὶ αὐτοῦ. Ἡ γιαγιά εἶχε ρίξει πρῶτα τὴ ματιά της εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἰσογείου κατοικίας, ὅπου φιγουράρει ὁ παλαιὸς κομμὸς, ἢ λάμπα μὲ τὸ θαμβὸ ἀμπαζοῦρ,

τῆ φουρκέτα καὶ τὸ χάρτινο τριαντάφυλλο (δὲν τὴν ἀνάδουν ποτέ, εἶναι ὡς κἄτι ἀπιστεύτως πολυτίμον, γιατί τὴν ἔχουν;) ἐκοίταξε κατόπιν τὴν θέσιν, ὅπου ἔπαιζε ὁ μικρὸς πρὸ ὀλίγου, καὶ ὅταν ἔδβαινε ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς μάνδρας, ἐφώνασε:

— Τὸ παιδί!

Τὰ πάντα ἦσαν πράγματι ἐν τάξει, κάτω ἀπὸ τὴ μικρὴ γαζία: τὰ περίεργα χωματένια κάστρα, τὰ παλαιὰ τενεκεδένια κουτιὰ σαρδελῶν, μιὰ κουδαρίστρα καὶ μάλιστα ἓνα μικρὸ στεφάνι ἀπὸ θαρέλι. Ὁ Λάκης ὁμως, ὁ τοσοδούλης, ὁ μπόμεπιρας, μὲ τὴ μεγάλη ξανθὴ κεφάλαι, τὴν πλατσουδερὴ μύτη καὶ τὰ ἔξυπνα μάτια, εἶχεν ἐξαφανισθῆ.

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά. Ὁ διαβολάκος αὐτός, ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποὺ ἤρχισε νὰ περπατῆ, κατελήφθη κατ' ἐπανάληψιν ἀπὸ παραφροσύνην τῶν κάτω ἄκρων. Ἡ συνοικία στέλνει ὀπισθὲν του δλόκληρον καταδιωκτικὸν ἀπόσπασμα. Τῆς δὲ γιαγιάς, τῆς καυμένης, τῆς πηγαίνει τὸ στόμα ἐκάστοτε στὸ αὐτί.

Διότι στὸν κόσμον, δὲν ἔχει ἄλλον ἀπ' αὐτὸ τὸ παιδάκι. Ὁ Λάκης ὁμοίως: δὲν ἔχει ἄλλον ἀπ' αὐτὴν. Ἡ μητέρα του, κόρη τῆς γριάς, ἀπέθανε, ὁ πατέρας του ἔπεσεν εἰς τὴν μάχην. Καὶ ὁ μικρὸς δὲν ἔχει ἄλλα χέρια νὰ τὸν χαϊδέψουν, ἀπ' αὐτὰ τ' ἀδύνατα καὶ ὀστεώδη, τὰ ὅποια ὄλην τὴν ἡμέραν ξενοπλένουν γιὰ νὰ τὸν θρέψουν. Ἡ γιαγιά τοῦ χρησιμεύει ὡς πατέρας, ὄχι μόνον ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἄλλην: ὅτι τῆς τραβᾷ τὰ μουστάκια (διότι ἔχει).

Μὲ μίαν λέξιν τὸν λατρεύει, μὲ τὴν τρυφερότητα ἐκείνην τῆς ζωῆς ποὺ σβῆνει πρὸς τὴν ἄλλην ποὺ μόλις βλαστάνει. Ἄν ὁ βίος τῆς δὲν εἶναι μαῦρος ὡς κατράμι, τὸ χρεωστεῖ σ' αὐτόν. Ἐνα χαμόγελο, ἓνα λογάκι δικό του καὶ ξεχνᾷ ὅλα τὰ πάθη τῆς. Τὴν κόρη ποὺ ἔχασε, τὸ γαμβρό της, τὸν ἄντρα της, τοὺς ἀφορήτους κόπους τοῦ καθημερινοῦ τῆς ἀγῶνος. Τὸν πλένει, τὸν κτενίζει, τὸν ταΐζει, τὸν ντύνει «σὰν πριγκιπόπουλο», τὸν χορεύει, τὸν τραγουδάει. Ὅλα γίνονται θωπεῖα πέριξ του.

Καὶ αὐτός, ὁ ἄθλιος, ψεύγει. Μὰ γιατί: Τί τὸν πιάνει: Ξέρω κ' ἐγώ: Φαντασία: Πίσω ἀπὸ τὴ μάντρα, μὲ τὴ σκάφη καὶ τίς αἰώνιες σαπουνάδες, εἶναι ὁ μέγας, ὁ ἀχανὴς κόσμος. Διατηρεῖτε τὰς ἀναμνήσεις τῶν παιδικῶν σας χρόνων; Ἐνθυμεῖσθε τί κολοσσαῖον πρᾶγμα σᾶς ἐφαίνετο καὶ τὸ τελευταῖον παληροσκάκι: Καὶ τί ἐκπλήξεις, τί θελκτικὰ, τί νέα καὶ ἀγνωστα πρᾶγματα!...

Ἄπο τὴν ἡμέρα πού ὁ μικρὸς ἐπρόβαλε τὴν κεφάλαι του ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐλόπορταν εἰς τὸν δρόμον, δὲν ἔχει μαζιμοῦς. Ἐννοεῖ νὰ μεταναστεύῃ. Ἐχει τὸ αἶσθημα δεσμοῦτου, καταδίκου, ὁ ὁποῖος ἄλλην σκέψιν δὲν ἔχει ἀπο αὐτὴν: νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῆς φρουρᾶς, γιὰ νὰ δραπετεύσῃ. Ἄρκει νὰ λησμονηθῇ γιὰ μιὰ στιγμοῦλα ἢ γιὰ γιὰ, ἐκεῖ πού ἀνεβοκατεβάζει ρυθμικῶς τοὺς ὄμοιους, ἐπάνω στὴ σκάφη, καὶν' ἀρχίσῃ νὰ συλλογίζεταί τὰ περασμένα, τὸ μακαρίτη μὲ τίς μπότες, τὸν ἀραμπὰ πού «τοὺς τὸν ἔκαναν κατάσκεση», τὸ σπιτάκι πού «ἀποθήκεψαν» κι' ὕστερα τὸ πούλησαν, γιὰ νὰ θρῆ ὁ Λάκης καιρό-φράστ!... νὰ τὸ στρίψῃ.

Τὴ μιὰ φορὰ τὸν ἔπιασαν πέντε δρόμοιους παρακάτω, ἐν μέσῳ παρέας ἐκ μικροσκοπικῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν ἔκαναν ἄλογο.

Ἄλλὰ ὁ φίλος ἐδευτέρωσεν. Αὐτὴ τὴ φορὰ εἶχεν ἀγκυροβολῆσει ἐνώπιον ἐνὸς ταβλᾶ μὲ παστέλι. Τὰ τρυφερά του μέλη ἐγνώρισαν τώρα τὰ κεντήματα τῆς καρφίτσας.

Ἄλλ' αὐτὴ του ἦ τελευταία, μοῦ φαίνεται ἀπόδρασις κᾶπως δικαιολογημένη. Μὰ ἦτο ζωὴ αὐτὴ; Ἐκεῖ κάτω στὸν ἄλλο δρόμο, στὸ χαρτοπωλεῖο, τί πράγματα, σὰς παρακαλῶ! Μιὰ φούσκα τόσο μεγάλη, πιὸ μεγάλη κι' ἀπὸ τὸ κεφάλαι τοῦ Λάκη, γυαλιστερὴ καὶ πράσινη, γεμάτη ποῖος ξέρει μὲ τί, караγκιοζάκια πού κάνουν τοῦμπες, ἀλογάκια, σιδηρόδρομοι, σάλπιγγες, τούμπανα, στρατιωτάκια κι' ἓνας φασουλῆς πού κλείνει, τὰ χέρια του καὶ κτυπάει δυὸ τενεκεδάκια. Κι' αὐτόν, τὸ Λάκη, ὁ ὁποῖος τὰ εἶδε ἀντίπροχθες πού περάσανε μὲ τὴν γιὰ γιὰ, δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ κἀνῃ βῆμα! Δὲν τὸν ἀφήνουν οὔτε νὰ τὰ ἰδῇ! Τὸ σκᾶς ἦ δὲν τὸ σκᾶς;

Ὁ φουκαρᾶς συνελήφθη, ἐνῶ ἐχάζευσεν ἐμπρὸς εἰς αὐτὰ τὰ ἐξαισια πράγματα. Πρὶν βάλουν χέρι ἐπάνω του, ἤρχισε νὰ κλαίῃ σπαρακτικώτατα. Ἰκέτευσεν τὴν γιὰ γιὰ του νὰ τοῦ τ' ἀγοράσῃ ὄλα. Τὸν ἀπήγαγεν ἐν σιωπῇ, ἐνῶ αὐτὸς κλωτσοῦσε τὸν ἀέρα. Τὰ μάγουλά του καὶ ἡ πλατσουδερὴ του μυτίτσα ἐμούσκευαν στὰ δάκρυα. Ὁ προῦπολογισμὸς τῆς γριᾶς δὲν ἀντέχει δυστυχῶς εἰς τὰς πολυτελείας αὐτάς. Ἄλλωστε δὲν ἔχει ἀκόμη πληρωθῆ αὐτὴ τὴν τελευταία πλύση! Σὰς παρακαλῶ, ἂν συναντήσετε μεθαῦριο στὸ χέρι τῆς, αὐτόν τὸν ὄρφανούλη, στὸ μεγάλο δρόμο μὲ τὰ παιγνίδια, πάρτε του ἓνα φασουλή — ἓνα μεγάλο

φασουλή που νά κλείνη τὰ χέρια. Γιατί φοβοῦμαι πολύ, ἔτι θὰ δώση γι' αὐτὸν ἡ γριούλα τοὺς κόπους μιᾶς δλοκλήρου μαρτυρικῆς ἑβδομάδος.

ΓΕΡ. ΜΑΡΚΟΡΑ

ΜΑΝΑ

1.

Μάνα! Δὲ βρίσκεται
λέξη καμία
νάχη στὸν ἦχο της
τέτοια ἁρμονία.
Σὰν ποιὸς νὰ σ' ἄκουσε
μὲ σιῆθος κρόο,
ὄνομα θεῖο;

2.

Παιδί, ἀπὸ σπύργα
ζωμένο ἀκόμα,
μὲ χάρη ἀνοίγοντας
γλυκὰ τὸ στόμα,
γυρνάει στὸν ἄγγελο
ποὺ τ' ἀγκαλιάζει
καὶ «Μάνα!» κρᾶζει.

3.

Στὸν κόσμον τρέχοντας
ὁ νέος διαβάτης,
πέφτει στ' ἀγνώριστα
βρόχια τ'ς ἀπάτης
καί, ἀναστενάζοντας,
«Μάνα μου!» λέει,
«Μάνα!» καὶ κλαίει.

4.

Τῆς γιότης φεύγουντε
τ' ἄνθια κι' ἡ χάρη
τριγύρω σέρνεται
μ' ἄργὸ ποδάρι,
ὡς πὸν σιτὴν κλίην του
σὰ βαρεμένος
πέφτει, ὁ καϋμένος.

5.

Καί, πρὶν τὴν ὕστερη
προή του στείλῃ,
ἀργὰ ταράζονται
τὰ κρύα του χεῖλη,
καὶ μὲ τὸ «Μάνα μου»!
πρώτη φωνή του,
πετῶ ἡ ψυχὴ του.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η ΑΔΕΛΦΙΚΗ ΑΓΑΠΗ

Ἀνάθεμά τον ποὺ τὸ εἰπῆ—«τ' ἀδέρφια δὲν ποιοῦνται»,
Τ' ἀδέρφια σχίζον τὰ βουνὰ καὶ δένδρα ξερριζώνουν.
Τ' ἀδέρφια ἐκνηγήσανε κι' ἐνίκησαν τὸ Χάρο.
Δὺ ἀδέρφια εἶχαν ἀδερφή, στὸν κόσμον ξακουσμένη,
Τὴ φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴ ζήλευεν ἡ χώρα,
Τὴ ζήλευε κι' ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ.
Στὸ σπῖτι τρέχει καὶ βροντᾶ, σὰν νᾶταν νοικοκύρης:
—Ἄνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, ἵτοιμάσον νὰ σὲ πάρω,
Τὶ ἐγὼ εἶμ' ὁ γιὸς τῆς μαύρης γῆς, τ' ἄραχιασμένης πέτρας.
—Ἄσε με, Χάροντ', ἄσε με, σήμερον μὴ μὲ πάρῃς,
Ταχιά Σαββάτο νὰ λουσιῶ, τὴν Κυριακὴ ν' ἀλλάξω,
Καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχὴ μου.
Ἄπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε κι' ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει
Νὰ καὶ τ' ἀδέρφια πῶφτασαν ψηλά ἀπ' τὸ κορφοβούνι,
Τὸ Χάροντα κινήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ο ΣΚΗΛΟΔΗΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΟΥ

‘Ο Σκνλοδημος ἔτρωγε στὰ ἔλατ’ ἀποκάτω
κι’ ἐκεῖ πρὸς τὰ χαράματα περνοῦσαν δυὸ διαβάτες.
Εἶχαν τὰ γένια τους μακριά, τὸ πρόσωπό τους μαῦρο.
Κοντὰ σταθήσανε κι’ οἱ δυὸ καὶ τότε χαιρετοῦνε:

—Καλή σου μέρα, Λῆμο μου.

—Καλῶς τους τοὺς διαβάτες·

Διαβάτες, πῶς τὸ ξέρετε πὼς εἶμαι ὁ Σκνλοδημος;

—Φέρονουμε χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν ἀδερφό σου.

—Διαβάτες, ποῦ τὸν εἶδατε ἐσεῖς τὸν ἀδερφό μου;

—Στὰ Γιάννινα, στὴ φυλακὴ τὸν εἶδαμε κλεισμένον·
εἶχε στὰ χέρια σίδερα καὶ κλάπες* στὰ ποδάρια.

‘Ο Σκνλοδημος δάκρυσσε, πετιέται γιὰ νὰ φύγη.

—Ποῦ πάγεις, Λῆμο μ’ ἀδερφέ, ποῦ πάγεις, καπετάνιε;

—Τὸν βγάζω ἀπὸ τὰ σίδερα ἢ πάω κι’ ἐγὼ μὲ δαῦτον!

—‘Εγὼ εἶμαι τ’ ἀδερφάκι σου! “Ελα νὰ φιληθοῦμε!

Κι’ ἐκεῖνος τὸν ἐγνώρισε, στὰ χέρια του τὸν πῆρε.

Γλυκὰ κι’ οἱ δυὸ φιλήθηκαν στὰ μάτια καὶ στὰ χεῖλια.

Κι’ ὁ Λῆμος τὸν ἐρώτησε κι’ ὁ Λῆμος τὸν ρωτᾷει:

—Κάθου, ἀδερφέ, κάθου, πιστέ, κι’ ἔλα μολόγησέ μας,
πῶς ἔκαμες κι’ ἐγλύτωσης ἀπὸ τοὺς Ἀρβανίτες;

Νύχτα τὰ χέρια μου ἔλυσα κι’ ἐτσάκισα τὶς κλάπες,

κι’ ἐσύντριψα τὴ σιδεριά κι’ ἐρρίχτηκα στὸ βάλτο.

“Ενα μονόξυλο ἤβρα ἐκεῖ κι’ ἐπέρασα τὴ λίμνη.

Προφῆς τὰ Γιάννινα ἄφησα καὶ τὰ λαγκάδια πῆρα.

Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ

ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Α'

Εημέρωναν Χριστούγεννα στο χωριό.

Ἡ μέρα ἔδειχνε κλεισμένη, ἡ γῆς ἦταν χιονοστρωμένη, ὁ οὐρανὸς χιόνιζε καὶ τὸ μάτι δὲν μπορούσε νὰ ἴδῃ πιότερο ἀπὸ μιὰ ντουφεκιὰ τόπο. Φοβερὸ ἀγριοκαίρι. Χριστούγεννα, καρδιά τοῦ χειμῶνα!

Καβάλλα ἀπάνω σ' ἓνα γερὸ, ὄμορφο καὶ ψηλὸ ἄλογο, καὶ κουκουλωμένος μὲ μιὰ μεγάλη καππότα, ἔμπαινα μὲ μεγάλη χαρὰ στὰ πολυπέθητα σύνορα τοῦ χωριοῦ μου, ὕστερα ἀπὸ νυχτοπερπάτημα δέκα πέντε ὥρων, δρόμο δεκαπέντε μερῶν καὶ ξενιτιὰ δέκα πέντε χρονῶν, μακριά, πολὺ μακριά, σὲ ξένα σύνορα καὶ σὲ ξένα βασίλεια.

Στὸ ποτάμι ποῦναι κάτω ἀπὸ τὸ χωριὸ μου πότισα, διαβαίνοντας, τὸ κατακουρασμένο ἄλογό μου. Μετὰ τὸ πότισμα τράβηξα τὸν ἀνήφορο, ποῦ βγαίνει ἴσια-μέσα στ' ἀγαπημένο μου χωριό, ἀνάμεσα ἀπὸ βράχους, ἀπὸ γρεμούς, ἀπὸ μεγάλες πέτρες, ἀπὸ δέντρα κι' ἀπὸ λίγα ἀμπελογώραφα.

Ἦταν πολὺ πρωῖ. Στιγμῆ, ποῦ πολεμάει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας πῶρχονταν μὲ τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας πῶφευγε, καὶ τ' ἄλογο ἀνέβαινε ἀργά-ἀργά καὶ βαριά-βαριά τὸν ἀνάποδο καὶ κακοπάτηγο ἀνήφορο ἀπὸ τῆ μεγάλη του τὴν κούραση καὶ τῆ μεγάλη του τὴν κομμάρρα.

Ἐκανε φοβερό κρύο. Ἄγριος βοριάς φυσούσε σὰ λυσσασμένος ἀπὸ πίσω μου, καὶ μ' ἀνασήκωνε ἀπὸ τῆ σέλλα τ' ἀλόγου μου... Τὸ χιόνι προντίζονταν* ἀπὸ κατὰ γῆς στὸ μανιωμένο φύσημά του, σὰν ἀλεύρι κάτασπρο, πότε ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τ' ἀπάνω, πότε ἴσια πέρα, πότε ἴσια δῶθε, καὶ πότε μὲ περικύκλωνε δλόγουρα σὰν ἀνεμοστρόβιλος. Καὶ ὅμως δὲν αἰσθανόμουν καθόλου κρύο μέσα μου. Μόνο τὰ δάχτυλα τῶν ποδαριῶν μου κρύωναν λίγο, καὶ τὰ χέρια μου λιγώτερο ἀκόμα, γιατί κρατοῦσα, μὲ τὸ δεξὶ τὸ βοῦδοτσούλι καὶ μὲ τὸ ζερβὶ τὰ χαλινάρια τ' ἀλόγου.

Ἡ καρδιά μου χτυποῦσε τίκ-τάκ, σὰν λιθοπάτημα, ἀπὸ τὴ συγκίνηση, πὺ ἐβλεπα ὅτι βρισκόμουν καὶ περπατοῦσα στὸν τόπο τῶν ὄνειρων μου, στὸν τόπο πὺ γεννήθηκα.

Σὲ κάθε πατημασιὰ τ' ἀλόγου μου ξάνοιγα κι' ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὰ παιδακίσια μου. Κομμάτι ζωῆς χαρωπῆς, γλυκιᾶς καὶ πολυαγαπημένης. Ἐβλεπα τὸ μεγάλο βράχο π' ἀνέβαινα ψηλά, καὶ γλυστρώντας ἴσια κάτω, ἔφθανα ὡς τὸν πάτο, στὸ λάκκωμα, εἴτε μὲ ξεγδάσματα, εἴτε χωρὶς ξεγδάσματα στὸ τρυφερό μου τότε κορμί. Ἐβλεπα τὸ μεγάλο πουρνάρι, π' ἀνέβαινα τὸ καλοκαίρι, κι' ἔπαινα τὰ πουλιὰ μέσα στὶς φωλίτσες τους, πρὶν φτερουγίσουν ἀκόμα, χωρὶς νὰ μὲ μέλῃ καὶ χωρὶς νὰ μὲ νοιάζῃ γιὰ τὰ τσιουρίσματα τῶν μανάδων τους πὺ φτερούγιζαν ψηλὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, χωρὶς νὰ χουν οἱ καυμένες τὴ δύναμη νὰ μοῦ τ' ἀρπάξουν μέσα ἀπὸ τὰ χέρια μου, τὰ σκληρά. Ἐβλεπα τὸ χωράφι μου, πὺ περνοῦσα σὰν τὸ ζαρκάδι, μὲ τὰ συνομήλικά μου, κι' ἔπαιζα τ' ἀγαπημένα μου παιγνίδια, πὺ δὲν μποροῦσα νὰ τὰ χορτάσω ποτέ. Ἐβλεπα τ' ἀμπέλι μου, μὲ τὴ μεγάλη βαλανιδιὰ στὴν κορφὴ του, πὺ περνοῦσα τίς καλύτερες καὶ τίς πιὸ εὐτυχησμένες ὥρες τῆς παιδιάτικης ζωῆς μου, τρώγοντας γλυκύτατα σταφύλια, ὠριμώτατα σῦκα καὶ ζουμερώτατα ροδάκινα.

Ἦταν ὅλα, ὅπως τὰ εἶχα ἀφήσει ἐδῶ καὶ δέκα πέντε χρόνια. Ὅλα στὸν τόπο τους καὶ στὴ θέση τους.

Τὸ χιόνι ἐξακολουθοῦσε νὰ πέφτῃ. Ὁ βοριάς ἐξακολουθοῦσε ν' ἀγριοφυσάῃ. Τὸ κρύο ἐξακολουθοῦσε ν' ἀντρειεύται καὶ τ' ἄλογο ἐξακολουθοῦσε ν' ἀνεβαίνει τὸν ἀνήφορο ἀργά-ἀργά, «γκρούπ-γκρούπ-γκρούπ...»

Εἶχα σκαπετήσει* μιὰ μικρὴ ραχούλα καὶ δὲ μοῦ εἶχε μείνει, παρὰ νὰ σκαπετήσω ἀκόμα μιὰ, γιὰ νὰ μπορέσω ν' ἀγναντέψω τὸ χωριό μου, πὺ κάθε σπῆτι του καπνίζει ἀδιάκοπα χειμῶνα

καλοκαίρι, και νά ιδῶ τὸ σπίτι μου μετὸ πλατύχωρο αὐλόγυρό του και μετὸ μεγάλο δένδρο του στή μέση τῆς αὐλῆς του, πού χρησιμεύει τὸ καλοκαίρι κι' ὡς κατοικιῶ, κι' ὡς τραπεζαρία, κι' ὡς σάλλα, κι' ὡς τόπος ὕπνου, κι' ὡς χωροστάσι*, πού μαζεύεται τὸ χωριό, γιὰ νά κρίνη τις διαφορὲς του και τὰ χωριανὰ ζητήματά του, καθὼς τὸ θέλει ὁ προεστός, πού ἡ γνώμη του πάντα εἶναι σύμφωνη μετὴ γνώμη τῶν πολλῶν.

Μῶρχονταν στὸ νοῦ πόσες φορὲς ξαπόστασα και ξεκουράστηκα κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιό αὐτουνοῦ τ' ἀγαπημένου δένδρου, και πόσες φορὲς μάλλῳσα μετὸ φτερωτὸ κοπάδι τῆς μάνας μου, τις κόττες, πού ἤθελαν νά μ' ἀρπάξουν ἀπὸ τὰ γέρια τὸ νόστιμο ψιμοτύρι μου.

Ἀμέτρητη χαρὰ πλημμυροῦσε τὴν καρδιά μου, ἐπειδὴ ξανάβλεπα τὴ γῆ τῶν παπούδων μου, τὴ γῆ πού εἶδα γιὰ πρώτη φορὰ τὸ γλυκὸ φῶς τοῦ ἡλίου και κατάλαβα γιὰ πρώτη φορὰ τὸν ἑαυτὸ μου ὡς ἄνθρωπο. Μῶρχονταν νά ξεκαθαλλικέψω και κατεβαίνοντας νά φιλήσω και ν' ἀγκαλιᾶσω ὅ,τι ἔβλεπα κι' εὐρισκα μπροστά μου χῶμα, πέτρες, χαμόκλαδα, δένδρα. Ἀλλὰ ὁ πόθος μου νά φτάσω ὅσο τὸ δυνατό γληγορότερα στή ράχη, πού ἦταν μπροστά μου και μ' ἐμπόδιζε νά ιδῶ τὸ χωριό μου και τὸ σπίτι μου, δὲ μ' ἄφινε νά κατεβῶ και νά ἐκτελέσω τὸν ἄγιο μου σκοπό.

— Ἀχ! ἔλεγα μέσα μου, πότε νά φτάσω ψηλὰ σ' ἐκεῖνη τὴ ράχη γιὰ νά ιδῶ ἀπ' ἐκεῖ πού ὠνειρευόμουν δέκα πέντε χρόνια στα ξένα, και νά ρίξω τὸ ντουφέκι τοῦ ξενιτεμένου, γιὰ νά μάθῃ τὸ χωριὸ τὸν ἐρχομὸ μου.

Και λέγοντας αὐτὰ χτυποῦσα τὸ κακόμοιρο τ' ἄλογο μετὸς φτεριστῆρες μου, κι' αὐτὸ τὸ καυμένο πηδοῦσε ἀγκομαχώντας και μοῦ φαίνονταν ὅτι πηδοῦσε στα σύννεφα, ἀλλὰ ὁ δρόμος δὲν τελείωνε!

Τὸ χιόνι ἐξακολουθοῦσε νά πέφτει. Ὁ βοριάς ἐξακολουθοῦσε ν' ἀγριοφυσᾷ. Τὸ κρῦ ἐξακολουθοῦσε ν' ἀντρεῖυεται και τ' ἄλογο ν' ἀνεδαίνῃ τὸν ἀνήφορο ἀργὰ-ἀργὰ, «γροῦπ-γροῦπ-γροῦπ».

Χίλια δυὸ πράματα γεμάτα γλυκὲς ἀνάμνησες τοῦ παιδιακίου μου καιροῦ, σὰν ἀφροστεφανωμένες εἰκόνας, ζωγραφισμένες μετὸ οὐράνια χρώματα, ἐμφανίζονταν μπροστά μου κι' ἄρχιζαν νά καταπραῦνουν τὴν ἀνυπομονησιὰ μου. Ἐδῶ ἔβλεπα τὸν ἑαυτὸ

μου μικρό παιδί, νά τρέχω ξυπόλυτος και στο τρέξιμο νά μου μπή στο ποδάρι ένα φοβερό παλιουρίσιο άγκάθι. Έκει για πρώτη φορά έβλεπα νά σκοτώνω μιá πυκνόμαλλη και μαυρονούρα άλεπού, πού κράταε άκόμα στο στόμα της τήν όμορφότερη και βαρύτερη κόττα του χωριού, πούσκουζε ή καυμένη βραχνά-βραχνά κι' άδύνατα-άδύνατα «κράαα-κράαα...». Παρέκει, πίσω από μιá μεγάλη πέτρα, έβλεπα νά με πιάνη ό δάσκαλός μου από τ' αυτί σφιχτά-σφιχτά, γιατί μ' ήυρε νά στιώ πλάκες για νά τσακώσω κοτσούφια και άλλα τσερόπουλα, πράμα, πού μας τό είχε άπαγορευμένο και νά με τραβάη για νά με πάη μπροστά στ' άλλα μαθητούδια του χωριού, πού κάναμε σκολειό χειμώνα καλοκαίρι στο νάρθηκα της έκκλησιás, και τό Ψαλτήρι ήταν για μεγαλύτερο μάθημα απ' όλα τά μαθήματα. Έβλεπα ν' άνεβοκατεβαίνω στο δρόμο του ποταμιού χιλιάδες φορές, πότε άπάνω στις πλάτες της μάνας ή της άδελφής μου, πότε περπατώντας, και πότε καθάλλα. Έβλεπα σε μιá πλαγιά, εκεί πέρα, τήν άδερφή μου νά βόσκη ζυγούρια * και κατσίκια και νά μου λέγη τραγούδια, και μου φαίνονταν πώς άκουα άκόμη τήν άγγελική της φωνή.

Μ' ένα λόγο, έβλεπα τόσα πού δέν μπορούν νά μπουνε σ' αυτό έδω τό χαρτί. Νιάτα σπαρμένα κατά γής, σαν λουλούδια άπριλιάτικα, σαν άνθια μαγιάτικα, σαν τριαντάφυλλα μωσκομυρωδάτα.

Τό χιόνι εξακολουθούσε νά πέφτη. Ό βοριάς εξακολουθούσε ν' άντρείβεται και τ' άλογο εξακολουθούσε ν' άνεβαίνει άργά-άργά τον άνήφορο «γκρούπ-γκρούπ-γκρούπ...».

Αίγος δρόμος μου είχε άπομείνει άκόμα, όσο ν' άνεθώ στη ράχη, αλλά δέν τελείωνε ποτέ! Τήν ύπομονή μου δέχονταν άνυπομονησιά και τήν άνυπομονησιά μου ύπομονή. Έκει καταστενοχωριόμουν για τ' άργοβάδισμα τ' άλόγου μου, για τήν όρμή του άνέμου, για τις τουλούπες του χιονιού πόδερναν τό πρόσωπό μου, για τό κύο π' άρχιζε νά μ' άνεβαίνει από τά πόδια ως τήν καρδιά, και νά μου τρυπάη τά κόκκαλα, για τον άτελείωτο δρόμο, κι' εκεί βρισκόμουν ήσυχος-ήσυχος στη ζεστή και γλυκιά άγκαλιά της ύπομονής, και στοχαζόμουν τή στιγμή πού θά έμπαινα στο σπίτι μου, τί χαρά θά έκανε ή μανούλα μου πού μόγραφε στο ύστερνό της γράμμα, ότι τά συμφώνησε με τό χάρο νά τήν καρτερέση νά με δεχτή πρώτα από τά ξένα, κι' ύστερα νά του παραδώση τήν ψυχή της. Στοχαζόμουν τό πανη-

γύρι πού θά ἔκανε ἡ ὄρφανή μοναχοθυγατέρα μου, πού τήν εἶχα ἀφήσει μικρή, πολὺ μικρή, βυζανιάρικη, σαράντα μερῶν φώσινο, ὅταν κίνησα νὰ πάω μακριὰ στὰ ξένα, νὰ προκόψω καί νὰ πλουτίσω τὸ σπίτι μου. Στοχαζόμενον τὸν ἀναγαλλιασμό τῆς ἀδερφῆς μου, πού τήν εἶχα ἀφήσει μικρούλα καί θά τήν εὕρισκα παντρεμένη μ' ἕνα δυὸ παιδάκια τριγύρω της, καί τήν εὐχαρίστηση πού θά αἰσθάνονταν οἱ χωριανοί μου, πού ἅμα θά μ' ἔδλεπαν νὰ μπαίνω στὸ ἀντρορημασμένο πατρικό μου, θά ἔτρεχαν νὰ μ' ἀγκαλιάσουν καί νὰ μὲ φιλήσουν ὄλοι, μικροί, μεγάλοι, ἄνδρες καί γυναῖκες.

Ὅλα αὐτὰ ἀνακατεύονταν μέσα στὸ μυαλό μου, τὸ ἕνα κατόπι τ' ἄλλουνοῦ, σὰν κύμα, π' ἀκολουθαίει τὸ κύμα, καί μακραινάν ὡς χίλιες ὀργυιῆς τὴν ὑπομονή μου. Ἄλλ' ἅμα ἔρριχνα τὰ μάτια μου, πρὸς τὴ ράχη, πού ἦταν πάντα μπροστά μου, μοῦ φαίνονταν, ὅτι ἔφευγε κι' αὐτὴ μὲ τὴν ἴδια γληγοράδα, πού κυνηγοῦσα νὰ τὴ φτάσω, μ' ἔπιανε ἡ στενοχώρια τῆς ἀνυπομονησιᾶς, κι' ἔπιανα μὲ μανία νὰ κεντάω τὰ πλευρὰ τοῦ κακομοιριασμένου ζώου, πού εἶχα κάτωθι μου, κι' αὐτὸ τὸ δύστυχο, γεμάτο ὑπακοὴ σκλάβου, κι' ὑπομονὴ Ἰώδ, ἀφίνοντας μικρὸ βογγητὸ μέσα ἀπὸ τὰ στήθια του, τραβοῦσε μπροστά μ' ὅση ὀρμὴ μπορούσε νὰ βάλῃ, χωρὶς νὰ δείξῃ τὸ παραμικρὸ κἀκίωμα γιὰ τὰ σκληρὰ κι' ἀπάνθρωπα κεντρίσματα πού τοῦ τραβοῦσα στὰ πλευρὰ μὲ τοὺς φτερινιστῆρες μου.

Τὸ χιόνι ἐξακολουθοῦσε νὰ πέφτῃ. Ὁ βοριάς ἐξακολουθοῦσε ν' ἀγριοφυσάῃ. Τὸ κρῦς ἐξακολουθοῦσε ν' ἀντρεϊεύεται, καί τ' ἄλογο ἐξακολουθοῦσε ν' ἀνεθαίνῃ τὸν ἀνήφορο ἀργά-ἀργά «γκροῦπ-γκροῦπ-γκροῦπ...»

Λίγες δρασκειλιές μου εἶχαν μείνει ἀκόμα ὅσο νὰ φτάσω στὴν κορφὴ τῆς ράχης πού ἔκρυπτε τὸ πολυπόθητο χωριό μου, καί λίγες ἀκόμα στιγμές, ὅσο πού νὰ ρίξω τὴ χαρμόσυνη ντουφεκιὰ τοῦ ξενιτεμένου, πού θά ἔκανε ὅλες τὶς καρδιές τοῦ χωριοῦ νὰ λαχταρήσουν ἀπὸ χαρὰ καί λίγες θά ἦταν οἱ καλότυχες, πού θά δέχονταν ξενιτεμένο, ἀλλὰ ἡ ἀνυπομονησιά μου σήκωνε κεφάλι, μέσα στὰ στήθια μου πάλι, κακομούτσουνη καί φοδερή, καί μ' ἔκανε νὰ νομίζω, ὅτι τὰ ποδάρια τ' ἀλόγου μου ἦταν καρφωμένα ψηλὰ στὴ γῆ, καί βρίσκομουν ἀπὸ πολλὴν ὥρα στὴν ἴδια μεριά. Τὸ χτύπησα τότε τ' ἄλογο γιὰ ὕστερη φορὰ, μ' ὅση δύναμη εἶχα ἀπάνω μου, καί σὰ νὰ ἔκανε φτερὰ τὸ καυμένο τὸ

ζῶο, βρεθήκαμε στὴν κορφή τῆς χιλιεποθέτης ράχης! Δόξα σοι ὁ Θεός!

Β'

Ἐκεὶ τὸ κρῦο τοῦ βοριά καὶ τὸ χιόνι θὰ ἦταν δυνατώτερα, ἀλλὰ τὸ χωριό μου, πού μου ἔδειχνε τὸ συμπαθητικὸ πρόσωπό του ἀπὸ δυὸ ντουφεκιᾶς τόπο μακριά, μ' ἔκαμε νὰ μὴν αἰσθάνωμαι τὴν ἀγριάδα τους.

Ἄλλο τὸ χωριό ἦταν συμμαζεμένο στὴν πλαγιά τοῦ βουνού, σὰν κοπάδι καλογραικιασμένο. Κάθε σπίτι ἔμοιαζε μὲ πρόβατο καὶ καὶ κάθε παράσπιτο μὲ ἀρνί. Τὸ σπίτι τὸ δικό μου, μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, φαίνονταν σὰ βαρυκούδουνο γκεσέμι πού μπορεῖ νὰ σύρῃ πίσω του χίλια κεφάλια πρόβατα.

Ἄμα τὸ ξεκάμπισα τὸ χωριό μου, ἔρριξα μιὰ βαρυγοιμάτη ντουφεκιά, γιὰ νὰ νοιώσουν οἱ χωριανοὶ ὅτι «ξενιτεμένος ἔρχεται!» καὶ ἀπὸ τὸν πολὺν τὸ βρόντο τρεῖς φορές ἀχολόγησαν τὰ λακκώματα, οἱ ρεματιῆς καὶ τὰ βουνόπλαγα.

Καρφώνοντας τὰ μάτια μου στὸ ταπεινὸ καὶ συμπαθητικὸ χωριό μου, νόμιζα ὅτι οἱ σκεπές του ἐκείνες, πού κάπνιζαν ἡσυχα-ἡσυχα, οἱ καλύβες του, τ' αὐλόδεντρά του, οἱ αὐλόγυροί, του, οἱ φράχτες του, οἱ ριζιμιόπετρές* του, πού στέκουν σκόρπια, ἔδω κι' ἐκεὶ σὰν ἀπολιθωμένοι γιγάντοι, οἱ δρόμοι του, οἱ κῆποι του, τὰ ὅλα του, ὅτι ζωντάνεψαν, ὅτι ἔτρεχαν χαμογελώντας καὶ χοροπηδώντας τὸ ἓνα κατόπι τ' ἄλλουνοῦ, καὶ προχωροῦσαν κατ' ἀπάνω μου, γιὰ νὰ μ' ἀποδεχτοῦν, καὶ νὰ μοῦ ποῦνε τὸ γλυκὸ χαιρετισμό:

—«Καλῶς ὤρισες ἀπὸ τὰ ξένα! Δόξα σοι ὁ Θεός, πούρθεες γερὸς καὶ καλά!»

Ἀπέραντο πέλαγο χαρᾶς κι' ἀναγαλλιασμοῦ εἶχε πλημμυρίσει τότε τὴν καρδιά μου. Ὅτι ἔδλεπα μπροστά μου ἦταν μαγευτικὸ καὶ μοῦ φαίνονταν, πὼς ἔπλεα μ' ὀλάνοιχτα πανιὰ σὲ πέλαγο δίχως ἄκρη εὐτυχίας.

Τὸ χιόνι ἔπαψε νὰ πέφτῃ πιὰ καὶ μεταβάλλθηκε σὲ γλυκιὰ ζεστασιά. Ὁ μακνωμένος βοριάς ἔπαψε νὰ βουΐζη πιὰ καὶ μεταβάλλθηκε σὲ δροσόπνιχτο καὶ μωσχοβολᾶτο καλοκαιρινὸ ἀγεράκι, καὶ τ' ἄλογό μου ἔπαψε ν' ἀναιθαίνῃ πιὰ τὸν ἀνήφορο ἀργά-ἀργά, καὶ βρέθηκε μέσα στὸν αὐλόγυρο του σπιτιοῦ μου!

Στὸ ἔμπα μου, ἔτρεξε πρῶτος-πρῶτος ὁ γέρικος σκύλος τοῦ σπιτιοῦ μου, ὁ Μούργκας, καὶ ρίχτηκε, μὲ τὰ μπροστινά του πό-

δάρια, ἀπάνω στὴ σέλλα τ' ἀλόγου καὶ μὲ κάτι κουνήματα τοῦ κεφαλιοῦ του, καὶ μὲ κάτι φωνές, πού ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του, ἤθελε ν' ἀποδείξῃ τὴ μεγάλη χαρὰ του γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ ξενιτεμένου ἀφέντη του. Στὰ μάτια του μέσα ἔλαμπε σὰν ἀνοιξιὰτικη δροσιά, ἀνάμεσα σὲ φύλλα τριανταφυλλιοῦ, ἓνα ἀναγάλλιασμα πού δὲν μπορεῖ νὰ γραφτῇ. Ἐκείνη τὴ στιγμή, πού ὁ Μούργκας εἶχε ριγμένα τὰ ποδάρια ψηλὰ στὴ σέλλα, καὶ παραπονιόνταν μέσα του, γιατί νὰ μὴ ἔχῃ χαρίσει κι' αὐτουνοῦ ὁ Θεὸς λόγος, γιὰ νὰ καλωσορίσῃ τὸν ἀφέντη του ἀνθρωπινά, ὁ γάτος τοῦ σπιτιοῦ, ὁ Λιάρος, πήδησε πίσω ἀπὸ τὴ στέγη κι' ἔγινε καπνός !

Ἵστερα κατάφτασε ἡ μάνα μου κουτσά-κουτσά, ἀπὸ τὰ γερατιά, ξεσκούφωτη ἀπὸ τὴ χαρὰ της, καὶ μὲ τὰ μάτια γεμάτα δάκρυα, ἄγια δάκρυα μητρικά. Τρίτη κατάφθασε ἡ θυγατέρα μου, κορίτσι ὄμορφο, γερὸ κι' ἀσπροκόκκινο, μὲ δύο μεγάλα-μεγάλα καὶ μαῦρα-μαῦρα μάτια, πού βρῖσκονταν στὸ σύνορο τῆς ἡλικίας τοῦ παιδιοῦ καὶ τῆς νύφης. Τέταρτη κατάφθασε ἡ ἀδελφή μου μὲ τὸν ἄντρα της καὶ τὰ παιδιὰ της, πού ἔδλεπα γιὰ πρώτη φορά, καὶ σὰν νὰ ἤμουν ἄψυχο πρᾶγμα, μ' ἄρπαξαν στὴν ἀγκαλιά τους καὶ μ' ἔφεραν καὶ μ' ἀπόθεσαν μέσα στὸν καλὸ τὸν ὄντα.

Ἐφερα γύρω τὰ μάτια μου στὸ σπίτι, καὶ εἶδα πὼς δὲν εἶχε ἀλλάξει τίποτε ἀπὸ μέσα. Νόμισα πὼς ἔλειπα ἀπὸ τὰ χτέσ. Ὅλα ἦταν στὴν ἴδια τους θέση, ὅπως τὰ εἶχα ἀφήσει, καὶ μοναχὰ οἱ ἄνθρωποι εἶχαν ἀλλάξει ὄλοι. Ἀπ' αὐτουνοῦς, ἄλλοι ἀπὸ παιδιὰ ἔγιναν νύφες, ἄλλοι ἀπὸ νοῖο γερόντοι, ἄλλοι ἀπὸ τὸ τίποτε φύτρωσαν ἄνθρωποι, καὶ ἄλλοι-ἀλίμονο !-ἔλειψαν ὁλότελα ! Ἡ μὰ ἡ ἀδελφή μου, ὁ ἓνας ὁ θεῖος μου, ἡ γυναίκα μου κι' ὁ πατέρας μου, δὲν βρῖσκονταν πιά στὸ δεφτέρι των ζωντανῶν, ἀλλὰ εἶχαν ταξιδέψει γιὰ τ' ἀνεγύριστο ταξίδι τοῦ Κάτω-Κόσμου, ἀπ' ὁποῦθε οὔτε γυρίζει κανεὶς ποτέ, οὔτε γράμματα ἢ χαιρετίσματα ἔρχονται !

Ἡ καρδιά μου ἐκείνη τὴ στιγμή εἶχε γίνει ἀπέραντο πέλαγο καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ πέλαγο πότε ἡ λύπη ἀρμένιζε μ' ὀλόνοιχτα πανιά καὶ σηκώνονταν τὰ κύματα γύρω της ὡς τὸν οὐρανὸ, πότε ἡ χαρὰ ἔβγαине στὴ μέση κι' ἔκανε τὸ νερόχτιστο κάμπο του ἤσυχο καὶ μαλακὸ σὰν πρόσωπο ἀπέραντου κρυσταλλένου κα-θρέφτη.

“Αν κι’ από πολλά χρόνια είχα μάθει τους σκληρούς θανάτους, πῶχουν γίνει στο σπίτι μου, κι’ ὁ Γιατρο-Καιρὸς ἔχυσε τὸ σωτήριο μπάλασμό του στις ἀνοιγμένες πληγές τῆς καρδιάς μου, πάλι δὲν μπορούσα νὰ μὴ αἰσθανθῶ ἄλλη μιὰ φορά τὴ λύπη ἀκέρια γιὰ τὸν παράκαιρο χαμὸ τῶν πολυαγαπημένων μου. Τὰ δάκρυά μου πλημμύριζαν σὰν ποτάμια, καὶ πάσχιζαν νὰ μὲ πνίξουν, ἀλλ’ ἅμα ἔρριχνα τὰ μάτια μου στὴ μάνα μου, πού τὰ γεράματά της κι’ ἡ μητρικὴ τῆς λαχτάρα μου φυσοῦσαν ἅγιο σέβας, στὴ θυγατέρα μου, πού ἡ ἀγάπη της κι’ ἡ ὁρροσερὴ τῆς νιότη φύτευαν στὴ ματωμένη μου καρδιά τὴν πιὸ γλυκύτερη χαρὰ καὶ τὴν πιὸ μεγαλύτερη ἐλπίδα, καὶ στὴν ἀδερφή μου καὶ στοὺς γαμπρό μου, πού ἡ ἀγάπη τους καὶ ἡ εἰλικρινὴς τους ἔγνοια μ’ ἔκαναν νὰ γεμίζω παρηγοριά, σταματοῦσαν τὰ δάκρυά μου καὶ σκορποῦσε ὁ πόνος μου, σὰν πῶς σκορπίζονται τὰ σύννεφα στὸν οὐρανό, ὅταν φυσᾷ δυνατὸς βοριάς. Πάντα τὸ Τώρα νικάει τὸ Πρίν.

Σ’ αὐτὸ ἀπάνω κατάφθασαν κι’ οἱ σιμώτεροι γειτόνοι νὰ μὲ καλωσορίσουν. Ὅστερα ἀπ’ αὐτούνοὺς κι’ οἱ μακρυνώτεροι, καὶ λίγο λίγο τὸ σπίτι μου δέχτηκε μέσα στοὺς κόρφους του, ὄλο τὸ χωριό, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, γιὰ εἶναι χρέος ἅγιο νὰ τρέχη κανεὶς νὰ χαιρετάη ξενητεμένο καὶ νὰ πανηγυρίζη τὸν ἐρχόμὸ του.

Φιλήματα ἀπ’ ἐδῶ, ἀγκαλιάσματα ἀπ’ ἐκεῖ, ἀναγάλλιασμα ἀπὸ τούτη τὴ μεριά, γέλια ἀπὸ ἐκείνη, σταυρώνονταν κάθε στιγμὴ σ’ ἐκεῖνο τὸ χαρούμενο πανηγύρι, πού ἐγὼ ἤμιουν αἰτία καὶ κέντρο.

Στὴν τιμημένη μας καὶ ποθητὴ μας Πατρίδα ἢ Ξενιτιά τὰ συμπαθαίει ὄλα. Ζήλεις, διαφορές, μαλλώματα καὶ ὄχτριες, * τὰ λυώνει ὄλα ἢ Ξενιτιά, σὰν πῶς λυώνει ἢ νοτιὰ τὸ χιόνι. Ὁ Ξενιτεμένος εἶναι ἅγιο πρᾶγμα, πού σέρνει τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀγάπη τῶν χωριανῶν καὶ ὄλου τοῦ κόσμου πέρα καὶ πέρα.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη τὸ σπίτι μου ἔμοιαζε κρινὶ * μελισσιῶν στὸν καιρὸ τοῦ καλοκαιριοῦ, πού μαζεῦονται στὴ θύρα καὶ μπανοθαίνουν τὰ μελίσια.

Τέλος, ἡ μάνα μου ἀνοῖξε τὴ νυφικὴ τῆς κασσέλλα, πού εἶχε μέσα φυλαγμένα ἀπ’ ὄλα τὰ πωρικὰ πού βγαίνουν στοὺς χωριὸ μου, κι’ ὄλα τὰ γλυκίσματα πού κάνουν ἐκεῖ: σῦκα, σταφίδες, μῆλα, καρύδια, ρόιδα, κυδώνια, μουστόπηττες, σιουμπέκια, * καὶ

Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Α'. τάξ. Ἐκδ. 1η 7

συκομαϊδες, * κι' ἄρχισε νὰ τὰ μοιράζῃ πολλά-πολλά στὰ λιανο-παῖδια, πού εἶχαν τρέξει ὅλα, ἅμα ἔμαθαν τὸν ἔρχομό μου, γνωρίζοντας ὅτι θὰ καλοπλερώνονταν ὁ κόπος τους γι' αὐτό. Ἡ ἀδερφή μου ἄρχισε νὰ πλάθῃ πῆττα, ἡ θυγατέρα μου κερνοῦσε τοὺς μεγάλους ρακὶ μὲ τὸ μισοκάρικο τὸ παγούρι, ὁ γαμπρός μου κάθονταν σιμὰ μου καταχαρούμενος, κι' ἐγὼ μολογοῦσα σ' ἐκείνους πού μὲ ρωτοῦσαν πῶς πέρασα τὸν καιρὸ μου στὴν ξενιτιά, τί εἶδα, τί ἄκουσα, τί ἔμαθα, τί ἔκανα, ποιὸν πατριώτη εἶδα κι' ἀντάμωσα, ἀπὸ ποιούς καὶ σὲ ποιούς ἔφερα γράμματα, πῶς εἶναι ὁ τάδες χωριανός μας, τί δουλιὰ κάνει ὁ τάδες πλησιοχωρίτης μας, μ' ἓνα λόγο ἔδινα ταχτικὴ ἀναφορὰ καὶ ταχτικὸ λογαριασμό τοῦ τί ἔκανα, τί ἄκουσα, τί εἶδα καὶ τί ἔμαθα, σ' ὅλον τὸν καιρὸ τῶν δεκαπέντε χρονῶν, πού βρισκόμουν στὴν ξενιτιά.

Ἦστερα ἄρχισαν νὰ φεύγουν λίγοι-λίγοι ὅλοι οἱ χωριανοί μου κι' ἔμεινα μόνος μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ μου. Καθήσαμεν ὅλοι σταυροπόδι γύρα στὴ σιὰ * πού ἔκαὶε σὰν καμῖνι περιμένοντας νὰ ἐτοιμαστῇ τὸ γιόμα, * ἐνῶ μπροστὰ μας ἦταν ξαπλωμένος ὁ γάτος τοῦ σπιτιοῦ, καὶ πίσω μας καθόνταν στὰ πσινά του ποδάρια ὁ σκύλος, ὁ Μούργκας, προσέχοντας στὶς κουβέντες μας, σὰν πῶς προσέχουν τὸ Βαγγέλιο, βλέποντάς μας κατάματα ὅσους δὲν τοῦ εἶχαν γυρισμένες τίς πλάτες καὶ πίοτερο ἔμένα, τὸ νοικοκύρη, καὶ τόσο πολὺ πρόσσεχε τ' αὐτί του, καὶ τόσο πολὺ κάρφωνε τὰ μάτια του ψηλά μου, πού μ' ἔκανε σὲ λίγο νὰ πιστέψω, ὅτι θὰ ἀνακατώνονταν στὶς κουβέντες μας, μιλώντας μὲ ἀνθρώπινη γλῶσσα!

Γ'.

Ἡ ζέστα, ἡ χαρὰ, τ' ἀναγάλιασμα, οἱ κόποι τοῦ δρόμου, ἡ αὐπνία κι' ἡ συγκίνηση, νάρκωσαν τόσο πολὺ τὸ πνεῦμα μου καὶ τὸ κορμί μου, ὥστε καθὼς βρισκόμουν ἐκεῖ, γύρισα τὸ κεφάλι μου στὴ μοσκοβολημένη παρθενικὴ ἀγκαλιὰ τῆς θυγατρὸς μου, ἔκλεισα γλυκὰ-γλυκὰ τὰ μάτια μου, κι' ἀποκοιμήθηκα... κι' ὅταν ξύπνησα, κι' ἀνοιξὰ τὰ μάτια μου, δὲν εἶδα τίποτε μπροστὰ μου!

Μάνα, θυγατέρα, ἀδερφή, σπίτι, χωριό, πατρίδα, ἦταν ὅλα φευγάτα! Βρισκόμουν καὶ βρίσκομαι ἀκόμα στὰ ἔρημα τὰ ξένα, κι' ὅλα ὅσα εἶδα δὲν ἦταν ἄλλο παρὰ μιὰ γλυκιὰ ὑπνοφαντασία, ἓνα εὐτυχημένο ὄνειρο, πού μοῦ δώρησε ἡ ἀγάπη τῆς Πατρίδας μου, ξημερώνοντας τῶν Χριστουγέννων!

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ο ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Σ' ἀφήνω γειά, μανούλα μου, σ' ἀφήνω γειά, πατέρα
ἔχετε γειά, ἀδελφάκια μου, καὶ σεῖς ξαδερφοπούλες.

Θὰ φύγω, θὰ ξεριτευνθῶ, θὰ πάω μακριὰ στὰ ξένα.

Θὰ φύγω, μάνα, καὶ θὰ ρθῶ, νὰ μὴν πολυλυπιέσαι.

Ἀπὸ τὰ ξένα πὸν βρεθῶ μηνύματα σοῦ στέλνω
μὲ τὴ δροσιὰ τῆς ἄνοιξης, τὴν πάχη τῶ χειμῶνα,
καὶ μὲ τὰστέρια τοῦρανοῦ, τὰ ρόδα τοῦ Μαῖου.

Θεὰ σοῦ στέλνω μάλαμα, θεὰ σοῦ στέλνω ἀσήμε,

Θεὰ σοῦ στέλνω πράματα π' οὐδὲ τὰ συλλογιέσαι.

— Παιδί μου, πάαινε στὸ καλὸ κι' ὄλοι οἱ ἅγιοι κοντά σου,
καὶ τῆς μανούλας σου ἢ εὐχὴ νὰ εἶναι γιὰ φυλακτό σου,
νὰ μὴ σὲ πιάνη βάσκαμα καὶ τὸ κακὸ τὸ μάτι.

Θυμήσον με, παιδάκι μου, κι' ἐμὲ καὶ τὰ παιδιὰ μου,

μὴ σὲ πλανέση ἢ ξενιτιά καὶ μᾶς ἀλησμονήσης.

— Κάλλιο, μανούλα μου γλυκιά, κάλλιο νὰ σκάσω πρῶτα
παρὰ νὰ μὴ σᾶς θυμηθῶ στὰ ἔρημα τὰ ξένα!

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Ἐφῆς ὁ ἥλιος ἔδυνε στὴν ἅγια μου πατριίδα

Κι' ἔνα τοῦ δῶκαν φίλημα σὲ θλιβερὴν ἀχτίδα

Νὰ μοῦ τὸ φέρῃ ἐμένα.

Θέλω νὰ ἰδῶ τὴ μάνα μου, τ' ἀδέλφια νὰ φιλήσω,

Στὸν τάφο τοῦ πατέρα μου θέλω νὰ προσκυνήσω,

Βαρέθηκα τὰ ξένα!

Μικρὸ-μικρὸ μ' ὀρφάνεψε ἢ ἀλύπητὴ μου μοῖρα,

Μικρὸ-μικρὸ τῆς ξενιτιάς τὸ μονοπάτι πῆρα

Μὲ χεῖλη πικραμένα.

Μὰ τώρα πιά τὰ χόρτασα τῆς ξενιτιᾶς τὰ κάλλη,
"Ἄν εἶναι καὶ παράδεισος θὰ τὴν ἀφήσω πάλι,
Βαρέθηκα τὰ ξένα!

Μικρὸ χελιδονάκι μου, γιὰ μιὰ σταλίτσα σιάσου
Γιὰ μιὰ σταλιά λυπήσου με καὶ δῶσ' μου τὰ φτερά σου,
Τὰ λεφτοκαμωμένα!

Θέλω τὸ δύστυχο κι' ἐγὼ στὸ σπίτι μας νὰ πάγω,
Θέλω στῆς μάνας τὸ πλευρὸ λίγο ψωμί νὰ φάγω,
Βαρέθηκα τὰ ξένα!

Ἀνδρειωμένα μου βουνά, γιὰ λίγο χαμηλώστε,
Γιὰ λίγο, λίγο κλίνετε, λίγη βοήθεια δώστε
Σὲ πόδια κουρασμένα!

Πεθύμησα νὰ στολιστῶ μὲ γιορτεροῦ στολίδι,
Νὰ πάγω στὴν παιρίδα μου, σι' ἀγαπητὸ ταξίδι,
Βαρέθηκα τὰ ξένα.

Φύσα κοσμογονίστρια, χαριτωμένη αὔρα,
Κι' ἂν δῆς μιὰ μάν' αὐτοῦ πὸν πᾶς, βαμμένη μὲ στὰ μαῦρα
Μὲ μάτια δακρυσμένα,
Μ' ἓνα κρυφὸ σου φίλημα ψιθύρισε σι' αὐτί της,
Πηγαίνω πιά νὰ τὴν ἰδῶ, τ' ἀγαπητὸ παιδί της,
Βαρέθηκα τὰ ξένα!

Καὶ σεῖς, πὸν μεγαλώσατε στὸν κόρφο τῆς μητέρας,
Ἐσεῖς, πὸν δὲν σᾶς ἔφαγε τῆς ξενιτιᾶς ἀγέρας,
Καθὼς μὲ τρώγει ἐμένα,
Μὴ μοῦ κακοκαρδίσετε σὰν κλαίγω τὸν καῦμό μου,
Καὶ ψάλλω στὴν παιρίδα σας σὲ κάθε στεναγμὸ μου!
Βαρέθηκα τὰ ξένα!

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΙΑΣ

Ἄνάθεμά σε, ξενιτιά, μὲ τὰ φαρμάκια πῶχεις!

Θὰ πάρω ἕναν ἀνήφορο νὰ βγῶ σὲ κορφοβούνι,
νὰ βρῶ κλαράκι φουντωτὸ καὶ ριζιμιδ* λιθάρι,
νὰ βρῶ καὶ μιὰ κρονόβρυση νὰ ξαπλωθῶ στὸν ἴσκιο,
νὰ πιῶ νερὸ νὰ δροσιστῶ, νὰ πάρω λίγη ἀνάσα,
ν' ἀρχίσω νὰ συλλογιστῶ τῆς ξενιτιᾶς τὰ πάθη,
νὰ εἰπῶ τὰ μαῦρα ντέρτια μου καὶ τὰ παράπονά μου.

Ἄνοιξε θλιβερὴ καρδιά καὶ πικραμένο ἀχείλι,
βγάλε κᾶνα χαμόγελο καὶ πὲς κᾶνα τραγουδί.

— Τραγουδία ἂν ἔχ' ἢ μαύρη γῆ, κι' ὁ τάφος χαμογέλια,
ἔχει καὶ τοῦ παιδιοῦ ἢ καρδιά, πὸν περπατεῖ τὰ ξένα!

Τὰ ξένα ἔχουν καῦμονὸς πολλοὺς καὶ καταφρόνια πλήθος!

Στὰ ξένα δὲν ἀνθίζουνε τὴν ἄνοιξη τὰ δέντρα
καὶ δὲ λαλοῦνε τὰ πουλιά, ζεστός δὲ λάμπει ὁ ἥλιος,
δὲ φουλουριάζουν* τὰ βουνά, δὲν πρασινίζει ὁ κάμπος,
καὶ δὲ δροσίζει τὸ νερό, καὶ τὸ ψωμί πικραίνει!....

Στὰ ξένα ποιὸς θὰ σὲ χαρῆ καὶ ποιὸς θὰ σοῦ γελάση;
Ποῦν' τῆς μανούλας τὰ φιλιά, τὰ χάδια τοῦ πατέρα;
Ποῦναι τὰ γέλια τ' ἀδερφοῦ, κι' ἢ συντροφιά τοῦ φίλου;

Ἄν ἀρρωστήσης, ποιὸς θὰ ἄρθῃ στήν ξενιτιά σιμά σου,
νὰ σὲ ρωτᾷ τὸν πόνο σου, τὰ γιαιτρικὰ νὰ δίνῃ,
στὸ ἔρμο σου προσκέφαλο νὰ ξενυχτᾷ μαζί σου;
Κι' ἂν ἔρθῃ μέρ' ἀγλύκαντη στὰ ξένα νὰ πεθάνῃς,
ποιὸς θὰ βρεθῇ στὸ πλάϊ σου τὰ μάτια νὰ σοῦ κλείσῃ;
Ποιὸς θὰ σοῦ λούσῃ τὸ κορμί; Ποιὸς θὰ σὲ σαβανώσῃ;
Στὸ λείψανό σου ποιὸς θὰ ἄρθῃ λουλούδια νὰ σὲ ράνῃ;
Καὶ ποιὸς μὲ πόνο νὰ ριχτῇ στὸ νεκροκρέββατό σου,
γιὰ νὰ σὲ κλάψῃ; Ποιὸς θὰ εἰπῇ γιὰ σένα μοιρολόγι;

Ἄνάθεμά σε, ξενιτιά, μὲ τὰ φαρμάκια πῶχεις!

Ποῦ νὰ τὸν πῶ τὸν πόνο μου, ποῦ νὰ τὸν ἀπορρίξω;
Νὰ τὸν εἰπῶ στὰ τρίστρατα, τὸν παίρνουν οἱ διαβάτες,
νὰ τὸν ἀφήσω στὰ κλαριά, τὸν παίρνουν τ' ἀγριοπούλια.
Κι' ἂν κλάψω, τὰ φαρμακερὰ τὰ δάκρυα ποῦ νὰ πέσουν;

Ἄν πέσουνε σιὴ μαύρη γῆ, χορτάρι δὲ φυτρώνει,
ἄν πέσουνε σιὸν ποταμό, ὁ ποταμὸς θὰ στύψη,
ἄν πέσουνε σιὴ θάλασσα, πρίγονται τὰ καράβια·
κι' ἄν τὰ βασιτάξω σιὴν καρδιά, μὲ καῖν, μὲ φαρμακώνουν!

Ἀνάθεμά σε, ξεγιτιά, μὲ τὰ φαρμάκια πῶχεις!

ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Η ΞΑΝΘΟΥΛΑ

1.

Ἰὴν εἶδα τὴν Ξανθοῦλα,
τὴν εἶδα πρὸς ἀργά,
ποὺ ἐμπῆκε σιὴ βαρκοῦλα
νὰ πάη σιὴν ξεγιτιά.

2.

Ἐφούσκωνε τ' ἄέρι
λενκότατα πανιά,
ὡσὰν τὸ περιστέρι
ποὺ ἀπλώνει τὰ φτερά.

3.

Ἐστέκονταν οἱ φίλοι
μὲ λύπη, μὲ χαρά,
κι' αὐτὴ μὲ τὸ μαντήλι
τοὺς ἀποχαιρετᾷ.

4.

Καὶ τὸ χαιρετισμὸς τῆς
ἐστάθηκα νὰ ἰδῶ,
ὡς ποὺ ἡ πολλὴ μακρότης
μοῦ τῶκρυσε κι' αὐτό.

5.

Σ' ὀλίγο, σ' ὀλιγάκι
δὲν ἤξερα νὰ πῶ,

ἄν ἔβλεπα πανάκι
ἢ τοῦ πελάγου ἀφρό.

6.

Κι' ἀφοῦ πανί, μαντήλι
ἐχάθη στοῦ νερό,
ἐδάκρυσαν οἱ φίλοι,
ἐδάκρυσεν κι' ἐγώ.

7.

Δὲν κλαίγω τὴ βαρκούλα
μὲ τὰ λευκὰ πανιά,
μὸν' κλαίγω τὴν Ξανθούλα,
ποῦ πάει στὴν ξενιτιά.

ΘΑΝΑΤΟΣ

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

...Είχεν ἀπολύσει ἡ λειτουργία μετὰ τὴν παννυχίδα εἰς τὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἀντιδῶρου ἡ γυνὴ τοῦ Μπούκη, τοῦ φίλου μου, ἀκολουθουμένη ἀπὸ τὴν μικρὰν κόρην τῆς τὴν Ἀγγελικούλα, μ' ἐπλησίασεν εἰς τὸ στασίδι διὰ νὰ μοῦ ὑπομνήσῃ ὡς συνήθως, ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάγω εἰς τὸ γεῦμα. Τότε ἡ μικρὰ τῆς παιδίσκη (ἦτο ὡς ἑννέα ἐτῶν, ροδίνη καὶ καστανή), μ' ἐχαιρέτισε, καὶ μοῦ λέγει:

—'Εσύ, μπάριμπ' Ἀλέξανδρε, φαίλνεις τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ.

Τραγούδια τοῦ Θεοῦ! Ἐκτοτε ἡ μικρὰ μὲ ἤκουσε νὰ ψάλλω συνεχῶς τὰ «τραγούδια τοῦ Θεοῦ» εἰς τὸν πενιχρὸν ναῖσκον, ὅπου ἐσύχναζε τακτικὰ μὲ τὴ μητέρα τῆς... Κι' ἡ μικρὰ κόρη τὰ ἤσθάνετο καὶ τὰ ἐπόθει καὶ τὰ ἐχαρκτηρίζει μὲ ἀγγελικὸν αἶσθημα ὡς τραγούδια τοῦ Θεοῦ.

Ἐκτοτε ἀπουσίασα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Εἶχα ἐνθυμηθῆ τοὺς πτωχοὺς οἰκείους, μένοντας εἰς τὴν μικρὰν πατρίδα μου, μακρὰν τῆς ὁποίας εἶχα ζήσει ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς ζωῆς μου. Ὄταν τέλος μὲ εἶχον βαρυνθῆ κι' ἐκεῖ, ἐτόλμησα μετὰ τρία ἔτη νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πρωτεύουσαν μὲ τὴν ἀμυδρὰν ἐλπίδα, ὅτι δὲν θὰ ἐγενόμην καὶ πάλιν βαρετὸς εἰς τοὺς φίλους μου.

Ἄφου ἐκρύβην ἐπὶ ἑβδομάδα εἰς κοινόν τινα ξενῶνα, ἐπήγα

λάθρα μίαν πρωΐαν νὰ ἀνταμώσω τὸν φίλον μου Νικόλαον τὸν Μπούκην. Φεῦ ! τί ἔμαθα ; Ἡ μικρὰ Κούλα, ἥτις, ἤγε τώρα τὸ ἐνδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἦτο ἄρρωστη βαριά. Εἶχε δέκα ἡμέρας στὸ κρεβάτι, κι' ὁ ἰατρὸς εἶπεν, ὅτι ἦτο κακὸς πυρετός, ἴσως τυφοειδοῦς φύσεως.

Ἐπῆγα κατ' εὐθείαν, ὅπως μὲ προέτρεφεν ὁ Νικόλας, διὰ νὰ βοηθήσω μὲ λόγια καὶ ἔνθαρρύνω τὴν μητέρα. Ἡ πτωχή, ἥτις τὴν ἠγάπα, μοῦ ἔδειξε τὴν κλίνην, καὶ ἡ μικρὰ Κούλα ἦτο ἰσχνή, κάτωχρος, πυρέσσουσα κι' ἔκειτο σχεδὸν ἀναίσθητος ἐπὶ τῆς κλίνης. Εἶπα εἰς τὴν μητέρα τὰ συνήθη λόγια τῆς παρηγορίας καὶ τῆς ἐνθαρρύνσεως· ἔμεινα δύο ὥρας ἐκεῖ. Εἶτα ἐπανῆλθον πάλιν τὸ δειλινόν, καὶ τὴν νύκτα, καὶ τὴν ἄλλην πρωΐαν. Ἡ Κούλα ἔβαινε χειρότερα. Εἶτα τὴν τρίτην ἡμέραν ἐφάνη νὰ εἶχε βελτιωθῆ κάπως ἡ ὑγεία της καὶ ἠσθάνετο. Ἡ μητέρα της μοῦ εἶπε νὰ πλησιάσω καὶ νὰ τῆς ὁμιλήσω.

— Περαστικά, Κούλα. Δὲν ἔχεις τίποτα, κορίτσι μου.

— Ἄ ! Μπάρμπ' Ἀλέξανδρε, ἐφέλλισεν ἀσθενῶς. Πότε θὰ μοῦ πῆς πάλι τὰ θεῖα... τραγούδια ;

— Ὅποτε θέλεις, Κούλα μου. Ἄμα γίνῃ ἀγρυπνία εἰς τὸν Ἅγιον Ἐλισσαῖον νὰ ἔλθῃς νὰ σοῦ τὰ πῶ.

— Νὰ μοῦ τὰ πῆς. Μὰ θὰ τ' ἀκούσω ;

— Ἄμα προσέχης, θὰ τ' ἀκούσῃς...

— ὦχ !

Ἐστέναξεν, ἔκλεισε τὰ ὄμματα καὶ δὲν μοῦ ὠμίλησε πλέον. Ἐφαίνετο ὅτι εἶχε πολὺ κουρασθῆ (ἔφερεν ἀσθενῶς τὴν ἰσχνὴν χεῖρα πρὸς τὸ οὖς, ἐνῶ ἐστέναξε. Φαίνεται ὅτι εἶχε πάθει βαρικοῦσαν ἔνεκα τῆς νόσου). Τῆς ἔφεραν χρίσμα, ἔλαιον ἀπὸ τὴν κανδύλαν. Αὐτὴ ἀνέλαβε πρὸς στιγμὴν τὰς αἰσθήσεις της, κι' ἐψιθύρισε ;

— Μοσχοβολᾷ ἡ ψυχὴ μου. Λάδι, γαλήνη, ἡρεμία. Θὰ πλέψω καλά.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὴν προεπέμπομεν εἰς τὸν τάφον. Οἱ ἐπαγγελματικοὶ ἱερεῖς κι' οἱ ψάλται ἔφαλλον τὰ κατὰ συνθήκην, ἀπὸ τὴν « Ἀμωμον ὁδὸν » ἕως τὸν « Τελευταῖον ἀσπασμόν ». Μόνον ὁ παπα-Νικόλας ἀπ' τὸν Ἄϊ-Γιάννη τοῦ Ἄγρου, ὁ Ναξιῶτης, ἐφαίνετο, ὅτι ἐπιανε χωριστὴν ἀκολουθίαν, ἐμουρμούριζε μέσα του, καὶ τὰ ὄμματα του ἐφαίνοντο δακρυσιμένα.

—Τί μουρμουρίζεις, παπά; τοῦ εἶπα ἀπὸ τὰ ὀπισθεν τοῦ στασιδίου, ὅπου εἶχε ἀκκουμβήσει.

—Λέγω τὴν ἀκολουθίαν τῶν νηπίων μέσα μου, εἶπεν ὁ παπα-Νικόλας. Εἰς αὐτὸ τὸ ἄκακον ἀρμόζει ἡ κηδεία τῶν νηπίων.

Τῶνόντι, κι' ἐγὼ μὲ ὄλον τὸν πόνον καὶ τὰ δάκρυά μου, εἶχα ἀναλογισθῆ ἑκείνην τὴν στιγμὴν τὴν ἀκολουθίαν τῶν νηπίων καὶ ἀκουσίως ἔλεγα μέσα μου τὰ «τραγουῖδια τοῦ Θεοῦ», τὰ ὅποια πρὸ τριῶν ἡμερῶν εἶχε προφητεύσει ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τ' ἀκούσῃ. Ἀλλὰ τὰ ἤκουε τάχα ἡ ἀγνή ψυχὴ, ἂν ὁ ἄγγελός της τῆς ἐπέτρεπε νὰ ἀκούσῃ ἐκεῖ γύρω;

ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΜΑΝΙΑΤΙΚΟ ΜΟΪΡΟΛΟΪ'

Ἵψηλὸν ὀρθοῦται τὸ Ταίναρον, καὶ μακρὰν ταλαντεύεται ἡ σκιά του ἐν μέσῳ τῶν μαινομένων κυμάτων. Ἡ χιῶν σκεπάζει τὰς βράχεις τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ἀντανάκλασις αὐτῆς ἐν τῇ πελάγει συγχέεται μὲ τῶν κυμάτων τὸν ἀφρόν. Ἐν ἀγωνίᾳ παλαίει ὁ ναύτης ἐναντίον τοῦ ἀγρίου στοιχείου. Τὸ ἀκάτιόν * του κλυδωνίζεται καὶ προχωρεῖ βραδέως.

Ἡ νύξ ἐπερχομένη ἐπιταχύνει τὰς προσπάθειάς του νὰ φθάσῃ ταχύτερον εἰς τὸ πάτριον χωρίον, ὅπου φαντάζεται ἑορτασίμως ἐνδεδυμένους καὶ ἀναμένοντας αὐτὸν τοὺς οἰκείους. Ἀλλὰ μάρτην διακρίνει τὰ φῶτα τῶν οἰκίσκων καὶ ἀκούει τὸν κῶδωνα τοῦ ἐκκλησιδίου, καλοῦντος τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν φαιδρὰν πανήγυριν τῶν Χριστουγέννων. Νομίζει ὅτι πλησιάζει καὶ εἶναι ἀκόμη μακρὰν, πάντοτε μακρὰν. Φθάνει μόνον τὴν ὑστεραίαν. Ἐχει παρῆλθει ἡ χαρμόσυνος ἑορτῆ.

Ἄλλ' εὐρίσκει τοὺς συγχωρικανοὺς συνηθροισμένους. Εἶναι λυπηρὰ ἢ συνάθροισις. Εἶναι κατηφεῖς αἱ ὄψεις. Εἶναι περισσότεραι ἐκεῖ αἱ γυναῖκες καὶ ὀλίγοι οἱ ἄνδρες, ἠλιοκαεῖς πρεσβύται, στηριζόμενοι εἰς τὰς ράβδους των, ἄνδρες ἠλικιωμένοι, παιδία ἀνήλικα. Λεῖπουσιν οἱ νέοι.

Εἶναι λυπηρὰ εἰς τὰ Παχιάνικα, τὸ μικρὸν χωρίον του, ἢ συνάθροισις. Ἀνήμερα τῶν Χριστουγέννων τὴν ἑσπέραν ἤλθε μήνυμα θλιβερόν καὶ λυπητερὰ σημαίνει σήμερον ὁ κώδων τοῦ μικροῦ ναοῦ, καὶ ἀντιλαλοῦσι τοὺς θρηγνώδεις του ἤχους οἱ βράχοι.

Ὁ Μῆτρος ὁ Λιβανάς, ὅπου τὸν ἐκαμάρωναν ὄλοι εἰς τὸ χωρίον, «ἐφονεύθη ἀπὸ μίαν ὀβίδα ἐπάνω εἰς τὸ Μπιζάνι», ἤλθε καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος τῶν κακῶν εἰδήσεων. Καὶ ἔπειτα προσέθηκε, κινῶν τὴν κεφαλὴν, «καὶ ὁ Γεῶργος ὁ Κουβαρὰς ἀπὸ τὴν Κοκκάλαν, ὅπου εἶχε λαβωθῆ εἰς τὸ Σαραντάπορον, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ παντός».

Ἡ μήτηρ τοῦ Κουβαρᾶ ἀρχίζει νὰ μοιρολογᾷ τὸν Λιβανᾶν, νὰ θρηγῆ τὸν ἴδιον υἱόν. Ἀλλὰ δὲν τοὺς κλαίει, τοὺς ψάλλει. Καί, ἀποτεينوμένη πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Λιβανᾶ, λέγει περὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτῆς υἱοῦ :

Ἔλα κοντά μου, Λιβανά.

Ἐσὸ τὸ γνῶριζες καλά,

ὅτι τὸ χαϊδανάστησα

καὶ τὸ ἐσπούδασα γιατρὸ

γιὰ τὰ καλὰ γεράματα.

κι' ἀπεί μοῦ τὸ σκοτώσασι

ἐκεῖ σιὸ Σαραντάπαρο.

Χαλάλι του ὁ θάνατος

γιατὶ ἔλευτέρωσε λαό.

Καὶ μὲ τρεμούσας τὰς χεῖρας, μὲ κλονιζόμενα γόνατα προσέρχεται ἢ μᾶμμη τοῦ ὑπὲρ πατρίδος πεσόντος Λιβανᾶ. Καὶ θέλει κι' ἐκεῖνη νὰ ψάλλῃ, ἀλλὰ κλαίει. Καὶ δικαιολογεῖ τὰ δάκρυά της λέγουσα :

*Τὸ τί ἔναι πὸν εἶπεκες **

*ὅτ' εἶναι ντρέπος * καὶ κακὸ*

νὰ κλαῖμε τὰ παιδιὰ μας ;

Τὰ κλαῖσι τὰ παιδιὰ τους,

τὰ κλαῖσι κι' οἱ Σπαρτιάτισσες

κι' οἱ Μαυρομιχαλιάνισσες.

Ἄλλ' ἐκράτησε μίαν στιγμὴν τὰ δάκρυά της ἢ γηραιά μοιρολογίστρια καί, ρίπτουσα βλέμμα αὐστηρὸν πρὸς τοὺς παρισταμένους ἄνδρας, εἶπεν :

Ἄντρες, ὅπ' ἔχετε ἄρματα
γιὰ φεύγετε στὰ Γιάννενα·
βοηθᾶτε τὰ παιδιὰ μας
τοὺς Τούρκους νὰ νικήσουμε.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΟΥ ΛΕΒΕΝΤΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

Λεβέντης ἐρροβόλαγεν ἀπὸ τὰ κορφοβούνια
μὲ τὸ μαντήλι στὸ λαιμό, τὸ βαριοκετημένο.
Εἶχε τὸ φέσι του στραβὰ καὶ τὰ μαλλιά κλωσμένα
κι' ἔστριφε τὸ μουσιάκι του καὶ ψιλοτραγουδοῦσε.

Κι' ὁ Χάρος τὸν ἀγνάντεψε ἀπὸ ψιλλὴ ραχοῦλα
καρτέρι πάει καὶ τοῦβαλε σ' ἓνα στενὸ σοκάκι.
—Γειά σου, χαρὰ σου, Χάροντα.

—Καλῶς τον τὸ λεβέντη.

Λεβέντη, πόθεν ἔρχεσαι, λεβεντη, ποῦ πηγαίνεις ;
—Ἀπὸ τὴ μάντρα μου ἔρχομαι στὸ σπίτι μου πηγαίνω
Πάω νὰ πάρω τὸ ψωμί καὶ πίσω νὰ γυρίσω.
—Λεβέντη, μ' ἔστειλε ὁ Θεὸς νὰ πάρω τὴν ψυχὴ σου.
—Χωρὶς ἀνάγκη κι' ἀρρωστιά, ψυχὴ δὲν παραδίνω
Μόν' ἔβγα νὰ παλέψουμε σὲ μαρμαρένιο ἀλώνι,
κι' ἂν μὲ νικήσης, Χάροντα, νὰ πάρης τὴν ψυχὴ μου,
κι' ἂν σὲ νικήσω πάλι ἐγώ, πῆγαινε στὸ καλὸ σου.

Πιαστήκαν καὶ παλεύανε ἀπ' τὸ πουρνὸ ὡς τὸ βράδν,
κι' ἐκεῖ στὸ γύρισμα τοῦ ἡλιοῦ πὸν πάει νὰ βασιλέψη,
ἀκοῦν τὸ νιὸ πὸν βόγγιζε καὶ βαριαναστενάζει.
—Ἄσε με, Χάρε μου, ἄσε με, παρακαλῶ νὰ ζήσω,
τὶ ἔχω πρόβατ' ἄκουρα καὶ τὸ τυρὶ στὸ ζύγι,
τὶ ἔχω γυναῖκα παρανιά καὶ χήρα δὲν τῆς πρέπει,
τὶ ἔχω παιδὶ κι' εἶναι μικρὸ κι' ὄρφάνια δὲν τοῦ μοιάζει.
—Τὰ πρόβατα κουρεύονται καὶ τὸ τυρὶ ζυγιάται
καὶ τ' ὄρφανὸ πορεύεται κι' ἡ χήρα κυβερνιέται.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΜΟΙΡΟΛΟΪ

Ἐσύ, παιδί μου, ἐκίνησες, νὰ πᾶς στὸν Κάτω Κόσμο,
κι' ἀφήνεις τὴ μανούλα σου πικρή, χαροκαμένη.
Παιδάκι μου τὸν πόνο σου ποῦ νὰ τὸν ἀπιθώσω;
Ποῦ κι' ἂν τὸν ρίξω τρίστρατα, τὸν παίρνουν οἱ διαβάτες,
κι' ἂν τὸν ἀφήσω στὰ κλαριά, τὸν παίρνουν τὰ πουλάκια.
Ποῦ νὰ βαλθοῦν τὰ δάκρυα μου γιὰ τὸν ξεχωρισμό σου;
Ἄν πέσουνε στὴ μαύρη γῆς, χορτάρι δὲ φνιτρώνει,
ἂν πέσουνε στὴ θάλασσα πνίγονται τὰ καράβια,
κι' ἂν τὸν σφαλίσω στὴν καρδιά, γρήγορα σ' ἀνταμώνω.

ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Ἡ ΨΥΧΟΥΛΑ

1

Ὡσὰν γλυκόπνοο
Δροσᾶτ' ἀεράκι
Μέσα σὲ ἀνθότοπο,
Ἐκεῖ τὸ παιδάκι
Τὴν ὕστερη ἔβγαλε
Ἄναπνοή.

2

Καὶ ἡ ψυχούλα του
Εἰς τὸν ἀέρα
Γλήγορα ἀνέβαινε,
Πρὸς τὸν αἰθέρα,
Σὰν λιανοτρέμουλη
Σπίθα μικρή.

3

Ὅλα τὴν ἔκραζαν,
Ὅλα τ' ἀστέρια,

Κι' εκείνη ἐξάπλωνε
Δειλὴ τὰ χέρια,
Γιατὶ δὲν ἤξευρε
Σὲ ποὺ νὰ μπῆ.

4

Ἄλλὰ, νὰ τοῦδωσε
Ἐνα ἀγγελάκι
τὸ φιλὶ ἀθάνατο
Στὸ μαγουλάκι,
Ποὺ ἔξαφνα ἔλαμψε
Σὰν τὴν αὐγή.

ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

Τοῦ πατέρα σου, ὅταν ἔλθης,
δὲν θὰ ἰδῆς παρὰ τὸν τάφο·
εἶμαι ὀμπρός του καὶ σοῦ γράφω
μέρα πρώτη τοῦ Μαριοῦ.

Θὰ σκορπίσουμε τὸ Μάη
πάνου σι' ἄκακα τὰ στήθη,
γιατὶ ἀπόψε ἀποκοιμήθη
εἰς τὸν ὕπνο τοῦ Χριστοῦ.

Ἦταν ἡσυχος κι' ἀκίνητος
ὡς τὴν ὕστερη τὴν ὥρα,
καθὼς φαίνεται καὶ τώρα
πὺρ τὸν ἄφησε ἡ ψυχὴ.

Μόνο, μιὰ στιγμή πρὶν φύγη
τ' οὐρανοῦ κατὰ τὰ μέρη,
ἀργοκίνησε τὸ χέρι,
ἴσως γιὰ νὰ σ' εὐχηθῆ.

Γ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ

Ο ΒΟΡΙΑΣ ΠΟΥ Τ' ΑΡΝΑΚΙΑ ΠΑΓΩΝΕΙ

Ήταν νύχτα. Εἰς τὴ στέγη ἐβογοῦσε
ὁ βοριάς, καὶ ψιλὸ ἔπεφτε χιόνι.

Τί μεγάλο κακὸ νὰ ἐμηνοῦσε
ὁ βοριάς πὸν τ' ἀρνάκια παγώνει ;

Μὲς στὸ σπίτι μιὰ χαροκαμένη,
μιὰ μητέρα ἀπὸ πόρους γεμάτη,
στοῦ παιδιοῦ της τὴν κούνια σκυμμένη
δέκα νύχτες δὲν ἔκλειγε μάτι.

Εἶχε τρία παιδιά πεθαμένα.

Ἄγγελούδια, λευκὰ σὰν τὸν κρίνο.

Κι' ἓνα μόνο τῆς ἔμεινεν, ἓνα,
καὶ στὸν τάφο κοντὰ ἦταν κι' ἐκεῖνο.

Τὸ παιδί της μὲ κλάμα ἐβογοῦσε,
ὡς νὰ ἐζήταε τὸ δόλιο βοήθεια,
κι' ἡ μητέρα σιμά του ἐθρηνοῦσε,
μὲ λαχτάρα χιτυώντας τὰ στήθια.

Τὰ γογγύσματα ἐκεῖνα κι' οἱ θρηνοὶ
ἐπληγῶναν βαθιὰ τὴν ψυχὴ μου
Σύντροφός μου ἢ ταλαίπωρος ἐκείνη,
Ἄχ ! καὶ τὸ ἄρρωστο ἦταν παιδί μου.

Στοῦ σπιτιοῦ μου τὴ στέγη ἐβογοῦσε
ὁ βοριάς, καὶ ψιλὸ ἔπεφτε χιόνι.
Ἄχ ! μεγάλο κακὸ μοῦ ἐμηνοῦσε
ὁ βοριάς πὸν τ' ἀρνάκια παγώνει !

Τὸ γιατρὸ καθὼς εἶδε, ἐσηκώθη
σὰν τρελλή ! Ὅλοι γύρω ἐσωπαῖναν
φλογεροὶ τῆς ψυχῆς της οἱ πόθοι
μὲ τὰ λόγι' ἀπ' τὸ στόμα της βγαῖναν :

— « ὦ ! κακὸ πὸν μ' εὐρῆκε μεγάλο !
Τὸ παιδί μου, γιατίε, τὸ παιδί μου . . .

“Ενα τῶχω, δὲν μ’ ἔμεινεν ἄλλο·
σῶσε μου το καὶ παρ’ τὴν ψυχὴ μου»

Κι’ ὁ γιατρὸς μὲ τὰ μάτια σκυμμένα

πολλὴν ὥρα δὲν ἄνοιξε στόμα.

Τέλος πάντων-ἄχ! λόγια χαμένα,

«Μὴ φοβᾶσαι, τῆς εἶπεν, ἀκόμα».

Κι’ ἐκαμώθη πὼς θέλει νὰ σκύψη,

καὶ νὰ ἰδῇ τὸ σφύγμό του.

“Ενα δάκρυ ἐπροσπάθει νὰ κρύψη,

πὺρ κατέβη στὸ ὠχρὸ πρόσωπό του.

Στοῦ σπιτιοῦ μας τὴ στέγη ἐβογγοῦσε

ὁ βοριάς, καὶ ψιλὸ ἔπεφτε χιόνι.

“Αχ! μεγάλο κακὸ μᾶς μνηοῦσε

ὁ βοριάς πὺρ τ’ ἀργάκια παγώνει.

Ἡ μητέρα ποτὲ δακρυσμένο

τοῦ γιατροῦ νὰ μὴ ριώση τὸ μάτι,

ὅταν ἔχη βαριὰ ξαπλωμένο

τὸ παιδί της σὲ πόνου κρεββάτι!

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΟΥ

(*Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν «Τάφον»*)

Α'

Ἄφχιαστο κι' ἀστόλιστο
Τοῦ Χάρου δὲ σὲ δίνω.
Στάσου μὲ τὰνθόνερο
Τὴν ὄψη σου νὰ πλύνω.

Τὸ στερνὸ τὸ χτένισμα
Μὲ τὰ χουσὰ τὰ χτένια
Πάρτε ἀπ' τὴ μανούλα σας,
Μαλλάκια μεταξένια.

Μήπως καὶ τοῦ Χάρουτα,
Καθὼς θὰ σὲ κοιτάξῃ,
Τοῦ φανῆς ἀχάιδευτο
Καὶ σὲ παραπειτάξῃ!

Β'

Στὸ ταξίδι πὸν σὲ πάει
Ὁ μαῦρος καβαλλάρης,
Κοίταξε ἀπ' τὸ χέρι του
Τίποτε νὰ μὴν πάρῃς.

Κι' ἄ διψάσῃς, μὴν τὸ πιῆς
Ἀπὸ τὸν κάτω κόσμο
τὸ νερὸ τῆς ἀρρησιᾶς,
Φτωχὸ κομμένο δυόσμο!

Μὴν τὸ πιῆς, κι' ὀλότελα
Κι' αἰώνια μᾶς ξεχάσῃς·
Βάλε τὰ σημάδια σου
Τὸ δρόμο νὰ μὴ χάσῃς.

Κι' ὅπως εἶσαι ἀνάλαφρο,
Μικρό, σὰ χελιδόνι,
Κι' ἄρματα δὲ σοῦ βροντῶν
Παλικαριοῦ στὴ ζώνη,

Κοίταξε καὶ γέλασε
τῆς νύχτας τὸ Σουλτάνο,
Γλύστωσε σιγά, κρυφά,
Καὶ πέταξ' ἐδῶ πάνω.

Καὶ στὸ σπῖτι τᾶραχνο
Γυρνώντας, ὦ ἀκριβέ μας,
Γίνε ἀεροφύσημα
Καὶ γλυκοφίλησέ μας!

Γ'

Στὸ δροσᾶτο μνηῆμα σου,
Κι' ἐπάνω του καὶ γύρω,
Τίποτε ξεχωριστὸ
Λουλούδι δὲ θὰ σπείρω.

Τίποτε ξεχωριστὸ
Λουλούδι δὲ θ' ἀνθίσῃ
Κάτω ἀπ' τῆς φωλίτσας σου
Τὸ μαῦρο κυπαρίσσι.

Μοναχὰ τ' ἀγνώριστα
Χορτάρια, καὶ τὰ χίλια
Μύρια χρυσολούλουδα,
Καὶ τ' ἄγρια χαμομήλια.

Ὅμως τὰ φτωχούλια αὐτὰ
καὶ τὰ συνηθισμένα,
Ποῦ μὲ δίχως φύτεμα
Καὶ πότισμα κανένα

Ἔχουν μόνον φυτευτὴ
Κι' ἔχουν περιβολάρη

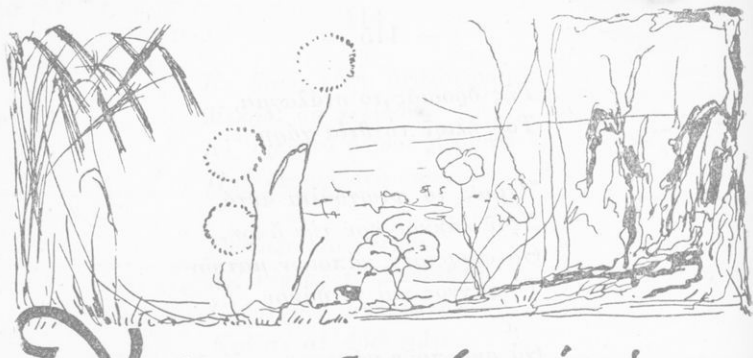
Τῆς δροσιᾶς τὸ σιάλαγμα,
Τοῦ ἡλιοῦ τὴ θεία χάρη,

Ὅμως τὰ φτωχούλια αὐτά,
Στοῦ λάκκου σου τὴν ἄκρη,
Θὰ σκορποῦν κάποιων ματιῶν
Τὸ φέγγος καὶ τὸ δάκρυ.

Θὰ σκορποῦν κάποιων μαλλιῶν
Τ' ἀνέμισμα, καὶ θᾶραι
Σὰν ψευδὰ παιδιάτικα
Λογάκια, πὸ μεθᾶνε

Θᾶχονε τὸ σάλεμα
Κάποιων χεριῶν, κι' ἀκόμα
Θὰ μοιράζονε φιλιὰ,
Σὰν ἀπὸ κάποιου στόμα.

Χαρακτήρες καὶ τύποι

ΑΔΑΜ. ΚΟΡΑΗ

Ο ΚΑΛΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΤΗΣ ΒΟΛΙΣΣΟΥ*

(*Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς*)

Ἡ συναναστροφή μου εἶναι μὲ τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου ἄνδρα, ὅστις, παρὰ τὰ ἄλλα του προτερήματα, καυχᾶται καὶ ὅτι εἰς ὄλην τὴν νῆσον δὲν εὐρίσκεται παπᾶς ν' ἀναγινώσκη παρ' αὐτὸν ἐγρηγορώτερα τὰ καθίσματα του ψαλτηρίου. Εἰς τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων τὸν ὄρθρον τὸν συνέβη νὰ πτερινισθῆ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τόσοσ σφοδρά, ὥστε νὰ σβέσῃ τὴν λαμπάδα. Ὅταν τὴν ἀναψαν, συλλογιζόμενος πόσον ἔχασε καιρὸν εἰς τὴν μεταξὺ σκοτίαν, ἐπροτίμησε νὰ πηδῆσῃ ψαλμὸν ὀλόκληρον, τὸν μακρότερον, παρὰ τὸ ὄνειδος νὰ μακρύνῃ τὸν καιρὸν τῆς ἀναγνώσεως ὑπὲρ τὸ σὺνηθες. Δὲν ἐξεύρω ἂν διὰ τὴν ταχυτάτην ταύτην ἀνάγνωσιν, ἢ διὰ τὴν φυσικὴν ἡμῶν τῶν Χίων κλίσιν εἰς τὰ σκωπτικὰ παρωνύμια, ὁ βολισσινὸς ἐφημέριος ὀνομάζεται ἀπὸ τοῦ πολίτας τῆς Χίου Παπα-Τρέχας, καὶ τὸ παρωνύμιον ἤρρεσε τόσον εἰς τὸν παρονομαζόμενον, ὥστε δὲν σ' ἀκούει πλέον, ἐὰν τὸν καλέσῃς μὲ τὸ κύριόν του ὄνομα.

Καυχᾶται πρὸς τούτοις καὶ εἰς ἐξήκοντα τέσσαρα ταξίδια, καὶ φαντάζεται ἑαυτὸν ὡς ἄλλον Ὀδυσσεά, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τοῦτο μόνον διαφέρει, ὅτι τὰ ἔκαμιν εἰς αὐτὰ τῆς νήσου τὰ ἐξηκοντατέσσαρα χωρία, χωρὶς κίνδυνον κανένα τῆς θαλάσσης.

Διὰ νὰ σὲ δώσω, φίλε, μικρὸν παράδειγμα τῆς ὁποίας ἀπέκτησεν ἀπὸ τὰ ταξίδια πολυπειρίας, ἐπέρασεν ἐδῶ πρὸ μηνῶν

Ἄγγλος τις περιγηγῆτης, με σκοπὸν ν' ἀνακαλύψῃ κανὲν ὑπόμνημα τῆς εἰς Βολισσὸν διατριβῆς τοῦ Ὀμήρου· εἶχε σιμὰ καὶ δύο του μικρὰ παιδάρια. Μόλις τὰ ἄκουσεν ὁ Παπα-Τρέχας νὰ συλλαλῶσι με τὸν πατέρα των, καὶ μ' ἐρώτησεν ἐκστατικὸς :

—«Ποίαν γλῶσσαν λαλοῦσι;»—«Τὴν ἀγγλικήν», τοῦ ἀπεκρίθη· καὶ ἡ ἐκστασίς του ἐγένεν ἀπολίθωσις. Δὲν ἤμπορει νὰ χωρήσῃ τοῦ βολισσινοῦ Ὀδυσσέως ἡ κεφαλὴ, πῶς τόσον νεαρὰ παιδάρια ἦτο δυνατόν νὰ λαλῶσι γλῶσσαν εἰς αὐτὸν ἄγνωστον. Δὲν ἐξεύρω πλέον ποίαν γλῶσσαν καὶ εἰς ποίαν ἡλικίαν, κατ' αὐτόν, ἔπρεπε νὰ λαλῶσι τῶν Ἄγγλων τὰ τέκνα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ γελάσῃ τὴν ὥραν ταύτην διὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ Παπα-Τρέχα. Ἀλλὰ τί ἤθελες κάμει, ἐὰν παρὼν παρόντος ἤκουες αὐτολεξεῖ ἀπὸ τὸ στόμα του τοὺς λόγους τούτους : «Τὰ διαβολόπουλα, τόσον μικρὰ νὰ μιλοῦν ἐγγλέζικα !»

Γέλα, φίλε, ὅσον θέλεις, ἀλλὰ πρόσσεχε μὴ καταφρονήσῃς διὰ τοῦτο τὸν σεβέσμιον Παπα-Τρέχαν. Ναί, σεβάσμιος ἀληθῶς εἶναι, ὡς σὲ τὸ λέγω. Μ' ὄλην ταύτην τὴν ἀπλότητα, δὲν ἠμπορεῖς νὰ στοχασθῆς πόσον εἶναι φιλόανθρωπος ὁ καλὸς οὗτος ἱερεὺς, πόσον φροντίζει διὰ τὴν χρηστοθήθειαν τοῦ μικροῦ του ποιμνίου, με ποίαν ψυχῆς διάθεσιν παρηγορεῖ τοὺς ἐνορίτας εἰς τὰς δυστυχίας αὐτῶν καὶ τοὺς συμβουλεύει, ὅταν εὐτυχῶσι νὰ ἔχωσι πρόνοιαν τῶν δυστυχοῦντων.

Ἡ ἀρετὴ δὲν εἶναι εἰς αὐτόν γέννημα παιδείας, ἐπειδὴ παιδείαν δὲν ἔλαβε· δὲν εἶναι καρπὸς τῆς ἀσκήσεως, ἐπειδὴ κανένα κόπον δὲν δοκιμάζει εἰς τὴν γύμνασιν αὐτῆς· ἀλλ' ἐφυτεύθη οὐρανοκατέβατος εἰς τὴν ψυχὴν του.

Λυπεῖται πολλάκις διὰ τὴν στέρησιν τῆς παιδείας· καὶ διὰ ν' ἀναπληρώσῃ ὅτι δὲν ἔκαμαν οἱ γονεῖς του εἰς αὐτόν, ἔπεμψε τὸν υἱόν του εἰς τὴν πόλιν νὰ μάθῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ν' ἀκούσῃ τὰ μαθήματα του διδασκάλου Τσελεπῆ.

Εἶναι ἀνεκδιήγητος τὴν ὁποῖαν ἐδοκίμασε χαρὰν, ὅταν ἔμαθεν, ὅτι ὁ Ὀμηρος ἐδιάτριψεν εἰς τὴν Βολισσὸν καὶ ὅτι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ. Τοῦτο μόνον με ἐρώτησεν, «ἂν ὁ Ὀμηρος ἦτο Χριστιανός». «Ἀδύνατον ἦτο», τὸν εἶπα, «ἐπειδὴ ἔζη χρόνους ἐνεακοσίους σχεδὸν πρὸ Χριστοῦ».

Τί με ἀπεκρίθη εἰς τοῦτο ; «Ὁ Θεὸς εἶναι καλὸς πατέρας, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα». Με τὸ πρῶτον ἐνόησε φανερὰ ὁ φιλόανθρωπος παπάς, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει κα-

ταδικάσει τὸν Ὅμηρον, διότι ἐγεννήθη τόσον ἀρχύτερα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ δευτέρου προσμένω ἀπὸ τὴν ἀγγλίνοιάν σου τὴν ἐξήγησιν. Ποίαν, εἰπέ μοι, συγγένειαν ἔχει τοῦ Ὁμήρου ἢ ποίησις μὲ τὴν θαυμαζομένην ὑπὸ του Δαβὶδ ποίησιν τοῦ κόσμου; Εἰς πολλὰς τοιαύτας ἀπορίας μὲ βάλλει καθ' ἡμέραν προσαρμολῶν ρητὰ εἰς πραγμάτων περιστάσεις, ὅπου ὁ ἰδικός μου νοῦς δὲν βλέπει καμμίαν προσαρμογὴν.

Μὲ ἐρώτησε προχθές, ἂν τυπώνεται γρήγορα ὁ Ὁμηρος. Ἄφ' οὗ ἤκουσε τὰς δυσκολίας πρῶτον τῆς συντάξεως τῶν σχολίων, ἔπειτα καὶ τῆς δαπάνης τοῦ τύπου, «Διὰ τὴν σύνταξιν», μὲ εἶπε, «δὲν εἶμαι καλὸς νὰ κρίνω, τῆς δαπάνης ὅμως τὸ πρᾶγμα μὲ φαίνεται εὐκολώτατον». — «Πῶς, Δέσποτά μου;» — «Ἐχομεν», ἀπεκρίθη, «τόσους ἀρχιερεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν λείπει μῆτε πλοῦτος, μῆτε ζήλος ὑπὲρ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους· εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι, ἂν γράψῃς περὶ τοῦ σκοποῦ σου πρὸς τὸν ἅγιον... τὸν ἅγιον... τὸν ἅγιον... (ἀπαριθμήσας ὀκτῶ ἢ δέκα ἀπὸ τοὺς ἐγκρίτους ἡμῶν ἀρχιερεῖς), θέλουν σὲ γνωρίσει χάριν, ἐπειδὴ τοὺς δίδεις ἀφορμὴν νὰ δεῖξωσι πόσον ἡ παιδεία τοῦ γένους εἶναι πρᾶγμα ἱερὸν εἰς τὴν πανιερότητά των». — «Πολλοὺς», ἀπεκρίθη, «ἀπ' ὅσους ὠνόμασες, ἐγνώρισα προσωπικῶς ἀληθῶς ἄνδρας ἱεροὺς καὶ σεβασμίους, μὴδ' ἀμφιβάλλω περὶ τῆς εἰς τὰ καλὰ προθυμίας των, ἀλλ' ὅμως ἀποστρέφομαι νὰ κάμω τώρα ὅτι δὲν ἔκαμα τὴν περασμένην ὄλην μου ζωὴν· ἢ θέλεις, Δέσποτά μου, διὰ δέκα πέντε μηνῶν εἰς τὴν Βολισσὸν διατριβὴν νὰ κατασταθῶ ψωμοζήτητης;»

— «Ἄλλ' ἐὰν εἰς τοῦτο», μὲ λέγει, «ἀντιπαθῆς, δὲν θέλεις, ἐλπίζω, ἀποστραφῆν τὴν ἰδικήν μου βοήθειαν». Εἰς τὰ ἀπροσδόκητα ταῦτα λόγια, φίλε, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πάθω τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἔπαθεν ἐκπληξίν, ὅταν ἤκουσε τοῦ Ἀγγλοῦ τὰ τέκνα λαλοῦντα τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν· διότι εἰς τὴν πολυδάπανον ἐκδοσιν τοῦ Ὁμήρου ποίαν ἀπὸ τῆς Βολισσοῦ τὸν ἐφημέριον ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ τις βοήθειαν; Χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὴν ἐκπληξίν μου, μὲ προβάλλει ὁ καλὸς οὗτος παπὰς δύο γρόσια*. — «Ταῦτα», λέγει, «ἔλαβα σήμερον ἀπὸ στεφάνωμα· ταῦτα μόνον ἔχω, ταῦτα σὲ δίδω· πλείοτερα ἂν εἶχα, πλείοτερα μετὰ χαρᾶς ἤθελα σὲ δώσειν, διὰ νὰ τυπωθῇ τοῦ πατριώτου ἡμῶν Ὁμήρου ἢ ποίησις, τὸν ὅποιον ἐπεθύμουν νὰ ἐξεύρω εἰς ποίαν κατάστασιν νὰ εὐρίσκειται εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Πλὴν ὁ Θεὸς εἶναι καλός

πατέρας, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα».

Μαντεύω τώρα, φίλε, τὴν περιέργειάν σου νὰ μάθῃς πῶς ἐφέρθη εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην συνεισφοράν τοῦ καλοῦ παπαῦ τὴν ἔλαθα, ἀσπαζόμενος μὲ δακρυσιμένους ὀφθαλμούς τὴν πλουσίαν τοῦ πένητος ἱερέως χεῖρα, ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴ λυπήσω μὲ τὴν ἄκαιρον παραίτησιν, τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ἀλλ' ὅτι καὶ μ' ἐφάνη νόστιμον νὰ ὀνομάσω τὴν ἔκδοσιν ταύτην τοῦ Ὀμήρου βολισσινὴν ἔκδοσιν, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν Βολισσὸν ὑπέμεινα τοὺς κόπους τῆς, καὶ ἀπὸ τὴν πτωχὴν ταύτην Βολισσὸν ἔλαθα πρώτην βοήθειαν τῆς ἐκδόσεως.

Ἄκουσε ἄλλο θαυμαστότερον. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου εἶναι τόσοι ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, ὥστε ἡ πολλὰ μικρά των ἐκκλησία ἡμπορεῖ νὰ χωρέσῃ τριπλασίους αὐτῶν. Μ' ὄλον τοῦτο τινὲς ἀπὸ τοὺς προεστῶτας, οἱ πλουσιώτεροι, ἐπεθύμησαν νὰ πλατύνωσι τὴν οἰκοδομήν.

Ἐκοινωνήσαν τὴν γνώμην αὐτῶν εἰς τὸν ἐφημέριον, καὶ οὗτος τοὺς ἐσυμβούλευσε νὰ συναθροίσωσι πρῶτον τὴν χρειαζομένην δαπάνην, διὰ νὰ τελέσωσι κατ' αὐτὴν καὶ τὸ ἔργον.

Ἄφ' οὗ ἔμαθε συναγμένα τὰ ἀργύρια ὁ σεβάσμιος οὗτος παπάς, μίαν τῶν Κυριακῶν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας, τοὺς εἶπε· «Τέκνα μου, ὁ Θεὸς δὲν κατοικεῖ εἰς πέτρας καὶ ξύλα, ἀλλ' εἰς τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν χριστιανῶν. Τῆς ἐκκλησίας τὸ μέγεθος βλέπετε, ὅτι δὲν εἴμεθα ἀρκετοὶ νὰ τὸ γεμίσωμεν. Ἄπὸ σᾶς οἱ περισσότεροι δὲν ἐξεύρουν μῆτε νὰ ἀναγινώσκωσι, μῆτε νὰ γράφωσι· πράγμα ἀσυγκρίτως ἀρεστότερον εἰς τὸν Θεὸν ἠθέλομεν πράξειν, βάλλοντες εἰς τόκον τὰ συναγμένα ἀργύρια, διὰ νὰ πληρώνεται ἀπ' αὐτὸν ἐτησίως διδάσκαλος γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως, καὶ τὸ περισσεῦον νὰ μοιράζεται εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς μας, ὅσων ἡ πτωχεία δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀργίας καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ ἐλευθερωθῶμεν καὶ ἀπὸ τὸ ἀνείδος ὅτι, μόνοι ἡμεῖς εἰς τὴν νῆσον ἀγαπῶμεν τὴν ψωμοζήτησιν». Τί λέγεις εἰς τοῦτο, φίλε;

Ἄφήνω ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστά τῆς ἀρετῆς τοῦ ἱερέως τούτου δείγματα, φοβούμενος τὸ ὑπέρμετρον μάκρος τῆς ἐπιστολῆς, καὶ ἀρκοῦμαι εἰς ἓν ἀκόμη, τὸ ὅποσον μὲ φαίνεται ἀσυγχώρητον νὰ σιωπήσω. Ἦκουσεν ὅτι ἱερεὺς τις, εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐπεριήρχετο τὴν νῆσον, ζητῶν νὰ ἐμβῇ εἰς καμμίαν ἐκκλησίαν ἐφημέριος. Τί κάμνει ὁ καλός σου Παπα-Τρέχας;

Τρέχει πρὸς αὐτὸν νὰ τὸν προβάλλῃ νὰ δεχθῇ ἀντ' αὐτοῦ τὴν ἐφημερίαν τῆς Βολισσοῦ.

Μόλις ἔμαθαν οἱ ταλαίπωροι Βολισσινοὶ τὸ ἀπροσδόκητον εἰς αὐτοὺς μέγα δυστύχημα τοῦτο, κι' ἔτρεξαν ἄνδρες καὶ γυναῖκες μὲ δάκρυα παρακαλοῦντες με νὰ τὸ ἐμποδίσω.

Ἀφήνω σε, φίλε, νὰ στοχασθῆς πόσῃν ἀπορίαν ἐπροξένησεν εἰς ἐμὲ τὸν μεσίτην τὸ κίνημα τοῦτο τοῦ ἱερέως, καὶ μάλιστα ὅταν, ἐρωτήσας αὐτὸν διατί ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῇ τὴν ἐφημερίαν, ἔλαβα ταύτην τὴν ἀπόκρισιν: «Ἐγώ, τέκνον, εἶμαι ἀγράμματος· τὸν ὅποιον ἐπιθυμῶ νὰ βάλω εἰς τόπον μου ἐφημέριον, εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι ἐπιτηδειότερος παρ' ἐμὲ νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν μου τούτων χωρικῶν».

Εἰς τοιαύτην γενναίαν ἀπόκρισιν τί εἶχα ν' ἀνταποκριθῶ; Συνέκλαυσα κι' ἐγὼ μὲ τοὺς Βολισσινοὺς, καὶ ἐπρόσμενα μὲ λύπην τῆς ψυχῆς μου τὴν στέρησιν τοῦ καλοῦ τούτου ἱερέως, τὴν ὁποίαν καὶ ἠθέλαμεν πάθει, ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν Θωμανῶν δὲν ἐπρόφθαναν νὰ λάβωσι τὸν λόγιον ἱερέα ὡς ἐφημέριον καὶ ν' ἀφήσωσι πάλιν εἰς ἡμᾶς τὸν ἰδικόν μας.

Τοιοῦτος εἶναι, φίλε, ὡς σὲ τὸν περιγράφω, ὁ ἀπλούστατος καὶ φιλόανθρωπος ἐφημέριος τῆς Βολισσοῦ.

ΝΕΟΦ. ΒΑΜΒΑ

ΑΤΑΡΑΞΙΑ ΨΥΧΗΣ

Ἄν ὅλα τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἔπρεπε νὰ ταραττώσι καὶ νὰ μᾶς ρίπτωσιν εἰς ἀνησυχίαν, ἢ ψυχὴ μας ἤθελε βασανίζεσθαι ἀκαταπαύστως καὶ ἢ εὐθραυστος αὕτη μηχανὴ τοῦ σώματος δὲν ἤθελεν ἐμπορεῖν νὰ ἀντέχη πολὺν καιρὸν εἰς τόσας ἀλλεπαλλήλους προσβολὰς τῆς τύχης· τὸ στάδιον τῆς ζωῆς μας ἤθελε τελειώναι δυστυχῶς καὶ παρὰ τοὺς ὀρισμένους ὅρους ἀπὸ τὴν φύσιν. Ὁ φρόνιμος λοιπὸν καὶ σοφὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ μὲ βλέμμα γενικὸν ὅλον τὸ σύστημα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς· νὰ προβλέπῃ τί ἐμπορεῖ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ νὰ μὴ ταραττέται εἰς τὰ συμβαίνοντα.

Ἡ διάθεσις αὕτη λέγεται Ἰσότης ψυχῆς καὶ Ἀταραξία, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ συμμεταβάλεται μὲ τὴν ἄστατον τύχην, ἀλλὰ νὰ φυλάττῃ πάντοτε τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα. Δὲν εἶναι βέβαια ἄλλο δυστυχέστερον παρὰ τὸν ἄστατον καὶ εὐμετάβλητον ἄνθρωπον, ὅστις κλίνει ὅπου φυσᾷ ὁ ἀνεμὸς τῆς τύχης· ὅστις λαλεῖ καὶ πράττει σήμερον οὕτω καὶ αὔριον ἀλλέως· ὅστις δὲν ἔχει καμμίαν σύστασιν οὐτ' εἰς τὸ πνεῦμα, οὐτ' εἰς τὴν καρδίαν του. Ἐκ τούτων ψευδεῖς ὑποσχέσεις· ἐκ τούτων προδοσίαι κρυφαὶ ἐκ τούτων ἀπάται, κολακείαι, δολιότητες καὶ ἐπιβουλαί. Δὲν ἐξεύρει κανεὶς πῶς νὰ φερθῇ μὲ ἀνθρώπους τοιοῦτου πολυμῆδους εἶδους. Τὸ παραμικρότερον συμβεβηκὸς τοὺς μεταβάλλει· ἢ πλέον ἐλαφρὰ δυστυχία τοὺς ἀπελπίζει· ἢ παραμικροτέρα ἐναντιότης τοὺς ἀνατρέπει, ὡς νὰ ἀγνοῦσαν τὴν ἀστασίαν τῶν ἐπιγείων πραγμάτων.

Ἄλλ' ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος καὶ ὁ σοφὸς πολὺ διαφέρει ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους· γνωρίζει τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἀληθινὴν ἀξίαν τῶν πραγμάτων καὶ ἐξεύρει νὰ τὰ μεταχειρίζεται πρεπόντως καὶ ὄχι νὰ υποδουλῶνεται. Δὲν ἐκπλήττεται εἰς τὰ συμβαίνοντα, διότι τὰ προβλέπει· εἰς ὅλα εἶναι ἕτοιμος.

Ἐξεύρων καλῶς τὰ χρέη του, ἐκτελεῖ αὐτὰ εὐχαρίστως εἶναι πιστὸς καὶ ἀσφαλῆς εἰς τὰ συναλλάγματά του, εὐλικρινὴς εἰς τὴν φιλίαν του, τίμιος καὶ σύμφωνος μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον εἰς ὅλους τοὺς τρόπους του. Ὅτι εἶναι σήμερον, τοῦτο καὶ αὔριον καὶ μετὰ τὴν αὔριον καὶ πάντοτε. Ἐξέρχεται καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν

οίκιαν του με τήν αὐτήν ἰλαρότητα· τὰ πλέον παράδοξα εἰς τοὺς ἄλλους φαινόμενα, εἰς αὐτὸν δὲν προξενοῦν καμίαν ἔκπληξιν, διότι ἐξεύρει τὰς αἰτίας των· αἰσθητικώτερος εἰς τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων παρὰ τὰς ἰδικὰς του, ἀντὶ τὰ χύνη μάταια ἢ ὑποκριτικὰ δάκρυα, μεταχειρίζεται τὰ πλέον δραστήρια μέτρα διὰ τὰ παρηγορῆ τοὺς δυστυχεῖς.

ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

Ο ΛΕΟΝΤΑΡΗΣ

Ἐσυνήθισαν γὰρ παραβάλλουν τοὺς καλῶς ὀπλισμένους με ἀστακόν. Ἡ πανοπλία ἐν τούτοις τοῦ ὀρεκτικοῦ τούτου ὄστρακοδέρμου εἶναι τίποτε, ἂν τήν συγκρίνη κανεῖς με τήν πολεμικὴν ἐξάρτησιν ἐνὸς ἐκ τῶν συμπολεμιστῶν μου.

Διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους ἀμελῶ ἐπίτηδες γὰρ ἐξηγήσω, τὸν ἀνθρωπὸν αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἀναμφιβόλως εἶναι λείψανον ἄλλων ἐνδόξων ἐποχῶν τῆς Πλάκας* καὶ τοῦ Μεταξουργείου*, ἡ ἀρμοδία ὑπηρεσία ἐπροίκισε με ἐν γκρά, μίαν ξιφολόγηγην καὶ ποσότητα φυσιγγίων, ἀρκετὴν διὰ τήν ἀτομικὴν του ἄμυναν. Δὲν ἐπρόκειτο γὰρ πολεμήσῃ αὐτὸς εἰς τήν πρώτην γραμμὴν τοῦ πυρός. Ὁ γκράς, αὐτὸ τὸ θηρίον, τὸ ὁποῖον ξεσχίζει κρέατα καὶ σακατεύει ἀνθρώπους, τοῦ ἐφάνη ἀνεπαρκές. Ἐφρόντισε λοιπὸν γὰρ καλέσῃ εἰς ἐπικουρίαν μίαν τεραστίαν μαυροβουνιώτικην καραπιστόλαν. Ἡ ξιφολόγηγῃ ἐπίσης φαίνεται, ὅτι δὲν τοῦ ἐνέπνεεν καμίαν ἀπολύτως ἐμπιστοσύνην, διότι μαζὶ μ' αὐτήν ἔκρινε ἀναγκαῖον γὰρ ἐπιστρατεύσῃ ὑπερμεγέθη κρεμαστὴν κάμιαν. Ἐπρεπε γὰρ τὸν ἐβλέπατε ὀπλισμένον. Ἦτο ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος ὄλων τῶν μικρῶν παιδιῶν εἰς τὰ χωρία τῆς Μακεδονίας, ὅπου ὁ στρατὸς εἰσῆρχετο νικηφόρος.

Ἐψηλός, με μουστάκες ὡς μακρὰ βοῖδοκέρατα, με τήν ὄψιν διαρκῶς ἀγριεμένην, ὡς γὰρ τοῦ εἶχαν σκοτώσει πρὸ μικροῦ ὄλους τοὺς στενοὺς συγγενεῖς του, με ἓνα γεῖσον πιλικίου τετράγωνον ὡς ὑποστέγασμα καταστήματος, με ἓνα πανταλόνι φουσκωμένον ὡς φουφούλα εἰς τὰ γόνατα καὶ σφιγμένον εἰς τὰ σφυρά,

ὅπως αὐτὰ τῶν ποδηλατούντων, ἐβάδιζεν ἢ μᾶλλον μὲ τὸν ἕνα ὄμιον σταθερῶς ὑψωμένον ἐκολύμβηα πλαγίως ὡς σαργός, ἔχων τὸν γκράν εἰς θέσιν «ἀναρτήσατε», τὰ φυσίγγια τοῦ γκρά χιαστί, ὅπως οἱ ἀντάρται, εἰς τὴν μέσην του ζωσμένην τὴν караπιστόλαν, ὑπὲρ τὴν караπιστόλαν τὰ φυσίγγια τῆς караπιστόλας, καὶ τέλος παρὰ τὴν λόγχην κρεμασμένην τὴν τεραστίαν κάμαν.

Οὕτω πως μετημφιεσμένος παρουσιάσθη κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου πρὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ σώματος, εἰς τὸ ὅποτον προσεκλήθη, καὶ ὁ ὑπασπιστής, ὡσάν ἐμπαίζων τὴν πανοπλίαν του, τὸν διώρισε τί νομίζετε; Μάγειρον τοῦ Ἐπιτελείου! Πρὸς στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι θὰ γερύσῃ τὸ γκρά, θὰ βγάλλῃ τὴν ξιφολόγχην, τὴν караπιστόλαν, τὴν κάμαν, ὅτι θὰ μεταβάλῃ τὸ ὑπασπιστήριον εἰς λίμνην αἵματος πρὸ τοιαύτης βαθυτάτης ὕδρευς. Ἀπεναντίας ὁμως, τὸ πρόσωπόν του ἐξέφραξε μίαν ἱκανοποίησιν, τὴν ὁποίαν ἀναλόγως τῆς πανοπλίας του θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκφράσῃ μόνον, ἐὰν τὸν διέτασσον νὰ κάμῃ αὐτὸς καὶ μόνος ἔφοδον ἐναντίον τουρκικοῦ τάγματος.

Ἐπιστεύσαμεν ὅτι παραλαμβάνων τὰ μαγειρικά σκεύη τοῦ Ἐπιτελείου θὰ ἐλάμβανε καὶ τὴν πρόνοιαν νὰ ἐλαφρώσῃ κάπως τὸν ὅπλισμόν του. Ἄλλ' ἠπατήθημεν. Ὁ ἄθλιος ἔφηγε τὸν καφὲν τοῦ Μεράρχου εἰς τὸ καμινέτο μὲ δλόκληρον τὸν βαρὺν ὅπλισμόν του, εἰς τὸν ὅποτον μάλιστα καὶ προσέθεσεν μίαν τουρκικὴν παλάσκαν καὶ μίαν ἀκόμη ξιφολόγχην, τὴν ὁποίαν ἐσκύλευσεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς δόξης δύο ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην, εἰς τρόπον, ὥστε κατήντησεν ἀληθὲς κινήτων ὀπλοστάσιον.

Ἐν τούτοις δὲν ἐπιθυμῶ διόλου νὰ ἀδικήσω τὸν ἥρωά μου. Ἐδρασεν εἰς πολλὰς κρισίμους περιστάσεις. Εἰς τὴν ἐποποιίαν τῶν Γενιτσῶν ἔσφαξε δύο χήνας, τὰς ὁποίας καὶ ἐμάδησε.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐλάμβανε μέρος εἰς ὅλας τὰς μάχας. Ὅταν δέ, ἐκεῖ πού παρηκολούθη τὸ κοχλασμόν τῆς χύτρας, ἤκουεν ἀπὸ ἀποστάσεως μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας τὰς ἐχθρικὰς ὀβίδας νὰ ἐκρήγγυνται, ἀνέσπα τὴν κάμαν του, τὴν ἐκράδαιεν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐκραύγαζε στερεοτύπως:—“Ἀχ! καὶ νὰ μὴν εἶμαι τώρα, κεὶ πάνου νὰ φάω αὐτιὰ καὶ μύτες!

Ἐβαξε κατόπιν τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην τῆς καὶ ἀνεκάτευσεν ἠσύχως τὸ φαγητόν μὲ τὴν κουτάλαν. Ἦτο θρασύς καὶ φορτικὸς πρὸς τοὺς συναδέλφους του, ἔγινε δὲ ἀκόμα αὐθαδέστερος, ὅταν ἐνόησεν ὅτι ὁ Μεράρχος εὗρισκε τῆς ἀρεσκείας του

τὰ φαγητά. Ἦρχισε νὰ διατάσῃ ὅλον τὸν κόσμον, νὰ ἐπεμβαίη παντοῦ, εἰς τὴν ὑγειονομικὴν, τὴν οἰκονομικὴν, ἀκόμη καὶ τὴν μάχιμον ὑπηρεσίαν. Ἡ μόνη ἐκδίκησις ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὑπέφεραν τὰς ἐνοχλήσεις του, ὑπῆρξεν ὅτι τὸν ἀπεκάλουν:

— Ὁ κύριος ὑπομέραρχος!

Πράγμα τὸ ὁποῖον, ἀντὶ νὰ τὸν δυσαρεστή, ἀπεναντίας τὸν ἔκαμνε νὰ λάμπη ἀπὸ ὑπερηφάνειαν.

— Καὶ μ' ὄλα ταῦτα, φίλε μου, μοῦ ἔλεγε μίαν ἡμέραν κάποιος ἀξιωματικός, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς παρέσχεν ἀληθεῖς ὑπηρεσίας. Ἡ κακὴ ἢ καλὴ κατάστασις τοῦ στομάχου τοῦ Διοικητοῦ μᾶς μεραρχίας δὲν εἶναι πρᾶγμα μικρὸν εἰς ἓνα πόλεμον. Τὸ νὰ κατορθώσῃ ἓνας ἄνθρωπος νὰ διατηρήσῃ αὐτὸν τὸν στόμαχον εἰς ἄμεμπτον κατάστασιν, εἶναι ὡς νὰ συνεισέφερον ὑπὲρ τῆς νίκης τὴν δρᾶσιν δύο τοῦλάχιστον ταγμάτων.

I. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΔΕΝΔΡΙ

Ἀπὸ ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ ἐτῶν, ἀφ' ὅτου χρονολογεῖται ἡ γνωριμία μας, οὐδέποτε τὸν συνήνητσα χωρὶς νὰ μοῦ πῆ, ὅτι δὲν εἶναι καλὰ. Τὸ περίεργον δὲ εἶναι, ὅτι ἔχει τὰ νοσήματα, ἐξ ὧν πάσχουν ἢ ἀποθνήσκουν ἐπίσημα πρόσωπα. Οὕτω ἀλλεπαλλήλως τὸν ἤκουσα παραπονούμενον ὅτι εἶχε τὰς νευραλγίας τοῦ Βί-σμαρκ*, τὸ νόσημα τοῦ Φρειδερίκου*, τὴν νεφρίτιδα τοῦ Γουλιέλμου*, τὴν ἀρθρίτιδα τοῦ Τρικούπη*. Πιστεύει πραγματικῶς ὅτι πάσχει, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μνήμη του δὲν εἶναι ὅσον ἡ φαντασία του ζωηρά, ταχέως λησιμονεῖ τὰ νοσήματά του, ἐκ συνηθείας δὲ μόνον ἐξακολουθεῖ τὰς μεμφιμοιρίας του, ἰδίως ἅμα ἀκούσῃ ἄλλον ὅτι ἀσθενεῖ.

— Ἄμ' ἐγὼ τί νὰ λέγω;

— Εἶσαι ἄρρωστος; Μπά;

— Δὲν βλέπεις; Δέκα βήματα ἔκαμα καὶ μ' ἔκοψε κρύος ἰδρώς.

—Καί τί ἔχεις;

—Καί τί δὲν ἔχω; Καρδιακός, ρευματισμούς, τὸ νόσημα τοῦ Βράϊτ... Καί ποῦ νὰ τὰ θυμοῦμαι ὅλα; Ὁλη ἡ παθολογία, φίλε μου. Ζωντανὸς νεκρός!

Καί ἐπαναλαμβάνει μὲ φωνὴν Ἰερεμίου* τὴν τελευταίαν φράσιν.

—Ζωντανὸς νεκρός!

—Περίεργον!... δὲν σὰς φαίνεται.

—Μὴ βλέπεις τὸ πάχος, φίλε μου. Εἶναι καὶ αὐτὸ σύμπτωμα, φούσκωμα νοσηρὸν, ἴσως καὶ ὑδρωπικία. Δὲν βλέπεις τὸ χρῶμα μου; Ποιὸς ἄλλος ἔχει τέτοιο χρῶμα πράσινον.

Ἐπειδὴ δὲ μία ἐκ τῶν ιδιοτήτων μου εἶναι, ὅτι ἀγαπᾶ τὰ δένδρα, ἀστειὸς τις μίαν ἡμέραν εἶπεν, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου παράδοξον νὰ κατάγεται ἀπὸ δένδρον, ὅπως οἱ ἄλλοι κατάγονται ἀπὸ κατωτέρους ζωϊκοὺς ὀργανισμούς. Καί ἔκτοτε συνήθως με-
ταξὺ τῶν γνωρίμων του ἀποκαλεῖται «πράσινο δενδρί».

Δὲν ἀρκεῖ δὲ ὅτι ὁ ἐτοιμοθάνατος οὗτος οὐδέποτε πραγματικῶς ἠσθένησεν, ἀλλ' ἔχει καὶ τὴν ἀναισχυντίαν νὰ τρώγῃ ὡς Μίλων* Κροτωνιάτης, καθ' ἃς ἡμέρας μάλιστα παρεπονεῖτο, ὅτι πνέει τὰ λείσθια. Καί ὅταν μίαν ἡμέραν εἰς ἓν γεῦμα μὲ κατέ-
πληξε διὰ τῆς πολυφαγίας του, δὲν ἐκρατήθηκα πλέον καὶ τοῦ εἶπα:

—Καί ἐξακολουθεῖς, νὰ λές ὅτι εἶσαι ἄρρωστος;

Ἐκεῖνος δὲ ἐπανευρὼν ἀμέσως τὸν θλιβερόν του τόνον καὶ τὴν ἀπέλπιδα τοῦ προσώπου ἐκφρασιν, μοῦ ἀπήντησε;

—Καυμένε δὲν ἐννοεῖς; Ἔχω ταινίαν!

Ζατυρικά

Γ. ΣΟΥΡΗ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ

Μπόϊ δυὸ πῆχες,
κόψη κακή,
γένια μὲ τρίχες
ἐδῶ κι' ἐκεῖ.

Κούτελο θεῖο,
λίγο πλατύ,
τραγὸ σημεῖο
τοῦ ποιητῆ.

Ἀνὸ μάτια μαῦρα
χωρὶς κακία,
γεμᾶτα λαύρα,
μὰ καὶ βλακεία.

Μακρὸν ρουθούνι
πολὸν σχιστό,
κι' ἕνα πηγούνι,
σὰν τὸ Χριστό.

Πηγᾶδι στόμα,
μαλλιὰ χυτά...
γεμίζεις στοῶμα
μόνο μ' αὐτά.

Μούρη ἀγρία
καὶ ζαρωμένη,
χλωμὴ καὶ κρύα,
σὰν πεθαμένη.

Κανένα χρῶμα
δὲν τῆς ταιριάζει
καὶ τὴν ἀκόμα
βαφὲς ἀλλάζει.

Δόντια φαφούτη,
ὄλο σχισμάδες
ἕφος τσιφούτη*
γιὰ μαστραπάδες*.

Γ. ΣΟΥΡΗ

ΝΑ ΗΜΟΥΝ ΠΑΠΠΟΥΣ

Ἄ! ἔλεγ' ὁ Κοκκός,
Παππούς νὰ ἦμουν τώρα,
Νὰ κάνω τὸ σοφό,
Νὰ βήζω, νὰ ρουφῶ
Ταμπάκο κάθε ὥρα.

»Νὰ ἔχω ἄσπρα γένια,
Ποτὲ νὰ μὴ διαβάζω,
Σχολειό, νὰ μὴν πηγαίνω,
Στὸ σπίτι μου νὰ μένω
Καὶ ὄλο νὰ νυστάζω.

»Νὰ παίζω ὄλη μέρα
Μὲ ἕνα κομπολόγι,
Νὰ μὴ μοῦ λέν δουλιά,
Καὶ νὰ φορῶ γυαλιά.
Καὶ νᾶχω καὶ ρολόγι.

»Νὰ λέω παραμύθια
ἄπάνω ἀπὸ τὸ σιρῶμα,
Καὶ ὄλοι στὴ μιλιὰ μου
Νὰ στέκουν ἔμπροστά μου
Μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

»Νὰ μοῦ φιλοῦν τὸ χέρι,
Εὐχῆς πολλῆς νὰ δίνω,
Καὶ πάντα καθιστός,
Καὶ σ' ὄλους σεβαστός,
Νὰ τρώγω καὶ νὰ πίνω.

»Νᾶχω καὶ μιὰ μαγκούρα,
Νὰ κάνω τὸν κακό,
Κι' ἅμα θυμὸς μὲ πάρη,
Ν' ἀρχίζω στὸ στενλιάρι
Καὶ τὸν τρελλο-Κοκκό».

Αὐτὰ καὶ ἄλλα λέει
Μὲ γνώση παιδική.
Μὰ ὁ Κοκκὸς δὲν ξέρει,
Πὼς θέλουν ὄλ' οἱ γέροι
Νὰ γίνουτε Κοκκοί.

ΙΩ ΒΗΛΑΡ Α

Ο ΨΕΜΑΤΑΡΗΣ

Τόσο ὁ Μυθούλης νὰ ψεματᾶ
ἀπὸ μικροῦθε τὸ συνηθάει,
ὁποῦ ἢ γλῶσσα νὰ τοῦ λαθέψη
δὲν εἶναι τρόπος καὶ ν' ἀληθέψη.
Κι' ἂν κἀνένα, ἀπ' ὅσα λέγει,
τὸ δέχει' ἄλλος καὶ τοῦ τὸ στρέγει,
τὰ ψεμάτα του διπλὰ ἀρμαθιάζει*,
μὲ γληγοράδα τ' ἀπανωτιάζει,
σὰ νὰ φοβοῦταν, μὴν ὑποπτέψουν,
ἀλήθειαν εἶπε καὶ τὸν πιστέψουν.
Μεγάλη ἀνάγκη τὸν καταφέρει
μιὰ κᾶποια ἀλήθεια νὰ ἀναφέρει.
Μόν' δὲν προφτάνει νὰ τὴν προβάλλη,
κάνεις δὲ μνήσκει* αὐτὶ νὰ βάλῃ
καὶ τὸν ἀφίνουν προτοῦ ἀκόμα
καλαρχινήσῃ ν' ἀνοίξῃ στόμα.
Λοιπὸν ὠρκίστη ἀπ' ὅτι ξέρει
νὰ μὴν τραβήσῃ ποτέ του χέρι
κι' ὡς γὰ πεθάνῃ, νὰ μὴ θελήσῃ
ποτέ του ἀλήθεια νὰ ξεφωνήσῃ.
Πολλοὶ παντέχουν πὼς μᾶς γελάει
τοῦ ψεύτη ὁ λόγος, λέν, δὲ φελάει*.
Ἐγὼ σᾶς τάζω, πὼς τὸν κρατάει,
αὐτὸν τὸν ὄρκον δὲν τὸν παιάει.

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ ΑΛΗΘΕΙΑΙ ΜΥΘΟΙ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΤΥΧΙΑ

—Γιαγιά, ἀλήθεια ἀπόψε ἀνοίγει ὁ οὐρανός;

—Ναί, παιδάκι μου, γιατί ξημερώνουν τ' ἄγια Θεοφάνεια. Καὶ ὅποιος ἀγρυπνήσῃ καὶ προφθάσῃ σ' ἐκείνη τὴν ἀπόκρυφην ὥρα...

—Τὸ ξέρω, γιαγιά μου, τὸ ξέρω! Μπορεῖ νὰ ζητήσῃ ὅ,τι θέλει ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ τοῦ γίνεται.

—Ναί, μὰ φτάνει νὰ ζητήσῃ ἓνα πράμα μονάχα.

Τὸ παιδάκι ἀπεφάσισε ν' ἀγρυπνήσῃ. Κοντὰ στὴν κάμαρά του, ἀπάνω ψηλά, ἦταν ἡ πόρτα ποὺ ἔβγαине στὸ ἡλιακωτό.* Χωρὶς νὰ τὸ ἴδῃ κανεὶς, κουκουλώθηκε μὲ τὸ παπλωματάκι του, πῆρε τὸ προσκεφάλι του καὶ πῆγε νὰ ξαπλωθῇ ἐκεῖ ἔξω. Δὲν εἶχε φόβο κανένα· ὁ παπὰς εἶχε θγῆ ἐκείνη τὴν ἡμέρα μὲ τὴν ἀγιαστούρα του καὶ εἶχε διώξει ὅλους τοὺς καλικαντζάρους ποὺ περπατοῦσαν στὴ χώρα κι' ἔπερναν τὰ παιδιά. Στὴ χειμωνιάτικη νύχτα τὸ ζέστανε τὸ πάπλωμα κι' ἡ ἐλπίδα.

Ἦταν ἄργά... Σκοτάδι καὶ σιωπὴ ἀπλωνότανε κάτω σ' ὅλη τὴν κοιμισμένη πόλη. Ἐδῶ κι' ἐκεῖ μονάχα ἐτρεμόκαιγε κανένα φανάρι σὰν μάτι νυσταγμένο, καὶ τ' ἀγιασμένα νερὰ τῆς λίμνης ἐκεῖ πέρα ἐλαμπύριζαν στὴ μυστικὴ ἀστροφεγγιά. Ἀπέραντος ὅλος σὰν ἀπὸ μαῦρο βελούδο, καρφωμένο μὲ διαμαντένια καρφιά, τὸ σκέπαζε ὁ οὐρανός. Καὶ τὸν ἐκοίταζε μὲ ἀνήσυχια μάτια τὸ παιδάκι κι' ἔπερίμενε ἡσυχὰ ν' ἀνοίξῃ. Ὅ,τι ζητοῦσε τότε θὰ γινόταν—μὰ φτάνει νὰ ζητοῦσε ἓνα μονάχα—καὶ τὸ παιδί εἶχε τὸ σκοπὸ του...

Οἱ ὥρες ἐπερνοῦσαν ἔτσι κι' οἱ πετεινοί, ζωντανὰ ρολόγια, τίς ἔλεγαν μὲ τὴ βραχνή τους φωνή ὁ ἓνας στὸν ἄλλον.

Ἦλθε τέλος πάντων κι' ἡ ἀπόκρυφη ὥρα, πού ἄνοιξεν ὁ οὐρανός. Μὲς στὴν ἀστροσπαρμένη μαυρίλα ἐπρόβαλε ἕξαφνα μιὰ λάμψη ζωηρή, πού ἔσβησε ὄλα τ' ἀστέρια. Ἐνα φῶς γλυκὸ χύθηκε τότε στὴν κτίση, καὶ τ' ἀγιασμένα νερὰ τῆς λίμνης ἔκει πέρα ἔλαμψαν σὰν ἀναμιμένα.

Στὸ θέαμα αὐτό, τὸ παιδάκι τὰ σάστισε. Τοῦ φάνηκε σὰν νὰ εἶδε ἀγγέλους νὰ πετοῦν ἔκει ψηλὰ μὲς στὸ φωτεινὸ ἀνοιγμα καὶ ἓναν ὀλόχρυσο ποταμὸ νὰ τρέχει, τὸν οὐράνιο, καθὼς λένε, τὸν Ἰορδάνη... Στὸν τρόμο του, στὴ θάμπωσή του, στὴ σαστισμάρα του, λησμονήσε τι εἶχε νὰ ζητήση κι' ἔβλεπε βουβό...

Μονάχα τὴν τελευταία στιγμή πού συνήλθε λιγάκι, ἐπρόφθασε νὰ πῆ ἓνα λόγο. Καὶ σθηνόταν πιά ἡ θεία λάμψη, σὰν ἀκούστηκε στὸν ἀέρα τῆς νύχτας ἡ ψιλή φωνούλα τοῦ παιδιοῦ :

— Πλοῦτο!

Ἐγύρισε τρέμοντας στὸ κρεβατάκι του. Σκεπάστηκε ἀπὸ τὸ κεφάλι κι' ἐπροσπάθησε νὰ κοιμηθῆ! Μὰ τὸ ἄφησε γιὰ πολλὴ ὥρα ἀγρυπνο τὸ ἐκπληκτικὸ θέαμα ἀπ' τὸνα μέρος πού ἔδασάνιζε ἀκόμα τὰ μάτια του, καὶ μιὰ ἀνήσυχη σκέψη ἀπὸ τᾶλλο, πού ἔδασάνιζε τὸ μυαλό του... Τί λαμπρὸ καὶ ἀπίστευτο θάμα! Νὰ τὸν ἀκουσε τάχα ὁ Θεός; Ἐπρόφτασε νὰ μιλήσῃ σὲ κατάλληλη στιγμή; Ἄχ! καὶ θ' ἀποκτοῦσε τὸν πλοῦτο, τὸ ἓνα πρᾶμα πού ζήτησε μὲ τὴν καρδιά του τὸ φτωχὸ παιδάκι;

Σὰν ἀποκοιμήθηκε κατὰ τὸ πρῶτ' εἶδ' ἓνα παράξενο ὄνειρο· ἓνα ὄνειρο τόσο ζωηρό, πού ἀκόμα καὶ τώρα δὲν ξέρει ἐὰν ἐκοιμότανε πραγματικῶς ἢ ἂν ἀγρυπνοῦσε μὲ πυρετό.

Τοῦ φάνηκε πῶς μπῆκε ἕξαφνα στὴν κάμαρά του ἓνας ἄνθρωπος. Ἦταν νέος, παιδί μάλιστα ἀμούστακο. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ἀπ' τὴν ἐμορφιά, καὶ ἡ φορεσιά του ἀπ' τὴν πολυτέλεια. Ἀπὸ πάνω ὡς κάτω ἦταν πνιγμένος στὸ χρυσάφι, στὸ μετάξι, στὰ πετράδια. Ἐνα σύννεφο κάτασπρο ὑποστήριζε τὰ πόδια του. Στὰ χέρια του κρατοῦσε ἓνα χρυσὸ ραβδί. Εἶχε φτερούγια χιονάτα καὶ χαμόγελο γλυκὸ.

— Νὰ με! Τί θέλεις; εἶπε μὲ τρυφερὴ φωνή.

— Ἄγγελος... ἐψιθύρισε τὸ παιδάκι τρομαγμένο.

— Δὲν εἶμαι ἄγγελος, ἀποκρίθηκε ὁ νέος· εἶμαι ὁ Πλοῦτος, πού ζήτησες ἀπόψε. Ἐκεῖνος πού ὀδηγεῖ τὰ βήματά μου εἶδε

τῆ φωτιά τῆς καρδιάς σου καί μ' ἔστειλε. Μιά στιγμὴ πρωτύ-
τερα ἂν πρόφτανες νὰ πῆς τὸνομά μου, θάρχόμουν νὰ σέ φορ-
τωθῶ ἀνερώτητα. Μὰ τώρα πού ἀργήσες νὰ μιλήσης κι' ἔγινε
ζήτημα ἂν ἔπρεπε νὰ σοῦ γίνῃ ἡ χάρη ἢ ὄχι, ἀποφασίστηκε νὰ
ἔλθω μονάχα νὰ σέ ξαναρωτήσω... καί ὅτι μοῦ πῆς, θά κάνω.
'Επιμένεις ἀκόμα στό λόγο σου; 'Εμένα ζητεῖς καί ἐπιθυμεῖς
πραγματικῶς, ἀφοῦ ξέρεῖς, ὅτι μονάχα ἓνα πράγμα ἔχεις δικαί-
ωμα νὰ ζητήσης: "Ἄν εἶν' ἔτσι, πές μου το νὰ μένω μαζί σου
γιά πάντα.

Τὸ παιδάκι πῆρε θάρρος, βγῆκε περισσότερο ἀπ' τὸ σκέπα-
σμά του καί εἶπε:

—Σένα θέλω, Πλοῦτε μου. Σέ θέλω νὰ μείνῃς πάντα μαζί
μου. Εἶδα ὅτι ὄλη ἡ εὐτυχία βρίσκεται πάντα μέ σένα, καί ἀπό
πολὸν καιρὸν σὺ εἶσαι τ' ὄνειρό μου.

—Βλέπω ὅτι μ' ἀγαπᾷς πραγματικῶς καί ἤθελα νὰ μείνω
μαζί σου... Ἀλήθεια! Τί ἔμορφη ζωὴ πού θά περνοῦμε! Παν-
τοῦ ὁ κόσμος θά σκύφτῃ στό διάβα μας, σὰν θά βγαίνωμε συντρο-
φιασμένοι. Θά κατοικοῦμε σέ παλάτια ὀλομάρμαρα, θά κοιμώμα-
στε σέ ὀλόχρυσο κρεββάτι, θά σκεπαζώμαστε μέ σεντόνια μετα-
ξωτά. Τὸ γυαλιστερό ἀτλάζι καί τὸ χνουδωτὸ βελουδο θά μᾶς
τριγυρίζουν παντοῦ, στό πάτωμα, στοὺς τοίχους, στό ταβάνι, στά
καθίσματα, παντοῦ ὅπου θ' ἀκκουμπᾷ τὸ κορμί, ἢ θ' ἀναπαύεται
τὸ βλέμμα. Θά φοροῦμε λαμπρὰ φορέματα καί στολίδια. Θάχωμε
δούλους καί δούλες καί γνώριμους πολλούς. Βαλσαμωμένος θά
εἶναι ὁ ἀέρας, πού θ' ἀναπνέωμε, ἀπὸ τ' ἀνθη καί τὰ μυρωδικά.
Τὸ τραπέζι μᾶς θά λάμπῃ στό χρυσάφι καί στό κρύσταλλο. Θά
βγαίνωμε στόν περίπατο μέ κμάξια καταστόλιστα· θα πηγαίνωμε
στά θέατρα, στοὺς χορούς, στά ἱπποδρόμια, πάντα στήν καλύτερη
θέση. Θά ταξιδεύωμε μέ κάθε ἀνεση τὸ καλοκαίρι ἢ τὸν χει-
μῶνα. Καί θά ἔχωμε μέσα σέ μιὰ κάμαρα, ζεστή σὰν φωλιά,
ἓνα ντουλάπι λουστραρισμένο, μέ πολλὰ κλειδιά, γεμάτο χρυσᾶ
φλουριά τόσα, ὥστε νὰ μποροῦμε νὰ κάνωμε καθ' ἐπιθυμία, πού
ἤθελε μᾶς γεννηθῇ...

—"Α! Τί καλά! ἐφώνασε τὸ παιδάκι, καί τὸ γέλιο δὲν θά
λείπει ἀπὸ τὸ χεῖλι μᾶς καί ἡ χαρὰ ἀπ' τὴν καρδιά μας. Κάθισε
Πλοῦτο. Θέλω νὰ εἶμαι μαζί σου δοξασμένος καί εὐτυχής!

Ὁ νέος ἔχασε μέ μᾶς τὸ γέλιο του, ἀκκούμπησε ἀπάνω στό
ράδιό του καί εἶπε μέ περιλυπὴ φωνή:

— Αυτό είναι ἴσα-ἴσα, πού θέλω νά σοῦ πῶ... Ἐγὼ δὲν μπορῶ νά σοῦ ἐγγυηθῶ, ὅτι δὲν θὰ λείπη ἀπὸ τὸ χεῖλι σου τὸ γέλιο κι' ἀπὸ τὴν καρδιά σου ἡ χαρά... Ἄ. ὄχι, ὄχι...

— Μὰ γιατί;

— Γιατί; Δὲν σὲ ἀφησε λοιπὸν ἡ ἀγάπη πού μοῦ ἔχεις νά σκεφθῆς ποτέ; .. Καί τι μπορῶ τάχα νά σοῦ κάμω ἐγώ, ὅταν θὰ ἔρχεται ὁ πόνος καὶ ἡ θλίψη; ... Ποῖος ξέρει ἂν δὲν θὰ μὲ θέλεις, γιὰ νά πληρώνης πάντα γιατροὺς καὶ γιατρίκιά; Ποῖος σοῦ πε πῶς μαζί μου δὲν θὰ δοκιμάσης ποτέ ἀγωνία βασάνου σὲ δικαστήριον; ... Ποῖος σοῦ εἶπε, πῶς δὲν θὰ σὲ πληγώσῃ ὁ θάνατος σ' ὅτι ἔχεις πιὸ ἀγαπημένο στὸν κόσμον καὶ πολῦτιμον; Ποῖος σοῦ εἶπε, ἂν μὲ μένα θὰ βρῆς τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη, τὴν ἀδελφικὴ φιλία ἐκεῖνη πού θέλεις, καὶ τί θὰ σοῦ χρησιμεύω, σὰν θὰ σὲ μαχαιρώνῃ ἡ ἀχαριστία, ἡ κακία, τὸ φέμα, ὁ φθόνος, ἡ ἐπιβουλή; ... Ποῖος σοῦ ὑποσχέθηκε, ὅτι μαζί μου θ' ἀπολαύσης τίς χάρες τῆς καλῆς καρδιάς, τοῦ φωτισμένου μυαλοῦ, τῆς καθαρῆς συνειδήσεως; Ποῖος σ' ἐβεβαίωσε, ὅτι στὸ σπῆτι σου θὰ βασιλεύῃ ἡ τιμὴ, ἡ ἀγάπη, ἡ χαρά, ἡ ἀρμονία; ... Ἄ, πόσο ἐστάθηκες παιδάκι μου ἀπατημένος! Ἐγύρευες ἀπὸ μένα, ἐκεῖνο πού ἔπρεπε νά γυρέψης ἀπὸ τὴν Εὐτυχία.

— Ἀπὸ τὴν Εὐτυχία ... ἐψιθύρισε τὸ παιδάκι μὲ ἀπελπισμένη φωνή.

— Μάλιστα, ἀπὸ τὴν Εὐτυχία. Καὶ πῶς; Δὲν τὴν ξέρεις; Εἶν' ἓνα κοριτσάκι μικρὸ αὐτὴ ἡ Εὐτυχία, ἔμορφο, γελαστό, μὲ κάτασπρη ἀπλὴ φορεσιά σὰν τὸ χιόνι. Φιλία σταθερὴ μαζί της δὲν ἔχομε, γιατί μ' ἀφήνει τίς περισσότερες φορές καὶ πηγαίνει μὲ τὴ Φτώχεια, ὅπως κι' ἐγὼ πηγαίνω καμιά φορὰ μὲ τὴ Δυστυχία. Τί τὰ θέλεις παιδί μου! Αὐτὴ εἶναι ὄμορφο ἀληθινὸ καὶ ἀπόλαυση! Τὴν ἀκολουθεῖ, σὰν σωματοφυλακὴ, ἓνα πλῆθος παιδάκια μὲ γέλια καὶ φωνές πού γεμίζουν τὸν ἀέρα. Αὐτὴ μονάχη εἶναι ἱκανή, ὅταν σὲ πάρῃ καὶ σένα στὴν ἀκολουθία της, γὰρ σὲ κάμῃ νά μὴ λείπη ἀπ' τὸ χεῖλι σου τὸ γέλιο κι' ἀπ' τὴν καρδιά σου ἡ χαρά, ἀδιάφορο ἂν θὰ κατοικήτε στὴν καλύβα ἢ στὸ παλάτι, ἂν θὰ φορῆτε χρυσὰ ἢ κουρέλια.

— Πλοῦτε μου, καλέ μου φίλε, συγχώρησέ μου, δὲν τὸ σκέφτηκα. Ἐκανα λάθος. Τὴν Εὐτυχία ἔπρεπε νά ζητήσω, τὴν Εὐτυχία ζητοῦσα, τὴν Εὐτυχία ζητῶ. Ἐνα πράμα μονάχα, βλέπεις, μοῦ εἶναι συχωρεμένο νά ἔχω, καὶ ἄλλο καλύτερο ἀπὸ τὴν

Εὐτυχία δὲν ὑπάρχει... ἄχ, οὔσε σύ, καλέ μου Πλοῦτε! Τὸ βλέπω, τώρα τὸ ἐννοῶ.

—Θέλεις λοιπὸν τὴν Εὐτυχία. Καλά, φεύγω. Καί φεύγω, ἄκουσε, ὄχι γιατί δὲν με θέλεις, ἀλλὰ γιατί δὲν ἐπρόφθασες νὰ με ζητήσης τὴν κατὰλληλην ὥρα. Τί τυχερός πού στάθηκες! Ἄλλιώτικα, δὲν θὰ ἔφευγα ἀπὸ κοντά σου καὶ θὰ ἦταν περιττὴ κάθε σου μετάνοια... Χαίρει εἶπε ὁ Πλοῦτος κι' ἐξαφανίστηκε.

Τὸ παιδάκι ἐδόξασε τὸ Θεό. Ἔτσι εἶχε καιρὸ πάλι τοῦ χρόνου, πῶ φωτισμένο καὶ πῶ ἡσυχο, ν' ἀγρυπνήσῃ τὴν ἴδια νύχτα καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπ' τὸν οὐρανὸ τὴν Εὐτυχία, μονάχα τὴν Εὐτυχία.

I. ΠΟΛΕΜΗ

ΔΥΟ ΛΑΜΠΑΔΕΣ

Ἐπὸ τίς ἴδιες μέλισσες ἀνάλυσαν κερὶ
καὶ δυὸ λαμπάδες ἔπλασαν μὲ σκαλιστὰ στολιδία.
Δίδυμες κι' ὅμοιες ἀδελφές ὁ κόσμος τίς θαρρεῖ,
μὰ ἂν ἦταν ἴδια ἡ ὄψη των, μοῖρα δὲν εἶχαν ἴδια.

Τὴν μιὰ ἀπ' τίς δυὸ τὴν ἄναψαν σὲ γάμους καὶ χαρές,
κι' ἡ φλόγα τῆς χρυσόφεγγε στὴν πύρινην ὁρμὴ τῆς·
κι' ὀλόγυρά τῆς στάζοντα ἀναλυτὲς σειρές,
δάκρυα χαρᾶς ἐστάλαζε σι' ὠχρολένκο κορμὴ τῆς.

Τὴν ἄλλη, ὦμέ! τὴν ἄναψαν σιὸ πλάϊ ἐνὸς νεκροῦ,
κι' ἡ φλόγα τῆς παράδερνε, τὴ λάμπη τῆς γιὰ ναῦρη·
ἄκουγε λόγια θλιβερὰ παράπονου πικροῦ,
καὶ δάκρυα λύπης στάλαζε στὴ σκέπη τῆς τὴ μαύρη.

Τέλειωσ' ὁ γάμος· ἔθαψαν καὶ τὸ νεκρὸ στὴ γῆ...
Κι' ὅταν τὴ μιὰ τὴν ἔσβησαν κι' ἐσβῆσαν καὶ τὴν ἄλλη,
καμιὰ ἀλλαγὴ στὴν ὄψη των, καμιὰ, καμιὰ ἀλλαγὴ.
Δίδυμες κι' ὅμοιες ἀδελφές ἐφαίνονταν καὶ πάλι....

Ἄνθρωπε, σὺ πὸν χαιρέσαι καὶ ζῆς μεσ' στὴ χαρὰ,
κι' ἄνθρωπε, σὺ πὸν θλίβεις καὶ καρτερεῖς ἀκόμα,
ὅταν θὰ σβῆσῃ τῆς ζωῆς ἡ λάμπη μιὰ φορὰ,
δίδυμος κι' ὅμοιος ἀδελφὸς θὰ σὰς δεχθῆ τὸ χῶμα.

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΦΙΛΟΙ

Μὲς σὲ λαγκάδι σκιερὸ καὶ ἤσυχο μιὰ μέρα,
ἔνακι κρυσταλλένιο,

Τὸ πράσινο διαμάντωνα χορτάρι πέρα-πέρα,
κι' ἄγρια κρίνα μὲ νερὸ ἐδρόσιζε ἀσημένια.

Ἦταν ἡμέρα ὄμορφη κι' ἀγῆ πολὺ ἀκόμα,
ὄταν ἐφάνησαν ἐκεῖ μαζὶ τρεῖς πεζοδροῖοι.

Β'.

Συνομιλοῦσαν κι' ἔρχονταν σὰν φίλοι ἀγαπημένοι,
κι' εἰς ρίζα δέντρου ἐκάθησαν ἀπάνω κουρασμένοι.

Ὁ ἕνας ἄντρας ἦτανε θρασύς· μὲ φορτωμένα
τὰ πόδια· μ' ἄταχτα μαλλιά καὶ γένια μπεροδεμένα.

Τὸν ὀνομάζανε **Βοριᾶ**. Οἱ σύντροφοὶ του πάλι
γυναῖκες ἦτανε· ἡ μιὰ, σὰν γίγαντας μεγάλη
κάθε προή της ἔκαιγε, σπινθήριζ' ἡ ματιὰ της,
καὶ σὰν δνὸ φλόγες μοιάζανε τὰ δύο μάγουλά της...

Ὁ κόσμος τῆ φοβότανε καὶ τὴν ἐπιθυμοῦσε
καὶ τ' ὄνομα της ἔλεγαν **Φωτιά**, ὅπου περνοῦσε.

Ἡ ἄλλη ἦταν δροσερή, γλυκιά, γαλανομάτα
καὶ ὁ Βοριάς καὶ ἡ Φωτιά μὲ σέβας τῆς μιλοῦσαν·
τὰ μάτια της ἐντροπαλὰ καὶ ἀγγελισμό γεμάτα
κάτω στὴ γῆ ἐβλέπανε· **Τιμῆ** τὴν ἐκαλοῦσαν.

Γ'.

Ἀφοῦ ξεκουρασθήκανε, εἶπ' ὁ Βοριάς: «Φοβοῦμαι,
μήπως ἐκεῖ πού τρέχομε καμιὰ φορὰ χαθοῦμε,
γιὰ πέστε, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ βρῆ τὸν ἄλλο πάλι,
ἂν χωρισθοῦμε τρέχοντας σὲ μιὰ μεριά καὶ σ' ἄλλη;
«Εὔκολα, εἶπε ἡ Φωτιά, νὰ μ' εὔρετε μπορεῖτε·
Ὅπου κοιτάξετε καπνό, ἐκεῖ θενά μὲ ἰδῆτε....»

Κι' εἶπ' ὁ Βοριάς: «Σὲ κύματα ἐπάνω φουσκωμένα
κι' ὅπου τὰ φύλλα σείνονται, θὰ μ' εὔρετε κι' ἐμένα!»
«Ὅμως ἐσένα ποῦ, **Τιμῆ**, ἂν κάποτε χαθοῦμε,
μποροῦμε νὰ σὲ βροῦμε;»

Κι' ἐκείνη ἀναστέναξε· « Ἄν ἴσως μ' ἀγαπᾶτε,
τοὺς ἀποκριθῆκε, ποτὲ γὰρ μὴ μὲ παραιτᾶτε.

Ἄν φύγω, μήτε Ἄνεμος, μήτε Φωτιά μὲ φθάνει.

Κεῖνος πού χάνει τὴν τιμὴν, γιὰ πάντα τήνε χάνει !

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Ὅταν ἡ θάλασσα γλυκὰ
στὴν ἄμμο ψιθυρίζῃ,
σὰν γὰρ τὴ νανορίζῃ,
τὶ τάχα λέγει μυστικά,
τὶ λέγει σὶ ἄκρογιαλί ;
Τοῦ λέγει:— Ἀκρογιαλί,
μὴν ἀπ' τὸν φλοῖσβο γελασθῆς
καὶ σιῶν νερῶν μου κοιμηθῆς
τὴν ἥσυχν ἀγκάλῃ.
Μὴ στὴ γαλήνῃ πιστευθῆς·
θάρθῃ κι' ἀνεμοζάλη.

Κι' ὅταν ἡ θάλασσα μ' ὀργῇ
κνῶ τὰ κύματά της,
κι' ἀφρίζουν τὰ βοννά της
καὶ φοβερὰ ἠχολογῇ,
τὶ λέγει ἄραγε στὴ γῆ
μὲ τὰ μουνγκοίσματά της
ἢ ἄγριά της ἢ κραυγὴ ;
Λέγ' ἢ κραυγὴ ἐκείνη :
— Τὸν κόσμον θὰ χαλάσω,
ἀλλ' ὅμως θὰ περάσω,
καὶ θάρθῃ καὶ γαλήνῃ.

I. ΒΗΛΑΡΑ

ΚΟΡΑΚΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΠΟΥ

1.

Σὲ δέντρο ἀπάνω ὁ Κόρακας
Ἐκάθισε ἀπειτώντας,
Στὴ μύτη του βασιτώντας
Μιὰ γρούδα* ἀπὸ τυρί.

3.

Καὶ μὲ τὸ νοῦ σοφίζεται
Τὸ πῶς νὰ τὸν γελάσῃ,
καὶ τὴ χασιά νὰ φτάσῃ
ἽΟχ τὸ κλαρὶ ψηλά.

4.

Κοντὰ στὴ ρίζα ἐξέγωσε
Καὶ μὲ ταπειροσύνη,
Πλαστὴν ἀγαθοσύνη,
Τὰ μάτια χαμηλά:

5.

«Κύρ Κόρακα», τοῦ φώναξε,
«Πειτούμενο ἀντρεπωμένο,
Μὲ χάρες στολισμένο,
Ἐγὼ σὲ προσκυνῶ.

6.

ἽΩ! πόσο ὠραῖα καὶ ὁμορφα
ἽΑστράφτουν τὰ λαμπρά σου
ἽΑμίμητα φτερά σου
Σὲ χρῶμα ἔτσι σεμνό.

7.

ᾠ! πόσο μέλη σύμμετρα

ᾠθεχτήκε ἡ φῶση

Ἐσένα νὰ χαρίση

Μὲ τέχνη χωριστή.

8.

Ἄμ' ἡ λαλιά σου τάχατε

Σὰν τί γλυκάδες νᾶχη ;

Καλότυχος πὸν λάχη

Νὰ τὴν ἀφηκρασιῇ *».

9.

Καὶ ἐκεῖνος, ὅμοιον ἔπαινο

Ν' ἀκούση, δὲν κρατιέται,

Σὲ τόπο δὲ χωριέται,

Μήτ' ἔχει ὑπομονή.

10.

Τὸ λιάραγκά του ἐτέντωσε,

Τὶς γκράβρες * ἀρχινάει,

Καὶ τὸ τυρὶ ἀπολνάει,

Νὰ δείξη τὴ φωνή.

11.

Ἐ ἄλονποῦ ἀρπάζοντας

Τὴ γροῦδα, τὸν τηράει,

Τὸν ἀποχαιρετάει,

Τοῦ λέγει : « Ὅλα καλὰ

12.

Τὰ ἔχεις, φίλε, ἐξαίρετὰ

Μόν' ἓνα νὰ πασχίσης

Ἀκόμο ν' ἀποκτήσης,

Κίτ' Κόρακα : μ ν α λ ἄ».

I. ΠΟΛΕΜΗ

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ ΚΑΙ ΜΥΡΜΗΓΚΙ

(Διάλογος)

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

Ἔχω πολλὰ παράπονα, μυρμήγκι μου, μαζί σου.

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Πολὸν λυποῦμαι, τζίτζικα, κι' ἀμέσως ἐξηγήσου.
Ποτὲ δὲν ἔκανα κακὸ καὶ βλάβη σὲ κἀνένα·
κι' ἔπειτα, τίποτε κοινὸ δὲν ἔχω ἐγὼ μὲ σένα.
Δοιπὸν;

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

Μ' ἔκακολόγησες καὶ μὲ τὸ παραπάνω,
κι' ἔτσι καὶ τὴν ὑπόληψη καὶ τὴν τιμὴ μου χάνω,
κι' ἐγίνηκα παράδειγμα μωρίας στοὺς ἀνθρώπους.

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Σ' δοκίζομαι στὸ ψύχουλο ποὺ κουβαλῶ μὲ κόπους,
πὼς δὲν σὲ νοιώθω τί μου λές.

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

Ἀμέσως θὰ μὲ νοιώσης,
ἂν θέλῃς λίγη προσοχὴ στὰ λόγια μου γὰ δώσης.
Καὶ πρῶτα-πρῶτα γνώριζε, πὼς πρὶν στὰ δέντρο' ἀνέβω,
ἐκατοικοῦσα μέσ' σιῆ γῆ κι' ἐγώ.

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Δὲν σὲ πιστεύω.

Τότε, ποῦ βροῆκες τὰ φτερά;

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

Μεγάλωσαν ἀγάλι,
ὅταν στὸ πρόσωπο τῆς γῆς ἐπρόβαλα καὶ πάλι,
γιατὶ προτοῦ χωθῶ σιῆ γῆ, ἤμουν ψηλὰ στὸ χῶμα
μικρὸς, μικρὸς σὰν τὸ κοριὸ καὶ πιδὸ μικρὸς ἀκόμα,
κι' ἀνοιξα τρύπα καὶ βαθεῖα μέσα στὴν γῆν ἐμπῆκα
κι' ἔκανα τὸ σπιτάκι μου κι' ἐκεῖ τροφήν εὐρήκα.

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Καὶ δὲν ἀνέβαινες ποτὲ κι' ἀπάνω ἀπὸ τὴν τρύπα;

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

Ποτὲ μου δὲν ἀνέβαινα, γιατί, καθῶς σοῦ εἶπα,
δὲν μοῦλειπ' ἢ τροφή.

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Δοιπόν;

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

Στῆς γῆς τὰ καταχθόνια
σιγά-σιγά μεγάλωνα κι' ἔμεινα δέκα χρόνια.

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Πῶ! πῶ! δὲν ἐβαρέθηκες;

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

Καὶ τ' ἤθελες νὰ κάνω;
Ἔτσι τὸ πρόσταξ' ὁ Θεός. Κι ἤρθα στὴ γῆν ἀπάνω
ἐφέτος, μόλις ἄρχισε ζεστὸ τὸ καλοκαίρι
καὶ τὰ φτερά μου ἐστέγνωσεν ὁ ἥλιος καὶ τ' ἀγέρι,
καὶ στὴ στιγμούλα πέταξα σιοῦ δέντρον τὰ κλαδιὰ
κι' ἄρχισα τὸ τραγούδι μου μὲ πρόσχαρη καρδιά.
Οἱ γεωργοὶ ποὺ σκάβουνε κι' ἐκείνοι ποὺ θερίζουν
μ' ἔχουν χρυσή των συντροφιά καὶ χάρη μοῦ γνωρίζουν.
Ἐσὺ μονάχα βρέθηκες νὰ μὲ κατηγορήσης.

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Ἐγὼ δὲν εἶπα τίποτα καὶ νὰ μὲ συγχωρήσης
οὔτε καὶ ξέρω τί μοῦ λές, μὰ τὸ σπυρὶ τὸ στάρι!

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

Ὁ κόσμος τῶχει τούμπανο καὶ σὺ κρυφὸ καμάρι
Ἐσὺ δὲν μ' εἶπες ἄεργο, δὲν μ' εἶπες ἀκαμάτη
κι' ἄμναλο κι' ἀσυλλόγιστο;

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Γιὰ πρόσεχε κομμάτι!
Δὲν εἶμαι ἐγὼ κακόγλωσσος, κι' αὐτὸ δὲν εἶν' ἀλήθεια.

ΤΖΙΤΖΙΚΑΣ

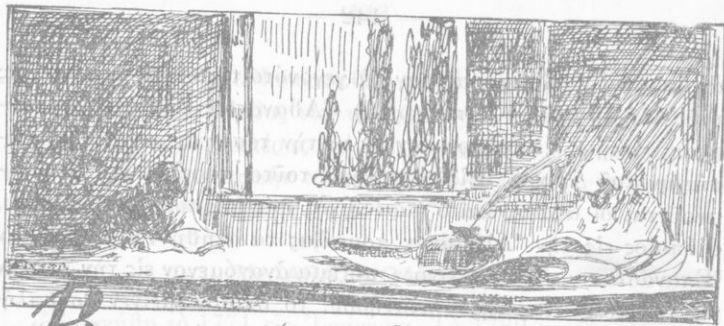
Ναί, τᾶπες καὶ τὰ κήρυξες κι' ἔπλασες παραμύθια,
 πὼς τὸ χειμῶνα κᾶποτε μὲ χιόνια καὶ μὲ πάγο
 ἐπέινασα κι' ὁ δυστυχῆς δὲν εἶχα τί νὰ φάγω
 καὶ σὰν ζητιάνος ταπεινὸς ἦρθα, καθὼς ἐκεῖνοι,
 μὲ κλάματα στὸ σπῖτι σου ζητώντας ληημοσύνη.
 Κι' ὅταν ἐσὺ μ' ἐρώτησες:—Σὰν ἦταν καλοκαίρι
 Τί ἔκανες, παρακαλῶ; σοῦ εἶπα—Ποιὸς δὲν ξέρει
 πὼς τραγουδοῦσα ὀλημερῆς χωρὶς καμιὰ φροντίδα;
 Καὶ τότε μ' ἀποκρίθηκες:—Αἴ! τώρα χοροπήδα!
 Πὼς ἦρθα τὸ χειμῶνα ἐγὼ τροφή νὰ σοῦ ζητήσω,
 ἀφοῦ χειμῶνα μῆτε ζῶ μῆτε μπορῶ νὰ ζήσω;
 Κι' ἔπειτα τί εἶν' αὐτὴ ἡ τροφή πὸν θὰ ζητοῦσα τάχα,
 ἐνῶ ὁ καϋμένος τρέφομαι μὲ τὴ δροσιὰ μονάχα;

ΜΥΓΜΗΓΚΙ

Αὐτὸ τὸ ψέμα, τζίτζικα, ὁ κόσμος τῶχει βγάλει.
 Τὸ ξέρω πὼς δὲν μοιάζομε, ἀλλ' ὅμως ξέρω πάλι,
 πὼς ὁ Θεὸς πὸν ἔπλασεν ἐσέ, ὅπως κι' ἐμένα,
 ξεχωριστὸ προορισμὸν ἔδωκε στὸν καθένα.
 Κι' εἴμαστε χρῆσιμοι κι' οἱ δνὸ, φίλιτατε τζίτζικά μου,
 ἐσὺ μὲ τὸ τραγοῦδι σου κι' ἐγὼ μὲ τὴ δουλιὰ μου.
 Λοιπόν, ἄς λησμονήσωμεν τὰ ψέματα τοῦ κόσμου
 κι' ἀγκάλιασέ με γρήγορα κι' ἕνα φιλάκι δός μου!

(Ἐναγκαλίζονται καὶ φιλοῦνται)

Βιογραφικαὶ σημειώσεις

ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Λευκάδα τὸ 1824. Κατὰ πρῶτον ἔξεπε-
δευθὴ ἐν Κερκίρᾳ, εἶτα δὲ ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ
ἐν Γαλλίᾳ.

Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἠγάπησε τὴν ποίησιν, εἰς τὴν ὁποίαν
ἀφωσιώθη μέχρι τοῦ θανάτου του. Τοῦτο δὲν τὸν ἠμπόδισε ν'
ἀναμιχθῆ εἰς τὴν πολιτικὴν, κινούμενος κυρίως ὑπὸ τῆς φλογε-
ρᾶς του φιλοπατρίας. Πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς
Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος διετέλεσε βου-
λευτὴς τοῦ Ἰονίου Κοινοβουλίου καὶ ἠγωνίσθη
εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως.
Ὅταν δὲ τέλος τὸ 1864 ἡ Ἑπτάνησος ἠνώθη
μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐξελέγη μετὰ τῶν πρώτων
βουλευτῶν, οἵτινες, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς ἐλευ-
θέρᾳ πλέον Ἑπτανήσου, εἰσῆλθον εἰς τὴν
Ἑλληνικὴν Βουλὴν, διεκρίθη δὲ διὰ τὴν πατριωτικὴν εὐγλωττίαν
του καὶ τὰ φιλελεύθερα φρονήματά του. Μετὰ τινα ὅμως χρόνον
ἀπεσύρθη τῆς πολιτικῆς καὶ ἔμεινε σχεδὸν διαρκῶς εἰς τὸ κτῆμα
του Μαδουρή, εἰς τὴν Λευκάδα, συνεχίζων τὴν ποιητικὴν του
παραγωγὴν καὶ καταγινόμενος ἐπίσης εἰς μελέτας ἱστορικὰς ἐπὶ
διαφόρων ἐπεισοδίων τοῦ ἐλευθερωτικοῦ ἐθνικοῦ ἀγώνος.

Τὰ σπουδαιότερα ποιητικὰ ἔργα του εἶναι : 1) «Στιχοουργή-
ματα», συλλογὴ τῶν πρώτων αὐτοῦ ποιημάτων. 2) «Μνη-
μόσυνα», μὲ τὰ ὁποῖα ἤρχισε νὰ γίνεταί πανελληνίως γνω-
στός. 3) «Κυρὰ Φροσύνη» μακρὸν ἐπικὸν ποίημα, τὸ ὁποῖον

ἀναφέρεται εἰς διάφορα τραγικὰ γεγονότα τῆς σκληρᾶς τυραντίας τοῦ Ἀλῆ-Πασᾶ ἐν Ἡπίρῳ. 4) «Ἀθανάσιος Διάκος» ἐπικολυρικὸν ποίημα, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν τόσον συγκινητικὴν προσηυγὴν τοῦ Διακού. Εἰς τὸ ποίημα τοῦτο παρελαύνουν καὶ ἐξυμνοῦνται οἱ ἀγῶνες καὶ ὁ μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ ἥρωος τούτου, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν Ἀλαμάναν προτάξας τὰ στήθη του ἔσωσε τὴν Ἐπανάστασιν. 5) «Φωτεινὸς» ποίημα ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐνετοκρατίας τῆς Ἑπτανήσου, τὸ ὁποῖον ἐμεινεν ἀσυμπλήρωτον λόγῳ τοῦ ἐπελθόντος ἐν τῷ μεταξὺ θανάτου του (1879).

Γνωστὰ εἰς ὅλους ποιήματα τοῦ Βαλαωρίτου εἶναι ὁ «Δῆμος καὶ τὸ καριοφύλλι του», ἡ «Φυγὴ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ», ὁ «Βράχος καὶ τὸ κῆμα», ἡ προσφώνησις εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε΄, ὁ «Κίτσοσ καὶ τὸ Γεράκι» κλπ.

Τὰ «Ἄπαντα» τοῦ Ἀρ. Βαλαωρίτου, ἔμμετρα καὶ περὶ ἔδημοσιεύθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην Μαρασλῆ εἰς τρεῖς τόμους.

Τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικὰ τῆς ποιήσεώς του εἶναι ζωηροτάτη φαντασία, θαυμασία παραστατικότης καὶ ἀσυγκράτητος πατριωτισμὸς.

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους ὡς εἷς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος μετὰ τὸν κορυφαῖον Διονύσιον Σολωμόν.

BAMBAΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Εἷς τῶν λογίων κληρικῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Χίον τὸ 1770. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1855. Ἡ πρώτη δρᾶσις αὐτοῦ ἤρχισεν εἰς Παρισίους, ὅπου συνειργάσθη μετὰ τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ πρὸς ἔκδοσιν τῶν συγγραμμάτων του. Ἀργότερον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα καὶ διηύθυνε τὴν ἐκεῖ Σχολὴν μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Μετὰ τὴν ἐκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἔσπευσεν εἰς Ὑδραν, ὅπως διὰ τῶν λόγων του ἐνθαρρύνῃ τοὺς ἀγωνιζομένους. Βραδύτερον διωρίσθη καθηγητὴς τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἰονίου Ἀκαδημίας καὶ τέλος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐξελέγη καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ρητορικῆς εἰς τὸ ἀριστάτατον τότε ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον.

Ἐγράψε πολλὰ ἔργα φιλοσοφικὰ καὶ φιλολογικὰ, ὡς «Στοιχεῖα Φιλοσοφικῆς ἠθικῆς», «Συντακτικὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς

γλώσσης», «Στοιχεία Φιλοσοφίας», «Ἐγχειρίδιον ἠθικῆς» κ. ἄ.
Ὁ Νεόφυτος Βάμβας εἰς τὰ ἔργα του, ὅπως ὅλοι οἱ λόγιοι κληρικοί τῆς προγενεστέρας καὶ τῆς συγχρόνου του γενεᾶς, συνενώνει τὴν θρησκευτικὴν πίστιν μὲ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν κλασικὴν παιδείαν.

ΒΗΛΑΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1771 εἰς Ἰωάννινα. Τὸ 1789 μετέβη εἰς Πατάβιον τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἐσπούδασε τὴν Ἰατρικὴν. Ἐπανελθὼν εἰς Ἰωάννινα προσελήφθη ὡς ἰατρός εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Βελῆ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Μετὰ τὴν εἴσοδον εἰς Ἰωάννινα τῶν σουλτανικῶν στρατευμάτων ἡ οἰκία του κατεστράφη καὶ ὁ Βηλαράς κατέφυγεν εἰς Ζαγόριον, ὅπου μετὰ δύο ἔτη ἀπέθανεν ἐν πενίᾳ (1823).

Τὸ 1814 ἐξέδωκε τὸ πρῶτον ἔργον του «Ρομέϊκη Γλῶσσα», εἰς τὸ ὁποῖον περιέχει διαφόρους στίχους καὶ μετάφρασιν τοῦ Πλατωνικοῦ «Κρίτωνος».

Ἡ γλῶσσα τοῦ ἔργου τούτου εἶναι δημοτικὴ μὲ τοπικοὺς ἰδιωτισμοὺς καὶ μὲ πλήρη κατάργησιν τῆς ἰσχυροῦς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας.

Τὸ 1827 ἐν Κερκύρᾳ ἐξέδωκε τὰ «Ποιήματα καὶ Πεζὰ» μὲ μετάφρασιν τῆς «Βατραχομουμαχίας», τοῦ μικροῦ ἀρχαίου ἔπους, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ παρωδίαν τῆς Ἰλιάδος. Τὰ περισσότερα ποιήματά του εἶναι ἔμμετροι ἀποδόσεις ἢ ἀπομιμήσεις τῶν αἰσωπείων μύθων καὶ τῶν «Χαρακτήρων» τοῦ Θεοφράστου.

Ὁ Βηλαράς ὑπῆρξεν ἐπιτυχὴς καὶ χαρίεις στιχογράφος, προσέφερε δὲ μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Νεοελληνικὴν ποίησιν, διότι εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους, οἱ ὁποῖοι ἔγραψαν τὰ ποιήματά των εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ διότι οἱ στίχοι του ὑπῆρξαν ὑποδείγματα εἰς τὸν σύγχρονόν του Σολωμὸν εἰς τρόπον, ὥστε ὁ Βηλαράς (ὅπως ὁ ἐπίσης σύγχρονός του Χριστόπουλος) θεωρεῖται ὁ πρόδρομος τοῦ μεγάλου μας Σολωμοῦ.

ΒΙΖΥΗΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Βιζύην τῆς Θράκης τὸ 1848. Ἦλθεν εἰς Ἀθήνας νέος καὶ ἐσπούδασε εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, ἔπειτα δὲ συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του εἰς Εὐρώπην παρακολουθήσας ἐκεῖ φιλοσοφικὰ μαθήματα.

Ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας διετέλεσε καθηγητής. Μετά τινα ὄμως χρόνον παθὼν διανοητικὴν διατάραξιν ἀπέθανε εἰς τὸ φρενοκομεῖον τὸ 1896.

Ὁ Βιζυηνὸς ὑπῆρξε ποιητὴς καὶ διηγηματογράφος. Τὰ θέματα τοῦ ἐλάμβανεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ πατρίδος. Ἐγράψε ποιήματα εἰς ἰδιαιτέρους τόμους ἐκδοθέντα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀτθίδες αὔραι» Λονδῖνον 1884, «Ποιήματα» Ἀθηναί 1886, ἐπίσης δὲ Πεζὰ : «Τὸ ἁμάρτημα τῆς μητρὸς μου καὶ ἄλλα διηγήματα». Πλὴν τούτων ἔγραψε πλῆθος ποιημάτων καὶ διηγημάτων δημοσιευθέντων εἰς πλεῖστα περιοδικά.

Τὰ ἔργα τοῦ Βιζυηνοῦ εἶναι γραμμένα μὲ χάριν καὶ ἀπλότητα, κατορθώνουν δὲ πολλάκις νὰ κινήσουν τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ ἀναγνώστου.

ΒΙΚΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἐρμούπολιν τὸ 1835, καταγόμενος ἀπὸ πατρὸς μὲν ἐκ Βεροῦσας, ἀπὸ μητρὸς δὲ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἔδειξε μεγάλην κλίσιν εἰς τὰ γράμματα. Τὸ 1852 μετέβη εἰς Λονδῖνον καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἀσχολούμενος εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπὶ 24 ἔτη. Εἶτα ἐγκατεστάθη ἐπ' ἄρκετόν

εἰς Παρισίους καὶ τέλος τὸ 1900 ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἀνέπτυξε πρὸς τοῖς ἄλλοις μεγάλην κοινωνικὴν δρασιν. Ἰδρυσε τὸν «Σύλλογον πρὸς ἔκδοσιν ὠφελίμων βιβλίων», τὸν Οἶκον τῶν Τυφλῶν, τὴν Σιβιτανίδειον Ἐπαγγελματικὴν Σχολὴν κ.λ.π. Ἀπέθανε τὸ 1908.

Ἔργα τοῦ εἶναι : «Στίχοι», ἥτοι συλλογὴν ποιημάτων, «Λουκᾶς Λάρας» μακρὸν διήγημα μεταφρασθὲν καὶ εἰς ξένας γλώσσας, «Διηγήματα», «Σουηδία», «Γυναικεία ἀγωγή». Πλὴν τούτων ἐξέπληθυνεν ἐμμέτρους μεταφράσεις εἰς ἀπλὴν καὶ ὁμαλὴν γλῶσσαν τμημάτων τῆς «Ὀδυσσεΐας» καὶ τῶν δραμάτων τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ δραματικοῦ Σαίξπηρ, ἐπίσης δὲ ἔγραψε καὶ τὰ ἀπομνημονεύματά του τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν μετὰ θάνατον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ζωὴ μου».

Ἔορα τοῦ Βικέλα καὶ ἰδίως τὰ διηγήματά του χαρακτηρίζονται διὰ τὰς ἠθικὰς ἰδέας των, τὴν λεπτότητα τοῦ αἰσθη-
ματος καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς ἐκφράσεως.

ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ναύπακτον τὸ 1868. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας κατέγινεν εἰς ἱστοριοδιφικὰς μελέτας. Κυρίως ἠσχολήθη καὶ ἠρεύνησε λεπτομερείας, ἔγγραφα, ἐπεισόδια καὶ ἀνέκδοτα τῶν προεπαναστατικῶν καὶ τῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 χρόνων. Τὰ προϊόντα δὲ τῶν ἐρευνῶν του ἐδημοσίευσεν εἰς ἐπιστημονικὰς ἱστοριοδιφικὰς μελέτας, ἀνέλαβε δέ, ὡς εἰδικός, τὴν διεύθυνσιν τῶν εἰδικῶν ἀρχείων τοῦ Κράτους, εἰς τὴν ὁποίαν διατελεῖ μέχρι σήμερον. Πλὴν ὅμως τῶν καθαρῶς ἐπιστημονικῶν μελετῶν του ἔγραψεν ἔργα λογοτεχνικὰ ἐμπνευσμένα καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν ἠρεύνησε. Ἐξεδόθησαν ὑπ' αὐτοῦ «Ἱστορίες τοῦ Γιάννου Ἐπαχτίτη», «Ἐρμος κόσμος» διήγημα, «Τοῦ Χάρου ὁ χαλασμός» περὶ σάτυρα, καὶ τέλος τὰ ἐκλεκτότερα διηγήματά του ὑπὸ τὸν τίτλον «Μεγάλα Χρόνια» εἰς πρώτην ἔκδοσιν τὸ 1913 καὶ εἰς δευτέραν συμπληρωμένην ἔκδοσιν τὸ 1930.

Εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον τόμον περιέχονται διηγήματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Σουλίου, τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 21 καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Μεσολογγίου, εἶναι δὲ ὑποδείγματα ὕφους καὶ γλώσσης.

ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1880 εἰς Γρανίτσαν τῆς Εὐρουτανίας. Νέος ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν, εἰς τὴν ὁποίαν διεκρίθη. Ἐπί τινα χρόνον ἐξελέγη βουλευτῆς Αἰτωλοακαρνανίας. Παράλλῃως πρὸς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ τὴν πολιτικὴν ἠσχολήθη ὡς φυσιλάτρης μετ' ἐπιστημονικὰς μελέτας διὰ τὴν φύσιν, τὰ δάση της καὶ τὰ ζῷα της, ἐπίσης δὲ κατέγινεν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν ζητημάτων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Ἐγραψε χρονογραφήματα, διηγήματα, ἀγροτικὰ ποιήματα, περιγραφὰς καὶ λαϊκὰς παραδόσεις διὰ τὰ ζῷα τῆς πατρίδος του, αἱ ὁποῖαι ἐξεδόθησαν *Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Α', τάξ. Ἐκδ. 1η* 10

μέ τον τίτλον : «Τοῦ βουνοῦ καί τοῦ λόγγου». Τά ἔργα του εἶναι ἐμπνευσμένα ἀπό βαθύ αἶσθημα τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φύσιν. Ἀπέθανε τὸ 1915.

ΓΡΥΠΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Σίφρον τὸ 1871. Τὴν πρώτην μόρφωσίν του ἔλαβεν εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατόπιν δὲ ἐσπούδασε τὴν φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Συμπληρώσας τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολὺ ὡς καθηγητῆς καὶ γυμνασιάρχης, διετέλεσεν ἔπειτα διευθυντῆς τοῦ τμήματος τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, τελευταίως δὲ ἀνέλαβε τὴν διύθυνσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἠσχολήθη εἰς τὰ γράμματα, δημοσιεύσας τὰ πρῶτα ποιήματά του εἰς τὴν φιλολογικὴν «Ἑστίαν.» Τὸ 1919 ἔδημοσίευσεν συλλογὴν ποιημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκαραβαῖοι καὶ Τετρακότες». Ἐπίσης μετέφρασεν εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν τὴν «Ὁρέστειαν», τοὺς «Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας», τὸν «Προμηθεὺς Δεσμώτην», τὰς «Ἰκέτιδας» τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἄλλα. Ὁ Γρυπάρης καὶ μετὰ τὴν πρωτότυπον καὶ μετὰ τὴν μεταφραστικὴν ἐργασίαν του κατέλαβε μίαν ἀπὸ τὰς πρῶτας θέσεις εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν, τῆς ὁποίας διήνοιξε νέους δρόμους.

ΔΑΦΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ κ. «Θρασυβούλου Ζωϊοπούλου». Ἐγεννήθη τὸ 1882 εἰς Ἄργος. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, διετέλεσε καθηγητῆς, εἶτα διωρίσθη τμηματάρχης εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην, εἰς τὴν θέσιν δὲ ταύτην διατελεῖ μέχρι σήμερον. Ποιητῆς καὶ θεατρικὸς συγγραφεὺς ἔδημοσίευσεν ἀπὸ τοῦ 1902 μέχρι σήμερον εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἐξέδωκεν εἰς ἰδιαιτέρους τόμους ποιητικὰς σειρὰς ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἑλληνικοὶ Ἀγῶνες», «Ἀνθισμένος Δρόμος», «Φθινοπωρινὸς Ἄργος», «Ρόδακες καὶ Ἀνθέμια», «Τὸ ἄνοικτό παράθυρο». Τὰ ποιήματά του, μετὰ ἁρμονικοὺς στίχους, εἶναι ἐμπνευσμένα ἀπὸ ποικίλα θέματα, κυρίως ἀπὸ τοὺς ἑλληνικοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν ἑλληνικὴν ζωὴν. Ἐβραβεύθη δις εἰς διαγωνισμοὺς

τῶν ποιημάτων τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν στρατιωτικῶν διηγημάτων. Ἐκ τῶν θεατρικῶν τοῦ ἔργου τὸ σπουδαιότερον εἶναι τὸ ἐπίσης βραβευθέν «Πατρικὸ σπίτι».

ΔΡΟΣΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὸ 1859 ἐκ γονέων Μεσολογγιτῶν. Νεὸς ἔτι ἐχορημάτισε συνδιευθυντὴς μετὰ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ν. Γ. Πολίτη τοῦ φιλολογικοῦ περιοδικοῦ τῆς «Ἐστίας». Ἐπειτα ἴδρυσεν καὶ διηύθυνεν τὴν πολιτικὴν ἐφημερίδα «Ἐστία». Ἐξέδωκεν ἐπίσης τὰ περιοδικὰ «Μελέτη» καὶ «Ἐθνικὴ Ἀγωγή». Βραδύτερον διετέλεσε Τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τελευταίως διευθυντὴς τοῦ Μουσείου Χειροτεχνημάτων. Εἶναι δὲ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου πρὸς ἔκδοσιν τῶν ὠφελίμων Βιβλίων.

Εἰς ἡλικίαν εἴκοσιν ἐνὸς ἐτῶν ἐδημοσίευσε τὰ πρῶτα ποιήματά του. Ἡ ποίησις ὑπῆρξεν ἡ κυριώτερα ἀσχολία του. Εἶναι ὅμως καὶ πεζογράφος μὲ πλουσίαν παραγωγὴν. Ἔργα του ποιητικὰ εἶναι : «Ἴστοι Ἀράχνης», «Σταλακτῖται», «Εἰδύλλια», «Ἀμάραντα», «Γαλήνη», «Φωτερὰ Σκοτάδια», «Κλειστὰ Βλέφαρα», «Θά βραδιάζῃ». Πεζὰ δὲ εἶναι «Ἀγροτικαὶ ἐπιστολαί», «Διηγήματα καὶ Ἀναμνήσεις», «Διηγήματα τῶν ἀγρῶν καὶ τῆς πόλεως», «Ἀμαρυλλίς» καὶ ἄλλα. Ἐπίσης ἐξέδωκε καὶ εἰς τὴν σειρὰν τῆς βιβλιοθήκης τῶν «Ὁφελίμων Βιβλίων» τὰ ἑξῆς : «Αἰ μέλισσαι», «τὸ ψάρευμα», «οἱ τυφλοί», ὁ «κυνηγὸς», κ. ἄ.

Τὰ ποιήματά του, εἰς στίχους πλαστικὸν καὶ γλυκεῖον, μὲ διαφορῶν εἰδῶν ρυθμούς, εἶναι ἐμπνευσμένα, ὅπως καὶ τὰ διηγήματά του ἀπὸ ποικίλης πηγᾶς, κυρίως δὲ ἀπὸ τὸ γλυκὺ περιβάλλον τῆς ἑλληνικῆς φύσεως. Ἀπὸ τὰ ὠραιότερα διηγήματά του εἶναι «ἡ Ἀμαρυλλίς», ἡ ὁποία ἔχει μεταφρασθῆ εἰς ἑξὺ εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ ΑΡΓΥΡΙΟΣ

Φιλολογικόν ψευδώνυμον τοῦ λογίου Κλεάνθου Μιχαηλίδου. Ἐγεννήθη εἰς Μυτιλήνην τὸ 1849 καὶ ἀπέθανε τὸ 1924.

Συνειργάσθη εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἔδημοσίευσεν διηγήματα εἰς τελείαν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἐπίσης δὲ καὶ ποιήματα. Τὰ ἔργα του ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς πατρίδος του, ἀπὸ ἀναμνήσεις καὶ λαϊκὰς παραδόσεις φέρουν τοὺς τίτλους: «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου», «Νησιώτικες Ἱστορίες», «Παλαοὶ σκοποὶ», «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» κ.ἄ.

ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Συρράκον τῆς Ἡπείρου τὸ 1805. Ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1858. Νέος μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐσπούδασεν ἰατρικὴν. Ἐπολέμησεν εἰς τὸ Μεσολόγγι καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἡρωικὴν ἔξοδον. Μετὰ τὴν ἀπολευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος διετέλεσεν ἀνώτερος ὑπάλληλος. Ὡς πατὴρ ὑπῆρξε πολὺ ἀτυχῆς, διότι ὁ θάνατος ἀφήρπασεν ἔνωρις τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο καὶ τὰ ἑπτὰ τέκνα του. Πολλὰ ποιήματα ἔχει γράφει ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὰ ὀδυνηρὰ αὐτὰ πλήγματα. Ἐπίσης ἔγραψε πολλὰ ποιήματα πατριωτικὰ (λυρικὰ καὶ ἐπικολυρικά), διὰ τῶν ὁποίων ὕμνησε διάφορα κατορθώματα καὶ πρόσωπα τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀνεξαρτησίας.

ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὸ 1852. Ποιητὴς εἰς τὴν νεότητά του, ἐξειλίχθη βραδύτερον εἰς πεζογράφον καὶ ἱστοριοδίφην. Ἠσχολήθη εἰς ἱστορικές, λαογραφικὰς καὶ τοπογραφικὰς ἐρεῦνας τῆς ἱστορίας κυρίως τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας. Τοιοῦτοτρόπως ἐμελέτησε διαφόρους τοποθεσίας, ὀνόματα, παραδόσεις καὶ θρύλους τῆς ἐποχῆς ταύτης, κατώρθωσε δὲ νὰ ἐκλαϊκεύσῃ τὰ προϊόντα τῶν μελετῶν του εἰς ἔργα πλήρη χάριτος καὶ ἀπλότητος.

Ἐδημοσίευσε λαογραφικὰ ἔργα, ὡς τὴν «Ἱστορίαν τῶν Ἀθη-
νῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας», εἰς τρεῖς τόμους, τοὺς «Ἀρματολοὺς
καὶ κλέφτες», τὸν «Ἀναδρομάρην» καὶ ἄλλα. Καθαρῶς λογοτε-
χνικὰ ἔργα του εἶναι : «Μῦθοι καὶ διάλογοι», «Θρούψαλα», «Πε-
ρασμένα Χρόνια», «Ἀθηναϊκὰ Διηγήματα», ἢ «Κυρὰ Τρισεύ-
γενη» κ. ἄ.

ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς Λεχαινὰ τῆς Ἡλείας τὸ 1866 καὶ ἀπέθανεν
εἰς τὸ Ἀμαρούσιον τὸ 1922. Ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν καὶ κατ'
ἀρχὰς ὑπηρέτησεν εἰς τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, ἔπειτα δὲ ὡς στρατιω-
τικὸς ἰατρός. Γνωστὸς ὅμως ἐγένετο ὡς λο-
γοτέχνης καὶ κυρίως διηγηματογράφος. Τὰ
διηγήματά του εἶναι ἐμνευσμένα ἀπὸ τὴν
ἀγάπην πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ἀπὸ τὸν
ὁποῖον παρέλαβε πλείστας παραδόσεις, καὶ
τοῦ ὁποῖου τὴν ζωὴν περιέγραψε, εἶναι δὲ
πλήρη ἀγάπης καὶ πίστεως πρὸς τὴν πατρίδα.
Ἐδημοσίευσεν πλείστα ἄρθρα καὶ διηγήματα
εἰς διαφόρους ἔφημερίδας καὶ περιοδικὰ, ἐξέ-
δωκε δὲ εἰς χωριστοὺς τόμους τὰ ἑξῆς ἔργα
του : «Διηγήματα», Ἡ Λυγερή», «Ὁ Ζητιάνος», «Τὰ λόγια τῆς
πλώρης», «Ὁ Ἀρχαιολόγος», καὶ ἄλλα.

Ὁ Καρκαβίτσας κατέχει μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας θέσεις εἰς τὴν
Νεοελληνικὴν διηγηματογραφίαν.

ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Βιάννῳ τῆς Κρήτης τὸ 1862, ἀπέθανεν τὸ 1920
ἐν Ἡρακλείῳ. Ἔλαβε μέρος εἰς τὰς Κρητικὰς ἐπαναστάσεις τοῦ
1877 καὶ 1896. Διετέλεσεν ἐπὶ τινα χρόνον
διδάσκαλος εἰς τὴν Κρήτην, ἔπειτα δὲ ἦλθεν
εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν δημο-
σιογραφίαν. Διεκρίθη κυρίως ὡς χρονογράφος
εἰς τὴν ἔφημερίδα «Ἐμπρός», εἰς τὴν ὁποίαν
ἔγραφεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Διαβάτης. Ἀνή-
γαγε τὸ χρονογράφημα εἰς λογοτεχνικὸν εἶδος
καὶ ἀνεδείχθη δι' αὐτοῦ ἔξοχος φιλοσοφικὸς παρατηρητὴς τῆς
καθημερινῆς ζωῆς καὶ λεπτὸς σατυρικός, καυτηριάζων τὰ ἐλατ-

τώματα τῶν συγχρόνων του. Ἐξ ἴσου ὅμως διεκρίθη καὶ ὡς διηγηματογράφος, ἀντλῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ θέματά του ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Κρήτης. Ἔργα του ἐκδοθέντα ἰδιαίτερος εἶναι : «Ὁ Πατούχας», «Ὅταν ἤμουν δάσκαλος», «Ἐνῶ διέβαινα» (ἐκλογή ἀπὸ τὰ χρονογραφήματά του) καὶ ἄλλα.

ΚΟΡΑΗΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

Ὁ διαπρεπέστερος ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας λογίους τοῦ 18ου αἰῶνος. Κατήγετο ἐκ Χίου, ἀλλ' ἐγεννήθη εἰς Σμύρνην τὸ 1748. Ἀπέθανεν εἰς Παρισίους τὸ 1833. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἠγάπησε τὰ γράμματα. Εἰς τὴν Σμύρνην, ὅπου ἔλαβε τὴν πρώτην

του μόρφωσιν, ἔμαθε τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ τὰ λατινικὰ μὲ τὴν βοήθειαν καθολικοῦ ἱερέως. Ὁ πατὴρ του ὅμως, ἔμπορος ὑφασμάτων, προώριζεν αὐτὸν διὰ τὸ ἐμπόριον. Διὰ τοῦτο τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸ Ἀμστελλόδαμον τῆς Ὀλλανδίας δι' ἐμπορικὰς ὑποθέσεις. Ὁ Κοραῆς ὅμως εἰς Ἀμστελλόδαμον εὐρισκόμενος ἠσχολήθη περισσότερον εἰς τὰ γράμματα παρὰ εἰς τὸ ἐμπόριον. Τέλος ὁ πατὴρ του ἀφῆκεν ἐλευθέραν τὴν κλίσιν του καὶ τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸ Μομπελιὲ τῆς Γαλλίας, ἵνα σπουδάσῃ τὴν ἰατρικὴν. Ὁ Κοραῆς ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς καὶ ἔπειτα ἐγκατεστάθη εἰς Παρισίους, ὅπου κυρίως κατέγινεν εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἐμελέτησε τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς καὶ ἐξέδωκεν αὐτοὺς μὲ περισπούδαστα σχόλια καὶ ἐρμηνείας πρὸς φωτισμὸν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν ὁμοεθνῶν του. Τοιουτοτρόπως ἐξέδωκε : 1) Τὸν Ἴσοκράτην μὲ πολλὰς σημειώσεις καὶ μακρὰ προλεγόμενα, 2) τοὺς παραλλήλους βίους τοῦ Πλουτάρχου, 3) Τὰ γεωγραφικὰ τοῦ Στράβωνος, 4) Τμῆμα τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὅμηρου, 5) Τὰ Πολιτικά καὶ ἠθικά Νικομάχεια τοῦ Ἀριστοτέλους 6) Πλήρη συλλογὴν τῶν Αἰσωπείων μύθων, συμπληρωθεῖσαν μὲ ἀρκετοὺς ἰδικούς του, καὶ πλεῖστα ἄλλα, ἐν ὧν 66 τόμοις. Ἄξιωμα μνημόνευτον ἔργον του εἶναι καὶ ἡ «Ἀδελφικὴ διδασκαλία», μὲ τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νὰ φρονηματίσῃ τοὺς Ἑλληνας καὶ νὰ τοὺς παρακινήσῃ εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα. Ἐπίσης εἰς τὰ μετὰ θάνατον ἐκδοθέντα ἔργα του περιέχονται 3 τόμοι ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας ἔγραψεν εἰς διαφόρους περιστάσεις.

Ὁ Κοραΐς διὰ τὴν ἐργασίαν του ὑπὲρ τῆς μορφώσεως καὶ ἀφυπνίσεως τοῦ Ἑθνους θεωρεῖται ὡς εἷς ἐκ τῶν κυριωτέρων προδρόμων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Κατέχει ὁμως πολὺν σπουδαίαν θέσιν καὶ εἰς ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμμάτων διὰ τὴν σοβαρὰν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης.

ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Συρακόν τῆς Ἡπείρου τὸ 1868. Ἀπὸ πολὺ νεαρῆς ἡλικίας ἔδειξε τὸ ποιητικόν του ἄλγαντον. Τὸ πρῶτον ποίημά του ἐδημοσίευσεν, ἐνῶ ἦτο ἀκόμη μαθητὴς εἰς τὸ γυμνάσιον τῶν Ἰωαννίνων, ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκιαὶ τοῦ Ἄδου», εἰς τὸ ὁποῖον ἐξύμνει τοὺς ἀγῶνας τῶν ἡρώων τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἔνεκα τούτου κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κατέφυγεν εἰς Ἀθήνας, ἐνθα ἔζησε βίον πλήρη στερήσεων. Εἰσγάσθη ὡς στοιχειοθέτης τυπογραφείου καὶ ὡς ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος. Παρ' ὅλην ὁμως τὴν βιοπάλην ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσεν τὰ ἑξῆς ἔργα: «Ὁ καλόγηρος τῆς κλεισούρας τοῦ Μεσολογγίου», «Τ' ἀγροτικά», «Ὁ Τραγουδιστὴς τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάνης», «Πεζογραφήματα».

Αἱ στερήσεις ὁμως, εἰς τὰς ὁποίας ὑπεβλήθη κατὰ τὴν ἐν Ἀθῆναις διαμονήν του, ἐκλόμισαν τὴν υγείαν του. Ἀναχωρήσας δὲ διὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του ἀπέθανεν ἐν Ἀρτῇ τὸ 1894.

Εἰς τὰ ποιήματά του ὁ Κρυστάλλης ἐξύμνησε τὴν ἐλευθέραν ἀγροτικὴν καὶ ποιμενικὴν ζωὴν τῆς ἰδιαίτερας του πατρίδος, ὅπως εἰς τὰ ποιήματα «Ἡλιοβασίλεμα», «ὁ τρύγος», «ὁ κοῦρος» κλπ. Ἡ Νοσταλγία τῆς ζωῆς αὐτῆς τὸν ἐνέπνευσε νὰ γράψῃ τὰ ὑπέροχα ποιήματά του «Στὸ σταυραητό», καὶ τὸ «Τραγούδι τῆς ξενιτιᾶς». Οἱ στίχοι του ὁμοιάζουν πολὺ τὰ δημοτικὰ τραγούδια, τὰ ὁποῖα ἐπιτυγχῶς ἐμιμήθη.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Καταγόμενος ἐξ Ἡπείρου ἐγεννήθη εἰς τὴν Κέρκυραν τὸ 1851. Ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1919. Ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἠσχολήθη εἰς ἱστορικὰς μελέτας. Ἀπὸ τοῦ 1890 διετέλεσε τακτικὸς καθηγητὴς τῆς γενικῆς ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον μέχρι

τοῦ 1916, ὅτε ἐγένετο Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος δι' ὀλίγους μῆνας εἰς περίοδον ἀνώμαλον διὰ τὴν χώραν. Τὰ ἔργα του εἶναι πολυάριθμα καὶ περισπούδαστα. Μεταξὺ τούτων εἶναι ἡ *Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος* εἰς 6 τόμους. Ἐπίσης ἐδημοσίευσεν εἰς τόμους διαφόρους πανηγυρικοὺς λόγους του καὶ διάφορα κατὰ καιροὺς γραφέντα ἄρθρα ὑπὸ τοὺς τίτλους «*Λόγοι καὶ ἄρθρα*» καὶ τὰ «*Ἐλευθέρια*».

ΛΥΚΟΥΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ναύπλιον τὸ 1849. Ἐσπούδασεν νομικὰ καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν διατελέσας ἐφέτης καὶ νομικὸς σύμβουλος τοῦ Κράτους. Ἐξεπόνησεν πλεῖστα νομικὰ συγγράμματα. Παραλλήλως ὅμως ἀνεδείχθη ὡς λογοτέχνης δημοσιεύσας πλῆθος διηγημάτων μικρῶν καὶ ἐκτεταμένων εἰς ἡμερολόγια καὶ περιοδικὰ. Εἰς ἰδιαιτέρους τόμους ἐξέδωκε τὰ ἑξῆς : 1) Δύο συλλογὰς διηγημάτων ὑπὸ τοὺς τίτλους «*Διηγήματα*» καὶ «*Γύρω εἰς τὸν τόπον μας*» 2) δύο μυθιστορήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους «*Κίμων Ἀνδρεάδης*» καὶ τὸ «*Σπιτάκι τοῦ γαλοῦ*». Ἐπίσης ἐντυπώσεις ὑπὸ τοὺς τίτλους «*Σελίδες*» καὶ «*Ὀδοιπορικαὶ ἐντυπώσεις*» κ. ἄ. Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Συλλόγου ὠφελίμων βιβλίων ἐδημοσίευσεν τὰ «*Καθήκοντα τοῦ Πολίτου*» καὶ τοὺς «*Μετανάστες*».

ΜΑΒΙΛΗΣ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Κέρκυραν τὸ 1858. Νέος μετέβη εἰς τὸ Μόναχον καὶ ἐσπούδασεν φιλολογίαν. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα παρέμεινεν εἰς τὴν Κέρκυραν ἀσχολούμενος περὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίησιν, εἰς τὴν ὁποίαν διεκρίθη. Φλεγόμενος ὑπὸ φιλοπατρίας ἔλαβεν μέρος εἰς τὰς τελευταίας ἐπαναστάσεις τῆς Κρήτης καὶ εἰς τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897. Τέλος κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1912 κατετάχθη ὡς ἐθελοντὴς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ σῶμα τῶν Γαριβαλδινῶν, μαχόμενος δὲ εἰς τὸν Δρίσκον τῆς Ἠλείου ἐφονεύθη. Τὰ «*Ἔργα*» αὐτοῦ, (κατὰ τὸ πλεῖστον πρωτότυπα ποιήματα καὶ μεταφράσεις) ἐξεδόθησαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὸ 1915.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Κεφαλληνίαν τὸ 1826. Ἐσπούδασε κατὰ πρῶτον εἰς Κέρκυραν, τὸ δὲ 1849 μετέβη εἰς Ἰταλίαν ἵνα παρακολουθήσῃ τὰ νομικά, διακόψας ὁμως τὰς σπουδὰς του λόγῳ οἰκογενειακοῦ ἀνυχμάτος καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα ἀφωσιώθη ἔκτοτε εἰς τὴν ποίησιν. Ἀπὸ τὰ ποιήματά του διακρίνεται τὸ ἐπικολυρικὸν ποίημα ὁ «Ὅρκος», τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσεν τὸ 1875, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὴν Κρητικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 καὶ εἰς τὴν τότε γενομένην ὀλοκαύτωσιν τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου. Ἄλλα ἐκδοθέντα ποιήματά του φέρουν τοὺς τίτλους «Ποίησις» καὶ «Μικρὰ ταξίδια». Ὁ Μαρκοράς ἠκολούθησε πιστῶς τὸ ὑπόδειγμα τῆς ποιήσεως τοῦ Σολωμοῦ.

ΜΕΛΑΣ ΣΠΥΡΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὸ 1883. Ἐπιδιοθεὶς εἰς τὴν δημοσιογραφίαν διετέλεσε συντάκτης πολλῶν Ἀθηναϊκῶν ἔφημερίδων. Διεκρίθη δὲ ὡς χρονογράφος καὶ δραματικὸς συγγραφεὺς. Ἐδημοσίευσεν δὲ πλῆθος διηγημάτων, ἠθογραφιῶν, χρονογραφημάτων, ταξιδιωτικῶν ἐντυπώσεων, ἱστορικῶν μελετῶν κλπ. Ἔργα του ἐξεδόθησαν εἰς ἰδιαιτέρους τόμους τὰ ἑξῆς. 1) «Πολεμικαὶ Σελίδες» (ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1913) 2) «Ταξίδια» (ἐντυπώσεις ἀπὸ διάφορα ταξίδια εἰς τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον, τὴν ὁποίαν περιώδευσεν ὡς ἀνταποκριτὴς ἔφημερίδων), 3) «Σφουρίγματα» (ἀπάνθισμα χρονογραφημάτων), 4) «Ὁ Γέρος τοῦ Μωριά», εἰς δύο τόμους, ἧτοι ἱστορικὴ βιογραφία τοῦ μεγάλου ἥρωος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως Θ. Κολοκοτρώνη, γραμμὴν μὲ λογοτεχνικὴν χάριν εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν, 5) Δράματα : Ὁ «Γιὸς τοῦ Ἰσκιου», τὸ «Κόκκινο Πουκάμισο», τὸ «Χαλασμένο Σπίτι», τὸ «Ἄσπρο καὶ τὸ Μαῦρο».

ΜΗΤΣΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

Εγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα τὸ 1868. Ἀπέθανε τὸ 1916 ἐν Ἀθήναις κατόπιν μακροτάτης φρενικῆς ἀσθενείας. Νεώτατος ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Ἐδημοσίευσε πλεῖστα ἄρθρα, χρονογραφήματα, ἐντυπώσεις καὶ διηγήματα εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ εἰς τὰς ἑφημερίδας. Μετὰ τὸν θάνατόν του ἐξεδόθησαν τινὰ τῶν ἔργων του ὑπὸ τὸν τίτλον «Φιλολογικὰ Ἔργα» εἰς δύο τόμους. Ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἐκ τῶν ἔργων του εἶναι αἱ «Ἀθηναϊκαὶ Σελίδες» καὶ τὸ «Φίλημα», τὸ ὁποῖον μετεφράσθη εἰς τὴν γερμανικὴν κλπ.

ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1850. Ὑπῆρξε σύγχρονος συμμαθητῆς καὶ φίλος τοῦ ἐπίσης ἐξόχου διηγηματογράφου συμπατριώτου καὶ συνωνύμου του Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ὁποῖου ἠκολούθησε. Ἐσπούδασε φιλολογοίαν. Κατὰ πρῶτον ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν, διατελέσας συντάκτης τῆς «Ἐφημερίδος» τοῦ Κορομηλαῦ. Ὑπηρέτησεν ἔπειτα ἐπὶ μακρὸν ὡς καθηγητής. Συνέγραψε δράματα, διηγήματα, χρονογραφήματα, ἐντυπώσεις, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἑφημερίδας. Πάντοτε φιλόδοξος καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὰ θεῖα περιεβλήθη ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του (1929) τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Τὰ ἔργα του διαπνέονται ὅλα ἀπὸ τὸ φιλόδοξον πνεῦμα του καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς παραδόσεις. Τὰ θέματα τῶν διηγημάτων του ἀντλεῖ καὶ αὐτός, ὅπως ὁ Παπαδιαμάντης, ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Πατρίδος του. Ἔργα του ἐκδοθέντα εἰς ἰδιαιτέρους τόμους εἶναι τὰ ἑξῆς. α') δύο δράματα ἢ «Καταστροφή τῶν Ψαρῶν» καὶ ὁ «Βάρδας Καλλέργης». β') Διηγήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς» καὶ «Διηγήματα» (εἰς πέντε τόμους), γ') Ταξιδιωτικαὶ ἐντυπώσεις «Μὲ τοῦ βοριά τὰ κύματα» (τόμοι 6).

ΝΙΡΒΑΝΑΣ ΠΑΥΛΟΣ

Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ κ. Πέτρου Ἀποστολίδου. Ἐγεννήθη εἰς Μυριανούπολιν τῆς Ρωσσίας τὸ 1866. Ἐσπούδασε τὴν Ἱατρικὴν καὶ διετελέσεν ἀρχίατρος τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ. Διεκρίθη ὡς διηγηματογράφος καὶ ἰδίᾳ ὡς χρονογράφος. Ὅπως ὁ Κονδυλάκης (ἄρα βιογραφίαν του) τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Νιρβάνας ἀντλῶν τὰ θέματά του ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ζωὴν ἔγραψε πλῆθος χρονογραφημάτων. Ἐτελειοποίησε δὲ τὸ λογοτεχνικὸν τοῦτο εἶδος τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν ἐδημιούργησεν ὁ Λουκιανὸς καὶ τὸ ὁποῖον κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας ἐνεφανίσθη καὶ ἤνθησεν εἰς τὰς στήλας τῶν καθημερινῶν ἔφημερίδων. Ὁ Νιρβάνας ἔξακολουθεῖ νὰ γράφῃ εἰς τὴν καθημερινὴν ἔφημερίδα «Ἐστία». Τελευταίως ἐγένετο μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Λογοτεχνικὰ ἔργα ἐκδοθέντα εἰς ἰδιαιτέρους τόμους εἶναι τὰ ἑξῆς. 1) Διηγήματα εἰς 4 τόμους, 2) Ἀπανθίσματα χρονογραφημάτων ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν», «Ἡ ζωὴ-τοῦ δρόμου», «Ἀθηναϊκοὶ περίπατοι», 3) «Γλωσσικὴ Αὐτοβιογραφία», 4) Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀσόφου. 5) Δράματα: «Τὸ χελιδόνι», «Μαρία Πενταγιώτισσα», ὁ «Ἀρχιτέκτων Μάρθας» κ.λ.π.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1867 ἐκ πατρὸς Ζακυνθίου. Ἀνετράφη καὶ ἔλαβε γυμνασιακὴν μόρφωσιν εἰς τὴν Ζάκυνθον, τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν καὶ πολλαχῶς ἐξύμνησεν ἀργότερον εἰς τὰ ἔργα του. Ἐσπούδασε μαθηματικὰ καὶ φιλολογίαν. Ἀπὸ ἡλικίας εἴκοσι ἔτων ἐπεδόθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν καὶ ἐκαλλιέργησεν πάντα τὰ εἶδη τοῦ γραπτοῦ λόγου. Εἶναι εἰς τῶν πολυγραφοτέρων συγγραφέων. Ἐγραψε μυθιστορήματα, διηγήματα, κριτικὰς καὶ αἰσθητικὰς μελέτας, χρονογραφήματα καὶ θεατρικὰ ἔργα. Τὰ θέματα πολλῶν θεατρικῶν ἔργων του ἔλαβε ἀπὸ τὰ διηγήματα καὶ μυθιστορήματά του, μετὰ τέχνης διασκευάζων ταῦτα εἰς δράματα. Ἔργα του εἰς ἰδιαιτέρους τόμους ἐκδοθέντα εἶναι: 1) Εἰ-

κοσι περίπου τόμοι διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων. 2) «Θέατρον», εἰς τρεῖς τόμους μὲ πλεῖστα θεατρικὰ ἔργα. 3) «Παιδικὸν Θέατρον» μὲ δράματα, κωμωδίας καὶ διαλόγους διὰ τοὺς μαθητάς. 4) Διάφοροι αἰσθητικαὶ καὶ κριτικαὶ μελέται, ὅπως «Οἱ Παράσχοι» κλπ.

ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ

Ὁ ὀνομαστότερος καὶ ἐνδοξότερος τῶν συγχρόνων ποιητῶν μας. Ἐγεννήθη εἰς τὰς Πάτρας τὸ 1859 ἀπὸ οἰκογένειαν καταγομένην ἐκ Μεσολογγίου. Ἀφοῦ ἔλαβε τὴν πρώτην μόρφωσιν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ πατρίδα, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα σπουδάσῃ τὰ Νομικά. Ἀλλὰ ἐγκαταλείψας τὴν νομικὴν, ἣ ὁποία

ἦτο ξένη πρὸς τὸν χαρακτῆρα του, ἐπεδόθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν καὶ ἰδιαιτέτως εἰς τὴν ποίησιν, τὴν ὁποίαν ἠγάπησε μετὰ πάθους. Τὸ 1897 διωρίσθη γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰς τὴν θέσιν δὲ ταύτην παρέμεινεν ἐπὶ 32 ἔτη ἤτοι μέχρι τοῦ 1929, ὅτε πασητήθη.

Ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας διετέλεσε καὶ Πρόεδρος. Γόνιμος καὶ πολυγράφος ἔχει μέχρι τοῦδε ἐκδώσει τὰ ἑξῆς: 1) Ποιήματα Λυρικά: 14 συλλογὰς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὀνομαστότεροι εἶναι ὁ «Ὑμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν», «Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου», «Ὁ Τάφος» (ποιήματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ τέκνου του), ἢ «Ἀσάλευτη ζωή», οἱ «Βωμοί», τὰ «Παράκαιρα» κ.λ.π.

2) Δύο ἐπικολυρικά ποιήματα: «Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου» καὶ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ».

3) Πεζὰ: ὁ «Θάνατος τοῦ παλλικαριοῦ», «Διηγήματα» «Τὰ πρῶτα κριτικά», «Γράμματα», (2 τόμοι) καὶ κριτικὰς μελέτας διὰ τὸν Βιζυηνόν, Κρυστάλλην, Τυπάλδον, Σολωμόν καὶ Βαλαωρίτην.

4) Δράματα: «Ἡ τρισεύγενη» καὶ μετάφρασιν τῆς «Ἐλένης τῆς Σπάρτης» τοῦ Βεράρεν.

ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων Νεοελλήνων διηγηματογράφων. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1851. Ἀπέθανε τὸ 1911.

Νεώτατος ἐπεδόθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν ἀσχοληθεὶς ἰδίᾳ εἰς

τὸ διήγημα. Τὰ θέματά του ἐλάμβανεν ἀπὸ τὴν ζωὴν, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς Πατρίδος του καὶ ἰδιαίτερος ἀπὸ τὰς θρησκευτικὰς παραδόσεις, ὅπως ὁ συμπατριώτης του Ἀλέξανδρος Μωραΐτιδης (ὄρα βιογραφίαν του). Ὁ Παπαδιαμάντης ἔζησε ζωὴν ἡσυχον καὶ φημίζεται διὰ τὴν εὐσέβειάν του, τὴν προότητα καὶ τὴν εἰρηνικότητα τοῦ χαρακτῆρος του, ὁ ὁποῖος φαίνεται καὶ εἰς τὰ διηγήματά του. Ἔργα, ὁ μόνος εἰς διαφόρους ἡμερίδας ἐδημοσίευσεν πολλὰ διηγήματα, τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν μετὰ τὸν θάνατόν του εἰς ἰδιαίτερος τόμους ὑπὸ τοὺς τίτλους «Χριστουγεννιάτικα», «Πρωτοχρονιάτικα», καὶ «Πασχαλιὰ» διηγήματα. Ἄλλα ἔργα του εἶναι ἡ «Γυφτοπούλα», οἱ «Ἐμποροὶ τῶν Ἐθνῶν», ἡ «Φόνισσα» κλπ.

ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ μεγαλύτερος ἱστορικός τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἐγεννήθη τὸ 1851 εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀπέθανε τὸ 1891. Ὁ πατήρ του Δημήτριος ἐφονεύθη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ 1821, ἡ δὲ οἰκογένειά του κατέφυγεν εἰς τὴν Ὀδησσόν. Ἐκεῖθεν ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἦλθεν εἰς Αἴγινα. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Γαλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, ὁπόθεν ἐπιστρέψας διωρίσθη ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, εἶτα διετέλεσε καθηγητὴς Γυμνασίου καὶ τὸ 1851 ἐξελέγη καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Πλὴν πολλῶν ἄλλων ἱστορικῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ μνημειῶδες σύγγραμμά του εἶναι ἡ «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» (ἐξάτομος μετὰ τοῦ ἐπιλόγου).

ΠΟΛΕΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὸ 1862 καὶ ἀπέθανε τὸ 1920. Ὑπερέστη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ ὡς γραμματεὺς τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἀφωσιώθη εἰς τὴν ποίησιν, ἐνωρίτατα γενόμενος πανελληνίως γνώστῳ διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν διαύγειαν τῶν

ποιημάτων του. Ἐδημοσίευσε πολλὰς συλλογὰς ποιημάτων, ἐξ ὧν σπουδαιότεραι εἶναι : οἱ «Χειμώνανθοι», τὸ «Παλιὸ Βιολί», «Σπασμένα μάρομαρα» κλπ. Ἐξέδωκεν εἰδικὰς συλλογὰς ποιημάτων διὰ παιδιά, ὡς «Τὰ πρῶτα βήματα» καὶ τὴν «Παιδικὴν λύραν». Ἐγραψε καὶ ποιητικὰ δράματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξεδόθησαν εἰς ἰδιαίτους τόμους τὰ ἑξῆς : Ὁ «Τραγουδιστής», ὁ «Βασιλιάς ἀνήλιαγος», ἡ «Γυναίκα» κλπ. Ἐπίσης μετέφρασεν ἐμμέτρως τὰ «Εἰδύλλια» τοῦ Θεοκρίτου.

ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΑΧΙΛΛΕΥΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ναύπλιον τὸ 1838. Ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1895. Ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἠσχολήθη εἰς τὴν ποίησιν, διακριθεὶς καὶ γενόμενος εἰς ἐκ τῶν γνωστοτέρων ποιητῶν τῆς ἐποχῆς του. Τὰ πρῶτα του ποιήματα εἶναι ὁ «Ἰπότης», ὁ «Ἄγνωστος Ποιητής» καὶ ἡ «Λυδία», δημοσιευθέντα εἰς περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς. Ταῦτα ἐπηρεολούθησε γόνιμος παραγωγή ποιημάτων ἐκδοθέντων εἰς τρεῖς τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ποιήματα». Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του συνελέγησαν πολλὰ ἀδημοσίευτα ποιήματά του καὶ ἐξεδόθησαν εἰς δύο τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ἀνέκδοτα Ποιήματα».

ΠΟΛΙΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Καλάμας τὸ 1852. Ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἠσχολήθη εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, δημιουργήσας αὐτὸς ἐν Ἑλλάδι τὴν λαογραφικὴν ἐπιστήμην εἰς τὴν ὁποίαν διεκρίθη. Ἀπὸ τοῦ 1890 μέχρι τοῦ θανάτου του (1920) διετέλεσε καθηγητῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἀκαταπονήτως ἐργαζόμενος ἔγραψε πλῆθος μελετῶν καὶ μεγάλων ἔργων περὶ τῶν «Παροιμιῶν» (εἰς 4 τόμους) καὶ περὶ τῶν «Παραδόσεων» (εἰς 2 τόμους). Ἐπίσης ἐδημοσίευσεν «Ἐκλογὰς ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ» καὶ ἄλλα πολλὰ.

ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Σίφῳ τὸ 1850. Ἐσπούδασε φιλολογίαν καὶ νεώτατος ἠσχολήθη μὲ τὰ γράμματα. Ἐπὶ τινα χρόνον ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικὴν ἐκλεγείας βουλευτῆς τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ Πατρίδος. Ἔργα του ἐκδοθέντα εἰς ἰδίους τόμους εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) Ποιητικὰ δράματα ὡς ὁ «Ρήγας» ὁ «Νικηφόρος Φωκάς», ἡ «Φαίδρα» κ. ἄ. 2) Ποιητικαὶ συλλογαὶ ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ποιήματα παλαιὰ καὶ νέα», «Ποιήματα» κλπ. 3) Μεταφράσεις ξένων ἔργων ἐκ τοῦ Ἀμλέτου, τοῦ Σαίκσπηρ καὶ ἄλλα.

ΠΟΡΦΥΡΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ

Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου πραγματικὸν ὄνομα εἶναι Δημήτριος Σύψωμος. Ἐγεννήθη εἰς Χίον τὸ 1879. Ἐνωρίτατα ἤρchiσε δημοσιεύων εἰς διάφορα περιοδικὰ ποιήματά του. Ἡ γλυκύτης καὶ ἡ χάρις τῶν στίχων του ἀνέδειξαν τὸν Πορφύραν ἓνα τῶν συμπαθεστέρων Νεοελλήνων ποιητῶν τῆς τελευταίας γενεᾶς. Τὰ ἐκλεκτότερα τῶν ποιημάτων του περιλαμβάνονται εἰς τὴν συλλογὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκιές».

ΣΟΛΩΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἡ μεγαλύτερα δόξα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὁ κορυφαῖος τῶν νεοελλήνων ποιητῶν. Ἐγεννήθη εἰς Ζάκυνθον τὸ 1898. Οἱ πρόγονοὶ του εἶχον ἔλθει ἐκ Κρήτης. Εἰς ἡλικίαν 9 ἐτῶν ἔμεινεν ὀρφανὸς πατρός, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐκληρονόμησε πλουσίαν περιουσίαν. Οἱ πρῶτοι διδάσκαλοί του ἦσαν Ἴταλοί, ἔτρεφε δὲ πρὸς αὐτοὺς μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην. Εἰς ἡλικίαν 10 ἐτῶν ὠδηγήθη εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἤρchiσε μελετῶν τὴν ἰταλικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν. Δεκαπενταετῆς ἦλθεν εἰς τὴν Πάδοβαν καὶ ἐσπούδασε τὴν νομικὴν εἰς τὸ ἐκεῖ Παρνεπιστήμιον. Ἐκ φύσεως ὅμως ἔκλινε πρὸς τὴν ποίησιν, πρὸς τὴν ὁποίαν «μικρόθεν αἰσθάνθηκε σφοδρὰ τὰ πρῶτα ὀρμήματα

της ψυχῆς του», ὅπως γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ φίλος του καὶ μαθητῆς του εἰς τὴν τέχνην Ἰάκωβος Πολυλάς. Τὰ πρῶτα ποιήματά του ὁ Σολωμὸς ἔγραψεν εἰς τὴν Ἰταλικήν. Ἐπιστρέψας ἔξ Ἰταλίας καὶ ἐγκατασταθεὶς εἰς Κερκύραν, διέμεινεν ἐκεῖ διαρκῶς σχεδὸν μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἐν Κερκύρᾳ ἐπεδόθη εἰς συστηματικὴν μελέτην τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ὁποίαν ἠγάπησε καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἤρχισε γράφων τὰ ποιήματά του. Ὅταν δὲ βραδύτερον ἐξεροράγη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ἐξεδηλώθη τὸ ποιητικὸν του ἄλγαντον ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ δυνάμει, ὡς συνέπεια τοῦ πατριωτικοῦ του ἐνθουσιασμοῦ. Ἐκδηλῶν τὸν θαυμασμόν του πρὸς τοὺς ἥρωας τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἀνεξαορτησίας ἔγραψε τὸν «Ὑμνον εἰς τὴν Ἐλευθερίαν», ὁ ὁποῖος βραδύτερον τονισθεὶς ὑπὸ τοῦ Κερκυραίου μουσικοῦ Μαντζάρου ὠρίσθη ὡς Ἐθνικὸς ὕμνος. Ἐπίσης συνέθεσε τὴν Ὕδῃν «εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Μπαῦρον» καὶ τοὺς «Ἐλευθέρους πολιορκημένους». Τὸ τελευταῖον τοῦτο ποίημα, τοῦ ὁποῖου δυστυχῶς δὲν ἐσώθησαν εἰμὴ ἀποσπάσματα, ἀποτελεῖ ὕμνον πρὸς τὸν ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἠρωϊκὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου. Πλὴν τούτων ὁ Σολωμὸς ἔγραψε τὸν «Κρητικόν», τὸν «Λάμπρον», τὴν «Ξανθούλαν», τὴν «Φαρμακεμένην» κ.λ.π. Ταχύτατα ἔγινε γνωστὸς εἰς τὸν λαόν, πολλὰ δὲ ποιήματά του κατέστησαν κοινὸν λαϊκὸν κτῆμα. Διὰ τοῦτο ὁ θάνατος τοῦ ποιητοῦ (9 Νοεμβρίου 1857) ἐβύθισε τὸν λαόν τῆς Κερκύρας εἰς βαθυτάτην λύπην. Ἡ Ἑπτανησιακὴ Βουλὴ ἐπὶ τῷ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου του διέκοψε τὴν συνεδριάσιν της καὶ ἐκήρυξε δημόσιον πένθος. Βραδύτερον δὲ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς ἐτίμησε τὸν Σολωμὸν ἀνακηρύξασα αὐτὸν ἔθνικὸν ποιητὴν. Δυστυχῶς πολλὰ τῶν ἔργων του ἀπωλέσθησαν, μὴ εὑρεθέντα μετὰ θάνατον, τινῶν δὲ δὲν διεσώθησαν παρὰ ἀποσπάσματα. Τὰ Ἄπαντα τῶν διασωθέντων ἔργων του ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἐξεδόθησαν μετὰ προλόγου τοῦ Ἰακώβου Πολυλά ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1859.

ΤΣΟΥΝΤΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Στενίμαχον τῆς Θράκης τὸ 1857. Ἐσπούδασεν ἀρχαιολογίαν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὑπηρετήσε τὸ πρῶτον ἔφορος ἀρχαιοτήτων, ἀπὸ τοῦ 1904 διετέλεσε καθηγητῆς τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιγραφικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν,

πρὸ ὀλίγων δὲ ἐτῶν ἐξελέγη καθηγητὴς τοῦ νεοσυστάτου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἐγραψε πλείστας περισπουδάστους ἐπιστημονικὰς μελέτας ἀναφερομένας εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τέχνην. Ἐξεδόθησαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἰδιαιτέρους τόμους τὰ ἑξῆς :

- 1) Μυκῆναι καὶ μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς, 2) Αἱ Ἀκροπόλεις τοῦ Διμνίου καὶ Σέσκλου, 3) Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν (εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἀφελίμων βιβλίων), 4) Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Τέχνης κ. ἄ.

ΣΟΥΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σῦρον τὸ 1853, Χίος τὴν καταγωγὴν. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1919. Ἐπεδόθη εἰς τὴν σατυρικὴν ποίησιν, τὴν ὁποίαν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐκαλλιέργησε. Ἀπὸ τοῦ 1884 μέχρι τοῦ θανάτου του ἐξέδιδε τὴν σατυρικὴν ἔμμετρον ἑβδομαδιαίαν ἐφημερίδα ὃ «Ρωμῆος», ἡ ὁποία ἀφῆκεν ἐποχὴν. Τὰ ποιήματά του ἐξεδόθησαν εἰς ἕξ τόμους, ἕκ τῶν ὁποίων δύο τόμοι φέρουν τὸν τίτλον «Φασουλῆς Φιλόσοφος». Ἐπίσης ἔγραψεν ἔμμετρος κωμωδίας καὶ μετέφρασε τὰς «Νεφέλας» τοῦ Ἀριστοφάνους.

ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1862 εἰς τὸ Σούλι Χριστοβασίλη τῆς Ἠπείρου ἕκ γονέων Σουλιωτῶν. Μὴ δυνάμενος νὰ ζήσῃ εἰς τὴν ὑπόδουλον τότε πατρίδα του ἦλθε νέος εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἠσχολήθη καὶ διεκρίθη εἰς τὰ γράμματα. Διηύθυνε ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὰ γραφεῖα τῆς ἐταιρίας τοῦ «Ἑλληνισμοῦ». Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἠπείρου ἐγκατεστάθη εἰς Ἰωάννινα. Ἐγραψε πολλὰ ἱστορικὰ ἔργα. Ἐκ τῶν λογοτεχνημάτων αὐτοῦ ἐξεδόθησαν

- 1) Διηγήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Τῆς Στάνης», «Τῆς Ξενιτιάς», «Θεσσαλικά», «Ἠπειρωτικὰ Παραμῦθια» καὶ ἄλλα, 2) Δράματα ἔμμετρα : οἱ «Ἀγῶνες τοῦ Σουλίου», «Γιὰ τὴν Τιμὴ», 3) Ποιήματα : «Ὁ Μαρμαρένιος Βασιλιάς» κ. ἄ.

ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Καστοριάν τῆς Μακεδονίας τὸ 1772. Εἰς παιδικὴν ἡλικίαν μετέβη εἰς Βουκουρέστιον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Εἶτα μετέβη εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν καὶ νομικὴν. Μετὰ τοῦτο ἐπανελθὼν εἰς Βουκουρέστιον προσελήφθη ὡς οἰκοδιδάσκαλος τοῦ ἡγεμονεύοντος τότε Μουζούζη, βραδύτερον δὲ προσελήφθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἡγεμόνος Καρατσᾶ, τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ μὲ διάφορα ἀξιώματα. Εἶναι ἐκ τῶν πρώτων οἱ ὁποῖοι ἔγραψαν μετὰ τέχνης στίχους εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Λαοῦ. Τὰ «Λυρικά» του ποιήματα ἐξιμνοῦν τὰς διαφόρους χαρὰς τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσεως. Ἀπέθανεν εἰς Βλαχίαν τὸ 1847.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Α

- ἄγκουρέτο (τό) = μικρὰ ἄγκυρα (ὑποκοριστικὸν τοῦ ἄγκυρα = ἄγκυρα).
 ἀγριομάλορα = εἶδος ἀγρίων χόρτων, τὰ ὅποια φύονται συνήθως εἰς ὄρεινὰ μέρη.
 Αἶας = ὁ ἀρχαῖος ἥρως τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ὁ ὕμνηθεις ἐπὶ τοῦ Ὅμηρου ὡς ἀήττητος, μεγαλόφυχος καὶ πελώριος κατὰ τὸ σῶμα.
 ἀκάτιον (τό) = μικρὰ λέμβος.
 ἀκοστάρω (καὶ κοστάρω) = πλησιάζω πρὸς τὴν ξηρὰν, κυρίως ρίπτω λέμβον πρὸς τὴν ξηρὰν (λέξις ναυτική).
 ἄλωνες (αἱ) = τὰ ἀλώνια.
 ἀναδεύομαι = κινεῖσθαι, σειῖσθαι, σαλεύομαι.
 ἀνειμένως = ἐλευθέρως, κατὰ τρόπον ἐλεύθερον (ἐκ τοῦ ῥήματος ἀνίεμαι = ἀφήνομαι ἐλεύθερος).
 ἀνταρούσα = ὀμίχλη, καταχνιά.
 ἀπανωτιάζω (καὶ ἐπανωτιάζω) = ἐπαναλαμβάνω.
 ἀπὲ καὶ ἀπέι (ἀπ' ἐκεῖ) = ἔπειτα, μετὰ τοῦτο.
 ἀποσπερὸν = κατὰ τὸ ἐσπέρας.
 ἀποταχὴν (τό) = τὸ πρῶν.
 Ἀραπιά (ἡ) = ἡ Αἴγυπτος.
 ἄραχνο = γεμάτο ἀράχνες λόγῳ ἐγκαταλείψεως καὶ ἐρημώσεως, δυστυχησμένο, πένθιμο (ἀραχνιασμένη πέτρα = ὁ τάφος).
 ἀρμαθιάζω (ἐκ τοῦ ὀρμαθός = ἀρμάθα) = συναθροίζω, σωρεύω.
 ἀχνός = ὠχρός, λεπτός (ἀχνό ψιθύρισμα = ἀδύνατον ψιθύρισμα, μὲν ἄκουσθαι).
 ἀφηνεράζομαι (καὶ ἀφοφράζομαι) = ἀφροιάζομαι μὲ προσοχή.

ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ Β ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Βάσκοσ-Δε-Γάμασ = ὁ μέγας Προτογάλλοσ θαλασσοπόροσ, ὅστισ πρῶτοσ ἔφθασε εἰσ τὰσ Ἰνδίασ διὰ τοῦ περίπλου τῆσ Ἀφρικῆσ (1498).

βαλβισ (ῆ) = ἡ περιφέρεια, σιδηρᾶ ὡσ ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἣ ὁποῖα διαγράφει τὰ ὄρια, ἐντόσ τῶν ὁποῖων ἰστάμενοσ ὁ ἀγωνιστήσ ρίπτει τὸν δίσκον ἢ τὴν σφαῖραν.

βαρρωμισμένοσ = στενοχωρημένοσ, λυπημένοσ.

βαρκι (τὸ) = ἡ βαρκούλα (μικρὰ λέμβοσ).

Βάτικα (τὰ) = ἡ Νεάπολισ, πόλισ πλησίον τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, ἐπὶ τῆσ Χερσονήσου τοῦ Πάρνωνοσ.

βατήρασ (ὁ) = ὁ βατήρ, ἡ θέσισ, ἀπὸ τῆσ ὁποῖασ ἐξεκίνουσι ἀγωνισταὶ διὰ τὸ ἀγώνισμα τοῦ ἄλματοσ.

Βίσμαρκ = Πρωθυπουργὸσ τῆσ Πρωσσίασ καὶ πρῶτοσ Καγκελάριοσ τῆσ Γερμανικῆσ Αὐτοκρατορίασ, διάσημοσ πολιτικὸσ ἀνὴρ (1815—1895).

βαλι = εἶδοσ πολυτίμου ὑφάσματοσ.

βοιτάκα (ῆ) — λέγεται καὶ βαντάκα = δέμα (κυρίωσ ἐπὶ ρούχων).

βοῖκι (τὸ) = ἐμπορικὸν πλοῖον μὲ δύο ἰστοὺσ φέροντασ κεραιάσ (λέγεται καὶ μπρίκι).

Γ

γίομα (τὸ) = γεῦμα, καὶ ἔπειτα = ἡ ὥρα τοῦ γεύματοσ, τὸ μεσημέρι.

γκράβρα (ῆ) = ἡ κραυγή.

γολέιτα (ῆ) = ἔλαφρον πλοῖον μὲ δύο ἰστοὺσ (= ἡμιόλια).

Γουλιέλμοσ. Πρόκειται περὶ τοῦ Γουλιέλμου Β' (γνωστοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ Κ α ῖ ζ ε ρ), τέωσ Αὐτοκράτοροσ τῆσ Γερμανίασ, ὁ ὁποῖοσ μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (1918) ἐξεθρονίσθη.

γροσί (τὸ) = Τουρκικὸν νόμισμα (23 λεπτὰ περίπου).

γρούδα (ῆ) = τεμάχιον.

γυναικομάχι (τὸ) = μέγα πλῆθοσ γυναικῶν.

Δ

Δωδεκάδα (ῆ) = συμβούλιον τοῦ βασιλέωσ ἀποτελούμεγον ἐκ δώδεκα γερόντων (εἶδοσ Γερουσίασ).

Ε

εἶπεκα = εἶπα.

ἐπιτάφιος = Ἐλέγοντο ἐπιτάφιοι οἱ λόγοι, οἱ ὅποιοι πρὸς τιμὴν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων ἐξεφωνοῦντο εἰς τὸν Κεραμεικόν. Τοιοῦτους λόγους εἶχον ἐκφωνήσει ὁ Δημοσθένης, ὁ Λυσίας καὶ ἄλλοι ῥήτορες. Σπουδαιότατος ὅμως ὄλων θεωρεῖται ὁ ἐπιτάφιος λόγος, τὸν ὅποιον ἐξεφώνησε ὁ Περικλῆς εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (ἴδε τὴν λέξιν Κεραμεικός).

Ζ

Ζίγια (ἡ) = τὸ ὄρος Κυλλήνη (εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου).

ζυγοῦρι (τὸ) = διετὲς ἀρνίον.

Η

ἡλιακὸν (τὸ) καὶ λιακὸν = τάρτασα, προέκτασις τῆς οἰκίας, ἐκτεθειμένη ἀνάλυπτος εἰς τὸν ἥλιον.

Ἡλύσια (πεδία) = τὸ μέρος τοῦ Ἄδου, ὅπου οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι εὐρίσκεται ὁ Παράδεισος, ὁ τόπος ὅπου διέμενον αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων (ἐν ᾧ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀδίκων διέμενον εἰς τὸν Τάρταρον).

Θ

Θουκυδίδης = ὁ μεγαλύτερος ἱστορικός συγγραφεὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁ ὅποιος συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἐγεννήθη τὸ 470 π. χ. Ἀπέθανε τὸ 379.
θημωνία (ἡ). Λέγεται καὶ θημωνιά καὶ ἀθημωνιά = σωρὸς ἀπὸ δέμα σιτηρῶν σχηματιζόμενος πλησίον τοῦ ἀλωνιοῦ.

Ἱερεμίας = ὁ μέγας Προφήτης τῶν Ἰουδαίων, ζήσας τὸν ἕκτον π. χ. αἰῶνα, ὁ ὅποιος θεωρεῖται ὡς συγγραφεὺς συγκινητικῶν θρήνων ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων Ναβουχοδονόσορος. Ἐκ τούτου ἐπεκράτησεν ἡ ἔκφρασις Ἱερεμιάδες (= θρηνηδία).

Κ

- κάτεργο (τὸ) = βασιλικὸν πλοῖον κινούμενον μὲ κουπία.
- καυκαλίθρα (ἡ) Λέγεται καὶ καυκαλίδα (ἀρχ. καυκαλῖς) = γένος φυτῶν ἐκ τῶν λεγομένων σκιαδοφόρων. Πιστεύεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὅτι ἔχει φαρμακευτικὴν ιδιότητα.
- καύκαλο = τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ κρανίου, ἔπειτα δὲ ἡ κεφαλή καὶ μεταφορικῶς ὁ ἐγκέφαλος, ὁ νοῦς.
- Κεραμεικὸς = δήμος τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν Β. Δ. τῆς πόλεως. Κατῴκειτο ὑπὸ κεραμίων καὶ εἶχε πολλὰ κεραμουργεῖα. Διὰ μέσου τοῦ Κεραμεικοῦ διήρχοντο τὰ τείχη τῆς πόλεως, τὰ ὅποια οὕτως ἐχώριζον αὐτὸν εἰς δύο τμήματα, εἰς τὸν ἔσω (τῶν τειχῶν) Κεραμεικὸν καὶ εἰς τὸν ἔξω Κεραμεικὸν ἔνθα καὶ τὸ ἀρχαῖον νεκροταφεῖον. Τοῦτο ἐχώριζετο εἰς τρία μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερον ἐξετείνετο ἀπὸ τὸ λεγόμενον Δίπυλον μέχρι τῆς Ἀκαδημίας. Εἰς αὐτὸ δὲ ἐθάπτοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ ἐν πολέμῳ πεσόντες.
- κλάπα (ἡ) = πέδη, σιδηρὰ δεσμὰ τῶν ποδιῶν.
- κλαπαιῶρια (τὰ) = μεγάλα πτερὰ.
- κόμαρος (ἡ) = ἡ κουμαριά.
- κόμπος λόγων. Λέγεται καὶ καμπορρημοσύνη = ἡ προσπάθεια νὰ ἐπιδείξῃ τις διὰ λόγων ἀξίαν, τὴν ὁποίαν συνήθως δὲν ἔχει.
- κοπεύω = ἐγκαθίσταμαι κἄπου προσωρινῶς, καταλύω, «κάνω κονάκι».
- κουπαστή (ἡ) = τὸ ἀνώτατον χεῖλος καὶ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ πλοίου ἢ τῆς λέμβου.
- κράκουρα (τὰ) = βράχοι ἀπότομοι.
- κρινὶ (τὸ) = κυψέλη.
- κύαθον (τὸ) = τὸ φλυτζάνι, τὸ κύπελλον.
- κύρης (ὁ) = ὁ πατέρας.

Λ

- λατίνι (τὸ) = τὸ τριγωνικὸν ἰστιὸν παραβιοῦ.
- λιοβόρι (τὸ) = ὁ πολὺ καυστικὸς ἄνεμος (προερχόμενος ἐκ Β.Α.).
- λίσγαρι (τὸ) = (ἐκ τῆς ἀρχαίας λέξεως λίσγος) = ἐργαλεῖον καλλιεργείας τοῦ ἐδάφους, ἀποτελούμενον ἀπὸ κοπτερὸν τραπέ-

ζοειδές τεμάχιον σιδήρου ἑλίγον κυρτωμένον καὶ ἀπὸ ξυλί-
νην λαβήν. —
λοστρόμος = ναυτόπουλο.

Μ

μαίστρα (ἡ) = ἡ μεγίστη σταυρωτὴ κεραία τοῦ ἰστιοφόρου καὶ τὸ
μέγιστον αὐτοῦ ἰστίον.

μαίστραλα (ἡ) = ἑλαφρὸς Β. Δ. ἄνεμος.

μαστραπάς = πῆλινον δοχεῖον ὕδατος ἢ οἴνου (ἐπὶ τῶν πλευρῶν
τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν πολλάκις ἐγχρωμοὶ κοίμικαὶ παρα-
στάσεις).

Μεταξουργεῖον (τὸ) = συνοικία τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως καὶ ἡ Πλάκα.

Αὗται ἐφημίζοντο παλαιότερον, διότι ἀπὸ αὐτὰς προήρχοντο
ὄρισμένοι τύποι ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἠρέσκοντο νὰ ἐπιδει-
κνύουν παλικαρισμόν.

Μίλων Κροτωνιάτης. Ὁ ἐκ Κρότωνος τῆς Κάτω Ἰταλίας ἄνο-
μαστὸς ἀθλητὴς, ὁ ὁποῖος ἐκέρδισε ἐν ὄλῳ 32 νικητηρίους
στεφάνους εἰς διαφόρους ἀγῶνας. Λέγεται περὶ αὐτοῦ ὅτι
κατὰ τὴν τέλεισιν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων διέτρεξε τὸ στάδιον
κρατῶν εἰς χεῖρας τοῦ τετραετῆ ταῦρον, τὸν ὁποῖον κατέ-
φαγεν ὀλόκληρον εἰς διάστημα μιᾶς μόνον ἡμέρας.

μνήσκω = μένω, ἀπομένω.

μουράγια (τὰ) = τὸ τεῖχος τῆς πόλεως καὶ κάθε περιτείχισμα.

μοῦτσος (ὁ) = μικρὸ ναυτόπουλο.

μπεξερίζω (καὶ μπεξεράω) = κουράζομαι, ἀπαυδῶ, δὲν ἀντέχω
πλέον.

μπενετάδα (ἡ) = τὸ κέρασμα, τὸ ὁποῖον προσφέρουν εἰς τοὺς
φίλους των διὰ νὰ τοὺς ἀποχαιρετήσουν, ὅσοι πρόκειται νὰ
ξενιτευθοῦν.

μυρώνι (τὸ) = εἶδος θαμνοειδοῦς φυτοῦ (ἐκ τῶν λεγομένων
σκανδίκων).

Ν

νηρέπος (τὸ) = ἡ ἐντροπή,

ντουριάς (ὁ) = ὁ κόσμος, ἡ κοινωνία.

Ξ

ἔξακαμίζω = ἐξέρχομαι ἀπὸ τὰ κοιλώματα τοῦ ὄρους καὶ ἀντι-
κρύζω τὸν κάμπον.

Ξωθιό (τό) = τὸ ἐξωτικόν, ἢ Νεράϊδα. Συνήθως συναντᾶται εἰς πληθυντικόν οἱ Ξωθιῆς = Νεράϊδες. Ξωθιό — ξωθιό ἐπιφώνησις λεγομένη, ἵνα ἀπομακρυνθῶν τὰ ἐξωτικά, δηλαδή τὰ κακὰ πνεύματα.

Ο

οὐδός (ό) = τὸ κατώφλιον.

ὄχτρια (ή). Λέγεται καὶ ὄχρητα = ἐχθρότης (ἐκ τοῦ ὄχτρος = ἐχθρός).

Π

παγκράτιον = διπλῶν ἀγώνισμα πάλης καὶ πυγμῆς συγχρόνως·
παλαμάρι = χονδρὸν καρπόσχοινο.

παλιουρίσιο = καμωμένο ἀπὸ ἀγκαθωτὰ χαμόκλαδα (παλιούρια).
πάρωρα = ἀργά.

Πένταθλον = ἀγώνισμα πενταπλῶν, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὸν δρόμον, τὸ ἄλμα, τὸν δίσκον, τὸ ἀκόντιον καὶ τὴν πάλην συγχρόνως.

πιχάω (ἐπιχέω) = χύνω ἐπάνω.

Πλάκα (ή) = Συνοικία τῶν Ἀθηνῶν (ἴδε τὴν λέξιν Μεταξουργεῖον).

Πόλος Μάρκος = Ἴταλός περιηγητῆς καὶ ἐξερευνητῆς τῆς Ἀσίας (1254—1323).

πολυκάτοχος = ὁ πολλὰ κατέχων, ἐκεῖνος ποῦ γνωρίζει πολλὰ.

πούσι (τό) = ἡ ὀμίχλη.

προτιζόμαι = σκορπίζομαι, ξετινάζομαι.

πύκτης = πυγμάχος.

Ρ

ραϊδιό (τό) = ἀπότομος κατωφέρεια ὄρους.

ριζιμιό λιθάρι ἢ ριζιμιόπετρα = μεγάλη πέτρα, ἢ ὁποῖα ἔχει ριζώσει εἰς τὸ ἔδαφος.

Σ

σαλιάρω = πηδῶ.

σβιντιρίζω = κινῶ βιαίως.

σεῖστρα (τὰ) = μουσικὸν ὄργανον τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων συν-
στάμενον ἐκ μεταλλίνων ράβδων, αἱ ὁποῖαι σειόμεναι ἀνέ-
διδον ἤχους.

σερμαγιά = περιουσία, κεφάλαιον.

σικλί (τὸ) = ὁ κουβάς (σικλάκι = ὁ μικρὸς κουβάς).

σκαπετάω = ξεπερνῶ.

σιουμπέκι = εἶδος γλυκίσματος.

σκόλλων = εἶδος θάμνου

σκούνα = εἶδος ἱστιοφόρου μὲ δύο ἰστούς.

σιτιά (ἡ) = (ἐκ τοῦ ἐστία) = φωτιά.

συγκιρνῶμαι = ἀναμιγνύομαι.

συκομαῖδα (ἡ) = γλύκισμα κατασκευαζόμενον ἀπὸ ξηρὰ σύκα
καὶ καρύδια.

σχεδία (ἡ) = μικρὰ λέμβος.

T

Τάρταρα (τὰ) = (ὁ Τάρταρος) = σκοτεινὸς καὶ φοβερὸς τόπος
εἰς τὸν Ἄδην, ὅπου διέμενον αἱ ψυχαὶ τῶν ἀδίκων (ἴδε λέ-
ξιν Ἑλύσια).

ταταλιά = ἡ χουρμαδιά.

Τρικούπης (Χαρίλαος 1832-1885). Εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων πο-
λιτικῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, διατελέσας Πρωθυπουργὸς
ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

τρομπόνη (τὸ) = ὄπλον ἐμπροσθογεμὲς μὲ μεγάλον στόμιον.

τσαπατοριά (ἡ) = περιεκτικὴ ὀνομασία τῶν ἐργαζομένων μὲ
τσαπί, δηλ. οἱ ἀγρότες.

τσιφούτης (ὁ) = ἰδιότροπος, σφιχτοχέρης, στενόκαρδος.

Υ

ὑπέρεικον = εἶδος χόρτου.

ὑποφήτης (ὁ) = ὁ προφήτης, ὁ ὑπαγορεύων εἰς τινὰ τὰ μέλλοντα
γὰ συμβοῦν.

Φ

φελούκα (ἡ) = ἐλαφρὰ λέμβος χρησιμοποιουμένη ὑπὸ τοῦ πλοίου.

φικαίνω = ὀλιγοστεύω, μικραίνω,

φουσαῖτο (τὸ) = ὁ στρατὸς καὶ γενικῶς τὸ πλῆθος.

Φρειδερίκος. Πρόκειται περί τοῦ Φρειδερίκου τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Πρωσίας, ὁ ὁποῖος ἔζησε κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος.

φουλλουριάζω = βγάζω πολλά φύλλα.

X

χαράμι = ἀδίκως, ματαίως.

χαλχλακίζω = κτυπῶ τὸ νερὸ μὲ τὰς χεῖρας ἢ τοὺς πόδας, ὥστε νὰ ἀφρίσῃ.

χειρόηθες = τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον δύναται κἀνεὶς νὰ χρησιμοποιεῖ ὅπως θέλει.

Χωροστάσι = ἡ θέσις (μεγάλῃ αὐλῇ ἢ πλατεῖα), εἰς τὴν ὁποίαν συγκεντρώνονται οἱ χωρικοί, ὅσάν τις παρίσταται ἀνάγκη νὰ συζητήσουν ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων τοῦ χωριοῦ.

Τ Ε Λ Ο Σ

Υ

Ρ

Φ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Βαλαωρίτης Ἀριστοτέλης :	Σελ.
Ἐπιταφίαι καὶ τὸ καριοφίλι τοῦ (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	45
Χαρακτηρισμὸς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	46
2. Βάμβας Νεόφυτος :	
Ἀταραξία ψυχῆς (χαρακτηρισμὸς)	121
3. Βηλαρὸς Ἰωάννης :	
Ἡ ἄνοιξη (λυρικὸν ποίημα)	53
Ἐπιταφίαι (μῦθος)	128
Κόρακας καὶ ἀλεποῦ (μῦθος)	136
4. Βιζυηνὸς Γεώργιος :	
Ἐπιταφίαι τῆς ἑαυτοῦ (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	71
Νοσταλγία (λυρικὸν ποίημα)	99
5. Βικέλας Δημήτριος :	
Τί λέγει ἡ θάλασσα (συμβολικὸν ποίημα)	135
6. Βλαχογιάννης Γιάννης :	
Τὸ σκλαβόπουλο (διήγημα)	35
Πετεινάκια (διήγημα)	37
7. Γρανίτσας Στέφανος :	
Ἐπιταφίαι (περιγραφή)	48
8. Δάφνης Στέφανος :	
Ἐπιταφίαι τοῦ Διαγόρα (ἐπικὸν ποίημα)	19
9. Δροσίνης Γεώργιος :	
Ἐπιταφίαι μας (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	42
Οἱ παράδες (Θεοκρίτου Εἰδύλλιον — Μετάφρασις)	68
	[Γ. Δροσίνη]

10. Ἐφταλιώτης Ἀργύρης :	Σελ.
<i>Στὸ γκρεμνὸ (διήγημα)</i>	40
11. Ζαλοκώστας Γεώργιος :	
<i>Ὁ Βοριάς πὸν τ' ἄρνάκια παγώνει (ἐπικολυρικὸν</i> <i>[ποίημα])</i>	111
12. Καμπούρογλου Δημήτριος :	
<i>Λύο μυγδαλιῆς (διήγημα)</i>	31
<i>Τὸ δωρητήριον (διήγημα)</i>	74
13. Καρκαβίτσας Ἀνδρέας :	
<i>Ὁ χαλασμὸς (διήγημα)</i>	26
14. Κονδυλάκης Ἰωάννης :	
<i>Νὰ ἤμουν πλούσιος (διήγημα)</i>	72
<i>Τὸ πράσινο δενδρὶ (χαρακτηρισμὸς)</i>	124
15. Κοραῆς Ἀδαμάντιος :	
<i>Ὁ καλὸς ἱερεὺς τῆς Βολισσοῦ (χαρακτηρισμὸς)</i>	116
16. Κρυστάλλης Κώστας :	
<i>Στὸ σταυραῖτὸ (λυρικὸν ποίημα)</i>	57
<i>Τραγοῦδι τῆς Ξενιτιᾶς (λυρικὸν ποίημα)</i>	101
17. Λάμπρος Σπυρίδων :	
<i>Σύγχρονο Μανιάτικο μοιρολόϊ (ἠθιογραφία)</i>	106
18. Λυκούδης Ἐμμανουήλ :	
<i>Μαρασμὸς (διήγημα)</i>	64
19. Μαβίλης Δαυρέντιος :	
<i>Ἡ πιὸ μεγάλη δόξα (λυρικὸν ποίημα)</i>	43
20. Μαρκοράς Γεράσιμος :	
<i>Μάνα (λυρικὸν ποίημα)</i>	87
21. Μελάς Σπῦρος :	
<i>Τὸ δρᾶμα τοῦ Μικροῦλη (χρονογράφημα)</i>	84
<i>Λεονταρῆς (χαρακτηρισμὸς)</i>	122
22. Μητσάκης Μιχαήλ :	
<i>Ὀϊωνὸς (διήγημα)</i>	77
23. Μωραϊτίδης Ἀλέξανδρος :	
<i>Ὁ Ἐλωνάρης (διηγηματικὴ περιγραφή)</i>	50

24. Νιρβάνας Παῦλος :	Σελ.
Μικρὴ τραγωδία (διήγημα)	82
25. Ξενόπουλος Γρηγόριος :	
Ὁ Μάτος (λυρική περιγραφή)	47
Ὁ Πλοῦτος καὶ ἡ Εὐδτυχία (παραμύθι)	129
26. Παλαμὰς Κωστής :	
Ἐκ τοῦ « Ὑμνου εἰς τὴν Ἀθηνᾶν » (ἐπικολυρικὸν [ποίημα])	13
Ὁ Δεξιλέως (ἐπικὸν ποίημα)	23
Ἡ ἐλιά (λυρικὸν ποίημα)	54
Στὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ μου (ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν [« Τάφον »])	113
27. Παπαδιαμάντης Ἀλέξανδρος :	
Τὸ ἀγνάντεμα (διηγηματικὴ περιγραφή)	60
Τραγοῦδια τοῦ Θεοῦ (διήγημα)	104
28. Παπαρρηγόπουλος Κωνσταντῖνος :	
Ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῶν Ἀθηνῶν (ἱστορικὸν ἀπόσπασμα)	3
29. Παράσχος Ἀχιλλεύς :	
Ἡ ἐλεημοσύνη (παραινετικὸν ποίημα)	76
Οἱ τρεῖς φίλοι (μῦθος)	134
30. Πολέμης Ἰωάννης :	
Οἱ ἀρχαῖοι ἀγῶνες (ἐπικὸν ποίημα)	16
Οἱ δυνὸ λαμπάδες (ἀλληγορικὸν ποίημα)	133
Τζιτζικας καὶ μυρμιήγκι (διάλογος)	138
31. Πολίτης Νικόλαος :	
Ἡ Ὀλυμπία (περιγραφή)	6
32. Πορφύρας Δάμπρος :	
Ὁ Κεραμεικὸς (λυρικὸν ποίημα)	22
Τὸ τέλος (λυρικὸν ποίημα)	56
33. Προβελέγγιος Ἀριστομένης :	
Τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον (λυρικὸν ποίημα)	44
34. Σολωμὸς Διονύσιος :	
Ἡ Πρωτομαγιά (λυρικὸν ποίημα)	53
Ἡ Ξανθοῦλα (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	102

	Σελ.
Ἡ Ψυχούλα (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	109
Ὁ Τάφος τοῦ Πατέρα (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	110
35. Σουρῆς Γεώργιος :	
Ἡ Ζωγραφιά μου (σατυρικὸν ποίημα)	126
Νὰ ἤμουν παπὸς (σατυρικὸν ποίημα)	127
36. Τσουντας Χρῆστος :	
Ἡ Πομπή τῶν Παναθηναίων (περιγραφή)	10
37. Χριστοβασίλης Χρῆστος :	
Τὸ ὄνειρο τῶν Χριστιογέννων (διήγημα)	90
38. Χριστόπουλος Ἀθανάσιος :	
Ὁ χρόνος φεύγει : ἀνοιξη φθινόπωρον, συμπέρασμα [(λυρικὸν ποίημα)]	58
39. Δημοτικὰ Τραγούδια :	
Τοῦ γιοφρυιοῦ τῆς Ἄρτας (ἐπικὸν)	32
Ἡ Ξενούλα (ἐπικὸν)	33
Ὁ θάνατος τοῦ γάντη (ἐπικολυρικὸν)	70
Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη (ἐπικολυρικὸν)	88
Ὁ Σκυλοδῆμος καὶ ὁ ἀδελφός του (ἐπικὸν)	89
Ὁ ἀποχαιρετισμὸς (ἐπικολυρικὸν)	99
Τοῦ Λεβέντη καὶ τοῦ χάρον (ἐπικὸν)	108
Μοιρολόι μάννας (λυρικὸν)	109
Βιογραφικαὶ Σημειώσεις	141
Λεξιλόγιον	163

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 89. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἀντὶ ΣΚΗΛΟΔΗΜΟΣ νὰ διαβασθῇ
ΣΚΥΛΟΔΗΜΟΣ.

Σελ. 159 Ἔτος γεννήσεως Δ. Σολομοῦ ἀντὶ 1898 νὰ διαβασθῇ 1798

Η Ψυχολογία (Ψυχολογία)	100
Ο Τρόπος των Ηθικών (Ψυχολογία)	110
Στοιχεία Γλώσσας:	
Η Γλώσσα των Ελλήνων	120
Οι Ελληνικές Γλώσσες	130
36. Τραγική Χρήσιμη:	
Η Ηθική των Ηρώων (Ψυχολογία)	140
37. Χρησιμότητα Χρήσιμη:	
ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ των Ελλήνων	150
38. Χρησιμότητα Χρησιμότητα:	
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	160
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	170
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	180
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	190
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	200
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	210
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	220
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	230
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	240
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	250
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	260
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	270
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	280
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	290
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	300
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	310
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	320
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	330
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	340
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	350
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	360
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	370
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	380
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	390
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	400
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	410
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	420
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	430
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	440
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	450
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	460
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	470
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	480
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	490
Επιστολή του Πλάτωνα προς τον Κριτία	500

2500/A6

024000018064

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27ῃ Ἰουλίου 1931

Ἀριθ. πρωτ. 34941

Πρὸς

τὸν κ. Μιχ. Οἰκονόμου

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας ταυταρίθμου πράξεως ἐκδοθείσης τὴν 10 Ἰουλίου ἐ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 89 φύλλον τοῦ τ. Β' τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3438 τὸ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν βιβλίον σας ὑπὸ τὸν τίτλον **Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα** διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τῶν γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων, **διὰ μίαν πενταετίαν** ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικὸν ἔτος 1931—1932 ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθοῦν ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτελεσθοῦν αἱ τροποποιήσεις αἱ ὁποῖαι ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τῆς οἰκειᾶς ἐπιτροπῆς διὰ τῆς αἰτιολογικῆς τῆς ἐκθέσεως.

Ὁ Ὑπουργὸς
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ὁ Τμηματάρχης
Κ. Καμπέρης

**Ἄρθρον 9 τοῦ ἀπὸ 26 Ἰουλίου 1929
Προεδρικοῦ Διατάγματος.**

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 20% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς, τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

